

MAGYAR

KÖZLÖNY

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG HIVATALOS LAPJA

Budapest,

2005. június 10.,

péntek

77. szám

II. kötet

Ára: 4692,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

16/2005. (VI. 10.) OM r.

A Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet módosításáról

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány tagjainak rendeletei

Az oktatási miniszter 16/2005. (VI. 10.) OM rendelete

a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének
irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség
iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló
32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet módosításáról

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 94. §-a (1) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (2) bekezdésének helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai nevelést és oktatást (a továbbiakban: kisebbségi iskolai nevelés és oktatás) biztosító iskolák a pedagógiai programjukat és helyi tantervüket a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelettel kiadott Nemzeti Alaptanterv, valamint az e rendelet 2. számú mellékletével kiadott Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve figyelembevételével készítik el, illetve fogadják el.”

2. §

Az R. 2. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„2. § (1) Ha a kisebbségi iskolai nevelés és oktatás megszervezésére a településen nincs lehetőség, az ugyanazon kisebbséghez tartozók létszáma alapján a kisebbségi nyelvoktatást kiegészítő kisebbségi oktatás keretében szervezik meg.

(2) A kiegészítő kisebbségi oktatásra a közoktatásról szóló törvény 86. §-ának (5) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.”

3. §

Az R. 2. számú mellékleteként kiadott Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve helyébe e rendelet *melléklete* lép.

4. §

(1) Ez a rendelet 2005. július 1-jén lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti a 14/1998. (III. 25.) MKM rendelet 2. és 3. §-a, valamint a melléklete, a 32/1998. (VII. 3.) MKM rendelet, a 2/1998. (VII. 24.) OM rendelet, a 14/1998. (III. 25.) MKM rendelet, a 13/1999. (III. 8.) OM rendelet, a 19/2001. (VI. 20.) OM rendelet, az 58/2002. (XI. 29.) OM rendelet 1. és 2. §-a, a 3. § (2) bekezdése, 4. §-a, valamint a melléklete, a 14/2004. (V. 7.) OM rendelet, a 21/2004. (VII. 27.) OM rendelet, valamint az R. 4. §-a.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
oktatási miniszter

Melléklet a 16/2005. (VI. 10.) OM rendelethez

[2. számú melléklet a 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelethez]

NEMZETI, ETNIKAI KISEBBSÉG ISKOLAI OKTATÁSÁNAK IRÁNYELVE

I. RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A kisebbségi iskolai nevelést és oktatást végző iskola – a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendeletben kiadott Nemzeti Alaptantervben és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelvében (a továbbiakban: kisebbségi iskolai oktatás irányelve) foglaltakkal összhangban valósítja meg célkitűzéseit.

A kisebbségi oktatás – a magyarországi közoktatás részeként – megvalósítja az iskolai nevelés és oktatás általános céljait és feladatait, és e mellett biztosítja a kisebbség nyelvének tanulását, a kisebbség nyelven való tanulást, a kisebbség történelmének, szellemi és anyagi kultúrájának megismerését, a hagyományőrzést és -teremtést, az önismeret kialakítását, a kisebbségi jogok megismerését és gyakorlását.

A kisebbségi oktatás segíti a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozót abban, hogy megtalálja, megőrizze és fejlessze identitását, vállalja másságát, elfogadja és másoknak is megmutassa a kisebbség értékeit, erősítse a közösséghez való kötődést.

A kisebbségi oktatást és nevelést folytató intézményekben arra kell törekedni,

a) hogy a tanulók számára nyilvánvalóvá váljanak a nyelvi és kulturális gazdagság előnyei, és alakuljon ki a tanulóknál a reális nemzetkép és kisebbségkép,

b) hogy a tanulók felismerjék az előítéletek és kirekesztés megjelenési formáit, és megismerjék a jelenség hátterét, veszélyeit, az emberi, állampolgári és kisebbségi jogok megsértésének jelenségét, és a jelenség elleni fellépés jogi, illetve egyéb eszközeit.

I. A KISEBBSÉGI OKTATÁS FORMÁI

1. A Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek eltérő nyelvéllapota és kulturális sajátosságai, valamint a kisebbségek különbözősége miatt a kisebbségi oktatást a következő oktatási formák szerint lehet megszervezni:

- a) anyanyelvű oktatás,
- b) kétnyelvű kisebbségi oktatás,
- c) nyelvoktató kisebbségi oktatás,
- d) cigány kisebbségi oktatás,
- e) kiegészítő kisebbségi oktatás.

2. A kisebbségi oktatás bármely formája alkalmazható az iskolai nevelés, oktatás általános műveltséget megalapozó szakaszában. A kisebbségi nevelést és oktatást végző, általános műveltséget megalapozó iskola pedagógiai programjába több oktatási forma is beépíthető. Az iskolai nevelés, oktatás szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszában az anyanyelvű, a kétnyelvű, illetve a nyelvoktató kisebbségi oktatás az A) 4., B) 4. és a C) 3. pontokban meghatározott eltérésekkel alkalmazható.

A) Az anyanyelvű oktatás

1. Az anyanyelvű oktatásban – a magyar nyelv és irodalom kivételével – az oktató és nevelő munka a kisebbség nyelven folyik. A pedagógiai program magába foglalja az anyanyelv és irodalom tantárgy és a népismeret tanterveit.

2. Az anyanyelvű oktatásban a kilencedik évfolyam intenzív nyelvi előkészítő évfolyamként is megszervezhető, amelynek célja, hogy előkészítsen az anyanyelvű középiskolai oktatás keretében folyó tanulmányok

megkezdésére. A résztvevő tanulók a kilencedik évfolyamon a kötelező óraszám minimum hetven százalékát a kisebbségi nyelv tanulására fordítják. A tanuló a tizenharmadik évfolyam befejezését követően tehet érettségi vizsgát.

3. Ha az anyanyelvű oktatás hat évfolyamos gimnáziumban folyik, a nyelvi előkészítés a hetedik és a nyolcadik évfolyamon történik. A tanuló kötelező tanórai foglalkozásának legalább harminc százalékát fordítja a nyelv tanulására. A tantárgyak anyanyelven történő tanulása legkésőbb a kilencedik évfolyamon kezdődik. Az oktatás a hetedik évfolyammal kezdődik és a tizenkettedik évfolyammal fejeződik be.

4. Az anyanyelvű oktatást a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az összes szakmai tantárgyat a kisebbségi nyelven kell oktatni. A szakképzési évfolyamokon a kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a népismeret oktatása nem kötelező.

B) A kétnyelvű kisebbségi oktatás

1. A kétnyelvű kisebbségi oktatás a nyelvismeret elmélyítésével és tanítási nyelvként való alkalmazásával járul hozzá a kisebbségi oktatás céljainak megvalósításához. Ez a forma lehetővé teszi, hogy az iskola teret adjon a nyelv valóságos szituációban való használatához, és biztosítsa a kiegyensúlyozott kétnyelvű nyelvi készség kialakulását. A pedagógiai program tartalmazza az anyanyelv és irodalom tantárgy és a népismeret tantervét is.

2. A kétnyelvű kisebbségi oktatásban a kisebbségi nyelv és a magyar nyelv a tanítás nyelve, s mindkettő tantárgy is. A kisebbség nyelven oktatott tantárgyakat az iskolák pedagógiai programja határozza meg. A kisebbség nyelve és a kisebbség nyelven tanított tantárgyak aránya intézményenként és évfolyamonként eltérhet. A magyar nyelv és irodalom kivételével valamennyi tantárgy tanítható a kisebbség nyelven.

3. A kétnyelvű oktatási formában a pedagógiai program által meghatározott, az anyanyelv és irodalomon kívül, legalább három tantárgyat a kisebbség nyelven kell oktatni, a heti kötelező órakeret legalább ötven százalékában. A kétnyelvű oktatást ki lehet terjeszteni az összes tantárgyra azzal a feltétellel, hogy az oktatás nyelve a heti kötelező órakeret ötven százalékában a kisebbség nyelve. A nyelvi előkészítő évfolyamra vonatkozó előírásokat a kétnyelvű kisebbségi oktatás e formájában is alkalmazni kell.

4. A kétnyelvű kisebbségi oktatási formában a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan a kisebbség nyelven kell oktatni a heti kötelező órakeret legalább 40%-ában. A szakképzési évfolyamokon a kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a népismeret oktatása nem kötelező.

C) A nyelvoktató kisebbségi oktatás

1. A nyelvoktató kisebbségi oktatás a nyelv tanításával, az irodalom és a kisebbségi népismeret témaköreinek elsajátításával hozzájárul a kisebbségi oktatás céljainak megvalósításához.

2. A nyelvoktató kisebbségi oktatás két formában valósítható meg:

a) A hagyományos nyelvoktató kisebbségi oktatás, amelyben a tanítás nyelve a magyar nyelv, a kisebbségi nyelv és irodalom tantárgyat tanítási óra keretében az első évfolyamtól kell oktatni.

b) A bővített nyelvoktató kisebbségi oktatás, amelynek célja a kétnyelvű kisebbségi, illetve az anyanyelvű oktatási formára való felkészítés. A kisebbségi nyelv és irodalom tanulása, illetve a kisebbség nyelven való tanulás egyidejűleg folyik. Legalább három tantárgy kisebbség nyelven való tanulását kell lehetővé tenni. A kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a kisebbségi nyelvű órák aránya a heti órakeret legalább harmincöt százalékát teszi ki. A bővített nyelvoktató oktatási forma az első évfolyammal kezdődhet és legkésőbb a nyolcadik évfolyammal fejeződhet be.

3. A nyelvoktató kisebbségi oktatást a szakképesítés megszerzésére felkészítő szakaszban az intézmény pedagógiai programjához igazodóan azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a kisebbségi nyelv és irodalom oktatására az e rendeletben meghatározott időkeretet a szakmai nyelv oktatására kell fordítani. A szakképzési évfolyamokon a kisebbségi nyelv és irodalom, illetve a népismeret oktatása nem kötelező.

D) A cigány kisebbségi oktatás

1. A cigány kisebbségi oktatás biztosítja a cigány tanulók számára a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és tánc kultúrájáról, valamint hagyományairól szóló ismeretek oktatását. Biztosítja a cigányság helyzetéről, jogairól, szervezeteiről és intézményeiről szóló ismeretek oktatását. A pedagógia eszközeivel – asszimilációs elvárások nélkül – segíti a cigányság integrációját. E programnak nem kötelező eleme a cigány nyelv tanulása, de a szülők igénye alapján biztosítja a cigány nyelv (romani és beás) oktatását.

2. A cigány kisebbségi oktatásban kötelező a cigány népismeret műveltségi terület oktatása, a kisebbségi önismeret fejlesztése és a folyamatosan szervezett cigány kulturális tevékenység.

3. a) A cigány nyelv (romani, illetve beás) oktatása esetén a hagyományos kisebbségi nyelvoktatási formákra vonatkozó rendelkezéseket – az anyanyelv (kisebbség nyelve) és irodalom, továbbá a népismeret oktatásához szükséges időkeret biztosítása című fejezet 2. a), b), illetve a 3. a) pontjában meghatározott eltérésekkel – kell alkalmazni.

b) Ha az iskolában nem folyik valamely cigány nyelv oktatása, akkor a heti legalább egy tanórára kiterjedő kötelező cigány népismeret oktatása mellett heti legalább két kötelező tanóra (pl. Ének-zene, Tánc és dráma, Vizuális kultúra stb.) keretében kisebbségi kulturális tevékenységet biztosít az iskola.

E) A kiegészítő kisebbségi oktatás

A kiegészítő kisebbségi oktatás a kisebbségi nyelv és irodalom, továbbá a népismeret elsajátítását külön megszervezett kötelező tanórai foglalkozások keretében biztosítja. Tartalmára és időkeretére a nyelvoktató kisebbségi oktatás előírásai érvényesek.

II. A KISEBBSÉGI OKTATÁS TARTALMI KÖVETELMÉNYEI

A kisebbségi oktatás tartalmi követelményei a Nemzeti Alaptanterv követelményeit veszik alapul, egészítik ki, biztosítva ezáltal, hogy a kisebbségi oktatásban részt vevő tanulók a más iskolákba járó tanulókkal azonos esélyek mellett készülhessenek fel az alpműveltségi vizsgára és az érettségi vizsgára, illetve a felsőfokú iskolai tanulmányok megkezdésére. E mellett a kisebbségi oktatás felkészít a kisebbség anyanyelvi és irodalmi és népismereti (történelmi, földrajzi, kulturális) tananyagából is az alpműveltségi vizsgára, valamint – az érettségi vizsga vizsgaszabályzatában megfogalmazott kisebbségi anyanyelvi, irodalmi és népismereti követelményekre való figyelemmel is – az érettségi vizsgára. Az iskola pedagógiai programja a kisebbségi oktatási formához igazodóan tartalmazza a kisebbség nyelvének, az irodalomnak és a népismeretnek az oktatását az első évfolyamtól felmenő rendszerben.

Az anyanyelv (kisebbség nyelve) és irodalom, és a kisebbségi népismeret tartalmát közös általános fejlesztési követelmények és kisebbségenként differenciált részletes követelmények határozzák meg. Az iskolák pedagógiai programjai e követelmények alapján az első évfolyamtól felmenő rendszerben készül.

Az iskola pedagógiai programja, a kisebbségi oktatás követelményei alapján készült helyi tanterveket az első évfolyamtól felmenő rendszerben tartalmazza.

Az anyanyelv (a kisebbség nyelve) és irodalom, illetve a népismeret oktatásához szükséges részletes követelményekkel nem rendelkező kisebbségek esetében a helyi tanterv az e melléklet II. részében megfogalmazott anyanyelv (a kisebbség nyelve) és irodalom, illetve a kisebbségi népismeret általános fejlesztési követelményei alapján készíthető el.

A) Az anyanyelv (kisebbség nyelve) és irodalom

1. A kisebbségi oktatásban kiemelt szerepe van az anyanyelv (a kisebbség nyelve), irodalom és kultúra tanításának. A nyelv tudása hozzájárul a kisebbségi azonosságtudat formálódásához, lehetővé teszi az irodalmi értékek megismerését. A nyelv közösségalkotó és -megtartó erő. E feladatát a kisebbségi népismeret, kultúra megismerésével együtt képes ellátni.

2. A kisebbség nyelvének tanítása gyakorlati nyelvi készségek kialakítására, a kisebbség nyelve szóbeli és írásbeli megértésére, illetve művelt köznyelvi szintű használatára törekszik. Az irodalmi nevelés központi feladata, a kisebbség és az anyaország irodalmának megismertetése, az irodalom (olvasás) megszerettetése, az anyanyelven (a kisebbség nyelvén) az olvasási kedv felébresztése és megerősítése.

3. Az anyanyelv (a kisebbség nyelve) és irodalom oktatása igazodik a kisebbségi oktatás formáihoz.

a) A hagyományos nyelvoktató és a bővített nyelvoktató oktatási formában a kisebbségi nyelv és irodalom helyi tantervét a kisebbségi nyelv és irodalom általános fejlesztési, és az e rendelet részeként a kisebbség nyelvén és magyar nyelven egyidejűleg kiadásra kerülő kisebbségenkénti részletes követelmények alapján kell megfogalmazni. A követelmények meghatározásának alapja a tanulók életkori sajátosságait, valamint a kisebbségi oktatás célját és tartalmát figyelembe véve a Nemzeti Alaptanterv élő idegen nyelv részletes követelményei. A kisebbségenkénti részletes követelményeket a negyedik évfolyam végére is ki kell dolgozni. A kisebbség nyelvének és az irodalomnak az oktatása az első évfolyamtól kezdődik.

b) Az anyanyelven (kisebbség nyelvén) és a két nyelven folyó oktatási formában az anyanyelv és irodalom helyi tantervét az anyanyelv és irodalom általános fejlesztési, és az e rendelet részeként az adott kisebbség nyelvén és magyar nyelven egyidejűleg kiadásra kerülő, szemléletében és felépítésében a NAT struktúráját követő, kisebbségenkénti részletes követelmények alapján kell elkészíteni. Az anyanyelv (a kisebbség nyelvén) oktatása az első évfolyamtól kezdődik.

B) A magyar nyelv és irodalom és a kisebbségi anyanyelv kapcsolata

Tekintettel arra, hogy a kisebbségi oktatás célja a kisebbségi önazonosság megőrzése és erősítése, a magyar nyelv és irodalom általános fejlesztési és részletes követelményeinek az iskola pedagógiai programjában, helyi tantervében történő megjelenítése során figyelembe kell venni, hogy a kisebbség nemzeti identitás szempontjából egy másik nemzet kultúrájához, nyelvéhez, irodalmához kötődhet.

C) A kisebbségi népismeret

1. A kisebbségi népismeret tananyag az egyes kisebbségek és anyanemzetük, illetve nyelvnemzetük kultúrájáról, történelméről, hagyományairól és jelenéről szóló ismereteket tartalmazza. Általános fejlesztési, és az e rendelet részeként az adott kisebbség nyelvén és magyar nyelven egyidejűleg kiadásra kerülő kisebbségenkénti részletes követelmények, a Nemzeti Alaptanterv több műveltségi területéhez kapcsolódnak (különösen Anyanyelv és irodalom, Ember és társadalom, Ember és természet, Természetismeret, Földünk és környezetünk, Művészetek), azok tartalmához és szerkezetéhez igazodnak.

2. A kisebbségi népismeret általános témakörei:

a) A kisebbség nyelve, tárgyi és szellemi kultúrája

- nyelvhasználati sajátosságok, beleértve a nyelvjárásokat, nyelvváltozatokat,
- vizuális kultúra (építészeti emlékek, képzőművészet, iparművészet, népművészet, filmművészet),
- ének-, zenei és táncművészet (zenei örökség, színház, tánc és játék),
- hagyományok, régi és új szokások, kulturális javak, mesterségek, gazdasági élet, ünnepek és jelképek,
- szociológiai és település-földrajzi ismeretek.

b) A kisebbség történelemalkotó és kultúraformáló szerepe, civilizációja

- a kisebbség magyarországi történelme és irodalma, az anyanemzet, nyelvi (anya)országok történelmének, irodalmának korszakai; az anyanemzet, illetve a nyelvi (anya)országok földrajza,
- oktatás-, kultúrtörténet, jelenkor,
- a kisebbségek más országokban élő csoportjai.

c) Kisebbségi és állampolgári jogok

- a kisebbségek jogai, hazai és nemzetközi jogrendszer,
- a kisebbségek intézményrendszere,
- nemzetközi kapcsolatok.

3. A kisebbségi népismeret tanítása önálló tantárgyként, illetve a Nemzeti Alaptanterv műveltségi területeibe integráltan folyhat, és szükséges, hogy tanórán kívüli tevékenységek formájában is – a közoktatásról szóló törvény alapján rendelkezésre álló időkereten belül – (mint pl. a szakkörök, a táborok, a kirándulások, a népdal- és tánckörök, a játszóházak, a színjátszó körök, a zenekarok) megjelenjen. Pedagógiai szempontból kiemelt értékű a tárgyi és szellemi (néprajzi, népdal stb.) gyűjtőmunka, az alkotó tevékenység, az egyéni, illetve csoportos kutatás, projektmunka. Az egyes tantárgyakba integrált oktatás során, az ének-zene, a tánc és a drámaoktatás esetén a hangsúlyt a kisebbségi tartalmakra kell helyezni.

4. Az egyes kisebbségek esetében a kétnyelvű és az anyanyelvű oktatási formában a népismereti követelmények magasabb szinten is megfogalmazhatók, mint a nyelvoktató oktatási forma esetén. A népismeret önálló tantárgyként történő tanításakor az oktatás nyelve a kisebbség nyelve, integrált feldolgozásakor a kisebbség nyelve, a magyar nyelv vagy mindkettő lehet.

5. A kisebbségi népismeret oktatásának követelményeit össze kell hangolni az anyanyelv (kisebbség nyelve) és irodalom, illetve a többi műveltségi terület követelményeivel.

6. A népismeret oktatása az első évfolyamtól kezdődik.

III. AZ ANYANYELV (KISEBBSÉG NYELVE) ÉS IRODALOM, TOVÁBBÁ A NÉPISMERET OKTATÁSÁHOZ SZÜKSÉGES IDŐKERET BIZTOSÍTÁSA

1. a) Az anyanyelvű és kétnyelvű kisebbségi oktatás esetén az első–negyedik évfolyamon a magyar nyelv és irodalom és az anyanyelv (kisebbségi nyelv) és irodalom oktatására előírt tananyagok és óraszámok a nyelvek és az évfolyamok között átcsoportosíthatók, azzal a feltétellel, hogy mind az anyanyelv (kisebbségi nyelv) és irodalomra, mind a magyar nyelv és irodalomra a négy év alatt összesen legalább hétszáznegyven-hétszáznegyven tanítási órát kell biztosítani, valamint hogy a negyedik évfolyam végére mind a két tantárgyból teljesíteni kell az előírt tananyagot és a meghatározott követelményeket.

b) A felső évfolyamokon a kisebbségi nyelv és irodalomra fordított órák száma nem lehet kevesebb a magyar nyelv és irodalomra fordított órázáznál.

2. a) A nyelvoktató oktatási formában a heti kötelező órakeretből a kisebbségi nyelv és irodalom oktatására legalább négy, a romani vagy beás nyelv oktatására legalább kettő, a német nyelv oktatására legalább öt tanórát szükséges biztosítani.

b) A kisebbségi nyelv és irodalom oktatására meghatározott heti kötelező tanórák időkerete az egyes évfolyamok, tanítási év közben a tanítási hetek között átcsoportosítható azzal a megkötéssel, hogy a kötelező tanórák száma egyetlen évfolyamon sem lehet kevesebb heti három óránál. A romani és beás nyelvek oktatása esetén e rendelkezés megkötés nélkül alkalmazható.

3. a) Bármely oktatási forma esetében a negyedik–nyolcadik évfolyamon az idegen nyelv, a kilencedik–tizenharmadik évfolyamon a második idegen nyelv oktatásához biztosított óraszám – a romani és beás nyelv kivételével – a kisebbségi nyelv oktatására részben vagy egészben átcsoportosítható.

b) Bármely oktatási forma esetében a készségtárgyakra előírt órázámból évi harminchét óra átcsoportosítható a kisebbségi nyelv és irodalom vagy a népismeret oktatására.

c) Bármely oktatási formában a népismeret oktatására az első négy évfolyamon minimum évi tizennyolc órát, a felsőbb évfolyamokon évi minimum harminchét órát kell fordítani, függetlenül attól, hogy önálló tantárgyként vagy integráltan oktatják azt.

II. RÉSZ

KÖVETELMÉNYEK

Anyanyelv (a kisebbség nyelve) és irodalom
(Tanítási nyelvű és kétnyelvű oktatási forma)

Általános fejlesztési követelmények

Az anyanyelv és irodalom követelményei megegyeznek a Nemzeti Alaptanterv tíz pontban összefoglalt Anyanyelv és irodalom műveltségterület általános fejlesztési követelményeivel, azzal az értelemszerű eltéréssel, hogy azokat az adott kisebbség nyelvére és az adott nyelvű irodalomra kell vonatkoztatni, a tizedik pontban pedig az adott nyelv irodalmára vonatkozó, minden iskolában kötelezően tanítandó tananyagot kell feltüntetni. Az ebből kiemelt *alábbi követelményeket minden iskolában teljesíteni kell.*

Az anyanyelvű, illetve a kétnyelvű oktatási formában, a világirodalomra vonatkozó ismeretek taníthatók a kisebbség nyelvén.

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése
2. Olvasás, írott szöveg megértése
3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás
4. Ismeretek az anyanyelvről
5. Ismeretek az irodalomról

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az adott nyelv jelentőségének felismerése a mindennapi kommunikációban mint a gondolatok, érzelmek, szándékok közlésének eszköze.	Gondolatok, érzelmek, szándékok egyszerű, érthető és hatékony közlése változatos kommunikációs helyzetekben.	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.	A kommunikációs folyamat összetevőinek felismerése. Árnyalt, rugalmas alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez különféle konkrét beszédhelyzetekben.
A különféle mondatok felismerése, helyes használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően.	A különféle mondatok változatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Részvétel beszélgetésben, vitában. Kérdések, válaszok megfogalmazása, a hallottak kiegészítése, együttműködés a társakkal való beszélgetésben.	A kétnyelvűség előnyének felismerése. Mindennapi élmények összefüggő és önálló elmondása.	Pontosság, érzékletesség és a lényeg kiemelése a beszédben. Szándékos törekvés a változatosságra, a beszédpartnerek figyelmének megragadására és lekötésére. Változatosság. Alkalmazkodás a beszédpartnerek figyelmének, érdeklődésének változásaihoz.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szóhangsúly helyes alkalmazása a mondatok különféle fajtáiban és a közlés szándéka szerint. Törekvés a kifejező és mások számára érthető beszédre.	Törekvés a kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszédre, a nyelv hangzóinak helyes ejtésére. A kiejtett hang és a betűk közötti kapcsolat, eltérés érzékelése.	A közlés tartalma és a beszélő szándéka közötti kapcsolat felismerése. Az egyéni beszéd-sajátosságok megfigyelése.	Kifejező és mások számára érthető, nyelvileg igényes és helyes beszéd. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kiejtismód eszközeinek biztonságos alkalmazása. A kiejtés egyéni és a nyelvet anyanyelvként beszélők sajátosságainak ismerete, törekvés ezek tudatos használatára és fejlesztésére.
A szóhasználat, a kiejtés, testbeszéd összehangolása a kifejezendő tartalommal és a hallgatóval.	A szóhasználat, a kiejtés, a testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	A testbeszéd, az arcjáték néhány jelének ismerete, törekvés ezek tudatos alkalmazására.	A szóhasználat, a szöveg hangzása és a gesztusok összehangolt alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben. A szöveg tartalmát megerősítő és megkérdőjelező gesztusok ismerete és törekvés ezek tudatos használatára. Ezek megértése (dekódolása) hétköznapi kommunikációs helyzetekben, a tömegkommunikációban, verbális, hangzó és képi szövegekben; a művészetben (pl. film, színház, fotó, képzőművészet).
Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.	Saját vélemény megfogalmazása és megvédése a témának és beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása, megértése többszereplős helyzetekben.	Mások véleményének meghallgatása, megértése és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben.	Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Az eltérő vélemény figyelmes és türelmes meghallgatása, tisztelete, adott esetben tömör reprodukciója. Saját vélemény megvédése vagy korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok feloldásának képessége, a manipulációs szándék és a hibás következtetések, megalapozatlan ítéletek felismerése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás).	Memoriterek szövegű tolmácsolása kifejező szövegmondással, megjelenítéssel. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. helyzetgyakorlat, improvizáció, versmondás, diákszínpadi előadás).	Memoriterek szövegű tolmácsolása a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával, tudatos szövegmondással.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Megfelelő tempójú hangos és néma olvasás gyakorlása különböző rövidebb szövegeken a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Ismert tartalmú szövegek értelmező hangos olvasása.	Különböző szövegek néma és hangos olvasása. Az anyanyelvű (adott nyelvű) irodalom legjelentősebb írói és költői műveiből vett szövegek biztonságos, értelmező felolvasása.	A szöveg minél teljesebb megértését biztosító hangos és néma olvasás folyamatos gyakorlása.
Egyszerű szövegek szó szerinti jelentésének megértése.	Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival. Az aktív szókincs gazdagítása az olvasás által, az olvasottak megjelenítése (az üzenet, élethelyzetek, érzelmek, emberi kapcsolatok kifejezése).	Szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek lehetséges jelentéseinek csoportos, egyéni, irányított és önálló megértése, ennek gyakorlása. A szövegben ki nem fejtett tartalmak kikövetkeztetésének és megértésének gyakorlása, ismerkedés a szövegértési technikákkal.	A szó szerinti és a metaforikus jelentések megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése a szöveg alapján, megértésük, értelmezésük. A szövegértési technikák ismeretének bővítése, gyakorlása, alkalmazása.
Az aktív szókincs gazdagítása az olvasott szövegekkel összefüggésben.	Az aktív és passzív szókincs gazdagítása különböző szövegösszefüggésekben.	Az aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával.	A szókincs folyamatos gazdagítása a nyelv minden rétegére kiterjedően. A különböző műveltségi területek szókincsének minél pontosabb használata írásban és szóban.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	Rövidebb szépirodalmi és nem szépirodalmi szövegek önálló olvasása, a fontosabb gondolatok kiemelése, összefoglalása.	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése, a szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (pl. a téma megállapítása, a lényeg kiemelése, adatkeresés, ok-okozati kapcsolatok, válasz kérdésekre, vázlatkészítés, összefoglalás). Művek és egyéb szövegek önálló elemzése, saját vélemény kialakítása és kifejtése.	Képesség a különböző műfajú és rendeltetésű szövegek szerkezetének és jelentésrétegeinek feltárására és értelmezésére. A művek műfaji természetének megfelelő szövegfeldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (pl. a kontextus, a téma, a műfaj megállapítása, új és ismert közléselem elkülönítése, logikai összefüggések felismerése, jelentésrétegek feltárása).
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplők cselekedeteiről, helyzetekről, magatartásokról.	Néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazása az olvasott szövegek szereplőinek cselekedeteiről, nézeteiről, a szövegekben megjelenő emberi helyzetekről.	Különböző vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban és írásban.	A különböző olvasott vélemények összevetése, a különbségek és hasonlóságok felismerése, értelmezése és kritikája szóban és írásban.
			Különböző korstílusokat, stílusirányzatokat, nyelvi stílusrétegeket reprezentáló szövegek megismerése, sajátosságaik felismerése, értelmezése.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével.	Megfelelő tempójú és rendezettségű írás kialakulása.	Az írás használata az önkifejezés eszközeként.	Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód.
Mondatalkotás, néhány mondat összekapcsolásával szövegalkotás.	Az adott nyelv nyelvtani alapelemeinek alkalmazása.		

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Különböző szövegminták megfigyelése műfaji és szövegszerkesztési szempontból. A szöveg tagolásának gyakorlása. Rövid szövegek alkotásának gyakorlása (pl. kisebb leírás, rövid elbeszélés, egy-két soros jellemzés).	Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegtípusokban és műfajokban (pl. rövid leírás, kisebb elbeszélés, néhány soros jellemzés). Személyes és olvasmányélmények megfogalmazása a rövidebb leírás, elbeszélés, jellemzés műfajában.	Szövegalkotási képesség különböző szövegtípusokban és műfajokban (a leírás, a különböző nézőpontú elbeszélés és jellemzés gyakorlása, ismertetés és vélemény készítése stb.).	Világos szövegalkotás, kifejezőkészség a hétköznapi és társadalmi (közösségi) élet minden fontos területén és műfajában (pl. levél, önéletrajz, kérvény, pályázat, jellemzés, leírás).
	Helyesírás diktálás után.	A nyelvtani, helyesírási, nyelvhelyességi ismeretek és a nyelvi elemek különböző stílusértékéről tapasztaltak tudatos alkalmazása a fogalmazásokban, kreatív szövegalkotásban.	A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási biztonság fejlesztése, gyakorlása az írásbeli szövegalkotásban. A helyesírás értelem tükröző szerepének megértése és tudatos alkalmazása.
	Az önkifejezés képessége, kreativitás különböző műfajokban (szövegek átírása, olvasott művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rímes játékok stb.). Önkontroll, szövegjavítás fokozott önállósággal.	Az önkifejezés képessége és a kreativitás különböző műfajokban (párbeszédek írása, dramatizálás, párbeszédes forma átírása epikus formába, érvelés stb.). Gondolatok, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontból. A helyzetnek, szándéknak megfelelő stílus, forma biztonságos használata.	Önkifejező és kreatív szövegalkotás (pl. élményszerű személyes történet elbeszélése, verses-rímes szövegek alkotása, szövegek átírása különböző nézőpontokból stílus- és hangnemváltással, sajtóműfajok gyakorlása).

4. Ismeretek az anyanyelvről (a kisebbség nyelvéről)

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Nyelvi-nyelvtani jelenségek felismerése a gyakorlati tudás alapján (pl. hang, szó, mondat; rövid és hosszú hangok, magán- és mássalhangzók).	A nyelvi egységek közötti egyszerűbb összefüggések felismerése (pl. rendszerszerű összefüggések felfedezése a hangok között, a szavak között, a szavakat alkotó szóelemek között).	A nyelvi egységek szövegbeli (kommunikációbeli) szerepének a megfigyelése.	A nyelvtani ismeretek önálló alkalmazása a nyelvi-nyelvhasználati jelenségek megközelítésében.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Jelentések megadása a diák saját szavaival. Az aktív és a passzív szókincs folyamatos bővítése, szókincsgyakorlatok.	Ismerkedés egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használatával.	A szavak jelentésére vonatkozó kreatív gyakorlatok, a szónál kisebb és nagyobb nyelvi egységek jelentésének, valamint a nyelvi szerkezetből, formából fakadó jelentésnek a megismerése.	Jelentéstani és pragmatikai alapfogalmak önálló használata szövegek, kommunikációs események kritikai megközelítésében.
Gyakorlottság a szövegalkotásban a korosztály által jól ismert nyelvhasználati színtereken. Különböző műfajú, hangnemű szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékelése, a jól felismerhető különbségek megfigyelése.	Különbőféle nyelvváltozatokat képviselő konkrét példák alapján a nyelv és a nyelvhasználat rétegzettségének a megtapasztalása, felismerése (különösen a szókincs területén).	Alapvető tájékozottság a mindennapi kommunikációs és az irodalmi stílusjelenségek körében.	A kommunikációs események és a szövegalkotás önálló elemzése-értékelése az elsajátított (szövegtani, jelentéstani-pragmatikai, stilisztikai, retorikai) ismeretek kreatív alkalmazásával. Gyakorlottság az ismeretek alkalmazásában különböző típusú és műfajú szövegek alkotása során.
	Egy-egy korábbi évszázadban született szöveg megfigyelése, a mai és a korábbi nyelvállapot különbségének a felismerése a korosztálynak megfelelő szinten.	Példák (régebbi korok szövegei, szövegrészei) alapján a nyelvi állandóság és változás megfigyelése a mai állapottal való összevetés során, elsősorban a szókincsben és a tanult nyelvtani jelenségek szintjén.	Az adott nyelv eredetének, a nyelvcsaládba tartozás bizonyító eljárásainak a megismerése. A nyelvi állandóság és változás okainak kutatása adatok alapján (pl. forrásokkal, kézikönyvhasználattal).
Az anyanyelv (kisebbség nyelve) és a magyar nyelv különbségének a felismerése, ennek megfogalmazása a diák saját szavaival (pl. ezt magyarul úgy mondjuk, hogy...).	Annak felismerése, hogy az anyanyelv (kisebbségi nyelv) nyelv ismerete miben segíti, miben nehezíti a magyar nyelv elsajátítását.	Az anyanyelvi (kisebbségi nyelvi) és a magyar nyelvi ismeretek összevetésének a képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	Az anyanyelvhez (kisebbségi nyelvhez) és a magyar nyelvhez kötődő sajátosságok összevetése.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az olvasás iránti igény felkeltése.	Az olvasással kapcsolatos érzelmi és gondolati érdeklődés fenntartása. Az irodalmi alkotások és az adott nép szellemisége közötti összefüggés felismerése.	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hozzájárul az adott nép szellemiségének megismeréséhez.	Annak megtapasztalása és tudatosítása, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények, a károsodásmentes tapasztalatszerzés forrása, amely az ön- és világértelmezés, az önmeghatározás mással kevésbé helyettesíthető lehetőségét kínálja.
A lírai mű középpontjában álló gondolat, illetve érzelem azonosítása.	A lírai mű témájának és hangulatának, hangnemének felismerése.	A lírai mű beszédhelyzete, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusának megismerése és azonosítása. Téma, hangnem, beszédhelyzet és műfaj összefüggéseinek megfogalmazása néhány jellegzetes példán.	A költő, a vers beszélője és a költői én megkülönböztetése néhány, különböző korban született költeményben.
Rövidebb epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések olvasása.	Elbeszélő művek közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel, csoportosan és egyénileg. A megtapasztalt formák alkalmazása a mindennapi történetmondásban, a kreatív írásban.	Elbeszélő művek önálló olvasása, feldolgozása a klasszikus és a kortárs felnőtt és ifjúsági irodalom köréből. Kreatív történetelbeszési és történetátírási gyakorlatok.	Különböző típusú, terjedelmű és műfajú – klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi – epikai művek elemzése és értelmezése. A megtapasztalt formák és stilisztikai, nyelvi sajátosságok alkalmazása a mindennapi történetmondásban és a kreatív írásban.
Történetek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső jellemzőinek azonosítása.	A jellemzés főbb eszközeinek azonosítása.	A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése a jellemzésben; az irónia. Az elbeszélői szólam és a szereplői szólam viszonyának vizsgálata. A stílusirányzat, a műfaj és az egyéni írói törekvés megmutatkozása a szereplők megalkotottságának módjában.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	Tapasztalatszerzés a tisztán elbeszélő és dramatikus műrészek közötti különbségekről.	Az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítása.	Az epikus és a drámai történetmondás, idő-, tér- és cselekményszervezés, illetve jellemalkotás közötti különbségek megfigyelése. A drámai közlés mód jellemző szövegtípusainak felismerése.
Népi játékok, dramatizált formák (pl. meserészletek) olvasása, illetve előadása.	Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek, illetve köznap helyzeteknek a dramatizált megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása. Szituációk és instrukciók értelmezése és megjelenítése.	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése. Drámai szituációk feszültségforrásainak azonosítása. Különböző típusú drámai művek elemzésének, értelmezésének képessége.
A szóbeli költészet és az írásbeliség, a népköltészet és a műköltészet különbségeinek megtapasztalása néhány példa alapján.	Az új szóbeliség, az elektronikus kommunikáció és tömegkommunikáció néhány új formájának megfigyelése.	A reklám és a popzene új szóbeli költészete. Annak érzékelése, hogy az irodalom szóbelisége nem pusztán archaikus jelenség.	Tájékozódás az elektronikus tömegkommunikáció és az irodalom kölcsönhatásának új jelenségeiről. A szóbeli költészet, a népköltészeti hagyomány hatásainak ismerete. Regiszterkeverés, adaptációk.
Az olvasott művek alapján néhány alapvető irodalmi téma, emberi alaphelyzet felismerése.	További alapvető témák megismerése, újabb olvasmányok a már megismert témakörökből.	A kisebbségi, a magyar és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Ismerkedés egy-két korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel.	Az olvasott, különböző korú és világlátású művekben megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formai megoldások közötti kapcsolódási pontok felismerése. Az olvasott művek többféle értelmezési kontextusban való elhelyezésének képessége (pl. tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, kovenciótörténeti, stílusirányzati, esztétikátörténeti elhelyezés). Történeti és aktuális olvasatok.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A mű számunkra közvetlenül adott (szó szerinti) jelentésének megfogalmazása. A történet, az alapérzés, alaphangulat megfogalmazása.	Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok, más irodalmi és nem irodalmi, verbális, hangzó és képi szövegek bevonásának segítségével.	Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek bevonásának segítségével.	Törekvés a közvetlenül adott jelentés árnyalására, általánosítására személyes tapasztalatok és más tanult irodalmi művek, megismert irodalmi konvenciók és elemzési technikák bevonásának segítségével. A jelentéstulajdonítás során kapcsolatkeresés az európai és a magyar irodalom nagy hagyományaival, kódjaival.

A kisebbségi nyelv és irodalom

(Hagyományos nyelvoktató és bővített nyelvoktató forma)

A fejlesztési feladatok szerkezete

A fejlesztési feladatok minden nyelvelsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- beszédértés,
- beszédkésztség,
- olvasásértés,
- írás.

Fejlesztési feladatok

A kisebbségi nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelentik, amelyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapkészségen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

(1) a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek a kisebbségi nyelvet másodnyelvként személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;

(2) a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a kisebbségi nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk megismerésére, az identitástudat fejlesztésére;

(3) a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni.

A nyelvtanulás folyamata a bevezetőben megfogalmazott általános kompetenciákra épül, melyek magukba foglalják az alaptanterv műveltségi területeinek tartalmait, ismereteit és készségeit. A kommunikatív nyelvi kompetenciák integrálják az általános kompetenciákat és tanulási képességeket, ezeken belül az államnyelvi kommunikatív nyelvi kompetenciákat.

Az alaptanterv a közoktatás kétéves szakaszaira (6., 8., 10. és 12. évfolyamok végére) minden diák számára a minimális szintet határozza meg, melyet a négy alapkészség területén kell teljesíteni. A helyi tantervekben a lehetőségeknek megfelelően ennél magasabb szint is előírható egy vagy több alapkészség területén. A kisebbségi nyelv követelményeit szintén a helyi tantervekben kell meghatározni. A témaköröket és a tanterv egyéb tartalmait az alaptantervre épülő programoknak kell meghatározniuk.

A szintek összhangban vannak az európai hatfokú skálán meghatározott szintekkel. A hagyományos kisebbségi nyelvoktatás esetén a tankötelezettség végére a tanulónak magasabb szintű, önálló nyelvhasználóvá kell válnia (B2). A bővített kisebbségi nyelvoktatás esetén az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szintek (C1, C2) a közoktatásban alapfeladat. Az alaptantervi követelmények az általános iskola végére minden

diák számára legalább a B1 vagy B2 szint elérését tűzik ki célul. A 9–12. évfolyamra az az európai középszint (B2) vagy a mesterfokú nyelvhasználói szint (C1 vagy C2) elérése a cél.

Kisebbségi nyelv	6. évfolyam	8. évfolyam	12. évfolyam
Hagyományos nyelvoktató forma	A1	B1	B2
Bővített nyelvoktató forma	A2	B2	C1, C2

Az európai minimumszint: A1

Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész.

Beszédértés

Megérti a tanár egyszerű utasításait, az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére, a kisebbségre vonatkoznak. Legyen képes megoldani a hallás utáni értési feladatokat.

Beszédalképesség

Képes legyen megszólalni a kisebbség nyelvén, fokozatosan növekedjen beszéd bátorsága és önbizalma. Képes legyen egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni, információt adni és kérni valós beszédhelyzetekben. Megértési problémák esetén tudjon segítséget kérni. Mondjon el emlékezetből néhány dalt, mondókát, verset az adott nyelven.

Olvasásértés

Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. Ébredjen fel érdeklődése népcsoportja kultúrája iránt. A megértést cselekvéssel, szóban vagy írásban jelezze vissza. Legyen gyakorlata egyszerű, ismert nyelvi elemekből álló szöveg néma olvasással történő megértésére. Tudjon egy adott szövegből egyszerű információkat kiemelni.

Írás

Képes a kisebbségi nyelven egyszerű szöveg lemásolására és tollbamondás után helyes leírására. Tudjon egyszerű, tényszerű információkat írni az adott nyelven. Képes minta alapján több mondatból álló, összefüggő szöveget írni (párbeszéd, üzenet, üdvözlő képeslap, bemutatkozás). Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni.

Az európai alapszint: A2

Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak: nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, a kisebbségre vonatkozó információk, vásárlás, helyismeret, állás, foglalkozás. Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi, kisebbségi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről, a kisebbségi közösségről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról.

Beszédértés

Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról és a kisebbségi közösségről van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét.

Beszédalképesség

Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, a kisebbségi közösséget, tanulmányait.

Olvasásértés

Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. Képes a kisebbség nyelvén való kifejező olvasásra (megfelelő hangsúlyokkal, a szöveg lényegének visszaadásával).

Írás

Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.

Az európai küszöbszint: B1 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola, a szabadidő, a kisebbség helyzete terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, a különböző eseményeket, álmokat, a reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

Beszédértés

A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról, a kisebbségről szólnak, és melyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek.

Beszédképesség

Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tudja mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni.

Olvasásértés

Megérti olyan nyelviileg összetettebb szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Képes a szövegeket feldolgozni (tanórán tanári segítséggel, illetve házi olvasmányként). Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat. Képes néhány irodalmi alkotás (vers, novella, elbeszélés, regény) értelmezésére az adott népcsoport kultúrájából. A kisebbségi népcsoport nyelvén olvassa a hazai és az anyanyelv irodalmát, annak fontosabb témáit be tudja mutatni.

Írás

Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Képes az adott nyelv alapvető nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségeinek alkalmazására. Össze tudja hasonlítani a magyar nyelvet és a kisebbségi nyelvet. Be tud számolni élményeiről, véleményéről. Az adott nép kultúrájáról szóló alkotásokon keresztül be tudja mutatni az adott nép szellemiségét. Tudásszintjének megfelelően képes egyszerűbb szövegek fordítására.

Az európai középszint: B2 (önálló nyelvhasználó)

Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket, a kisebbségpolitikai aktuális témákat is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű és kisebbségi autentikus beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejteni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével.

Beszédértés

Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét. Követni tudja az autentikus kisebbségi vagy anyanyelvűből származó beszélő gondolatmenetét.

Beszédképesség

Folyékonyan és természetesen tud beszélgetést folytatni kisebbségi és anyanemzetből származó beszélőkkel mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet, be tud számolni aktuális kisebbségpolitikai eseményekről.

Olvasásértés

Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket.

Írás

Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Vissza tudja adni írásban is egy-egy a kisebbség nyelvén írt irodalmi alkotás lényegét. Be tud számolni élményeiről, képes kifejezni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen. Fordítási feladatok megoldásokra képes mindennapi és aktuális témákban.

A mesterfokú nyelvhasználói szintek (C1–C2)

Elérésük a bővített kisebbségi nyelvvoktatás célja a kötelező iskoláztatás végére. A követelményeket a helyi tantervekben kell meghatározni úgy, hogy a kompetenciák legalább negyven százalékát az adott kisebbség nyelvével, irodalmával, kultúrájával kapcsolatos témakörök követelményei szerint lehessen mérni.

A kisebbségi népismeret

(Minden oktatási forma számára)

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Ismeretszerzés, tanulás
2. Kritikai gondolkodás
3. Kommunikáció

Fejlesztési feladatok*1. Ismeretszerzés, tanulás*

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: a népcsoport életmódja, a család és környezet kisebbségi kötődése, a zenei és a tradicionális népi kultúra.	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: a népcsoport nyelvhasználati sajátosságai. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben: projektek tervezése és végrehajtása a népcsoport	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. Információk gyűjtése a kisebbség múlt és jelen életéről, nyelvhasználati sajátosságairól az iskolai vagy más könyvtárban, médiatárban, múzeumban, a kisebbség lakóhelyein. A gyűjtött adatok felhasználása projektek, bemutatók tervezésénél és	Ismeretszerzés irányított beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. Információk gyűjtése adott témához, projekthez könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése, értelmezése és bemutatása. Tudja magyarázni a kisebbség szimbólumait, bemutatni jelentősebb ünnepeit,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	sajátos életmódjával, a család és környezete kisebbségi kötődésével kapcsolatban.	végrehajtásánál. Mutassa be a kisebbség lakóhelyeit, magyarázza az életmód és környezet közötti fontosabb összefüggéseket. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.	szokásait. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. Tapasztalatok szerzése a valós, a lehetséges és a lehetetlen megítéléséről (pl. helyszín, idő, szereplők, események kapcsán).	Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A kisebbség híres képviselőinek tettei a közösség formálása érdekében. Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése. A kisebbség életéből vett jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi, a kisebbség szempontjából sorsdöntő jelenség kapcsán.	A kisebbség (és az anyanemzet) kulturális életének, kiemelkedő eseményeinek elbeszélése. Jelenetek eljátszása különböző szempontokból, részvétel regionális fesztiválokon, kulturális eseményeken. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a kisebbség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. A kisebbség történelmének, társadalomföldrajzának ismerete. Jelenségek tárgyû és kritikai bemutatása, sorsfordulók értelmezése. Az anyaország történelme és társadalomföldrajza jellegzetes vonásainak bemutatása.	Kérdések önálló megfogalmazása a kisebbség sorsfordulóival kapcsolatban. Önálló állásfoglalás és érvelés különböző, a kisebbség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetekről. Szépirodalmi, publicisztikai, kisebbségpolitikai munkák összevetése, kritikai feldolgozása. Szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Kisebbségi társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Önálló vélemény megfogalmazása a kisebbséget érintő eseményről, jelenségekről, ismert kisebbségi személyekről.
			A hazai kisebbségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. Az adott kisebbség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A jövő trendjeinek felvázolása. Az adott kisebbség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása, a megismert jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés az adott kisebbség életével kapcsolatos témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről. Rajz készítése kisebbségi témáról. Modellek, makettek, tárgymásolatok készítése. Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal. Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése.	Beszélgetés és vita egy-egy kisebbséget érintő témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely kisebbségi témáról. Rajz készítése kisebbségi témáról. Rajzos vázlat készítése. Modellek, makettek, tárgymásolatok készítése. Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.	Események, történetek elbeszélése a kisebbséget érintő témában emlékezetből előszóban. Vitás kérdések, vélemények felvetése, megbeszélése. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely kisebbségi témáról. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.	Beszélgetés és vita egy-egy kisebbségpolitikai, emberi jogi témáról. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével, a tolerancia gyakorlása. Beszámoló, kiselőadás tartása a kisebbségi irodalomból, a kisebbségi publicisztikából, a sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján. Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tábló és magyarázat készítése.

III. RÉSZ

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK KISEBBSÉGENKÉNT

A)

BOLGÁR KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Bolgár nyelv és irodalom

(Tanítási nyelvű és kétnyelvű oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Párbeszéd készsége – részvétel párbeszédekben a beszélő szándékának megértésével.	Tájékozódás a beszédhelyzetben – a kommunikáció tárgyának, résztvevőinek, körülményeinek és céljának meghatározása.	A bolgár szórend, a mondat helyes intonációjának készsége. Vitakészség problémamegoldás céljából.	Megfelelő hangneme és stílus ismert kommunikációs helyzetekben. Stilisztikai elemzés készsége. A szöveg műfaji sajátosságainak felismerése és elemzése. Problémamegoldó vitában való részvétel készsége.
Egyszerű és összetett mondatok felismerésének és egyszerű mondatok összetetté fűzésének készsége.	Adekvát beszéd-viselkedés készsége hivatalos és nem hivatalos körülmények között. A bolgár beszéd etikett fordulatainak elsajátítása.	Szövegalkotási készség az irodalmi kérdésre adott felelet műfaji sajátosságainak megfelelően; elmélkedés a szövegszerkezetekről és nyelvi fordulatokról.	Helyes intonáció. Metakommunikációs jelek összehasonlítása és megkülönböztetése a bolgár és a magyar nyelvben.
Hasonlóságok és eltérések felismerése a bolgár és magyar üdvözlési, ismerkedési, udvariassági, kérés, köszönési, felszólítási beszédfordulatok között. A bolgár beszédetikett alkalmazásának készsége beszédviselkedésnél új helyzetekben.	A bolgár és a magyar beszéd etikett összehasonlítása.	Tájékozódás tömegkommunikációs helyzetekben.	A bolgár irodalmi nyelv és a funkcionális stílusok ismerete. A bolgár nyelv rétegei megkülönböztetése. Stílus és beszédműfaj helyes használata.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Elbeszélő szöveg részletes és rövid elmesélése. Fogalmazási készség adott kezdettel. Hétköznapi esetek elmesélése. Képsorozat elmesélésének készsége.	Ismert szöveg részletes elmesélésének készsége; összefoglaló elmesélés készsége. Tudományos és művészi leírás befogadása. Tudományos leírás és a művészi leírás elemeinek reprodukálása.	Szabad elmélkedés erkölcsi-etikai vagy általános kulturális problémáról, amely a tanuló szempontjából jelentős. Különböző stílusú és műfajú szövegek befogadása és alkotása. Saját megnyilatkozás értékelésének készsége és idegen szöveg elbírálása.	Memoriterek szöveghű előadása.
Egyenes beszéd függő beszéddé alakításának készsége. Nyelvi eszközök kiválasztásának és kombinálásának készsége saját gondolatok kifejezésére új szituációban.	Az információ tartalmi összefoglalásának készsége. Tudományos kérdés megválaszolásának készsége – érvelés.	Állandó szókapcsolatok megértése és használata; ekvivalensek találása a magyar nyelvben.	Tolmácsolás magyarról bolgárra és bolgárról magyarra a két nyelv sajátosságainak szem előtt tartásával.
A társadalmi érintkezés, családi és iskolai környezet alapszókincsének használata. Kétnyelvű és helyesírási szótár használatának készsége.	A specifikus bolgár intonáció használata a különböző mondatfajtákban. A magyar intonáció interferenciáinak leküzdése.	A bolgár és a magyar hangrendszer kapcsolatainak értelmezése. A bolgár hangtörvények alkalmazása a beszédben.	
A bolgár és a magyar lexémák közös jellemzőinek felismerése. A szavak közvetlen és átvitt értelmének megértése.			Az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználati szintek, ún. C1 és C2 szint követelményeinek teljesítése.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az életkornak megfelelő optimális írási és olvasási tempó hang nélkül és fennhangon. Olvasás értéssel és bolgár kiejtéssel. Kifejező olvasás.	Ismert szövegek folyamatos, kifejező olvasása, rövid összefoglalása.	Különböző stílusú és műfajú szövegek olvasása logikai hangsúllyal. Olvasáskultúra.	A szerző kommunikatív szándékának megértése.
Kétnyelvű és helyesírási szótár használatának készsége. A bolgár és a magyar lexémák közös jellemzőinek felismerése. A szavak közvetlen és átvitt értelmének megértése.	Elmélkedés szövegének felépítési készsége – a téma meghatározása és megfogalmazása, tézis, érvelés, összegzés. Tananyag elemzésének készsége.		Készség a tudományos stílus műfajainak megértésére és alkotására: annotáció, rezümé. Az érvelő, leíró és elbeszélő (narratív) szöveg funkciójának megértése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az olvasott szöveg megértése, rövid elmesélése tanítói segítséggel. A megértés ellenőrzése egyszerű feladatokkal, írásban és rajzban.	Szótár (kétnyelvű, értelmező, szinonima stb.) és enciklopédia használata. Szinonimák, antonimák, homonimák működése a tanulók aktív szókincsében.	Szépirodalmi szövegek megértése és értelmezése. A mögöttes tartalom megértése.	Érvek kiválogatásának és rendezésének készsége egyes altémák bizonyítására; tézisek és áltézisek meghatározása, összegzése a tudományos szöveg mikroszövegeiben.
Különböző szövegfajták felismerése.	Megértés; a szavak alap és átvitt jelentésének helyes és célszerű használata bolgár szövegekben.	Publicisztikai szöveg stílusának és műfaji sajátosságainak elemzése. Idegen szavak szótárának és enciklopédiák használata. A szavak nem metaforikus és metaforikus használatának megértése a beszédben.	Az alstílusok sajátosságainak elkülönítése és összegzése a hivatalos ügyintézési, tömegkommunikációs, művészi stílus keretein belül.
Az aktív szókincs gyarapítása kifejezések, állandó szókapcsolatok és mondasók megjegyzésével.	A szókincs önálló gazdagításának készsége és a két nyelv lexémái közötti interferencia leküzdése.	A szókincs önálló gazdagítása.	

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A cirill ábécé grafikus jeleinek megfelelő használata. A szavak magánhangzóinak helyes használata beszédben és írásban. Zöngés mássalhangzók helyes kiejtése és írása.	Vázlat összeállításának és a szöveg felépítésének készsége. Saját és idegen szöveg szerkesztésének készsége.	A szövegalkotás eddig ismert fajtáinak begyakorlása. Önálló jegyzetelés. A lényeg leszűrése.	A tudományos stílus műfajai: annotáció, rezümé, recenzió megértésének és létrehozásának készsége. Bibliográfia készítése.
A zöngés és zöngétlen mássalhangzók kiejtése és helyesírása; az <i>c</i> és <i>m</i> mássalhangzók; mássalhangzó-torlódás.	A fő és másodlagos mondatrészek helyes és megfelelő használata az egyszerű mondatokban szöveggé fűzésük során.	Idegen beszéd kifejezése különböző módjainak használata. Idézetek helyes alkalmazása.	Az adminisztratív-irodai alstílus műfajai: meghatalmazás, elismervény, nyilatkozat, jegyzőkönyv, igazolás, kérelem, önéletrajz műfajai megértésének és alkotásának készsége.
A szavak elválasztása.	A frázis-összekötő eszközök felismerése és használata a szövegben.	Önéletrajzírás tartalmi elemeinek ismerete és alkalmazása. Magán és hivatalos levélírás alkalmazása. Publicisztikai szöveg kompozíciós-szerkezeti sajátosságainak ismerete. Stilisztikai kultúra kinyilvánítása.	Publicisztikai műfajok: cikk, helyzetrajz, karcolat, pamflet megértésének és alkotásának készsége. A művészi stílus eszközeinek megértése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Adott témáról 6-8 mondat összefüggő leírása, tanítói segítséggel és önállóan.	Fordítás magyarról bolgárra szótár segítségével.	Fordítás szótár segítségével, nyelvi fordulatok helyes átültetése magyarból bolgárra.	Szóképek és alakzatok felismerésének készsége a művészi stílusban; érzelmi átélés a szóképek és megszemélyesítések hatása alatt.
Különböző szövegminták (levél, üdvözlőlap, leírás) írásának elsajátítása.	Szövegalkotás készségének élethelyzetekben való alkalmazása – üdvözlés, meghívó, hirdetés, távirat stb. írása.	Kreatív szövegalkotás.	Nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása. Kreatív szövegalkotás.

4. Ismeretek az anyanyelvről

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A névszók megértése és helyes használata tárgyak és jelenségek leírásánál. A bolgár és a magyar névszók összehasonlítása gyakorlati szinten.	A magyar nyelv és a bolgár nyelv tantárgyból tanult alapvető nyelvi fogalmak jelölésére szolgáló bolgár terminusok megértése.	A bolgár nyelv alapfogalmainak és törvényszerűségeinek helyes alkalmazása.	A bolgár nyelv nyelvtanának ismerete és helyes alkalmazása.
Az igék használatának megértése a bolgár nyelvben. Az ige személyről, számáról és idejéről tanultak felhasználása új beszédhelyzetekben. A jelen, jövő, befejezett és folyamatos múlt idő használata. Igeidők együttes használata az életből vett esetek elmesélésekor.	Szóképzés készsége igekötők és főnévképzők segítségével. Egy szó több alakjának megkülönböztetése. Rokonszavak helyes kiejtésének és írásának készsége. A szó alapformájának meghatározása; ismeretlen szavak alapformájának felismerése kétnyelvű és helyesírási szótárban.	A műfajok stílusjegyeinek pontos használata szóban és írásban.	A köznyelvi és irodalmi fogalmak megértése, definiálása és helyes használata.
Kijelentő, kérdő, felszólító és felkiáltó mondatok képzésének és használatának készsége. Bolgár szórend és intonáció használata a mondatban.	A névszók egyeztetése nemben és számban; névelős alakok helyes használata. A névszók és az ismert összetett névszói alakok helyes kiejtése és írása.	A magyar és a bolgár nyelv szerkezetének összehasonlítása és megkülönböztetése.	Szókincs gazdagítása a szinonimák, antonimák, homonimák használata segítségével.
	Az ige személyről, számáról és idejéről tanultak felhasználása új beszédhelyzetekben.		Irodalmi művek szövegének értelmezése, esztétikai befogadása, érzelmi átélése.
	A bolgár nyelv hangtörvényeinek alkalmazása.		A bolgár irodalmi nyelv fejlődésének főszakaszainak ismerete a középkortól a napjainkig.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Érdeklődés felkeltése a népköltészeti hagyomány iránt; mesék és a gyermekirodalom alkotásai iránt.	Bolgár népmesék befogadása. A mesélő és a hallgató szerepének értelmezése. Mesék elmesélése. A bolgár és a magyar folklór mesék tartalmának összehasonlítása. Az egyes népmese-fajták sajátosságainak értelmezése. A tanulság levonása. Mese fogalmazása.	A bolgár középkori kultúra esztétikai és poétikai elveinek megértése. A szépprózai és költői alkotások műfaji sajátosságainak felismerése.	Szépirodalmi szövegek megértése és értelmezése. Erkölcsi-etikai problémamegoldó vitakészség.
A műalkotás teljes értékű befogadásának készsége. A műalkotás egyes részei megértésének, elmesélési vázlat összeállításának készsége. Együttérzés és morális választás, a jó és a rossz felfogásának érzéke.	Néhány bolgár közmondás elmondásának készsége. Versek memorizálása.	Az irodalmi műben tárgyalt erkölcsi problémák megértése és boncolgatása. A konfliktusok elemzése; a hősök tulajdonságainak és viselkedésének kommentálása	Az európai kulturális folyamat fejlődési szakaszainak értelmezése és a bolgár irodalom helyének meghatározása. A bolgár irodalmi folyamat áramlatai specifikumának megértése.
Olvasónapló készítése. Törekvés az önkifejezésre versmondás, mesék és gyermekirodalmi művek dramatizálása segítségével.	A bolgár szépirodalom elbeszéléseinek befogadása. Az elbeszélés sajátosságainak elemzése.	Saját vélemény és viszony kifejezése a mű hőseivel kapcsolatban.	A szép, tragikus, komikus alapvető esztétikai kategóriáinak értelmezése.
	A szerzői beszéd és a hős beszéde funkcióinak értelmezése. Az irodalmi hős jellemzése.	Igazság, fikció, valóság elkülönítése és az irodalom világának megértése	A bolgár és magyar irodalmi folyamat összehasonlító elemzése az európai kulturális folyamat keretein belül.
	Az olvasott epikai művekben a helyzet, a helyszín, a szereplők, a cselekményelemek megnevezése.	Jelenetek dramatizálása, megzenesített versek ismerete.	A művészi szövegkörnyezet kommunikatív felépítése feltárásának készsége, a művészi tér és idő értelmezése, valamint a történet és meseszöveg meghatározása.
	A szerkezetet alkotó elemek felismerése az olvasmányélmény és az olvasottakról való beszélgetés során: <i>például a szereplők a főhős életútja a cselekmény menete, fordulatai, a mű kezdése és befejezése.</i>	Az elektronikus információhordozók szerepe az élményszerű irodalomtanításban.	A művészi megnyilatkozás szerkezetének megértése a szóképeken és alakzatokon, valamint prozódiai eszközökön keresztül.

1.2 Bolgár nyelv és irodalom

(Nyelvoktató forma, a kisebbségi kiegészítő oktatás számára)

Fejlesztési feladatok**1. Beszéértés**

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Rövid szóbeli közlések megértése. A szavak jelentésének megértése mondatban és rövid szövegben. Legalább 10 bolgár közmondás és szólás ismerete. Az elemi társalgás alapvető szókészletének ismerete. Válasz a feltett kérdésekre néhány egyszerű mondatmal. A kijelentő, kérdő, felkiáltó és felszólító mondatok felismerése. Témakörök: ismerkedés: bemutatkozás, köszönés, közvetlen környezet: család, lakás, iskola, évszakok, a bolgárkertész fogalma.	Gondolatok befogadása és átadása párbeszédes formában a hivatalos és nem hivatalos kommunikációban. Párbeszéd megértése és összeállítása a mindennapos kommunikációs helyzetekben. Élmények szóbeli elbeszélése. Közbeszédi közlések megértése – hivatalos és nem hivatalos kommunikáció Tájékozódási készség egy adott beszédhelyzetben. A szavak jelentésének megértése mondatban és rövid szövegben. Olyan szavak, amelyek nem fordíthatók le magyar nyelvre – személynevek, városok, folyók, hegyek stb. nevei; a bolgár pénznevek. Témakörök: ismerkedés: bemutatkozás, köszönés, közvetlen környezet: család, lakás, iskola, évszakok, szaktudományok, magyarországi bolgárok hagyományos szaktudományai, a bolgárkertész fogalma.	Gondolatok befogadása és átadása párbeszédes formában a hivatalos és nem hivatalos kommunikációban. Beszédfordulatok elsajátítása a bolgár beszéd etikettjéből. A bolgár és magyar folklórban közös mesék megértése; közmondások és szólások. Témakörök: Család, iskola, pályaválasztás, hagyományos és modern szaktudományok, utazás, egészség, sport, kultúra, a bolgár kisebbség intézményei és közösségei.	Bolgár anyanyelvű előadások szövegének követése (film, színház, hírek, rádió- és TV műsor). Hazai és idegen szavak. Nemzetközi kulturális szókincs.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismerkedés – beszédfordulatok. Hivatalos és nem hivatalos megszólítások. Önmaga és a család bemutatásának készsége. Néhány gyermekvers előadása könyv nélkül. Kérdezés és válasz az időponttal kapcsolatban. Bolgár mintájú dátum írása és kimondása. Kérdésfeltevés <i>êîé, êâêûâ?</i>, <i>êîêêî?</i> kérdőszavakkal. Kérdésfeltevés <i>ñ êûââ?</i>, <i>êîââ?</i>, <i>êâê?</i> kérdőszavakkal. Kérés, köszönet, felszólítás kifejezésének módjai. Az igenlés és tagadás formái. Rövid párbeszédtek összeállítása. Részvétel rövid párbeszédtekben. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Számolási készség és a sorrendiség jelölése.	Beszédfordulatok elsajátítása a bolgár beszéd etikett köréből. Saját megnyilatkozás felépítése – bevezető mondat, rövid tárgyalás, összegzés. Ismerkedés – beszédfordulatok. Hivatalos és nem hivatalos megszólítások. Kérés, köszönet, felszólítás kifejezésének módjai. Udvariassági fordulatok – <i>kérem, szíveskedjék</i> stb. Szokványos kifejezések vásárláskor. Fogalmazás saját élményről. Különböző mondatfajták használata: kijelentő, kérdő, felkiáltó és felszólító. Rövid párbeszédtek összeállítása. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Számolási készség és a sorrendiség jelölése. A szókincs aktivizálása szinonimák, antonimák és homonimák segítségével. Szinonimák használata. Ellentétes jelentésű szópárok felismerése. A melléknevek fokozásának megértése és használata. A nembeli különbségek érzékelése végződés nélküli névszóknál. Kicsinyítő képzős névszók képzésének és használatának készsége. Névszók helyes használata számnevek után.	Valamely esemény előadásának készsége néhány mondatban. Saját megnyilatkozás felépítése – bevezető mondat, rövid tárgyalás, összegzés. Fogalmazás kép alapján néhány mondatban. A hangsúlyos és hangsúlytalan magánhangzók tiszta kiejtésének készsége. A homonimák jelentésének megértése. Ismert szavak átvitt jelentésének megértése. Rövid párbeszédtek összeállítása. Versek kifejező előadása könyv nélkül. Helyes kiejtés és hangsúlyozás.	Szövegalkotás meghatározott stílusban és műfajban tekintettel a tanulók kommunikatív szükségleteire. A két nyelv lexémái közötti interferencia leküzdése. Helyes intonáció. Önálló kapcsolatteremtés, vélemény fogalmazása és véde, esemény elmesélése a megfelelő szókincs használatával. Tolmácsolási gyakorlatok.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az életkornak megfelelő optimális olvasási tempó hangtalanul és fennhangon. Olvasás bolgár kiejtéssel – pontosan és folyékonyan. Kifejező olvasás. Rövid szöveg témájának meghatározása, a szöveg alap gondolatának megértése.	Az életkornak megfelelő optimális olvasási tempó hangtalanul és fennhangon. Olvasás bolgár kiejtéssel – pontosan és folyékonyan. Kifejező olvasás. Rövid szöveg témájának meghatározása. A szöveg alap gondolatának megértése. A szöveg bekezdésekre osztása. Népköltési és rövid gyermekirodalmi művek szövegének megértése. Tájékozódás bolgár tankönyvekben, segédletekben stb. Rövid tudományos-tankönyvi szöveg megértése.	Tájékozódás bolgár tankönyvekben, segédletekben stb. A szavak átvitt értelmének megértése a bolgár nyelvben. Értelmező szótár használata. Rövid tudományos-tankönyvi szöveg megértése. Kifejező olvasás, versek, dalok, játékok előadása könyv nélkül. Irodalmi mű részletének dramatizálása.	Szépirodalmi szövegek megértése és értelmezése. A lényeg kiemelése. Összegzés. Ismeretlen szépirodalmi szöveg folyékony olvasása. Megértése szótár segítségével. Szótár használata tudományos és szépirodalmi szövegek fordítására. Tankönyvi szöveg fordítása szótárral tanult tantárgyból. Tudományos és szépirodalmi szöveg fordítása.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A bolgár ábécé ismerete. A hangok helyes jelölése betűkkel. A cirill ábécé grafikus jeleinek megfelelő használata. A zöngés mássalhangzók helyes kiejtése és írása a szó végén. Rövid szöveg hibátlan leírása tollbamondással. A szavak helyesírása többes számban. Helyes intonáció és az írásjelek használatának készsége a különböző mondatfajták végén. A vessző az egyszerű mondatban.	Szöveg írásos megformálásának készsége a bolgár beszéd etikettnek megfelelően – gratuláció meghívás, hirdetés, levél stb. Saját szöveg szerkesztésének készsége. Helyesírási szótár használatának készsége. A bolgár nyelv helyesírási normáinak betartása. Vessző az összetett mondatban a viszonyító névmások és határozószók előtt.	Szöveg írásos megformálásának készsége a bolgár beszéd etikettnek megfelelően – gratuláció meghívás, hirdetés, levél stb. Vessző az összetett mondatban a viszonyító névmások és határozószók előtt. Saját szöveg szerkesztésének készsége. Helyesírási hibák kijavításának készsége. Helyesírási szótár használatának készsége.	Önálló jegyzetelés. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási normák betartása a bolgár nyelvben. Írásjelek kitétele az összetett mondatban. Helyes intonáció és az egyenes beszéd rögzítése írott szövegben különböző módokon. Fordítás szótár segítségével.

2. Bolgár népismeret

(Valamennyi oktatási forma számára.)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Szülők, rokonok, család megnevezése. Önálló tájékozódás ismert környezetben. Útmutatás alapján az ismeretlen környezetben való tájékozódásra vonatkozó feladatok megoldása. Információ szerzése a közvetlen közösségről (pl. kik a tagjai, mikor és hol találkoznak, mit csinálnak.) A családban hagyományosan megült ünnepekhez kapcsolódó szokások gyűjtése. Tájékozódás Európa és Bulgária térképén. A felszíni formák és vizek megfigyelése. Bulgária főbb városainak elhelyezkedése a térképen. Tájékozódás a domborzati és vízrajzi térképen és főbb jelek használata. Bulgária államiságának jelképei: zászló, címer, himnusz ismerése. Történetek olvasása az állami jelképek fejlődéséről (pl. a lófarok mint a protobolgárok jelképe, az újjászületés-	A bolgár család és nemzetség szerkezete. A távolabbi rokon és családi kapcsolatok megkülönböztetése és megnevezése. Tanúsítson érdeklődést saját és híres bolgár személyek nemzetsége iránt. Gyűjtőtevékenység a magyarországi bolgárok nemzetségei között. Családfa összeállítása. A bolgár népviselet jellemző sajátosságainak megkülönböztetése, összehasonlítása más népek viseletével. Fiatalabbak és idősebbek öltözködésének különbségei, a múlt és a jelen összehasonlítása: az öltözködés kultúrája. A bolgár és a magyar családok szokásainak összehasonlítása saját tapasztalatok, elbeszélések, képek alapján. A földrajzi térkép elemzése, a földrajzi objektumok felismerése. Vaktérkép rajzolása és kitöltése. Bulgária jellemző domborzati formái (pl. síkságok, hegységek, folyók, természeti tájak) jellemzése és összehasonlítása. A tények és az események	Anyaggyűjtés a magyarországi bolgárok családi és közösségi szokásairól. Gyűjtsön tömegkommunikációs eszközökből a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó híreket. Szülőhely (melyik bolgár vidékről származik a családom) – adatgyűjtés könyvtárban, médiatárban, múzeumban. Információgyűjtés egy adott problémáról a segédkönyvekből, azokat rendszerezése szóban. Ismerje és használja az alapvető történelmi fogalmakat a feladatok leírásánál és megoldásánál. Ismerje fel az ellentmondásokat és az egybeeséseket ugyanannak az eseménynek különböző információs forrásokban található leírásában. A férfi és női népviselethez kapcsolódó fogalmak elsajátítása és a különböző régiók viseleteinek megkülönböztetése. Ismerje el az összefüggéseket a település típusa és a lakosság foglalkozása, az életmód és a lakás berendezése, az épület rendeltetése és annak	Anyaggyűjtés a bolgárok hagyományos szokásrendszeréről: Családi szokások (pl. születés, esküvő, temetés). Naptári ünnepekhez kapcsolódó szokások (pl. karácsony, újév, tavaszi ünnepi ciklus – Trifon-nap, Baba Marta, Lázár-nap, húsvét, Szent György-nap, nyári-őszi ünnepi ciklus – Enjo-nap, Illés-nap, Dimitar-nap). Hivatalos bolgár ünnepek: történelmi esemény és az ünnepkel kapcsolatos szimbolika. (Pl. március 3. – a felszabadulás napja, május 24. – a bolgár kultúra és a szláv írásbeliség ünnepe, szeptember 6. – Bulgária egyesítése, szeptember 22. – Bulgária függetlenségének napja). Olvasson és magyarázzon különböző forrásokat, történelmi térképeket, képes és elektronikus adatok. Értelmezze az információk és fogalmak tartalmát a tanult eseményeket ábrázoló festmények és karikatúrák, film és videó anyagok alapján. Információgyűjtés adott témához, projekthez könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az Interneten.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
kori zászlók, az oroszán mint jelkép). Információk gyűjtése a bolgár nép történetéről családból és történelmi olvasmányokból. Híres bolgár festők és műveik, a népművészet és néhány, a tömegtájékoztatási eszközökben használt jelrendszer alapfokú ismerete. Rendelkezzen a tömegkommunikációs eszközök használatának alapvető képességével, tudjon ezekből információt meríteni, különös tekintettel a bolgár hírforrásokra.	felismerése új információk alapján. Az egyidejű történelmi események felismerése, ugyanabban a korban élt történelmi személyiségek megnevezése. Az írott történelmi szövegek fajtáinak megkülönböztetése (pl. a korabeli és a később keletkezettek). A történelmi dokumentumok részleteiből, képekből, egyszerű táblázatokból információk gyűjtése. A történelmi események egyidejűségének felismerése grafikus ábrázolása (idővonal, táblázatok, oszlopok) és az információk leolvasása. Tanári kérdések segítségével a történelmi események elmondása. Információk gyűjtése a környezetről (pl. falurész, piactér, templom, temető, erdő, szántófield, rét, folyó, hegy stb.). A bolgár népdalok különböző fajtáinak megfigyelése: ünnepekhez és szokásokhoz kapcsolódók, mitikus, mindennapokról szólók, történelmi és hősi témájúak. A műalkotások megkülönböztetése fajta, műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján. A bemutatott műalkotások felismerése, megnevezése.	szerkezete között. Tudjon saját szavaival elemezni egy műalkotást. Rádió- és TV műsorok tudatos választása. Műsorválasztási stratégiák fejlesztése. Alakuljon ki a különböző információs források használatának képessége: sajtó, rádió, televízió, Internet, könyvtárak. A tömegkommunikációs közlések helyes értelmezésének, kritikus megfigyelésének gyakorlása. A történelemtudomány módszereinek (kronológia, összehasonlítás, grafikonok, családfák, történelmi térképek stb.) alkalmazása tanári segítséggel.	A gyűjtött információk önálló rendszerezése. A tanultakat új feladathelyzetekben is használni tudjon.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A család és a rokonság életének fontos eseményei (pl. születésnapok, ünnepek, fontos évfordulók), saját élmények feldolgozása. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. A megkeresztelkedés okainak elemzése. A különböző etnikai csoportok, amelyek a nemzet kialakításában részt vettek, szerepe, együttélésének tárgyalása.	Egy adott személy (pl. történelmi személy, irodalmi hős) jellemzése, környezeti tényezők elemzése a személyiség kialakulásában. A nemzet, nemzeti kisebbség fogalmának tisztázása és helyes használata. A különböző népcsoportok – trákok (öslakosság), szlávok, bolgárok – szerepének tárgyalása a bolgár nemzet kialakításában. A környezet és a gazdasági helyzet összefüggéseinek felismerése. A bolgár társadalom fejlődésének egyes szakaszainak megkülönböztetése az <i>évtized, század, korszak</i> fogalmak segítségével. A fontosabb történelmi események és korszakok kronológiai sorrendbe állítása. A történelmi fogalmak. A bolgár múltról szóló elbeszélések elemzése, a személyiségek történelmi szerepének jellemzése. A monda, a legenda megkülönböztetése a valóságtól. Események elhelyezése a történelmi sorrendben. A megismert események helyének megmutatása a történelmi térképen, értelmezése. A különböző források adatainak összehasonlítása, a bennük rejlő hasonlóságok és különbségek felismerése. Megadott mutatók alapján a történelmi eseményeket	A bolgár diaszpóra fogalmának értelmezése. A bolgár és a magyar szokások interferenciájának megfigyelése. Az asszimiláció fogalmának megvitatása. Állítson össze kronológiai és szinkrontáblázatokat a tanult eseményekről és személyiségekről. Állapítsa meg a bolgár, magyar és a világtörténelem eseményeinek egyidejűségét és vesse össze azokat. A bolgár kultúra, mint Európa és a keresztény világ része. Az elsajátított tananyaghoz fogalmazzon meg kérdéseket, és tegye fel azokat diáktársainak korrekt formában. Legyen fogalma az ember szerepéről a környezet átalakításában. A bolgár képzőművészet elhelyezése Európa és a világ művészetének kontextusába. A gondolkodásmód, a kulturális különbségek és a mű közötti összefüggés felismerése. A műelemzés legfontosabb módszereinek elsajátítása. Művészeti stílusok és irányzatok összehasonlítása. A bolgár motívumok felfedezésének gyakorlása a művészetben. Tudjon saját szavaival	A hagyományos és a mai szokásrendszer összevetése. Mutasson rá a bolgár elemekre az ünneprendszerben, és vonja le a következtetést az asszimiláció mértékéről. A megemlékezések és az ünnepek értelmezése (pl. szertartások, dalok, táncok, viselet, szimbolika, helye a szertartásrendszerben szempontjából). Elemezze Bulgária természeti kincsekkel való ellátottságát és a világgazdaságtól való függését. Magyarázza meg a gazdaság ágazati és területi struktúráját. A gazdasági ágazat, város, ország, régió földrajzi jellemzése. Fejtse ki véleményét a tanult földrajzi objektumok alapján, és tudja azt racionálisan és emocionálisan bizonyítani és megvédeni. Helyezze el az időben a kultúra területén kiemelkedő alkotókat, és kösse őket konkrét történelmi szöveghez. Konkrét történelmi kérdés szóbeli és írásbeli kidolgozásához tudjon érveket megfogalmazni, és tudjon azokat bizonyítani. A hagyomány és a modernitás fogalmának pontosítása, azok összefüggése. Kelet és Nyugat, centrum és periféria fogalmának

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	összehasonlítsa. A népköltészeti alkotásokban a pozitív és a negatív hősök tulajdonságainak elemzése (pl. becsületesség, eszesség, ravaszság, kapzsiság, hazugság, tolvajlás stb.) A pozitív és a negatív hősök csoportosítása. Művekről megalkotott vélemény megfogalmazása.	elemezni egy műalkotást. Fogalmazzon meg a tanult történelmi eseményekkel, alakokkal, eszmékkel, fogalmakkal kapcsolatos kérdéseket.	eredetének és jelentésének értelmezése. Az oktatási és kulturális intézmények szerepének értékelése a kisebbség kulturális autonómiájának biztosításában.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Különböző családtagok megszólítása különböző szituációkban. Rajzolja le a családját, a családtagokat jellemző kort, szakmát, kedvenc időtöltést arra utaló elemeivel. A legfontosabb állami jelképek értelmezése és az azokkal kapcsolatos helyes magatartás. Bulgária himnuszának eléneklése. Írott és tárgyi; ismerje a bolgárok hagyományait és ünnepeit, és el tudjon mesélni róluk. A bolgár népzene és műzene hallgatása, összehasonlítása. Tetszés-nem tetszés kifejezése kultúrált módon. Ritmikus mozdulatok zenére, táncmozdulatok. Az alapvető mozdulatok és lépések elsajátítása és gyakorlása. Érdeklődés kialakulása a leghíresebb bolgár együttesek iránt. A népi horók táncolása.	Ünnepek és hagyományok betartása a közösségi és a magán életben: ünnepi és mindennapi viselet, ünnepi ételek, családi ünnepek, a (mező) gazdasági évvel kapcsolatos ünnepek – a magyarországi bolgárok ünnepei (pl. Trifon-nap, Dimitar-nap stb.). Alapvető történelmi szókinccs segítségével mesélje el a történelmi eseményeket; ismerje az adatok forrásait – Képzeletbeli utazás Bulgáriában és azokon a területeken, ahol bolgárok élnek és ennek elmesélése támpontok alapján. A bolgár népzeneire jellemző egyenetlen 5/8-os és 7/8-os ritmusok megfigyelése és utánzása mozgással és hangzással. A bolgárok újjászületés-kori mindennapjai (pl. oktatás, ruházkodás, viselkedés, érdeklődési kör, modernizációs törekvések, európai	Tudjon elmesélni egy közösségi ünnep fő mozzanatait emlékezetből. A különböző régiókból idetelepült bolgárok szokásainak tárgyalása (közös vonások, különbségek), a közösség fogalmának megfogalmazása. Hagyományos és elektronikus média. Bolgár nyelvű médiák Magyarországon. Az anyaország médiái ismerése. Információ-hozzáférés módszereinek gyakorlása. Anyanyelvű információhoz való jog megfogalmazása. A bolgár tánc alapvető ritmikus mozdulatainak elsajátítása. Egyes, páros és körtáncok gyakorlása.	Rendelkezzen a tömegkommunikációs eszközök tudatos használatának képességével. A pravoszláv vallás, mint a nemzeti identitás történelmi megőrzője. A nemzeti egyház szerepe a közösség formálásában. A civil szervezetek szerepe a modern társadalomban. Jogok és kötelességek, a jogbiztosítékok, az állami és a civil szféra közötti kapcsolat. A tömegtájékoztatás (pl. sajtó, rádió, televízió, információs és interaktív hálózatok) és a közvélemény. A média hatása a közösségek formálódása és az emberi érintkezésre.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	integrálódás), valamint történelmi események elmesélése és jellemzése. A polgárosodás korának jellegzetes szereplői (pl. a kereskedő, a tanár, az iparos, a pap, a forradalmár, az újságíró) pozícióiból való helyzetelemzés, érvelés. Tömegtájékoztatási eszközök használata a múlt és a ma megismeréséhez. Könyvtárhasználati ismeretek elsajátítása, információkeresés katalógusban és kézikönyvekben. A hagyományos és elektronikus médiában az értelmes kifejezés és a helyes értelmezés elsajátítása.		

Áúěǎřďňěç ĩçęę č ěčňĩđřňóđř

(Çř ó÷čĕčůřńđďĩřǎřǎřĩĩ ĩř đĩǎĩĩ ĩçęę č ǎǎóĩçę÷ĩč ó÷čĕčůřń)

1. Ňůçǎǎǎĩǎ ĩ ěđǎçǎěđǎĩǎĩ òñòǎĩ òǎěñò

1–4. ěěǎñ	5–6. ěěǎñ	7–8. ěěǎñ	9–12. ěěǎñ
Óĩ ǎĩěýçǎǎěǎěĩǎě÷ĩǎđǎ÷ – ó÷ǎñòěǎǎǎěǎěĩçęę ĩ đǎçǎěđǎĩǎĩ ĩǎĩǎĩđǎũěý.	Ĩđěǎĩòěđǎĩǎǎđǎ÷ǎǎòǎñěòóǎěý – ĩĩ đǎǎǎěýĩǎĩ ĩĩ đǎǎĩ ǎòǎ, ó÷ǎñòĩěòěòǎ, ĩǎñòǎĩĩǎěǎòǎ ě òǎěòǎ ĩǎĩǎúóǎǎĩ ǎòĩ.	Óĩ ǎĩěýçǎǎúéǎǎđñěě ĩěĩǎĩđǎǎ ě ĩ đǎǎěěĩǎ ěĩòĩĩǎěý ĩǎ ěçđǎ÷ǎĩěǎòĩ. Óĩ ǎĩěýçǎǎó÷ǎñòěǎǎǎěñěóñěě çǎđǎçđǎǎǎǎĩǎ ĩǎ ĩ đĩǎěǎ ě.	Óĩ ĩòđǎǎ ĩǎĩ ĩǎđĩǎýùǎ ěĩòĩĩǎěý ě ĩòěě ǎ ĩ ĩçĩǎě ěĩĩóĩě ěǎěǎĩě ĩěòóǎěě. Óĩ ǎĩěýçǎ ĩòěěěñòě÷ǎĩ ǎĩǎěç. Đǎçĩ ĩçĩǎǎĩǎ ě ǎĩǎěç ĩǎǎǎĩđĩǎěòǎ ĩĩĩǎǎĩĩñò ĩǎ òǎěñòǎ. Óĩ ǎĩěýçǎ ó÷ǎñòěǎǎǎěñěóñěě çǎđǎçđǎǎǎǎĩǎ ĩǎ ĩ đĩǎěǎ ě.
Óĩ ǎĩěýçǎđǎçĩ ĩçĩǎǎĩǎ ě óĩ ǎĩěýçǎ ĩǎũđçǎǎĩǎ ĩǎ ĩ đĩñò ěçđǎ÷ǎĩěýǎ ĩěĩǎĩ.	Óĩ ǎĩěýçǎǎǎǎěǎòĩĩđǎ÷ǎĩ ĩĩ ĩǎǎǎĩěǎǎ ĩòěòěǎěĩǎ ě ǎ ĩǎĩòěòěǎěĩǎ ĩǎñòǎĩĩǎě. Áúçĩ đěǎĩ ǎĩǎ ĩǎ đǎ÷ǎǎ ěĩđĩ óě ĩò ǎúéǎǎđñěěý đǎ÷ǎǎ ǎěěǎ.	Óĩ ǎĩěýçǎ ĩűçǎǎǎĩǎ ĩǎ òǎěñò ĩűĩǎđǎçĩ ĩ ĩǎǎĩđĩǎěòǎ ĩĩĩǎǎĩĩñò ĩǎ ĩòǎĩĩđ ĩǎ ěěòǎđǎòóđǎĩ ǎũ ĩĩñ; đǎçĩűǎǎǎĩǎ ǎũđóó òǎěñòĩǎěòǎ ĩòđóěòóđ ě ǎũđóó òěǎóđěòǎ ĩǎ ǎçěěǎ.	Ĩ đǎǎěěĩǎ ěĩòĩĩǎěý. Ĩ đěěěěǎ ě đǎçěěěǎ ĩ ǎǎó ĩ ǎòǎěĩĩóĩě ěǎěǎĩěòǎ ĩěĩǎě ě ǎ ǎúéǎǎđñěěý ě óĩǎǎđñěěý ǎçěě.
ǎĩěǎǎýĩǎ ĩǎ ĩ đěěěě ě đǎçěě ĩ ǎǎó ǎúéǎǎđñěěòǎ ě óĩǎǎđñěěòǎ ĩòǎĩǎǎđóĩ ĩǎ÷ěĩ ěǎĩ ĩçǎđǎǎýǎĩǎ, çǎ ĩçĩǎǎĩǎ, çǎ ěçđǎçýǎĩǎ ĩǎ ó÷òěǎñò, ĩǎ ĩ ĩěǎǎ, ǎěǎǎĩǎđĩñò, çǎ ĩǎǎ. Óĩ ǎĩěýçǎ ĩ đěěǎǎĩǎ ĩǎ ǎúéǎǎđñěěý đǎ÷ǎǎ ǎěěǎ ĩ đě đǎ÷ǎĩ ĩ ĩǎǎǎĩěǎ ĩĩǎ ĩñěòóǎěý.	Ňǎǎĩýǎǎĩǎ ĩǎ ǎúéǎǎđñěěý ě óĩǎǎđñěěý đǎ÷ǎǎ ǎěěǎ.	Ĩđěǎĩòěđǎĩǎǎ ĩñěòóǎěýòǎ ĩǎ ĩ ǎĩĩǎǎ ěĩĩóĩě ěǎěý.	Ĩ ĩçĩǎǎĩǎ ĩǎ ǎúéǎǎđñěěý ěěòǎđǎòóđǎĩ ǎçě ě ĩǎ óóĩěòěĩĩǎěĩěòǎ ĩòěěĩǎ. Đǎçě÷ǎǎĩǎ đǎçĩĩǎěǎĩĩñòěòǎ ĩǎ ĩǎũĩĩǎđĩǎĩěý ǎúéǎǎđñě ěçěě. Ĩ đǎǎěěĩǎ óĩ ĩòđǎǎ ĩǎ ĩòěěĩǎǎǎ ě đǎ÷ǎǎěòǎ ǎǎĩđĩǎ.
Ĩ ĩǎđĩǎĩ ě ěđǎòěĩ ĩ đǎđǎçęǎǎĩǎ ĩǎ ĩ ĩǎñòǎĩǎǎǎěĩ ěǎěñòĩǎ. Óĩ ǎĩěýçǎ ĩű÷ěĩýǎǎĩĩ ĩ ǎǎǎĩ ĩǎ÷ǎěĩ. Đǎçęǎǎĩǎ ĩǎ ĩěó÷ě ĩò ǎěǎĩòǎ. Óĩ ǎĩěýçǎ đǎçęǎǎĩĩ ĩ ĩǎđěý ěǎđòěĩě.	Óĩ ǎĩěýçǎĩ ĩǎđĩǎĩ ĩ đǎđǎçęǎ ĩǎ ĩçĩǎò òǎěñò; óĩ ǎĩěýçǎ ĩǎěò ĩ đǎđǎçęǎ. Áúçĩ đěǎĩ ǎĩǎ ĩǎ ĩǎó÷ĩ ě òóǎĩǎñòǎĩĩ ĩĩ ěñǎĩěǎ. Áúçĩ đĩęǎǎǎǎĩĩ ĩǎ ĩǎó÷ĩ ĩĩ ěñǎĩěǎ ě ĩǎ ǎěǎĩ ǎĩò ĩǎ òóǎĩǎñòǎĩĩ ĩĩ ěñǎĩěǎ.	Ňǎĩĩĩĩ ĩ đǎçĩűǎǎǎĩǎ ĩ ĩ ĩđǎñòǎĩĩ-ǎě÷ǎĩ ěě ĩǎũĩěóěòóđǎĩ ĩ đĩǎěǎ, çĩǎ÷ě ěǎ ó÷ǎĩěě. Áúçĩ đěǎĩ ǎĩǎ ě ĩűçǎǎǎĩĩ ĩǎ đǎçě÷ĩ ĩ ĩ ĩòě ě ǎǎĩđ òǎěñòĩǎ. Óĩ ǎĩěýçǎ ĩǎĩ ĩĩòǎĩě ĩǎ ĩĩǎñòǎĩ ěçęǎǎĩǎ ě çǎ ěçđǎçýǎĩǎ ĩǎ ĩòǎĩě ĩǎ ÷óǎ Ĳǎěñò.	Đǎěòěđǎĩǎ ĩǎ òǎěñòĩǎ ĩǎěçóñò.

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Óì áíèÿçàì ðāāðúùàíā íàì ðÿēàðā- ā íā ðÿēà. Óì áíèÿçàì íāāíð è ēìì áéíāðèÿ íā āçēēíāè ñðāāñòāā çà èçðāçÿāíā íā ñāíè ì èñēè ā íāā ñèòòāðèÿ.	Óì áíèÿçàðāç ðì èðāíā íā èíōíðì àòèÿ. Óì áíèÿçà ìòāíāíð íā íāó÷āí āúí ðíñ – āðāóì áíòèðāíā.	Ðāçāèðāíā è èçì íēçāāíā íā òðāçāíēíāèçì è; íāì èðāíā íā āēāēāāēāíòè ā óíāāðñēèÿ āçēē.	Í ðāāíā ìò óíāāðñēè íā áúēāāðñēè è ìò áúēāāðñēè íā óíāāðñēè, ìò÷èòāēēè ññíāāí ññèòā íā āāàòā āçēēā.
Èçì íēçāāíā íā íñííāíēÿ ðā- íēēíā çā āñ çà íáúòāāíā ā íā ùāñòāāíā, ñāí áéíā è ó÷èèèúíā ñðāā. Óì áíèÿçà èçì íēçāāíā íā āāóāç÷āí è ì ðāāñ èñāí ðā- íēē.	Èçì íēçāāíā íā ññ āèèòè÷íāòā áúēāāðñēè èíōííāòèÿ íā ðāçèè÷íēòā āēāíā èçðā- áíèÿ. Í ðāíāíēÿāíā íā èíòāðóāñáíòèÿòā íā óíāāðñēèòā èíōííāòèÿ.	Íñì èñēÿíā íā āðúçēèòā ì āāó áúēāāðñēèòā è óíāāðñēèòā çāóēíāā ññèòāì ā. Í ðēēāāíā íā áúēāāðñēèòā çāóēíāèòā çāēííè ā ðā-òā.	
Íòèðēāāíā íā íáúíòí ì āāó áúēāāðñēè è óíāāðñēè ēāēñāí è. Ðāçāèðāíā íā ðÿēíòí è ì ðāííñíòí çíā÷āíèā íā āóì èòā.			Í íēðēāāíā íā ííðì àòēāíèòā èçēñēāāíēÿçà āēāāāíā íā āçēè ì ì ðāñòíāāēíāòā āāðñēè āēñēā ñēāēā, ò. íāð. Ñ1 è Ñ2.

2. Í èñāíā ðāçāèðāíā íā ì èñì áí òāēñò

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Íì òèì āēāí çà áúçðāñòā òāíì íāì èñāíā è ÷āāíā íāóì è íā āēāñ. ×āāíā ñ ðāçāèðāíā è ñ áúēāāðñēí ì ðíèçíí ðāíèā. Èçðāçèòāēíí ÷āāíā.	Āēāāēí è èçðāçèòāēíí ÷āāíā íā ì íçíāò òāēñò, èðāòúēí ðāðāçēāç.	×āāíā ñ ēíāè÷āñēíòí óāāðāíèā íā ðāçèè÷íē ñòèè è āāíð òāēñòíāā. ×āèāíā èòèòòòā.	Ðāçāèðāíā íā ēììóíēèàòēāííòí íāì āðāíèā íā āāóíðā íā òāēñòā.
Óì áíèÿçàðāāíòā ñ āāóāç÷āí è ì ðāāñ èñāí ðā- íēē. Íòèðēāāíā íā íáúíòí ì āāó áúēāāðñēè è óíāāðñēè ēāēñāí è. Ðāçāèðāíā íā ðÿēíòí è ì ðāííñíòí çíā÷āíèā íā āóì èòā.	Óì áíèÿçà ñòðòèòòðèðāíā íā òāēñò ðāçñúāāíèā – ññ ðāāāēÿíā è òíðì óèèðāíā íā òāì ā, òāçā, āðāóì áíòè, íāíā ùāíèā. Óì áíèÿçà áíāèèç íā óðí÷íā ñòāèèÿ.		Óì áíèÿçàðāçāèðāíā è ñúçāāāíā íā āāíðíāā íā íāó÷íēÿ ñòèè: áííòāòèÿ, ðāç ðì ā. Ðāçāèðāíā íā óóíēòèÿòā íā āðāóì áíòāèēāíèÿ, ññ èñāòāēíèÿ è ì íāññòāíāòāēíèÿ (íāðāèēāíèÿ) ì èèðíòāēñò
×āāíā ñ ðāçāèðāíā, ì ðāðāçēāç íā ðí÷āāí òāēñò ñ íāñí÷āùè āúí ðíñè. Í ðíāāðēā íā ðāçāèðāíāðíñ ì ì íúòā íā çāāā÷è ññ èñāíā è ðēñòāāíā.	Ðāāíòā ñ ðā- íēē (āāóāç÷āí, óúēēíāāí, ñēíííèì áí è āð.) è áíòèèèññ āēèÿ. Óóíēòèíèèðāíā íā ñēíííèì è, áíòííèì è è ì ì ííèì è ā āèòēāíèÿ ðā- íēē íā ó÷āíèèèèā.	Ðāçāèðāíā è óúēēóāāíā íā òāāí āāñòāāíè òāēñòíāā. Ðāçāèðāíā íā ì íāòāēñò.	Óì áíèÿçàì íāāèðāíā è ì íāðāāāíā íā āðāóì áíòè çà áíēāçāāíā íā ìòāāēíè ì íāòāì è; ññ ðāāāēÿíā íā òāçè è ì íāòāçè, íāíā ùāāāíā ā ì èèðíòāēñòíāā íā íāó÷íēÿòāēñò.

1–4. éeñ	5–6. éeñ	7–8. éeñ	9–12. éeñ
Đađi íçíààíá íà ðađe÷ íe àeāíā òāēñòíā.	Đađáeđáíā; ĩ ðāāēēíí è òāēñúíáđađíí èçĩ íeçāāíā íà ĩñííāííòĩ è ĩ đāííñííòĩ çíā÷ áíēā íà āóí ē ā áuéāāđñēē òāēñòíā.	Aíāēēç íā ñòēēā è āáíđoāēē òñóáē ĩñòē íā ĩ óáēēōēñòē÷eí ðeēñò. Đāáíòā ñ đā÷ íēē íā ÷óāēēòā āóí ē ē ñ áíōēēēĩ āē÷ íē đā÷ íēōē. Đađáeđáíā íā āóí ē ñ íāí āòāōĩđē÷ íā ē ñ ĩ āòāōĩđē÷ íā óĩ ĩòđāāā ā đā÷ òā.	Đađāđáíē÷ āāāíā è íāíā ù āāāíā íà ĩñíāāí ĩñòēòā íā ĩ ĩāñòēēíāāā ā đāí ēēòā íā ĩōēōēāēíí-āāēíāēý ñòēē, ĩ āñíāòā ēĩíóíēēāōēý ē óóāí āāñòāāíēý ñòēē.
Í íāíāòýāíā íā āēōēāíēý đā÷ íēē ñ ĩ ĩí ĩ ùòā íā èçđađē, óđađāíēíāēçĩ ē ē ĩ íāíāĩđēē.	Óí áíēýçā ñāí ĩñòĩýòāē íí íāíāòýāíā íā đā÷ íēēā ē ĩ đāíāíēýāíā íā ēíóāđóāđáíōēýòā ĩ āāó ēāēñāí ēòāā āāòā āçēēā.	Ñāí ĩñòĩýòāē íí íāíāòýāíā íā đā÷ íēēíāēýçāĩ āñ.	

3. Nűçāāāíā íā ĩ ēñĩ áí òāēñò, ēđāñíĩ ēñ, ĩ đāāĩ ēñ

1–4. éeñ	5–6. éeñ	7–8. éeñ	9–12. éeñ
Āāāēāòíā óĩ ĩòđāāā íā āđāòē÷ íēòāçíāōē íā ēēđēēēōāòā. Ĩ đāāēēāí ēçāíāĩđ ē ĩ đāāĩ ēñ íā āēāñíēòāā āóí ēòā. Ĩ đāāēēíí ēçāíāāđýíā ē ĩ ēñāíā íā çāó÷ íē ñúāēāñíē.	Óí áíēýçā ñúñòāāýíā íā ĩ ēāí ē ñòđóēòóđēđāíā íā òāēñò. Óí áíēýçā đāāāēòēđāíā íā ñíāñòāāí ē ÷óāē òāēñò.	Çāòāúđāýāíā íā óí áíē āóí çā ñúçāāāíā íā èçó÷ áíē āēāíāā òāēñò. Ñāí ĩñòĩýòāē íí āíāāíā íā çāĩ ēñēē. Èçāāāāíā íā ñú ùāñòāāí íòí.	Óí áíēýçā đađáeđáíā ē ñúçāāāíā íā āāíđíāā íā íáó÷ íēý ñòēē: áííòāòēý, đāç ĩ ā, đāōāíçēý. Óí áíēýçā áēāēēíāđāñēĩ ĩ ēñāíēā.
Èçāíāĩđ ē ĩ đāāĩ ēñ íā çāó÷ íēòā ē áāççāó÷ íēòā ñúāēāñíē; íā ñúāēāñíēòā ñ ē ò. ; íā āóí ē ñúñ ñòđóí āíē ñúāēāñíē.	Ĩ đāāēēíā ē ĩ íāōíāýùā óĩ ĩòđāāā íā āēāāíē ē āòĩđĩñòāĩ áííē ÷āñòē ā ĩ đĩñòēòā èçđā÷ áíēýĩ đē ñāúđçāāí āóí íā èçđā÷ áíēýòā ā òāēñò.	Èçĩ íeçāāíā íā ðađe÷ íē íā÷ eíē çā èçđađýāíā íā ÷óāēā đā÷. Ĩ đāāēēíā óĩ ĩòđāāā íā òēòāòē.	Óí áíēýçā đađáeđáíā ē ñúçāāāíā íā āāíđíāā íā āāí ē íēñòđāòēāíí-ēāíóāēāđñēēýĩ ĩāñòēē: ĩ úēĩĩ ĩ ùíí, đāçĩ ēñēā, āāēēāđāòēý, ĩ đĩòíēíē, óāĩñòíāāđāíēā, çāýāēāíēā, āāòíāēíāđāòēý.
Ĩ đāíāñýíā íā ÷āñòē íā āóí āòā íā ííā đāā.	Đađi íçíāāāíā ē èçĩ íeçāāíā íā ñđāāñòāā çā ĩ āāóóóđađíāā āđúçēā ā òāēñòā.	Óñāíýāíā íā èçēñēāāíēýòā çā ñúçāāāíā íā āāòíāēíāđāòē÷ áí òāēñò. Ĩ ēñāíā íā ĩōēōēāēíí ē ēē÷ íí ĩ ēñĩ í. Áíāēēç íā ēĩĩ íçēōēĩííí-ñòđóēòóđíēòā ĩñíāāí ĩñòē íā ĩ óáēēōēñòē÷ áí òāēñò. Ĩ đĩýāā íā ñòēēēñòē÷ íā ēóēòóđā.	Óí áíēýçā đađáeđáíā íā ĩ óáēēōēñòē÷ íē āāíđíāā: ñòāòēý, ĩ÷ āđē, óāēēāóíí. Đađáeđáíā íā ñđāāñòāòā íā óóāí āāñòāāíēý ñòēē.

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Ēðàðēī īī ēñāíēā ā 6-8 ēçðā-āíēyī ī āāāíā òāī ā ñ íāñī÷āāùē āūī ðīñē ē ñāī īñòīyòāēíī.	Ī ðāāīā īò óíāāðñēē íā áúēāāðñēē ñī īī īùòā íā ðā-íēē.	Ī ðāāīā īò óíāāðñēē íā áúēāāðñēē ñī īī īùòā íā ðā-íēē, ēàòī ñāāçāī àò ī ðāāēā īñīāāī īñòēòā íā āāàòā āçēēā.	Óī āíēyçā ðāçī īçíāāíā íā ððī ē ē òēāóðē ā òóāī āñòāāíēy ñòēē; āī īòēíāēíī ī ðāāēāyāíā īā āúçāāēñòāēòī íā ððī ē ē òēāóðē ā òāēñòā.
Óī āíēyçāī ēñī āíī īòīðī yíā íā òāēñò ñī īðāā áúēāāðñēēy ðā-āā āòēēā – ī īçāðāēāíēā, ī ēñī ī, īī ēñāíēā ē āð.	Ī ðēēāāíā ā æèāēñēē ñēòóāòēē íā óī āíēyòāçā ñúçāāāíā íā òāēñò – ī ēñāíā íā ī çāðāēāíēā, ī íēāíā, íáyāā, òāēāðāī ā ē āð.	Ñúçāāāíā íā òāīð÷āñēē òāēñò.	Ñúçíāòāēíī ī ðēēāāíā íā çíāíēyòāçā āðāī àòē÷āñēēòā ī ðāāíāíāíðíēòā ē ī ðāāī ēñíēòāī ðāāēēā. Ñúçāāāíā íā òāīð÷āñēē òāēñò.

4. Åçēēíāā ēīī ī àò āí ò íīñò

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Ðāçāēðāíā ē ī ðāāēēíī ēçī īēçāāíā íā ēī āíàòā ī ðē īī ēñāíēā íā ī ðāāī àòē ē yāēāíēy. Ñòāāíyāíā íā ī ðāēòē÷āñēī ðāāíē ùā íā ēī āíàòā ā áúēāāðñēēyñ ēī āíàòā ā óíāāðñēēy āçēē.	Ðāçāēðāíā íā áúēāāðñēē òāí ē íē çā īçíā÷āāíā íā īñííāíē āçēēíāē ī īíyòēy, ēçó÷āāíē ē ī ī āāàòā ðāāī àòā – ī ī óíāāðñēē āçēē ē ī ī áúēāāðñēē āçēē.	Óī āíēāçāī ðāāēēíā óī īòðāā íā īñííāíēòā ī īíyòēy ē çāēíííī āðíīñòē íā áúēāāðñēēy āçēē.	Ī īçíāāāíā ē ī ðāāēēíī ī ðēēāāíā íā áúēāāðñēēòā āðāī àòēēā.
Ðāçāēðāíā ē ēçī īēçāāíā íā āēāíēē ā áúēāāðñēēy āçēē. Ēçī īēçāāíā íā ēçó÷āííòī çā ēēòā, ÷ēñēī ē āðāī ā íā āēāíēā ā ííāē ðā-āāē ñēòóāòēē. Óī īòðāā íā ñāāøíí, áúāāùā, íēíāēí ñāúð øāíí ē ī ēíāēí í āñāúð øāíí. Ñúāī āñòíā óī īòðāā íā āēāíēíēòāāðāí āíā ī ðē ðāçēāçāíā íā ñēó÷ēē īò æāíòā.	Óī āíēyçā íāðāçóāíā íā āóí ē ñī īī īùòā íā ī ðāāñòāāēē ē íāñòāāēē. Ðāçē÷āāíā íā óíðī èòā íā āāíā āóíā. Óī āíēyçāī ðāāēēāí ēçāíāíð ē çāī ðāāī ēñ íā ñðíāíē āóíē. Īī ðāāæyíā íā īñííāíāòā óíðī ā íā āóí àòā; ðāçī īçíāāāíā íā īñííāíāòā óíðī ā íā íā īçíāòē āóíē ā āāóāçē÷āí ē ī ðāāī ēñāí ðā-íēē.	Ī ðāāēēíā ē óí÷íā óī īòðāā íā ñòēēēñòē÷íēòā īñíāāīñòē íā æāíðíāòā ā òñòíāòā ē ī ēñī āíā ðā-.	Ðāçāēðāíā ē āāòēíēðāíā ē ī ðāāēēíā óī īòðāā íā ī īíyòēy īò āíāíðēíēy ē ēēòāòāòóíēy āçēē.
Óī āíēyçā íāðāçóāíā ē óī īòðāā íā ñúíāùēòāēíí, āūī ðīñēòāēíí, ī íāáóāēòāēíí ē āúçēēēòāāēíí ēçðā-āíēā. Ēçī īēçāāíā	Ñúāēāñóāíā íā ēī āíàòā ī īðíā ē ÷ēñēí; ī ðāāēēíí ÷ēāíóāíā. Ī ðāāēēāí ēçāíāíð ē ī ðāāī ēñ íā ēī āíàòā ē íā ī çíāòēòāñēíæíē ēī āííē íāçāāíēy.	Óñòāííāyāíā íā ī ðēēēēòāē ðāçēēēòāā ñòðòēòóðāòā íā áúēāāðñēēy ē óíāāðñēēy āçēē.	Íāíāòāyāíā íā ðā-íēēíāēyçāī āñ ī īñðāāñòāíí óī īòðāāòā íā ñēíííēíē, āíóííēíē ē īī íííēíē.

1–4. éeăň	5–6. éeăň	7–8. éeăň	9–12. éeăň
Íà áúéăăđňēē ñēíâíđăă è èíòííăöēÿ â èçđă÷ăíēăđí.			
	Ěĉĩ ĩēçăăíâ íà èçó÷ăííòĩ çà èèöă, ÷ēñēĩ è âđăĩ â íà âēăăíēâ â ííâē đă÷ăăē ñēòôăöēē.		Ăíăēēç, ăňòăđē÷ăñēíòĩ âúĉĩ đēăĩ âíâ è âĩ íōēĩíăēĩĩ ñúĩ đăăēăÿăăíâ íà òăēñòâ íà èèòăđăòóđĩíòĩ ĩ đĩēçăăăíēă.
	Ī đēēăăăíâ íà çăôēíâēòă çăēĩíē â áúéăăđňēēÿ âçēē.		Đăçăđăíē÷ăăăíâ íà ĩñĩíâíēòăĩ đēĩâē â đăçăēòēăđĩ íà áúéăăđňēēÿ âçēē íò ñđăăíâăēíâēăđĩ âĩ íà øē âíē.

5. Èēòăđăòóđíē çíâíēÿ

1–4. éeăň	5–6. éeăň	7–8. éeăň	9–12. éeăň
È íôăđăñ éúĩ íăđĩâíăòâ ĩ íăđē÷íâ òđăăēöēÿ; éúĩ ÷ăăĩăđĩ íâĩ đēēăçēē è âăñēâ èèòăđăòóđă.	Ăúĉĩ đēăĩ âíâ íà áúéăăđňēē íăđĩâíē ĩ đēēăçēē. Īñĩ ēñēÿíâ íà đĩēÿòâ íà đăçēăçăă÷â è íâ ñēó đăòăēÿ. Ī đăđăçēăçăăíâ íà ĩ đēēăçēē. Ñđăăíÿăăíâ íà ñăăđē íâĩ đēēăçēē íò áúéăăđňēēÿ è óíăăđňēēÿ ôĩēēēíđ. Īñĩ ēñēÿíâ íà ĩñĩâăĩ ĩñòēòâ íà íôăăēíēòăăēăíâă íăđĩâíē ĩ đēēăçēē. Ěçăēē÷ăíâ íâ ĩôēăòâ. Ñú÷ēĩÿăăíâ íâĩ đēēăçēâ.	Đăçăēđăíâ íà ĩ đēĩôēĩ èòâ íà ăňòăđēēăòâ è ĩ íăđēēăòâ íà áúéăăđňēēòâ ñđăăíâăēíâíâ éóēòóđă. Ī ĩçíâăăíâ íà ñĩ đēēòē÷íēòâ âăĩđĩâē ĩñĩâăĩ ĩñòē íà óóăĩăăñòăăíăòâĩ đĩçă è íâ ĩ íăđē÷íēòăôăĩđăē.	Đăçăēđăíâ è óúēēóăăíâ íà óóăĩăăñòăăíē òăēñòíâă. Óĩ âíēÿ çă ó÷ăñòēâ âăēñēôñēē çă đăçđăđăăăíâ íà íđăăñòăăíâ-ăđē÷íē ĩ đĩâēâĩ è.
Óĩ âíēÿ çă öÿē ĩñòĩĩ âúĉĩ đēăĩ âíâ íà óóăĩăăñòăăííòĩ ĩ đĩēçăăăíēă. Óĩ âíēÿ çă đăçăēđăíâ íà íôăăēíēòâ÷ăñòē íà óóăĩăăñòăăíăòâ ôăĩđăâ è ñúñòăăÿíâ íâĩ êăĩ çă ĩ đăđăçēăçăăíâ. Óňă çă ñúĩ đē÷ăñòĩñò è ĩ đăēăĩ èçăĩđ, đăçăēđăíâ çă âĩăđĩ è çēĩ.	Ăăĩ ĩçíâăă ĩÿēĩēēĩ áúéăăđňēē ĩ íâĩâĩđēē. Ăă óĩ âă âă đăđēòēđă íâèçóñò ñòēôĩôăĩđăíēÿ.	Đăçăēđăíâ è đăçēñēăăĩâ íà íđăăñòăăíē ĩ đĩâēâĩ è â èèòăđăòóđĩíòĩ ĩ đĩēçăăăíēă. Ăíăēēçēđăíâ íà ēĩĩôēēēòēòăâ ôăĩđăăò; ēĩĩ âíôēđăíâ íà êâ÷ăñòăòâ è ĩ íâăăăíēăđĩ íâăăĩēòâ.	Īñĩ ēñēÿíâ íà đăđēòâ đăçăēòēăđĩ íà đăđĩĩ âēñēÿ ēóēòóđăĩ ĩ đĩôăñ è ĩ đăăăēÿíâ íà ĩ ÿñòĩòĩ íà áúéăăđňēēòâ èèòăđăòóđă. Đăçăēđăíâ íà ñĩ đēēòēēăòâ íà èèòăđăòóđĩēòâôă-âíēÿ â áúéăăđňēēÿ èèòăđăòóđăĩ ĩ đĩôăñ.
Īôĩđĩÿíâ íâ ÷ēòăăēñēē âíâăíēē. Ñđăĩ âă éúĩ ñăĩ ĩēçđăçÿăăíâ ÷đăç	Ăúĉĩ đēăĩ âíâ íà đăçēăçē íò áúéăăđňēēòâ óóăĩăăñòăăíâ èèòăđăòóđă. Ăíăēēçēđăíâ íà	Ěçđăçÿăăíâ íà ñĩăñòăăĩ ĩ ĩâíēâ è íôĩĩ đăíēâ éúĩ âăđĩēòâ íâ ôăĩđăăòâ.	Īñĩ ēñēÿíâ íà ĩñĩíâíēăňòăđē÷ăñēē èèòăđăĩđēē – ĩ đăđăñĩĩ, òđăăē÷ĩĩ, ēĩĩ è÷ĩĩ.

[illegible]

[illegible]

2. *Élì íóíèèàòèàííðǎ-ǎà èlìí òòáíòííñò*

1–4. èèǎñ	5–6. èèǎñ	7–8. èèǎñ	9–12. èèǎñ
Çǎ íçíàǎáíǎ – ðǎ-ǎàè òíðì óèè. Í ò èòèàèíè è íǎíòèòèàèíè íǎðúúǎíèý. Òì áíèýçàí ðǎñòàǎýíǎ íǎñǎǎñè è íǎñǎíðì ñǎí àèñòǎí. Èçðǎçèòǎèíí èçí úéíǎíèǎ íǎíýèíèí ãðñèè ñòèòíòǎíðǎíèý íǎèçóñò. Áúí ðíñè è íòǎíǎíðè, ñǎúðçǎíè ñ ãðǎí ãòí. Çǎ èñǎǎíǎ è èçǎíǎðýíǎ íǎ ààòàòì í áúèǎǎðñèè íǎðǎçǎð. Í ññòǎǎýíǎ íǎ áúí ðíñ ñ <i>éíé, èàéúá?, éíèèí?</i> Í ññòǎǎýíǎ íǎ áúí ðíñ ñ <i>éúáá?, éíáá?, èàé?</i> Í à-èíè çà èçðǎçýǎáíǎ íǎ íèǎǎ, áéǎǎíǎðííñò, çǎí íǎǎǎ. Òíðì è çàí íòǎúðǎǎǎǎíǎ è íòðè-áíǎ. Ñúñòǎǎýíǎ íǎ èðàòèè àèàèíçè. Ó-ǎñòèǎǎ èðàòèè àèàèíçè. Èçðǎçèòǎèíí èçí úéíǎíèǎ íǎèçóñò íǎ ñòèòíòǎíðǎíèý íǎèçóñò Òì áíèýçà áðíǎíǎ è íçíà-ǎǎǎíǎ íǎ íðǎǎííñò. Àèòèàèçèðǎíǎ íǎ ðǎ-íèèà-ðǎç ñèíííèè è, áíòííèè è ííííèè è. Èçí íèçǎǎíǎ íǎ ñèíííèè è. Ðǎç íçíàǎáíǎ íǎ áíòííèè íè ãǎíèèè. Ñòǎǎ áíè çà ñðǎǎíǎíèǎ íǎ íðèèǎǎòǎèíè èí áíǎ. Ñúúǎñòǎèòǎèíè èí áíǎ íòǎǎíñèè ðíǎ áǎç íèíí-áíèǎ. Òì àèèòǎèíè ñúúǎñòǎèòǎèíè èí áíǎ.. Áðíéíè -èñèèòǎèíè èí áíǎ çà èèòǎ.	Áúçí ðèǎí áíǎ íǎ ðǎ-ǎàè òíðì óèè íò áúèǎǎðñèèý ðǎ-ǎǎ ãèèèð. Ñòðóèòòðèðǎíǎ íǎ ñíǎñòǎǎíí èçèàçǎǎíǎ – áúǎǎǎǎùí èçðǎ-áíèǎ, èðàòèí èçèíǎǎíèǎ, íǎíǎùǎíèǎ. Çǎ íçíàǎáíǎ – ðǎ-ǎàè òíðì óèè. Í ò èòèàèíè è íǎíòèòèàèíè íǎðúúǎíèý. Í à-èíè çà èçðǎçýǎáíǎ íǎ íèǎǎ, áéǎǎíǎðííñò, çǎí íǎǎǎ. Ó-òèèè òíðì è: <i>í íèý, çǎí íǎýǎàéòà è áð.</i> Ñòǎíǎðòíè èçðǎçè í ðè í àçðòǎǎíǎ. Ñú-èíǎíèǎí íí ðǎǎèǎýíí. Òí íòðǎǎ íǎ ðǎçèè-íè àèǎíǎ èçðǎ-áíèý – ñúíǎùèòǎèíí, áúí ðíñèòǎèíí, áúçèèèòòǎèíí è í íǎáóǎèòǎèíí. Ñúñòǎǎýíǎ íǎ èðàòèè àèàèíçè. Èçðǎçèòǎèíí èçí úéíǎíèǎ íǎ ñòèòíòǎíðǎíèý íǎèçóñò Òì áíèýçà áðíǎíǎ è íçíà-ǎǎǎíǎ íǎ íðǎǎííñò. Àèòèàèçèðǎíǎ íǎ ðǎ-íèèà-ðǎç ñèíííèè è, áíòííèè è ííííèè è. Èçí íèçǎǎíǎ íǎ ñèíííèè è. Ðǎç íçíàǎáíǎ íǎ áíòííèè íè ãǎíèèè. Ñòǎǎ áíè çà ñðǎǎíǎíèǎ íǎ íðèèǎǎòǎèíè èí áíǎ. Ñúúǎñòǎèòǎèíè èí áíǎ íòǎǎíñèè ðíǎ áǎç íèíí-áíèǎ. Òì àèèòǎèíè ñúúǎñòǎèòǎèíè èí áíǎ.. Áðíéíè -èñèèòǎèíè èí áíǎ çà èèòǎ.	Òì áíèǎçà ðǎçèàç íǎ ñúǎèòèǎñ íýèíèèí èçðǎ-áíèý. Ñòðóèòòðèðǎíǎ íǎ ñíǎñòǎǎíí èçèàçǎǎíǎ – áúǎǎǎǎùí èçðǎ-áíèǎ, èðàòèí èçèíǎǎíèǎ, íǎíǎùǎíèǎ. Ñú-èíǎíèǎí íí èàòòèíǎ ñ íýèíèèí èçðǎ-áíèý. Òì áíèýçà -èñòí èçǎíǎðýíǎ íǎ óǎòǎíè è íǎóǎðǎíè ãèǎñíè. Ðǎçǎèðǎíǎ íǎ çíǎ-áíèǎòí íǎ ííííèè è. Ðǎçǎèðǎíǎ íǎí ðǎííñííòí çíǎ-áíèǎ íǎí íçíàòè áóíè. Ñúñòǎǎýíǎ íǎ èðàòúé àèàèíǎ. Èçðǎçèòǎèíí èçí úéíǎíèǎ íǎ ñòèòíòǎíðǎíèý íǎèçóñò Í ðǎǎèèíí è èçðǎçèòǎèíí í ðíèçíí ðǎíèǎ.	Ñúçǎǎǎáíǎ íǎ òǎèñò á íí ðǎǎǎíí ñòèè è ãǎíð ñ íǎèǎǎ íǎ èííóíèèàèíèòǎ í íòðǎǎííñòè íǎ ó-áíèòèòǎ. Í ðǎíǎíèýǎáíǎ íǎ èíòǎòǎáíóèýòǎ èíòǎǎ áǎàòǎ áçèèǎ. Í ðǎǎèèíǎ èíòííǎòèý. Ñǎí íñòíýðǎèíí òñòǎííǎýǎáíǎ íǎ èííòàèò, òíðì èðǎíǎ è ãðóí áíòèðǎíǎ íǎ ñíǎñòǎǎíí í íǎíèǎ, áíǎèèç íǎ ñúǎèòèǎñ óí íòðǎǎòǎ íǎ ííǎòíǎýùǎ èǎèñèèǎ. Óí ðǎǎíǎíèýçàí ðǎǎíǎ.

3. × ò ò á í ã ñ ð à ç á è ð á í á

1–4. èèǎñ	5–6. èèǎñ	7–8. èèǎñ	9–12. èèǎñ
Í ï ò è ï à è á í ç à á ú ç ð à ñ ò ò à ò à ï ï í á ÷ ã ò á í á í á ó ï è í á ã è ñ. × ã ò á í á ñ á ú è ã à ð ñ è ï ð ï è ç í í ò á í è á – ò ï ÷ í í è ï è á á í í. È ç ð à ç è ò à è í í ÷ ã ò á í á. Í ï ð á á æ ý í á í á ò à ï à ò à í á è ð à ò ú è ò à è ñ ò, ð à ç á è ð á í á í á ñ ñ í í á í à ò à ï è ñ ú è í á ò à è ñ ò à.	Í ï ò è ï à è á í ç à á ú ç ð à ñ ò ò à ò à ï ï í á ÷ ã ò á í á í á ó ï è í á ã è ñ. × ã ò á í á ñ á ú è ã à ð ñ è ï ð ï è ç í í ò á í è á – ò ï ÷ í í è ï è á á í í. È ç ð à ç è ò à è í í ÷ ã ò á í á. Í ï ð á á æ ý í á í á ò à ï à ò à í á è ð à ò ú è ò à è ñ ò, ð à ç á è ð á í á í á ñ ñ í í á í à ò à ï è ñ ú è í á ò à è ñ ò à. Ò ï á í è ý ç à ð à ç á æ ý í á í á è ð à ò ú è ò à è ñ ò í á á ç à ò è. Ð à ç á è ð á í á í á ò à è ñ ò í á á ò ï ò á ð ï á í í ò ï ò á ð ï ÷ ã ñ ò á í è è ð à ò è è ï ð ï è ç á á á í è ý í á á ã ñ è à ò à è è ò á ð à ò ò á. Í ð è á í ò è ð á í á á á ú è ã à ð ñ è è ó ÷ á á í è ò è è, ï ï ï á à è à è ï ð. Ð à ç á è ð á í á í á è ð à ò ú è í á ó ÷ í í – ó ÷ á á á í ò à è ñ ò.	Í ð è á í ò è ð á í á á á ú è ã à ð ñ è è ó ÷ á á í è ò è è, ï ï ï á à è à è ï ð. Ð à ç á è ð á í á í á ò á í ñ ñ í ò ï ç í á ÷ á í è á í á á ó ï è á á ú è ã à ð ñ è ý á ç è è. Ð á á í ò à ñ ò ú è í á á í ð á ÷ í è è. Ð à ç á è ð á í á í á è ð à ò ú è í á ó ÷ á í ò à è ñ ò ï ò ó ÷ á á í è è. È ç ð à ç è ò à è í í ÷ ã ò á í á, è ç ï ú è í á í è á í á ñ ò è ò ï ò á í ð á í è ý, ï á ñ í è, á ð à ï à ò è ç à ò è è í á è ç ò ñ ò. Á ð à ï à ò è ç à ò è ý í á ÷ ã ñ ò è ï ò è è ò á ð à ò ò á ò ï è ï ð ï è ç á á á í è ý.	Ð à ç á è ð á í á è ò ú è è ó á á í á í á í á ó á í á ã ñ ò à á í è ò à è ñ ò í á á. È ç á è è ÷ á í á í á ñ ñ í í á í à ò à è á á ý. Í á í á ú á í è á. Í è á á í í ÷ ã ò á í á í á í á í á ï ç í á ò ó ó á í á ã ñ ò à á í ò à è ñ ò. Ð à ç á è ð á í á ñ ï ï ï ï ò à í á ð á ÷ í è è. Ð á á í ò à ñ ð á ÷ í è è ï ð è ï ð á í á í á í á ò á ò ÷ á í è è, ï ò á í á á ð ý ù è í á è ï ï ó í è è à ò è á í è ò à ï ï ò ð á á í ñ ò è í á ó ÷ á ù è ò á ñ á. Í ð á á í á í á í á ó ÷ á í è ó ó á í á ã ñ ò à á í ò à è ñ ò.

4. ï è ñ á í á

1–4. èèǎñ	5–6. èèǎñ	7–8. èèǎñ	9–12. èèǎñ
Í ï ç í á á á í á í á á ú è ã à ð ñ è à ò à ç á ó è à. Í ð á á è è í í ï ç í á ÷ á á á í á í á ç á ó è í á á ñ á ó è à è. Á á á è á à ò í á ó ï ï ò ð á á á í á á ð à ò è ÷ í è ò á ç í á ò è í á è è ð è è è ò à ò à. Í ð á á è è í í è ç á í á á ð ý í á è ï è ñ á í á í á ç á ó ÷ í è ñ ú á è á ñ í è á è ð á ý í á á ó ï à ò à. Í è ñ á í á á á ç á ð á ò è á í á è ð à ò ú è ò à è ñ ò ï ð è á è è ò í á è à. Í ð á á è è í í ï è ñ á í á í á á ó ï è á ï í á ã ñ ò à á í í ÷ è ñ è í. Í ð á á è è í á è í ò í í á ò è ý è ó ï á í è ý ç à ó ï ï ò ð á á á í á í ð á è í á ò à è í è ç í á ò è á è ð á ý í á ð à ç è è ÷ í è ò á á è á í á è ç ð á ÷ á í è ý. Ç á á ð á ý á ï ð ï ò ï è ç ð á ÷ á í è á.	Ò ï á í è ý ç à ï è ñ ï á í í ï ò ï ð ï ý í á í á ò à è ñ ò ñ ï ð á á á ú è ã à ð ñ è ý ð á ÷ á á ð è è á ð – ï ï ç á ð á á è á í è á, ï í è á í á, í á ý á á, ï è ñ ï è á ð. Ò ï á í è ý ç à ð á á á è ò è ð á í á í á ñ í á ñ ò à á í ò à è ñ ò. Ò ï á í è ý ç à ð á á í ò à ñ ï ð á á ñ è ñ á í ð á ÷ í è è. Ñ ï ç á á í á í á ï ð á á ñ è ñ í è ò á í í ð ï è í á á ú è ã à ð ñ è ý á ç è è. Ç á á ð á ý á ñ è í á í ò ï è ç ð á ÷ á í è á í ð á á ï ò ï ñ è ò à è í è ò á ï á ñ ò ï è ï á í è ý è í á ð á ÷ è ý.	Ò ï á í è ý ç à ï è ñ ï á í í ï ò ï ð ï ý í á í á ò à è ñ ò ñ ï ð á á á ú è ã à ð ñ è ý ð á ÷ á á ð è è á ð – ï ï ç á ð á á è á í è á, ï í è á í á, í á ý á á, ï è ñ ï è á ð. Ç á á ð á ý á ñ è í á í ò ï è ç ð á ÷ á í è á í ð á á ï ò ï ñ è ò à è í è ò á ï á ñ ò ï è ï á í è ý è í á ð á ÷ è ý. Ò ï á í è ý ç à ð á á á è ò è ð á í á í á ñ í á ñ ò à á í ò à è ñ ò. Ò ï á í è á ç à ï ñ ð á á è à í á ï ð á á ñ è ñ í è á ð á ò è è. Ò ï á í è ý ç à ð á á í ò à ñ ï ð á á ñ è ñ á í ð á ÷ í è è.	Ñ à ï ñ ò ï ò à è í í á í á á í á í á ç á ï è ñ è è. Ñ ï ç á á á í á í è ç ó ÷ á í è ò á ï ð á á í á í á ð ï è è ï ð á á ñ è ñ í è í í ð ï è á á ú è ã à ð ñ è ý á ç è è. Í ñ ò à á ý í á í á ï ð á è í á ò à è í è ç í á ò è á ñ è í á í ò ï è ç ð á ÷ á í è á. Í ð á á è è í á è í ò í í á ò è ý è ó ï á í è ý ç à á ú á á á á í á í á ï ð ý è á ð á á ï è ñ ï á í ò à è ñ ò ï ï ð à ç è è ÷ á í á ÷ è í. Í ð á á í á ñ ï ï ï ï ò à í á ð á ÷ í è è.

Áúëäðñëî íŕďîäîçíŕíçí
(Çŕ âñç÷ęç ôîďëç íŕ íáó÷íŕíçí)

1. Óñâîŷâäíá íà çíàíëŷ, ó÷âíá

1–4. êëăň	5–6. êëăň	7–8. êëăň	9–12. êëăň
Đîäëðăëë, đîäíëíë, đîä – íàçíàààíá. Äà òñâîë îñííâíëðà ôîďîë íà íďëâíðàòëŷ è êîíóíëëàòëŷ âî íçíàòà ñðăă. Äà êçî ŷëíŷââî î óëàçáíëâ çăă÷-ë, ñâúðçáíë ñ íďëâíðàòëŷòà â íâî íçíàòà ñðăă. Ñúáëðâíá íà éíôîďî àòëŷçà áëëçëàòà ñðăă (íâ đ. êíë ñà ÷ëáíâðà é, êíâà è êúââ ñâñðâúàò, èàëâî î ðââŷò). Í đîó÷ââíá íà íáë÷àëðâ, ñâúðçáíë ñ îðàçíëòëðâ íòââŷçââíë î îðââëòëŷ â ñâî áëñòâîî. Äà óî äâ ñâ íðëâíðëðâ î íëàðòàòà íà Äâðî à è íà Áúëâðëŷ. Äà ðàçë÷âââ ââîðâòâñëëòâ ôîďîë – î ëâíëíë, ðââíëíë, ðâëë, î íðâà. Äâ îçíâââ ðàçî íëíââíëâî íà âëââíëðââðâââ Áúëâðëŷ. Äà óî äâ ñâ íðëâíðëðâî î ââîðâòâñëëòâ èàðòà è ââ î íçíâââ ññíâíëðââ é ñëî âíëë. Íðëë÷èðâëíë çíàòë íà áúëâðñëâââ áúðâââ íñò: çíâî â, âââ, òëî í. ×ââíá íà ðàçëçë, ñâúðçáíë ñ ðàçëòëâî íà	Ñòðóëòòâ íà áúëâðñëîî ñâî áëñòâî è đîâ. Äà óî äâ ðàçë÷âââ è íàçíâââ ðîâíëíëòâ è ñâî áëíë âðúçëë îò î-ðëđíë êðúâ è ââ ñâ íðëâíðëðâ â òŷò. Äâ î ðòŷâŷâ è íòëðñ êúî ðòâ ñë è ðòâòâðë íà èçâëñòíë áúëâðñëë è÷-íòòë. Ñúáëðâòâñëâ ââë íñò ñðââ áúëâðñëòâ ðîâíâââ Óíâðëŷ. Ñúñòâŷíâ íà ðîâíñëîâî áúðâî. Äà ðàçë÷âââ ðâðâòâðâíëòâ îñíââíñòë íà áúëâðñëââ íàòëíâëíà éíîëëë ñ íàòëíâëíòî íáëâëí íà ððâë íàòëíâëíñòë. Ðàçë÷÷ŷâ íáëâëíòî íà íëââ è ñòâðë, ñðââíâíëâ íà íëíâëíòî ñ íâñòîŷòâî: êóëòòâ íà íáëâëíòî. Ñðââíâíëâ î âââò íáë÷àòâ íà áúëâðñëîî è óíâðñëîî ñâî áëñòâî. Äà ðââíòŷò ñ ââîðâòâñëâ èàðòà, ââî íëàçââ î ðââëëíâââðâòâñëë íáâòë. Äâ î ŷëââ è îôîďî ŷò êîíóóđíà èàðòà. Äà ðâðâòâðâçëðâò òë÷-íë çà Áúëâðëŷâââðâòâñëë íáâòë (íâ đ. ðââíëíà, î ëâíëíà, ðâëâ, î ðëđíââ î âëçââ) è âââë ñðââíŷâò. Äà ðàçî íçíâââ òâòë è ñúáëòëŷ ðë î ðââíñòââíâ	Ñúáëðâíá íà íàòâðëâë çà íáë÷àòâ-ñâî áëíë è íâ ññòââíë – íà áúëâðñëââ íà òîñò â Óíâðëŷ. Ñúáëðâíá íà íàòâðëë îò ñðââñòâââ çà îñíââ íñâââî ŷââíâ, îòíâŷòë ñââ î äëòë íñòââò. Ðîââ êðâë (ò êíë áúëâðñëë êðâë î ðíëçòíââ î íâî ñâî áëñòâî) – ñúáëðâíá íà ââíë îò âëâëëíðââ, î óëòë âââ î ðîâòë, î óçâë. Äâ î íáâðâò éíôîďî àòëŷî î ñðââââ î ðîââò îò ñðââí÷íëòë è ââ ŷ ñëñòâî àòëçëðâ â òñòâ ôîďîâ. Äâ ðàçî íçíâââ è î ðâðâò ñ ññíâíë êñòîðë÷âëë î íŷòëŷ î ðë î ñâíâíâ è ðâðâââ íà íçíâââòâëíë çăă÷-ë. Äà íòëðââò î ðíòââðâ÷ëŷ è ñúâî âââíëŷ ðë î ñâíâíâò íà ââíë è ñúâë ñúáëòëŷ îò ðàçë÷-íë èçòî÷íëòë íà éíôîďî àòëŷ. Äâ î ðëâââò òâîíëë íà êñòîðëŷòâ (ðđííëíâëŷ, ñðââíâíëŷ, ñòâî è, ðîâíñëîâíë áúðââò, êñòîðë÷âëë èàðòà è ò.í.) èâî îçî íëçââ îò íðë (î ðââî ñâíâíëŷ).	Òðââëòëííâ íáë÷àòâ-âëíâ ñëñòâî íà áúëâðñëâ ñâî áëíë íáë÷àòâ (íâ đ. ðâââíâ, ñââòâ, î íâðââíëâ). Èââíâððíë íáë÷àòâ (íâ đ. Èíëââ, Íââ âíâíâ, î ðíëââ íáë÷àòâ òëòë – Òðëòííâââ, Áâââ Ìâðâ, Èàçðíâââ, Áâëëâââ, Áââîíâââ; èŷòî-âââíâ íáë÷àòâ òëòë – Áúíâââ, Èëëíââ, Àëî èòðíâââ). Íòëòâëíë áúëâðñëë î ðàçíëòë – êñòîðë÷âëë ñúáëòâ è ñëî âíëëâ, ñâúðçáíâ ñ ðàçíëòëòâ (íâ đ. 3 î âðò – Äâ íà íñâíââââíëâò, 24 î âë – Í ðàçíëë íà áúëâðñëââ êóëòòâ è ñëâŷíñëââî êñòâíñò, 6 ñâ òâî âðë – Ñúââíâíëâ íà Áúëâðëŷ, 22 ñâ òâî âðë – Íâ ŷâââíâ íà áúëâðñëââ íàçââñëî ñò). Äâ ÷ââò è êîí âíòëðâò ðàçë÷-íë âëâíââ èçò÷íëòë, êñòîðë÷âëë èàðòë, èàðòëíë è êëëòðòííë ââíë. Äâ éíòâð ðâðâò éíôîďî àòëŷ è çââââò ñúâðââíëâò íà íŷòëŷ îò òââîâñòââíë èàðòëíë è èâðëâòòë, îðàçŷââò èçò÷âââíë ñúáëòëŷ.

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
āúð æāíéòāñèì āíēē (íāī ð. ēííñēàòā ñī àøēà ēàòì ñèì āíē íā ī ðāáúēāāðēòā, āúçðí æāíñēēòāçíàì áíà, ēúáúò ēàòì ñèì āíē). Ñúáēðāíā íā āāíē ā ñāì āēñāíòì ē ìò ēñòíðē÷āñēē ÷āēēā. Èì áíā ē òāíðāē íā ēçāñòíē áúēāāðñēē òóāí æíēōē, ī ðāāñòāāçà íāðíāííòì òāíð÷āñòāí ē çà íýēíē çíāēíāē ñēñòāì ē, ēçí íēçāāíē ā ì āñíāēòāñðāāñòāāçà ēíóíðì àøēý ē ēííóíēēàøēý. Āà óì āā āā ēçí íēçāā ñðāāñòāāòāçà ì āñíāí ñāāāíì ýāāíā, āā ēçāēē÷ā ēíóíðì àøēý çà òýð, ññíāáíí ìò áúēāāðñēēòā ēçòí÷íēōē.	ēíóíðì àøēý çà òýð. Āà ìòēðēāāò ñēíððíííñò íā ēñòíðē÷āñēēòāñúáēòēý ē āāí ññí÷āāò ēñòíðē÷āñēē ēē÷íñòē, æāāē ē ā āēí ē ñúú ī āēíā. Āà ðāçēē÷āāò āēāíāā ī ēñí áíē ēñòíðē÷āñēē òāēñòíāā (ñāēāāðāēñòāā íā āí ìòāòā ē ñúçāāāíē ìò āēñòāíōēýòā íā āðāí āòí). Āà ēçāēē÷āò ēíóíðì àøēý, ñúáúð æāùā ñāáúā òðāāí āíðē ìò ēñòíðē÷āñēē āíēòí āíðē, ēāððēíē, āēāí āíòāðíē òāēēēōē; Āà òñāííāýāò ñēíððíííñò íā ēñòíðē÷āñēē ñúáēòēý ē āā ýí ðāāñòāāýò āðāòē÷íí (ēēíēý íā āðāí āòí, òāāēēōē, ēíēííē) ē ñī ēñāāēíí. Āāí ðāāýò òñòíē ñī ēñāíēý íā ēñòíðē÷āñēē ñúáēòēý ēāòí ñā ñī ēðāò íā ī íāī ñī āāàùē āúí ðñē. Āà āíāēýò çíāíēý çà ñðāāòā (íāī ð. ì āðāēē, ì āāāíē, óúðēāē, āðíāēùā, āíðē, íēāē, ēēāāāē, ðāēē, ī ēāíēíē ē āð.). Āà ðāçēē÷āāò ññííāíēòā āēāíāā áúēāāðñēē íāðíāíē ī āñíē: ī ðāçíē÷íí-íāðāíē ē ì èòē÷íē, áēòíāē, ī āñíē ñ ēñòíðē÷āñēē ē āāðíē÷āñēē òāì àèēēā. Āēòāðāíōēðāíā íā xóāo æñòāēíēòē ī ðòēçāēāíēý ī í āēā, æāíð, ì āòāðēāēē, òāííēēē, ēçðāçíē	Āà òñāíē ī ííýòēýòā, ñāúðçāíē ñ ì ú æēàòā ē æāíñēēàòā íāðíāíāòā ííñēý ē ññíāáíñòēòāēì ā ðāçēē÷íēòāðāēííē. Āà óì āā āāí ðāāē āðúçēā ì āāó òēí ā íā ñāēēùāòí ē ī ñíēíúēā íā íāñāēāíē āòí, íā÷ēíā íā æēāíò ē íāçāāāæāíāòí íā æēēēùāòí, ī ðāāíāçíā÷āíē āòí íā ñāðāāòā ē íāēííòí òñòðíēñòāí. Āíāēēç íā òóāí æāñòāāíí ī ðíēçāāāíē ā ñúñ ñāíē āóí ē. Ñúçíāòāēāí ī íāāíð íā ī ðíāðāí ēòāí ī ðāāēíòí ē òāēāēçēýòā. ðāçāēòēā íā ñòðāòāēē çāí íāāíð íā ī ðíāðāí ē. Āāñā òíðì ēðāò óì áíēý çāí íēçāāíā íā ðāçēē÷íē ēçòí÷íēōē íā ēíóíðì àøēý: ī ā÷āò, ðāāēí, òāēāēçēý, ēíòāðíāò, áēāēēíòāēē. Èçðāāíòāāíā íā óì áíēý çāí ðāāēēíí òúēēóāāíā ē ēðēòē÷íñò ēúí ñúíāùāíēýòā íā ì āñí āāēēòā Èçí òēçāāíē íā ēñòòðē÷ēñēēòē ì ēòāē (xðóíōēòāēý, ñðāāíēíēē, āðāòēēē, ðòāñēòāíō āúðāo, ēñòòðē÷ēñēē ēāðòē è ò.í.) ñí òí òùòā íā ó÷ēòēēý.	Ñúáēðāíā íā ēíóíðì àøēý ī ñī ðāāāēāíā òāì ā ēēē ī ðíāēò ā áēāēēíòāēē, ì óēòēì āāēēíē ī ðíāóēòē, ì óçāē, ī ī Èíòāíāò. Ñāì ññòíýòāēíí ñēñòāì àðēçēðāíā íā ñúáðāíēý ì āòāēēē. Ī ðēēāāāíā íā òñāíāíēòā çíāíēý ā ííāē ñēòòāòēē.

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
	nđāññōāā. Đaḡ īḡīāāāíā íā èḡó÷áiè ōōāīāññōāāíè èḡīāđāāāíèy.		

2. Êðèðè÷íí ì èñēáíā

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Āā īōāāēyḡāā è ī īñōāāyāúā āđāī āōī āāāíè nūáèðèy īō āēāīōā íā ñāī āēñōāīōī è đīāā (đīāāíè āàðè, ī đāḡīèðè, āāāíè āīāē ðīēíē), èāōī ñā īī èđā íā āēōāēñēy ñē īī èð. Đāḡēāāíā íā ñēó÷ēē īō āāāāíāēāōī īō āēāāíāōā òī÷ēā íā đāḡē÷íèðā ó÷āñōíèðè. Āā āíāēḡēðāò ī ðè÷ēíèðāḡā ī īēđūñōāāíāōī íā áúēāāðēðā. Āāñā èḡāðāē ī đāññōāāḡā đāḡīīāđāḡīèðā āōíè÷āñē āēāī āíòè, ēíèðī āḡāī āò ó÷āñòèā áúā ōīđī èđāíāōī íā íāđīāíīñòā.	Ī ðè òāðāēðāñēñòēēā íā āāāíā èè÷íñò (ēñōīðè÷āñēā, èèðāñòðāí āñōíē) āā āíāēḡēðā đīēyðā íā ī đīēḡōīāā è ñđāāðāḡā ōīđī èđāíā íā èè÷íñòāíā āēāī āíòāđīī íēāī. Èḡyñīyāāíā è ī đāāēíā ōī īòðāā íā īīyòēyðā íāòēy, íāòēíāēíā ì āēòēíñòāāíā íā ùíñò. Āāī īḡīāāāò īōāāēíèðā āēāī āíòè, ó÷āñōāāēē áúā ōīđī èđāíāōī íā áúēāāðñēāòā íāđīāíīñò è òyōíāòā đīēy– áúēāāðè, ñēāyīè è òðāē (ī āñōíī íāñāēāíēā). Āđúḡēā ì āāāó īēíēíāòā ñđāā è ñòñī āíñēðā òðāēðèè. Āā đāḡē÷āāò īōāāēíè āōā è īò đāḡāēðēāōī íā áúēāāðñēíōī íā ùāñōāī ñ ī īī ùòā íā īīyòēyðā <i>āññōēēðèēā ēā ēā, ī ēāēíā.</i> Āāī īāđāāāò ā ōđīíēíāē÷āñēā ī īñēāāíāāòāēíñò āāāíè ēñōīðè÷āñēē nūáèðèy è ī āēíāē. Āā đāḡ īḡīāāāò ñūāúðāāíèāōī íā ēñōīðè÷āñēēāí īīyòēy. Āāñē èḡāðāyò āēāī āíòāđīā ī đāññōāāḡā ḡā đīēyðā íā èè÷íñòāā ē ēñōīðèyðā ÷đāḡ đāḡēāḡē ḡā áúēāāðñēíōī ñđāā íāāēíāēā. Ōñōāíīāyāāíā íā đāḡē÷ēā ì āāāó ēñōīðè÷āñēí è ēāāíāāđīī. Āāī īñōāāy ēñōīðè÷āñēēðā ñūáèðèy ā òđīíēíāē÷āí đāā. Āāī īñī÷āā íā ēñōīðè÷āñēāòā	Ōīđī èđāíā íā ī īīyòēāōī ḡā áúēāāðñēā āēāñī īđā. Íāāē ḡāāíēy áúðōó è íōāñōāñōíōēyðā íā áúēāāðñēē è óíāāðñēē íāē÷āē. Ī īīyòēāḡā āñēì èēāòēy. Āā ēíññòðōēðāò èēíēy íā āđāī āōī, āā ñūñōāyò òđīíēíāē÷íē è ñēíōđīíē òāēēðè íā èḡó÷āāíēðā ñūáèðèy è èè÷íñòè. Āā ōñōāíīāyāāò ñēíōđīí è ñūī īñōāāyò ñūáèðèy īò áúēāāðñēāòā, óíāāðñēāòā è íā ùāòā ēñōīðèy. Áúēāāðñēāòā ēóēðōðā – ÷āñò īò Āāđīī ā è òðēñòēyīñēēyñāyò. Āā ōīđī óēēðāò áúī đīñē áúðōó èḡó÷āíōī ó÷āíī ñūāúðāāíēā è āāāē ī īñōāāyò íā ñūó÷āíēðèðāñē ā ēíðāēðīā ōīđī ā. Āāñā èḡāðāē ī īīyòēā ḡā đīēyðā íā ÷íāāēā ā ī đāíāđāḡōāāíāōī íā íēíēíāòā ñđāā. Ī īñōāāyíā íā áúēāāðñēíōī èḡīāđāḡēðāēíī èḡēóñōāī ā ēííōāēñōā íā āāđīī āēñēíōī è ñāñōíāíōī èḡēóñōāí. Ōñōāíīāyāāíā íā āḡāēī īḡāāēñēī īñò ì āāāó íā÷ēíā íā ì ēñēāíā, ēóēðōđīèðā	Āā ñūī īñōāāyò òðāāēðēíííāòā è ñūāđāī āííāòā íāē÷āēíā ñēñōāī ā. Āā īòēðīyāāò áúēāāðñēēðā āēāī āíòè ā ī đāḡīè÷íāòā ñēñōāī ā íā íā ùíñòāā è āāī đāāyò èḡāíāē ḡā ñōāí āíòā íā āñēì èēāòēy. Āā áúḡ ðēāī āò ÷āñōāāíēyðā è ī đāḡīèðèðā ā òyōíāòā òyēñò (íā đ. ðēðōāēē, ī āñāí, òāíō, íāēāēí, ñēí āíēēēā, ì yñōíōī ā ðēðōāēíāòā ñēñōāī ā). Āā āíāēḡēðāò đāñōðñīāòā īñēāóđāíñò íā Áúēāāðēyè íāēíāòā ḡāāēñēī ñò īò ñāñōíāíōī ñòñī āíñōāí. Āā íāyñīyāāò òāðāēðāíēðā ÷āñòē ā īòðāñēíāòā è òāñēðīðēāēíāòā ñòðōēðōðā íā ñòñī āíñōāíōī. Āā ī đāāyò āāíāðāðñēā òāðāēðāñēñòēēā íā ñòñī āíñēē īòðāñūē, āđāā, ñòðāíā, đāēíí. Āā èḡđāḡyāāò ñāíē ì íāíēy áúḡ īñííāā íā èḡó÷āíēðā āāíāðāðñēē íāāēðè, ēíèðī āā óí āyò āā āíēāḡāò è āā ìññōíyāāò ðāòēííāēíí è āī īòēííāēíí. Āā ēíēāēḡēðāò áúā āđāī āōī ḡīā÷ēí è òāíðōē íā ēóēðōðāòā è āāāē ñāúḡāāò ñ ēííēðāāí ēñōīðè÷āñēē òāñēñò. Āā ōīđī óēēðāò áúī đīñē

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
	ēāððàà ì ÿñòîîî ìā ēçó÷āíēðāñúáēðēÿ. Āāñūî ññòāāÿð āāííē ìò ðāçē÷íē ēçòî÷íēðē, ēāòî îðēðēāà ì ðēēēēē ē ìðēēēē ì āāāó òÿð. Āāñðāāíÿāò ñúáēðēÿî ì çāāāāíē ì îēāðāēē. Āāāíāēēçēðāò ì îēîāēðāēíēðāē îðēðāòāēíē ēā÷āñòāā íāðîāíîî òāîð÷āñòāí, ēîēòî ñāîî ēñāàò÷ðāçāāðíēðā (íāî ð. āíāēāñò, òî, ðēððîñò, āē÷íñò, ēúāēēāñò, ēðāāēēāñò ē āð.) Āā āðòî ēðāò ì îēîāēðāēíēðāē îðēðāòāēíēðāāāðíē. Óîðî óēēðāíā ē ēçēāçāíā ìā ì íāíēāçā òāāíāñòāāíîî ì ðîēçāāāíēā.	ðāçē÷ēÿ ē òāāíāññòāāíîî ì ðîēçāāāíēā. Óñāoyāíē íā oníōāíēðē ìēðāē íā āíāēç íā ì ðōēçāēāēíēÿ. Èçāðāāāíā ìā òî āíēÿ çāñðāāíÿāíā ìā ðāçē÷íē òāāíāññòāāíē ñðēēíāā ē íāî ðāāēāíēÿ. Îðēðēāāíā ìā áúēāāðñēðāì ìðēāē ā ñúāðāí āíîîî ēçēóñāí. Āíāēç íā òāāíāññòāāíî ì ðîēçāāāíēā ñūñ ñāíē āòî ē. Āā òîðî óēēðāò āúî ðîñē ìòîîñîî ēçó÷āāíî ēñòîðē÷āñēî ñúáēðēā, ēē÷íñò, ēāāÿ, ì îíÿðēā.	îðîñîî ēçó÷āāāíî ēñòîðē÷āñēî ñúáēðēā, ēē÷íñò, ēāāÿ, ì îíÿðēā. Āā òîðî óēēðāò āðāóî āíòē ē ì ðēāāāàò āíēāçāðāññòāāí ðē òñòîē ē ì ēñî āíē ēçēîāēíēÿ ì ēîíēðāāí ēñòîðē÷āñēē āúî ðîñ. Óòî÷íÿāíā ìā ì îíÿðēÿà òðāāēðēÿ ē ì íāāðíñò ē āçāēî íāðúçēāò ì āāāó òÿð. Îðēçóîā ē çíā÷āíēā ìā ì îíÿðēÿà Èçòîē ē Çāî āā. Óāîóúð ē ì āðēðāēÿ. Ðíēÿ íā íāðāçíāòāēíēðāē ēóēððîē ē ññòēððōēē çā ññēāðÿāíā ìā ēóēððîēāò āāóîîî ēÿ ìā ì āēðē ññòāíîî.

3. Êîî óíēēāðēāíñò

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
Îāðúùāíēāēúî ðāçē÷íēðā÷ēāíîā ìā ñāî āēñòāîîî ā ðāçē÷íē ñēððāðēē. Āā íāðēñðāā ñāî āēñòāîîî ñē, ēçíāðāçÿāēēē ðāðāēðāðāòāçā îðāāēíēðāî ò÷ēāíîāðā āúçðāñò, ì ðîðāñēÿ, ē þāēî ì çāíēî āíēā. Î çíāāāíā ē òúēēðāāíā ìā ññîñāíēðā îðē÷ēðāēíē çíāðē ìā áúēāāðñēāò āúðāāíñò ē ñāúðçāíēðāñ òÿð òîðî ē íāî íāāāíēā. Āā òî āā āāî āāðēî ìā ìā Áúēāāðēÿ. Ñēóðāíā ē ñðāāíÿāíā ìā áúēāāðñēā íāðîāíā ē	Î ðāçíēðē ē òðāāēðēē: ì ðāçíē÷íî ē āāāāíāíî íāēāēî, ì ðāçíē÷íē ÿñðēÿ, ñāî āēíē ì ðāçíēðē, òðāāíāē ì ðāçíēðē, ñāúðçāíē ñūñ ñòñ āíñēÿÿēāíāāð – ì ðāçíēðē ìā áúēāāðēðāā Óíāāðēÿ (Íāî ð. Òðēðîñîāāí, Āēîēðñîāāí ē āð.) Āāēçāúððāā āēāí āíðāðíē ññēāíēÿ ìā ñēó÷ēē ē ñúáēðēÿ, óî ìððāÿÿāēēē íāðāíē÷āí ēñòîðē÷āñēē ðā÷íē; āāðāçî ìçíāāā ēçòî÷íēðē ìā ēîîðîðî āðēÿ – ì ēñî āíē ē ìāðāēāíē; āāðāçî ìçíāāā āēðîāē	Āā òî āā āā ðāçēāāíî ì ì āî āî ññîñāíēðā ì ìî āíòē ìò āāāí ì ðāçíēē ìā íāúññòðā. Íāē÷āē ìò ðāçē÷íē ðāēííē ìā ì ðāñēēēðā ñāā Óíāāðēÿ áúēāāðē (íāúē ðāðāēðāññòēēē, ðāçē÷ēÿ), òîðî óēēðāíā ìā ì îíÿðēāî çā ìā ì ññò. Òðāāēðēííē ē āēāēððîííē ì āāēē. Î āāēē ìā áúēāāðñēē āçēē ā Óíāāðēÿ. Î āāēēðā ìā áúðāāāòā ì āēēā. Āññòñ āí ēîðîðî āðēÿ. Î ðāāîðî çā āññòñ āí ēîðîðî āðēÿ ìā ðîāāí āçēē.	Āā òî āā āā ì îēçāā ñðāññòāòāçā ì āñîāí ññāāñî ÿāāíā. Îñúçíāāāíā ðíēÿà ìā ì ðāññēāēēðî ēāòî ñðāññòāí çā íāðēííāēíî îðāÿÿāíā ðāçāāēíāðā Ðíēÿ ìā íāðēííāēíāòā óúðēāā āúā òîðî ēðāíāòî ìā íāúññòðā. Ðíēÿà ìā íāúññòāāíēðā îðāāíēçāðēē ā ñúāðāí āíîîî ìā ì āñòāí. Î ðāāā ē çāāúēāíēÿ, ì ðāññēēēēē, ēîñāēðē ē āçāēî íāāēñðāēÿ ì āāāó āúðāāíāòā ē òēāēēíāòā ñðāðā. Î āñî āāēēðā(íāāò, ðāāēî, òāēāēçēÿ, ēî òîðî āðēííē ē

1–4. éeāñ	5–6. éeāñ	7–8. éeāñ	9–12. éeāñ
ēīīī īçēōīðñēā ī óçēēā. Āāāāīā ēōēōōðāī ēçðāç íā īōīī ðāíē āōī ēūī ī óçēēāē īōī ī ðīēçāāāīēā – ðāðāñāāīā, íāðāðāñāāīā. Ðēōī ē÷íē āāē æāíēýñ ī óçēēā, ðāíōīāē āāē æāíēý. Āā īāēāāāyō òāōīēēāōā íā īñīīāíēōā āāē æāíēý ē ñōū ēē. Ńūçāāāāīā íā ē íōāðāñ ēūī íāē-ēçāāñōíēōā áúēāāðñēē āíñāí áēē. Òāíōōāāīā íā íāðīāíē òīðā.	ððāēēōēē ē ī ðāçíēōē íā áúēāāðñēēý íāðīā ē āā óī āā āā īī ēñāā íýēīē īō òyō Āā ēçāúð ðāāō ī ēñēāíī ī úōāðāñðāēā ēç çāāāē āæēðāēíē ī āñōā ā Áúēāāðēý ē ðāðēōīðēēōā, ēúāāōī æāāyō áúēāāðē ē āā ñūñōāāyō ðāçēāç áúç oñíoāā íā ēē þ÷ōāē āōī ē. Āā ēçī úēíýāō ī íāðāæāðāē íī íā āāðñēē ī óçēēāēíē ē íñðōóī āíōē ðāðāēōāōíēðāçā áúēāāðñēēāō íāðīāíā ī óçēēā íāðāāíāāēíē ðēōī ē 5/8 ē 7/8. Íīāīōī āæāāíāēā íā áúēāāðēíā (íā ð. íāðāçíāāíēā, íāēāēī, ī íāāāāíēā, ēíōāðāñē, ñōðāí āæçā ī íāāðíēçāðēý ē ī ðēíāúāāāíā ēūī āāðīī āēñēēýñāyō). Ōīðāōā íā íīāīōī āðāí ā (íā ð. óúðāíāāóúō, āāñēāēúō, āñíāōēēýðā, ñāāú āíēēúō, ðāāíē þōēííāóúō, āāñōíēēāðyō). Āāñāēçāðāāyō íāāēōē çā ī īēçāāíā íā ñðāñōāāōā çā īñāāāīī ýāāíā çā īī īçíāāāíā íā ī ēíāēīōī ē íāñōīýū āōī. Ńūçāāāāíā íā óī āíēýçāī īēçāāíā íā áēāēēíōāēā, óúðñāíā íā ēíōīðī āōēýī ī ēāðāēíā ē ñī ðāāí÷íē ēçāāíēý. Ōñāíýāāíā íā óī āíēýçā ī ðāāēēíī ēçðāçýāāíā ē óúēēóāāíā íā ēíōīðī āōēýðā, ī īēó÷āíā īō ī āñī āāēēōā	Íāēāāýāāíā íā īñīīāíēōāðēōī ē÷íē āāē æāíēý íā áúēāāðñēēōāðāíōē. Ōī ðāæíýāāíā íā āāēíē÷íē ðāíōē, ðāíōē ī ī āāíēēē ē íā òīðī.	ēíōāðāēōēāíē ī ðāæē) ē ōīðī ēðāíā íā íāúāñōāāíōī ī íāíēā. Ðīēýðā íā ī āāēēōāī ðē ōīðī ēðāíāōī íā íāúíññōōā ē ā ÷íāāðēēōā āçāēī īñōíī ðāíēý.

B)

CIGÁNY KISEBBSÉGI OKTATÁS

Cigány népismeret

(Minden kisebbségi oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből: A szülők, rokonok család megnevezése. A családban űzött foglalkozások a múltban és a jelenben, valamint azok nyelvjárási megnevezése. A család egy napjának folyamata régen és ma. Háziállatok, konyhakerti növények elnevezése. Ismeretszerzés tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből: A település jelentősebb épületei. Ismerkedés régi, illetve ma is élő hagyományokkal, szokásokkal. Roma jelképek: zászló, himnusz ismertetése. A történetek olvasása, a cigányok igaz történetei. Információ gyűjtése a cigány nép történetéről, családból és forrásokból. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: A cigány népcsoport életmódja, a család és környezet kisebbségi kötődése. A szülőfalu lakóinak etnikai hovatartozása. A szülőfaluban ismeretes közmondások, népdalok, vallási dalok, mondókák, mesék, találós kérdések, népi játékok, időjósítások,	A cigány család és nemzetség szerkezete. A távolabbi rokoni és családi kapcsolatok megkülönböztetése és megnevezése. Tanúsítson érdeklődést saját és híres cigány személyek nemzetsége iránt. Gyűjtő tevékenység a magyarországi cigány nemzetségei között. Családfa összeállítása. A cigány és a magyar családok összehasonlítása saját tapasztalatok, elbeszélések, képek alapján. A földrajzi térkép elemzése, a cigányság népvándorlásának útvonala. Tájékozódás India (feltételezett őshaza), Európa és Magyarország térképén. A felszíni formák és vizek megfigyelése. India és Magyarország főbb városainak elhelyezkedése a térképen. Az egyidejű történelmi események felismerése, ugyanabban a korban élt történelmi személyiségek megnevezése. Az írott történelmi szövegek fajtáinak megkülönböztetése (pl. a korabeli és a később keletkezettek). A történelmi dokumentumok	Anyaggyűjtés a magyarországi cigányok családi és közösségi szokásairól. Gyűjtson tömegkommunikációs eszközökből a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó híreket. Szülőhely (cigány tradicionális szokások) – adatgyűjtés könyvtárban, médiatárban, múzeumban. Információgyűjtés egy adott problémáról a segédkönyvekből, azok rendszerezése szóban. Ismerje és használja az alapvető fogalmakat a feladatok leírásánál és megoldásánál. Ismerje fel az ellentmondásokat és az egybeeséseket ugyanannak az eseménynek különböző információs forrásokban található leírásában. Népviselő megismerése, bemutatása, saját élmények és tapasztalatok segítségével. Ehhez tartozó fogalmak meghatározása. Tudjon saját szavakkal elemezni egy műalkotást. Rádió- és TV műsorok tudatos választása. Műsorválasztási stratégiák fejlesztése. Alakuljon ki a különböző információs források használatának képessége: rádió, televízió, Internet, könyvtárak.	Tájékozódás a cigány művészetben, történelemben és irodalomban. A nyelvtudás és az identitástudat összefüggésének felismerése. A témával kapcsolatos írások, filmek megtekintetése, könyvek olvasása. Művek elemzése. Kiselőadás tartása magyarországi cigányok kulturális életéről, saját tapasztalatok bemutatásával. Betekintés a történelmi múltba. A nemzetiségek együttélése, egymásrautaltsága a háborúk idején. A cigányok történelmi szerepének felismerése. Kisebbségek élete és helyzete ma Magyarországon és Európában. Aktuális kisebbségpolitikai kérdések tanulmányozása. Információk szerzése a kisebbségi önkormányzatok szerepéről. A magyarországi cigányok aktivizálódásának bekapcsolódásáról a demokratizálódási folyamatban. Ismeretszerzés a

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
nyelvtörök valamint ősi cigány ételek elnevezése, egyszerű ételreceptek gyűjtése. A cigány meséken keresztül az elődök kultúrájának megismeréséhez való kedv felébresztése. A Hagyományokhoz kapcsolódó gyermekversek, képeskönyvek bemutatása.	részleteiről, képekből, egyszerű táblázatokból információk gyűjtése. Tanári kérdések segítségével a történelmi események elmondása. Információk gyűjtése a környezetről (pl. falurész, piactér, templom, temető, erdő, szántóföld, rét, folyó, hegy stb.). A cigány népdalok különböző fajtáinak megfigyelése: ünnepekhez és szokásokhoz kapcsolódók, mitikus, mindennapokról szóló, történelmi és hősi témájúak. A műalkotás megkülönböztetése fajta, műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján. A bemutatott műalkotások felismerése, megnevezése.	A tömegkommunikációs közlések helyes értelmezésének, kritikus megfigyelésének gyakorlása. Történelemtudomány módszereinek (kronológia, összehasonlítás, grafikonok, családfák, történelmi térképek stb.) alkalmazása tanári segítséggel.	magyarországi cigányok politikai, jogi, kulturális érdekképviseléről, az Országos Cigány Önkormányzat megalakulásáról. A gyűjtött információk önálló rendszerezése. A tanultakat új feladathelyzetekben is használni tudjon.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Kérdések megfogalmazása a cigány népszokásokkal kapcsolatban. A magyar és a cigány szokások összehasonlítása, különbségek felismerése. A család és a rokonság életének fontos eseményei (pl. születésnapok, ünnepek, fontos évfordulók), saját élmények feldolgozása. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. A népköltészeti alkotásokban a pozitív és a negatív hősök tulajdonságainak elemzése (pl. becsületesség, eszeség, ravaszság,	Kérdések önálló megfogalmazása a cigány népcsoportok vándorlásával és a magyarországi cigányok letelepedésével kapcsolatban. Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése, szerepük a cigány kisebbség formálásában, identitástudat felébresztésében. A magyarországi cigányok élete régen és ma. A különbségek, változások felismerése és a cigányság szempontjából sorsdöntő változások megfogalmazása.	A cigány kultúra, mint Európa és a keresztény világ része. A megkeresztelkedés okainak elemzése. Az elsajátított tananyaghoz foglalmazzon meg kérdéseket, és tegye fel azokat diáktársainak korrekt formában. Legyen szerepe az ember szerepéről a környezet átalakításában. A cigány képzőművészet elhelyezése Európa és a világ művészetének kontextusában. A gondolkodásmód, a kulturális különbségek és a mű közötti összefüggés felismerése. A műelemzés legfontosabb módszereinek elsajátítása. Művészeti	Kérdések és vélemények megfogalmazása a cigányság sorsfordulóival kapcsolatban. A különböző korszakok alakjainak tevékenységének és eszméinek elemzése. Állásfoglalás a különböző, a cigány kisebbség sorsfordulóját meghatározó nézetekről, cselekedetekről. Irodalmi alkotások, publicisztika, filmek szövegeinek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. A cigányok, mint társadalmi csoport, intézmények viselkedésének elemzése. Önálló vélemény megfogalmazása a cigány

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
kapzsiság, hazugság, tolvajlás stb.). A pozitív és a negatív hősök csoportosítása. Művekről megalkotott vélemény megfogalmazása.		stílusok és irányzatok összehasonlítása. A cigány motívumok felfedezésének gyakorlása a művészetben. Tudjon saját szavaival elemezni egy műalkotást.	kisebbséget érintő, a jövőjét meghatározó kisebbségpolitikáról. A magyarországi kisebbségi és ember jogi rendszer értékelése. Megalapozott, hiteles kisebbségkép kialakítása. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. A magyarországi és más európai országokban élő cigányok kapcsolatrendszerének megismerése, a fiatalokat érintő kérdések megfogalmazása.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Különböző családtagok megszólítása különböző szituációkban. Rajzolja le a családját, a családtagokat jellemző kort, szakmát, kedvenc időtöltést arra utaló elemeivel. Magyarországon lévő cigány települések és földrajzi adottságainak megismerése a tanórákon és az idős személyekkel történő beszélgetésekből. A településen gyűjtött közmondások, dalok, mondókák, versek, játékok tanulása. Anyaggyűjtés a kárpátaljai cigány települések múltjáról és jelenéről. A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megtalálása a térképen. Hagyományok felelevenítése. Régi húsvéti és karácsonyi ajándékok, fenyőfadíszek elkészítése. Egyes mesék	Beszélgetés a cigányok egykori hétköznapijairól. Beszélgetés és vita a cigány nép gasztronómiai szokásokról. A cigány konyha berendezéseinek, régi konyha eszközeinek, azok használatának bemutatása. Rajzkészítés a régi konyhai eszközökről. Ételreceptek gyűjtése. A cigány és a magyar ételek összehasonlítása. A cigány tánc alapelemeinek megismerése. A páros tánc és a körtánc közötti különbség felismerése. A cigány népviselet ruhadarabjainak felsorolása... Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő- illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről; ismerje az adatok forrásait –	A cigány irodalom szerepe és helye a világban. A legfontosabb cigány írók műveinek felsorolása. A megismert műveken keresztül a költő, író céljainak, törekvéseinek felismerése, megfogalmazása. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő- illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása Magyarországon élő római katolikus vallású cigányok életéről. A nemzeti és etnikai kisebbség, nemzet, anyanyelv fogalmának ismerete. Beszámoló az önálló gyűjtő munkáról tanórán. Színjátékok előadása az iskolai rendezvényeken.	A tanult történelmi eseményekkel, eszmékkel és fogalmakkal kapcsolatos kérdések önálló megfogalmazása. Véleményalkotás és vita egy-egy aktuális kisebbségpolitikai kérdésről. Mások véleményének elfogadása, a tolerancia gyakorlása. Beszámolók készítése a néprajzi kutatómunka eredményéről. Kiselőadás tartása a cigány kulturális életéről a cigány nyelvű sajtó, a rádió- és tévéműsorok alapján. Önállóan gyűjtött anyagból projektbemutató vagy kiállítás megrendezése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
dramatizálása. Húsvéti és karácsonyi ünnepekhez kapcsolódó mondókák tanulása. A legfontosabb állami jelképek értelmezése és azokkal kapcsolatos helyes magatartás. A cigány himnusz eléneklése.	képzeletbeli utazás azokon a területeken, ahol cigányok éltek és ennek elmesélése támpontok alapján.		

C)

GÖRÖG KISEBBSÉGI OKTATÁS

1. Görög nyelv és irodalom

(A nyelvvoktató kisebbségi oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A görög nyelv magyartól eltérő hangjainak helyes kiejtése. Kiejtési gyakorlatok, szavak helyes kiejtésének gyakorlása. A hangsúly értelem-megkülönböztető szerepe. Alapvető szóbeli közlések, utasítások megértése. Napszaknak, alkalomnak megfelelő köszönések, egyszerű társalgási formulák.	Hétköznapi szituációkban párbeszéd folytatása, szabad beszélgetés. Arra alkalmas szöveg átalakítása párbeszédes formába. Szerepjáték. A tananyaggal vagy a mindennapi élet beszédtemáival kapcsolatos egyszerű, görög nyelven történő magyarázatok, utasítások megértése, ezeknek megfelelő reagálás. A mindennapi életben a tanulóval és családjával történetekről beszámoló. Egyszerű, de összefüggő	Párbeszéd folytatása a tanulót érintő vagy érdeklő témákról. Szabad beszélgetés. Szerepjáték, rövid jelenetek előadása. Válaszadás a kérdésekre és kérdésfeltevés. Adott – elsősorban a fiatalokat érdeklő – témával (személyes-hivatalos) kapcsolatban állásfoglalás szóban. Álláspont indoklása. Részvétel vitában. Önálló szövegalkotás. Önálló vélemény szóbeli kifejtése adott témáról. Környezet (családtagok,	Megadott témáról rövid, igényes tartalmú referátum készítése és szabad előadása. A görög kiejtés sajátosságainak ismerete és tudatos használata. A beszéd és a gesztusok harmonikus és tudatos összehangolása. Együttműködés az osztályban zajló beszélgetésben, önálló vélemény nyilvánítása vitában, érvelés. Különböző stílusárnyalatok használata. Bármilyen témájú (kultúra, politika, gazdaság, sport, történelem, földrajz stb.) és jellegű autentikus szöveg, újság- és folyóiratcikk kiértékelése. Családi ünnepek, hagyományok, önéletrajz, személyes tervek, családi szerepek: képes

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Képes bemutatkozni és bemutatni más személyeket (név, életkor, lakcím, foglalkozás).	beszéd. Események időrendi sorrendjének betartása.	barátok, lakóhely, iskola stb.) leírása. A mindennapi életben a tanulóval, családjával, barátaival történetekről beszámoló.	beszámolni családjának, közeli és távoli rokonainak életéről, a családi ünnepekről és évfordulókról, családtagok szerepeiről, beszélni saját vagy valamely családtagjának belső és külső tulajdonságairól. Otthon, lakóhely, vidék és város, növény- és állatvilág, környezetvédelem, időjárás, leírni lakását, szűkebb és tágabb környezetét, annak élővilágát, időjárását.
Számok (töszámnevek) 1–1000-ig. Megérteni a tanóra vezetésének kifejezéseit. Megnevezni az iskolában használatos eszközöket. Felsorolni a tanult tárgyakat. Görögország és Magyarország, továbbá a két főváros helyének megmutatása térképen.	Számok 1000 felett, számtani alapl műveletek. A tanár tananyaggal kapcsolatos görög nyelvű, egyszerű magyarázatainak, utasításainak megértése ezekre megfelelően képes reagálni. Felsorolni a tanult tárgyakat. Ismeri az európai országokat, Görög- és Magyarország részeit, nagyobb városait.	Tő- és sorszámnevek. A tanár többnyire görög nyelvű órávezetésének magyarázatainak megértése, követése. Beszámolni órarendjéről, milyen iskolában tanul tovább. Ismeri Európa földrajzát, országait, azok fővárosait, az Európai Unió országait, Görögország és Magyarország tájegységeit.	Tő- és sorszámnevek (mindhárom nemben és minden esetben: alany, tárgy, birtokos) folyamatos gyakorlása. A tanár görög nyelvű magyarázatainak megértése. Képes beszámolni órarendjéről, továbbtanulási szándékairól, tapasztalatairól, említeni néhány foglalkozást és hivatást, diák és nyári munkát. Képes az európai térképen biztonsággal mozogni, elmondani Európa egyesülésének lényegesebb momentumait, Magyar- és Görögország csatlakozásának idejét és körülményeit, továbbá gazdasági helyzetük főbb jellemzőit. Ismeri a két ország főbb részeit.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A görög betűk (össze)olvasása. Életkornak megfelelő szövegek hangos és néma olvasása helyes artikulálással és innovációval. Két rövid vers elmondása kívülről. Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szöveg szereplőiről és helyzetükről.	Helyes hangsúly és hanglejtés. Mondatközi és mondatvégi írásjelek megfelelő olvasása. Különböző szövegfajták (hétköznapi és szépirodalmi) felismerése és értelmező, önálló olvasása. Tanult szavak és kifejezések felismerése és megértése. Négy vers elmondása kívülről. Szövegekkel való foglalkozás gyakorlatok alapján: információk kiemelése, olvasottak alapján egyszerű kérdésekre válaszadás, kérdésfeltevés, néhány mondatos vélemény megfogalmazása.	Különböző szövegek (szépirodalmi is) kifejező és biztonságos olvasása. Párbeszédok betanulása, rövidebb nyelvi egységek memorizálása, három vers megtanulása. Keresett információ kiemelése a szövegből. A szöveggel kapcsolatos egyszerű/nehezebb feladatok megoldása, tartalom összefoglalása, szókincsbővítés.	Bármely (főleg irodalmi) szöveg kifejező felolvasása és ennek folyamatos gyakorlása. Egy ókori szerző versének, a Himnusz 1. versszakának és két szabadon választott vers elmondása kívülről. Bármilyen témájú és jellegű autentikus szöveg, újság- és folyóiratcikk olvasása, összefoglalása, értelmezése, az arra vonatkozó kérdések megválaszolása.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A görög abc kis- és nagybetűinek elsajátítása (a magyar abc betűitől eltérő betűk biztonságos használata). A görög nyelv hangjainak, az abc betűinek és ismert szavaknak leírása tollbamondás után. Görög nyelvű játéprogramok használata számítógépen.	Megfelelő tempójú és rendezettségű írás, másolás. Rövid ismert görög szöveg leírása diktálás után. A magyar abc-től eltérő betűk és ékezetek használatának gyakorlása, pár szavas szöveg írása számítógépen játék-, oktatóprogramok segítségével.	Önálló gondolatok leírása, önálló kézírás kialakulása. Tanult témákon alapuló hétköznapi szöveg leírása diktálás után. Egyszerű szövegek megalkotása számítógépes program segítségével. Görög nyelvű CD-ROM használata, tanulás görög nyelvű CD-ROM segítségével.	Lendületes és olvasható önálló kézírás kialakítása. Bármilyen témájú (hétköznapi és szakszöveg) idegen görög szöveg helyes leírására tollbamondás után. A magyar abc-től eltérő betűk és ékezetek helyének biztos ismerete a billentyűzeten, a hallott vagy látott görög szöveg legépelése és megszerkesztése számítógépen, görög nyelvű oktatóprogramok használatára.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű képekről rövid mondatok alkotása, sorba rendezése. Képekről írásbeli fogalmazás. Ünnepi levelezőlap, rövid üdvözlés írása.	Eligazodás a szótárban. A fontosabb szótári jelek ismerete. Több mondatból álló egyszerű, összefüggő fogalmazás írása képek segítségével k, vagy önállóan, megadott téma alapján (jellemzés, rövid leírás). Diáklevelezés. Rövid levél, üdvözlés írása.	Görög nyelvű általános témájú szövegek fordítása magyarra szótár segítségével. Magyar nyelvű általános témájú szövegek fordítása szótár segítségével. Fogalmazás írása képek segítségével. Olvasott, látott, hallott szöveg írásbeli és szóbeli összefoglalása helyes időhasználattal. Lényeg kiemelése. Hiányos történet kiegészítése. A szöveggel kapcsolatos egyszerűbb feladatok megoldása. Rövid levél, üdvözlés írása szabadon vagy megadott téma alapján. Alkalmi üdvözlés írása. Helyes címzés.	Önálló fordítás segédeszközök igénybevételével. Magyar szöveg szabad fordítása görög nyelvre szótár nélkül. Műfordítási alapismeretek. Könyvtárhasználat, információgyűjtés görög nyelvű szakkönyvekből (lexikon-enciklopédia használat, egynyelvű szótárak használata). „Görögös” nyelvtani szerkezetek és kifejezések használata önálló fogalmazáskor. A magyar nyelvtani rendszertől eltérő jelenségek bővítése (pl. műveltető és szenvedő igeszemlélet, előidejűség és régmúlt kifejezésére használt múlt idő). Ismeretlen szövegelemek jelentésének kikövetkeztetése a szövegösszefüggésből. A szöveggel kapcsolatos feladatok megoldása. Rövid önéletrajz megírására formai követelmények alapján, terveinek bemutatására írásban, baráti és hivatalos témájú levél, kérvény, pályázat írása. Sajtóműfajok gyakorlása.

4. Ismeretek a görög nyelvről

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerűbb, különböző stílusú görög szövegekben az eltérő nyelvhasználat érzékelése, az alapvető különbségek megfigyelése.	Konkrét irodalmi példák alapján képes felismerni a nyelv és a nyelvhasználat rétegezettségét.	A görög nyelv változásának nyomon követése az ókortól a katharevuszán át a dimotikiig az ismert szókincs és a tanult nyelvtani jelenségek alapján.	Képes röviden beszámolni a görög nyelv eredetéről, felsorolni a görög nyelv változásának főbb állomásait az ókortól máig, beszélni a katharevusza (tudós nyelv) és a dimotiki (népnyelv) híveinek harcáról, arról, hogyan lett a dimotiki Görögország hivatalos nyelve. Bármely görög szöveget elhelyezni korban.

5. Ismeretek a görög irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Mesék, állatmesék, mondókák, képregények, versek, rövid elbeszélések olvasása a népköltészet és a műköltészet köréből.	Mesék – népmesék és műmesék – olvasása, elmesélése. A görög mítoszok olvasása egyszerűsített formában. Különböző műfajú epikai művek (népmese, műmese, mítosz) felismerése, műfajuk meghatározása. Az olvasott epikai művekben a cselekmény, szereplők; mesélő megnevezése. A népköltészet és a műköltészet megkülönböztetése. Változatos tematikájú versek meghallgatása, olvasása. A vers formai jegyeinek felismerése (versszak, ritmus, rím).	Különböző epikai művek legfontosabb fajtáinak felismerése. Művek mondanivalójának, témájának megfogalmazása. Művek elemzése meghatározott szempontok alapján. Lírai költemények értő olvasása, felolvasása, elemzése.	A görög irodalom történetének áttekintése: az ókori szerzőktől és dialektusoktól napjaink irodalmáig. Képes a tanuló a görög irodalom adott korszakának áttekintő elemzésére, továbbá egy konkrét mű rövid bemutatására. Az irodalmi alkotások három fő műfaji csoportba sorolása. Az európai és a világirodalom összehasonlítása.

2. Görög népismeret

(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanulók egyszerű ismeretszerzés céljából, bemutatkoznak egymásnak, elmondják, hogy Magyarországon hol laknak. Megmutatják a térképen, honnan származik családjuk. Behoznak görögországi fényképeket, családi emléktárgyakat vagy bármi mást, és elmesélik történetüket. Lerajzolják a görög, magyar, és az európai uniós zászlót, eléneklik a nemzeti himnuszokat, elmondanak pár szót a költőjükről és zeneszerzőjükről. Rövid történeteket mondanak el a könyvekben, és az osztály falain látható képekről, nemzeti hősekről. A tanulók ókori állatmeséket, rövid mítoszokat, népszokásokról és szentekről szóló legendákat, népmeséket, és gyermekverseket olvasnak. Görög zenét és dalokat hallgatnak, részt vesznek a március 25-i és az október 28-i nemzeti ünnepeken. Megfigyelik, hogyan ünnepelnek, szórakoznak a görögök. A gyerekek a családdal együtt készülnek a karácsonyi és húsvéti ünnepekre, és ismereteket, tapasztalatokat szereznek a görög szokásokról, hagyományokról.	A tanulók ismeretszerzés céljából megtekintik a környezetükben található első görög diaszpóra emlékeit. Megfigyelik az ortodox templomok külső és belső ismérveit. Legendák olvasása az ortodox egyház nagy szentjeiről. Történelmi dalok, legendák olvasása Konstantinápoly elestéről, képekből, filmekből és a tömegkommunikációs eszközökből több ismereteket szerezni a kor történelmi eseményeiről. A görög történelem sorsdöntő eseményeit megörökítő irodalmi alkotások, legendák, kleftisz-dalok olvasása az ókortól napjainkig (pl. perzsa háborúk, Nagy Sándor hódításai, Konstantinápoly eleste, 21-es szabadságharc, kis-ázsiai katasztrófa, ellenállás, polgárháború, 67-es diktatúra, illetve történelmi filmek megtekintése. Az írások a görög nyelvhasználati sajátosságainak a megfigyelésére is alkalmasak. A tanultak felhasználása projektek tervezésében és készítésében a görögség sajátos életmódjával, a család és környezete kisebbségi kötődésével kapcsolatban.	Ismeretszerzés személyes görögországi és magyarországi beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek, műemlékek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből. Ismeretszerzés személyes görögországi és magyarországi beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek, műemlékek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből. Ismeretszerzés személyes görögországi és magyarországi beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek, műemlékek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből. Ismeretszerzés személyes görögországi és magyarországi beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek, műemlékek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből.	Ismeretszerzés irányított beszélgetésekből, tárgyak, képek, épületek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, tömegkommunikációs eszközökből, filmekből. Adott témához információk gyűjtése, projekthez könyvtárban, múzeumban, médiatárban, az Interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése, értelmezése és bemutatása. Tudja magyarázni a görögség szimbólumait, bemutatni jelentősebb ünnepeit, szokásait. A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanulók kérdéseket tesznek fel egymásnak a családjukról, görögországi származásukról, jelenlegi lakóhelyükről. Véleményt nyilvánítanak környezetükről, tanulmányi kirándulásaikról, anyanyelvi táborokról, görögországi utazásaikról és élményeikről. A tanulók eljuttatják az ismert ókori állatmeséket, mitológiai történeteket, Jézus születéséről szóló legendát, farsangi dalokat és maskarás játékokat. Karácsonyi és húsvéti kalandák előadására készülnek. Elmondják véleményüket, hogy hogyan ábrázolják a könyvek a görög hősöket, s milyennek képzelik őket ők maguk.	Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalat témával kapcsolatban. (Az első görög diaszpóráról, a görög történelem sorsdöntő eseményeiről, a görög nyelv- és irodalomról). A görögség ismert képviselőinek tettei a közösség formálása érdekében. Magyarországi görög híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése. (pl. Szinasz, Zavirasz, Hadzisz, színművészek, képzőművészek, sportolók, stb.). A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi, a kisebbség szempontjából sorsdöntő jelenség kapcsán (pl. a katonai diktatúra bukása Görögországban, 1974-ben, a kisebbségi önkormányzatok megalakulása 1995-ben, Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz 2004-ben).	A kisebbség és az anyanemzet kulturális életének, kiemelkedő eseményeinek elbeszélése (hangversenyek, színházi bemutatók, könyv-és képzőművészeti kiállítások, évfordulók, sportesemények). Jelenetek eljátszása, részvétel regionális fesztiválokon, kulturális eseményeken. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a görögség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. A görögség történelmének, társadalomföldrajzának ismerete. Jelenségek tárgyhű és kritikai bemutatása, sorsfordulók értelmezése (pl. kis-ázsiai katasztrófa, polgárháború). Az anyaország történelme és társadalomföldrajza jellegzetes vonásainak bemutatása.	Kérdések önálló megfogalmazása a görögség sorsfordulóival kapcsolatban. Önálló állásfoglalás és érvelés, különböző, a görögség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetekről. Szépirodalmi, publicisztikai kisebbségpolitikai munkák összevetése, kritikai feldolgozása. Szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Önálló vélemény megfogalmazása a görögséget érintő eseményről, jelenségekről, ismert kisebbségi személyekről. A magyarországi kisebbségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. A görögség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A jövő trendjének felvázolása. A görögség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása. Alapvető ismeretek szerzése a Külföldön Élő Görögök Titkárságáról, a Görögök Világszövetségéről, annak ifjúsági tagozatáról, tevékenységük kritikai bemutatása.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés a görög közösség problémáiról, terveiről. A tanulók, ha nem értenek valamit, tegyenek kérdéseket tanítóiknak, szüleiknek, és nyilvánítsák ki saját véleményüket az adott témáról. Készítsenek osztálykiállításokat tanulmányi kirándulásaikról, nyelvi táborokról, ünnepi szerepléseikről, görögországi utazásaikról stb., és tartsanak kis élménybeszámolókat ezekről. Készítsenek különböző anyagokból: zászlókat, kalikancaroszokat, tavaszköszöntő fecskét mártisszal, Kira szarakoszi bábut, húsvéti gyertyákat, tojásokat stb. Ezeknek az eseményeknek, történeteknek, szokásoknak, mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése. Rajzok készítése görög népviseletekkel, hangszerekkel, másolatok tájakról, műemlékekről, szobrokról, tárgyakról stb., és rövid beszámolók alkotásaikról.	Beszélgetés és vita egy-egy a görög kisebbséget érintő témáról. Saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele (pl. milyen műsorok legyenek a görög hagyományörző összejöveteleken és milyen a nemzeti ünnepeken). Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről (pl. görög közmondások, naptárak, receptek, képeslapok, növényhatározók stb.). Fogalmazás írása valamely görög kisebbségi témáról (pl. a görög iskola és a szülők kapcsolata, a család részvétele a közösségi életben, nyelvi táborok értékelése). Rajz készítése görög kisebbségi témáról (pl. görög sportnapok, iskolai farsang, báránysütés). Görög tárgymásolatok, hímzések készítése. Rövid történetek, jelenetek eljátszása.	Események, történetek elbeszélése a kisebbségeket érintő témában, előszóban. Vitás kérdések, vélemények felvetése, megbeszélése. Szóbeli beszámoló a saját gyűjtőmunkával szerzett ismeretekről (pl. hétköznapi szavak dimotiki és katharevusza formáinak a gyűjtése). Fogalmazás írása valamely görög kisebbségi témáról. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése.	Beszélgetés és vita egy-egy kisebbségpolitikai, emberi jogi témáról. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével, a tolerancia gyakorlása. Beszámoló, kiselőadás tartása a görög irodalomból, műfordításból, a publicisztikából, a sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján (görögországi, diaszpórai, magyarországi). A magyarországi görögökről önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló és magyarázat készítése.

1. Ðñĩ õĩ ñéêÐ ééáíüôçóá, açì éĩ òñãßá ðñĩ õĩ ñéêĩ ý eüãĩ õ éáé éáoáíüçóÐ õĩ õ

Ó÷íëéëþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íëéëþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íëéëþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íëéëþ ðŰĩç 9–12.
			éáé ðüëç, ÷ëùñßáá éáé ðáíßáá, ðñíóóáóßá ðĩð ðñéáŰëëííðìð, éáëñüð, ðñéáñáöþ áéáíáñßóíáðìð, ðìð áãäýð éáé áðñŰüð ðñéáŰëëííðìð.
Íé áñëèììß (óá áñëèìçðéëŰ) 1–1000	Óá áñëèìçðéëŰ áðü 1000 éáé ðŰíü, íé ðŰóóáñëð ááóéëŸð ðñŰíáéð òçð áñëèìçðéëþð.	Áðüëððá éáé óáéðéëŰ áñëèìçðéëŰ.	Áðüëððá éáé óáéðéëŰ áñëèìçðéëŰ (óá üëá óá òñßá äŸíç éáé óá üëáð ðëð ððóáéð: ííííáóéëþ, áéðéáðéëþ, äáíéëþ) éáé óóíá÷ðð ðìðð áŰüóëçóç.
Íá éáðáéáááßíáéðë áíðíëŸððìð ááóéŰëìð. Íá ŰŸñáéóá ííüíáðá ðüí áíðééáëíŸíüí óðçí ðŰĩç. Íá ŰŸñáéóá ííüíáðá ðüí íáèçìŰðüí óðá äëëçíéëŰ.	Éáðáíüçóç áðëþí áðáíçãþóáüí éáé áíðíëþí ðìð éáèçãçðþ óðá äëëçíéëŰ ðìð áóíñíŸí òç áéááéðŸá Ÿëç, íá äßíáé ééáíüð íá áíðáðíëñßíáðáé áíŰëíáá. Íá ŰŸñáéóá äëëçíéëŰ ííüíáðá ðüí íáèçìŰðüí.	Éáðáíüçóç éáé ðáñáéíëíŸëçóç ðüí áðáíçãþóáüí ðìð éáèçãçðþ ðìð äßíóíðáé éáðŰ éŸñéí ëüáí óðá äëëçíéëŰ éáðŰ òç äëŰñéáéá ðìð íáèþíáðìð. Íá íéëŰáé áéá òí ó÷íëéëü ðìð ðñŰñéí éáé óá ðíéí ëŸëáéí ëŸëáé íá óðíá÷ßóáé ðëð óðìðäŸððìð, áéá ðëð áìðáéñßáð ðìð. Íá áíáóŸñáðáé óá ëŰðíéá áðááäŸíáðá, ëŰðíéáð éáñéŸŸð áðáó÷íëþóáéð áéá òíéçðŸð.	Éáðáíüçóç éáé ðáñáéíëíŸëçóç ðüí áðáíçãþóáüí ðìð éáèçãçðþ ðìð äßíííðáé óðá äëëçíéëŰ. Íá íéëŰáé áéá òí ó÷íëéëü ðìð ðñŰñéí éáé óá ðíéí ëŸëáéí ëŸëáé íá óðíá÷ßóáé ðëð óðìðäŸððìð, áéá ðëð áìðáéñßáð ðìð. Íá áíáóŸñáðáé óá ëŰðíéá áðááäŸíáðá, ëŰðíéáð éáñéŸŸð áðáó÷íëþóáéð áéá òíéçðŸð.
Í íáèçððð íéëþíðáð íá äáß÷íáé óðí ÷Űñç òç ëŸóç òçð ÁëëŰááð éáé Íðããáñßáð éáé ðëð áíðßóðíë÷áð ðñüðäŸŸíðóáð.	Í íáèçððð íá áíüñßáéðëð ÷þñáð òçð Áðñþðçð, óá íŸñç éáé ðëð íááŰëáð ðüëáéð òçð ÁëëŰááð éáé òçð Íðããáñßáð.	Íá áíüñßáéðçí ááüñáñáðßá éáé ðëð ÷þñáð òçð Áðñþðçð éáèþð éáé ðëð áíðßóðíë÷áð ðñüðäŸŸíðóáð, ðëð ÷þñáð òçð Áðñüðáüëðð, íüóçð, éáé ðëð ðáñéí÷Ÿð òçð ÁëëŰááð éáé òçð Íðããáñßáð.	Íá áíüñßáéð óá áŰëìð ðíí ÷Űñç òçð Áðñþðçð, óá ëðñëüðáñá óðŰáéá òçð áííðíßçóç òçð Áðñþðçð, òçí çíáñíìç íßá éáé ðëð óðíëþëáð Ÿíðáíçð òçð Íðããáñßáð éáé òçð ÁëëŰááð éáèþð éáé óá ëðñëüðáñá ÷áñáéðçñéóðéëŰ òçð íéëííííéëþð ðìðð éáðŰóóáóçð. Íá íðíñáß íá áëðñŰááé Űíáðá áéá óá ëŸíáðá áððŰ. Íá áíüñßáéðëð ðáñéí÷Ÿð ðüí áðí ÷ñþí.

2. *ÁlŰáíùóç éáé éáóáíúçós āñáððī ý ēæī Ýīī ò*

Ó÷íēēēð òŰīç 1–4.	Ó÷íēēēð òŰīç 5–6.	Ó÷íēēēð òŰīç 7–8.	Ó÷íēēēð òŰīç 9–12.
Óúóð ãíŰáíùóç òùí āēēçíēēþí āñáííŰòùí. ÁlŰáíùóç āēēçíēēý ēāēíÝíīð áíŰēíāá íā òçí çēēēšā, íā óúóð òíēíóíū ēáé īñēíòùíšā.	Óúóð òðíēíóíūð. Óúóð ãíŰáíùóç òùí óç íāšùí óðšīçð. Áíāāīþñēós ēáé āēōñāóóēēð áíŰáíùóç āéáóūñùí āēāþí ēāēíÝíīð (ēāēçíāñēíý ēáé ēīāíðā÷íēēý).	Āēōñāóóēēð ēáé óúóð ãíŰáíùóç āēŰōīñùí āēāþí ēāēíÝíīð (ēīāíðā÷íēēý āðšóçð).	Āðíāð ãéā āēōñāóóēēð ãíŰáíùóç īðíēíðāððíðā ēāēíÝíīð (āēāēŰ ēīāíðā÷íēēý) ēáé óðíā÷ð òçð áíŰóēçós.
Āðíóððēéós, áðāāāāēšā 2 óðíóūíùí ðíēçíŰòùí.	Āðíóððēéós, áðāāāāēšā 4 ðíēçíŰòùí.	Āðíóððēéós āēŰēíāùí, áðíííçíūíāðós óðíóūíùí āēúóóēēþí áíīððòùí, íā áðíóðçēšóāē 3 ðíēþíāóá.	Íā áðíóðçēšóāēÝíā ðíšçíā áíūð āñ÷āšíð óðāñāóÝā, òçí ðñþðç óðñíðð òíð āēíēēý ¾ ííīð ēáé 2 ðíēþíāóá āēāýēāñçð āðēēíāðð.
Āéáóýðùós āíþìçð íā 1-2 ðñíðŰóāēó ó÷āðēŰ íā óā ðñúóùðā ēáé òçí ēáóŰóóáóð òíðð óðí ēāšíāíí.	Áíáó÷üēçós íā ēāšíāíā íā āŰós óó áóēðóāēó: óðēēíāð ðēçñíðíñēþí; áðáíððóāēó óā áðēýð āñùððóāēó íā āŰós óā áíūóðŰ ēāšíāíā, āéáóýðùós āíþìçð íā ēšāð ðñíðŰóāēó.	Óðēēíāð ðēçñíðíñēþí áðū ēāšíāíí. Ēýós áðēþí/áyóēíēúí áóēðóāùí ó÷āðēŰ íā òí ēāšíāíí. Ðāñšēççç ðāñēā÷ííÝíīð. Āíðēíððēóíūð ēāíēēíāšíð.	ÁíŰáíùóç, óýííðç ēáé āñíçíāšā áðēāíðēēþí ēāēíÝíí, Űñēñùí áðū āòç íāñšāð ēáé ðāñēíāēēŰ íā īðíēíāððíðā ēÝíā (ðíēēðēóíūð, ðíēēðēēð, íēēíííšā, áēççóēēŰ, éóóíñšā, āāūāñāóšā ēðē.) ēáé áðŰíðçós óðēð ó÷āðēýð āñùððóāēó.

3. *Āçíēī òñāšā āñáððī ý ēæī Ýīī ò, āñáððð æēūíā, í ñēī āñáðšā*

Ó÷íēēēð òŰīç 1–4.	Ó÷íēēēð òŰīç 5–6.	Ó÷íēēēð òŰīç 7–8.	Ó÷íēēēð òŰīç 9–12.
ĀēíŰēçós íēēñþí ēáé ēāóāēāšùí āñáííŰòùí òíð āēēçíēēý āēōŰāçðíð (óúóð ÷ñþós òùí āñáííŰòùí ðíð āéáóÝñíðí áðū òí íðāāñēēū).	Āñáðð ēáé áíðēāñāðð íā ēāēū ñðēíū ēáé ēāēāšóēçós ííñðð.	Āñáðð ðñíóúðēēþí óēÝðāùí, áéáíūñòùós āñáðēēý ÷āñāēðñā òíð íāēçðð.	Āéáíūñòùós ēāēāšóēçðíð ēáé āóáíŰáíùóðíð āñáðēēý ÷āñāēðñā òíð íāēçðð.
Āñáðð ēáē' ððāāūñāðós òùí āēēçíēēþí òēūāāùí, āñáííŰòùí ēáé áíūóðþí ēÝíāùí.	Āñáðð óýíðííð áíūóðý āēēçíēēý ēāēíÝíīð ēáē' ððāāūñāðós.	Āñáðð ēāēçíāñēíý ēāēíÝíīð ēáē' ððāāūñāðós íā āŰós áíūóðŰ ēÝíāóá.	Óúóð ãñáðð Űáíùóðíð āēēçíēēý ēāēíÝíīð īðíēíðāððíðā ÷āñāēðñā (ēāēçíāñēíý ð āēāēēý) ēáē' ððāāūñāðós.
×ñþós ðāē÷íēēþí çēāēðñíēēý ððíēíāēóðð óóā āēēçíēēŰ.	ĀíŰóēçós óðç ÷ñþós òùí āñáííŰòùí ēáé òùíùí ðíð āéáóÝñíðí áðū óā íðāāñēēŰ, āñáðð óðíóūííð ēāēíÝíīð íā òç āíðēāēā āēðāēāððēēþí ðñíāñáííŰòùí óðíí ððíēíāēóðð.	Āçíēíðñāšā áðēþí ēāēíÝíí íā òç āíðēāēā ðñíāñáííŰòùí òíð ððíēíāēóðð. ×ñþós āēēçíēēþí CD-ROM ēáé íāēþíāóá íā òç āíðēāēā āēēçíēēþí CD-ROM.	Āíþós òçð ēÝóçð òùí āñáííŰòùí ēáé òùíùí óðí ðēçēðñíēūāēí ðíð āéáóÝñíðí áðū òí íðāāñēēū āēōŰāçðí, āāēððēíāñŰóççs ēáé āðēíýēāēā āēēçíēēý ēāēíÝíīð ðíð áēíýóççēā

Ó÷íēēēþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 9–12.
			þ áéáãŰóðçēã ðñĩçãĩðĩŸĩùð, ÷ñþóç ãēðáéããðōēēþĩ ðñĩãñáĩĩŰóũĩ óðĩĩ ððĩēĩãéóðþ.
	Óùóðþ ÷ñþóç ðĩð ēãĩēēĩý. Áĩþóç ðũĩ óçĩáĩóēēũðãñũĩ ãĩããßĩãũĩ ðĩð ēãĩēēĩý.	ÌãðŰõñáóç áēēçĩēēþĩ ēãēĩŸĩũĩ ããĩēēĩý ÷ãñáēðþñá óðá áēēçĩēēŰ ĩã ðç ãĩþēáéá ēãĩēēĩý. ÌãðŰõñáóç ìããñēēþĩ ēãēĩŸĩũĩ ããĩēēĩý ÷ãñáēðþñá ìã ðç ãĩþēáéá ēãĩēēĩý.	ÌãðŰõñáóç ìã ãĩçēçōēēŰ ĩŸóá. Áēãýēãñç ĩãðŰõñáóç ìããñēēĩý ēãēĩŸĩũĩ ðóá áēēçĩēēŰ ÷ũñßð ēãĩēēũ. ÁáóēēŸò ãñ÷Ÿò ìãðŰõñáóçð ēĩãĩðá÷ĩēēþĩ Ÿñãũĩ. ×ñþóç áēãēēĩēþēçð, óðēēĩãþ ðēçñĩðĩñēþĩ áðũ áēãēēŰ áēãēßá (áēēçĩēēŸò ããēðēēĩðãßããēð, ãñĩçĩãðōēēŰ÷ãðĩĩēĩãēēŰ ēãĩēēŰ).
Óýĩðáĩç ðñĩðŰóãũĩ ìã ãñŸēóĩá áðēŸò áēēũĩãð ēáé ðĩðĩēŸðçð ðĩðð óá óùóðþ ÷ñĩíēēþ óãēñŰ. ÃñáððþŸēēãóç ìã ãñŸēóĩá áēēũĩũĩ.	, ēēãóç ìã ēáēĩñēóĩŸĩĩ ēŸĩá, ìã ãñŸēóĩá áēēũĩãð þ áēãýēãñá, ÷ñçóēĩĩðĩēþĩðáð áðēŸò ðñĩðŰóãēð (÷ãñáēðçñēóĩùð, óýĩðĩĩç ðãñēãñáðþ).	, ēēãóç ìã ãñŸēóĩá áēēũĩũĩ. Ðãñßēçøç (ãñáððþ ēáé ðñĩðĩñēēþ) ēãēĩŸĩũĩ ðĩð áēããŰóðçēã þ áēĩýóðçēã ðñĩçãĩðĩŸĩùð, ìã óùóðþ ÷ñþóç ðũĩ ÷ñũĩũĩ. ÕðĩãñŰĩlēóç ðçð ēŸñēãð óēŸøçð. Óðĩðēþñùóç ãēēēðþð éóðĩñßáð. Ęýóç ãýēĩēũĩ áóēþóãũĩ ó÷ãðēēŰ ìã ðĩ ēãßĩáĩĩ.	×ñþóç ÷ãñáēðçñēóēēþĩ áēēçĩēēþĩ ãñáĩĩáðēēþĩ ãĩĩþĩ ēáé áēõñŰóãũĩ óá Ÿēēãóç. ÁēãŸñðĩóç ðũĩ ðáēĩĩŸĩũĩ ðĩð áēãóŸñĩðĩ áðũ ðĩ ìðããñēēũ ãñáĩĩáðēēũ óýóðçĩá (ð.÷. ìŸóç ēáé ðáēçðēēþ ðũĩþ, ðãñáēãßĩáĩĩð ēáé ððãñóðĩóŸēēĩð). Ęáðáĩũçóç Űãĩũóðũĩ óðĩē÷ãßũĩ ðĩð ēãēĩŸĩũĩð, óðĩðãñŰóĩáðá áðũ ðá óðĩðñãæũĩáĩá. Ęýóç áóēþóãũĩ ó÷ãðēēŰ ìã ðĩ ēãßĩáĩĩ.
Ãñáðþ ãð÷ãðþñēãð ēŰñðáð ēáé óýĩðĩĩð ÷áēñãðēóĩĩý.	Áēēçēĩãñáðßá ìãēçðþĩ. Óýĩðĩĩ ãñŰĩá, ãð÷ãðþñēá ìçĩýĩáðá.	Óýĩðĩĩ ãñŰĩá, ãð÷ãðþñēá ìçĩýĩáðá áēãýēãñá þ ìã ìñēóĩŸĩĩ ēŸĩá. Óùóðþ áĩããñáðþ ðá÷ðãñĩĩēēðð áēãýēðĩóçð.	Óýĩðĩĩ áēĩãñáðēēũ óçĩãßũĩá ìã áŰóç ðððēēŰ ēñēðþñēá, ãñáððþ ðãñĩðóßáóç ðũĩ ó÷ãßũĩ ðĩð ìãēçðþ, ðēēēþ ēáé ãðßóçĩç áðēóðĩēþ, ãßóçóç, áēããũĩēóĩùð. ÃŰŰóēçóç óðá æŰðĩñá ãçĩĩóēĩãñáðēēŰ áßãç.

4. *Áí þó æð áéá ôçí æēç íéēþ æē þóá*

Ó÷íéēþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 9–12.
Áíááíþñéôç ðùí æŰöĩñùí ÷ñþóáùí ôçð æþóóáð óá ðíēēēá áðēŰ æēç íéēŰ ēāšìáíá. Ðáñáðþñçôç ááóēþí æéáðĩñþí.	Í á āšíáé ēéáíùð íá áíááíùññæēôç æéáðñùíŰðùôç ôçð æþóóáð éáé ôçð ÷ñþóçð ôçð íá āŰôç ēŰðíéá óðāēāñēĩŰíá ēĩāĩðā÷íéēŰ ðáñāāāšāíáóá.	Ðáñáēĩēĩŷēçôç ðùí áēēāāþí ôçð āēēç íéēþð æþóóáð áðü óá āñ÷āšā ÷ñüíéá ôççí éáēāñāŷĩðóá éáé áðü ēáé ôçç āçĩĩðēēþ ááóéóĩŰíç óóĩ āĩùóóü ēāíēēüāēĩ éáé āñāĩĩ áóēēþ.	Í á íéēþóáē óŷĩðĩí á áéá ôçí ðñĩŰēāðôç ôçð āēēç íéēþð æþóóáð, íá áíáōŰñāðáé óóá æŰöĩñā óðŰāéá āŰŷēēĩçð ôçð āēēç íéēþð æþóóáð áðü óá āñ÷āšā ÷ñüíéá ùð óðò ĩŰñāð íáð, íá íéēŰāē áéá ôç íŰ÷ç íāðāĩŷ ðùí ĩðāāþí ôçð éáēāñāŷĩðóáð éáé ôçð āçĩĩðēēþð éáé ðĩ ðþð éáēēāñþēçēā ç āçĩĩðēēþ ùð āðšççĩç æþóóáð ôçð ĀēēŰāáð. ŌĩðĩēŰçôçç ĩðĩēĩðāððĩðā āēēç íéēĩŷ ēāēĩŰĩð óôçí áíðšóðĩē÷ç ÷ñĩíéēþ ðāñšāĩ.

5. *Áí þó æð áéá ôçí æēç íéēþ ēĩ āĩ ðā-íšá*

Ó÷íéēþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íéēþ ðŰĩç 9–12.
ÁíŰāĩùôç ðáéáēþí ñçðþí, ðáñāĩðēþí, āçĩĩðēēþí ðñāāĩðāēþí, óŷĩðĩùí áēçāçĩŰðùí éáé ðíēçĩŰðùí áðü ôççí āēēç íéēþ ēĩāĩðā÷íšá.	ÁíŰāĩùôç éáé áðþāçôç āçĩĩðēēþí éáé Űíðā÷íùí ðáñāĩðēþí. ÁíŰāĩùôç āēēç íéēþí íŷēùí óá áðēĩðóðāðĩŰíç ĩĩñðþ. Áíááíþñéôç áéáðñùí āēāþí áðēēþí Űñāùí (āçĩĩðēēŰ éáé Űíðā÷íá ðáñāĩŷēéá, íŷēĩð) éáé ðñĩóāēĩñéóĩùð ðĩðð. Ðñĩóāēĩñéóĩùð ôçð ððüēāóçð, ðùí ðñĩóþðùí éáé ðĩð áðçāçðþ. Áíááíþñéôç áéáðññŰð íāðāĩŷ āçĩĩðēēþð éáé Űíðā÷íçð ðĩšçôçð. Ðáñáēĩēĩŷēçôç éáé áíŰāĩùôç ðíēçĩŰðùí íā æŰöĩñā ēŰíáóá. Áíááíþñéôç ĩñéóĩŰíùí éáéēāñĩðþðùí ðùí ðíēçĩŰðùí (óðñĩðþ, ñðēĩùð, ĩĩíēĩéáðāēçĩšá).	Áíááíþñéôç ēðñēĩðŰñùí āēāþí áðēēþí Űñāùí. Ðāñšēçøç éáé áíŰēðôç ēĩāĩðā÷íéēþí Űñāùí íā āŰôç éáēĩñéóĩŰíá ēñēðþñéá. Ç÷çñþ áíŰāĩùôç éáé áíŰēðôç ēðñēþí Űñāùí.	Áíáóēüðçôç ôçð éóðĩñšáð ôçð āēēç íéēþð ēĩāĩðā÷íšáð: áðü ðĩðð āñ÷āšāĩðð óðāāñāóāšð éáé ððò áéáēŰēðĩðð ĩŰ÷ñēôç óŷā÷ñĩç ēĩāĩðā÷íšá. ĩ íāēçðþð íá āšíáé ēéáíùð íá ēŰíáé áíŰēðôç íéáð ðāñēüāĩð ôçð āēēç íéēþð ēĩāĩðā÷íšáð éáēþð éáé íá ðāñĩðóēŰóáē óŷĩðĩí á Űíá ĩñéóĩŰĩ Űñāĩ. ÉáðŰðāĩç ðùí ēĩāĩðā÷íéēþí Űñāùí óóá ðñšā ēŷñéá ēĩāĩðā÷íéēŰ āšāç. Óŷāēñéôç ôçð āðññðāúēþð éáé ôçð ðāāēüð íéáð ēĩāĩðā÷íšáð.

6. *Āðā ðñāáóšá ēĩ āĩ ðā-íēēþĩ Űñāùí*

Ī ēŰēā æðáéüāðéēüð ēŰíāē ôç áēēēŰā ð āðēē āþ

Ó÷íēēēþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 9–12.
ÐŰó÷á íāēß íā ðēð íēēíāÝíāēÝð ðīðð, áðīēðþíðáð áīþóāēð ðŰíú óðá āēēçíēēŰŸēēíā ēāē óðçí āēēçíēēþ ðāñŰāíróç.	ēāēāēðāñīðþòúí ðçð ÷ñðóçð ðçð āēēçíēēþð āēþóóāð. ×ñçóēíīðīßçóç ðúí āīþóāúí óðī ó÷āāēáóìü ēāē óðçí ðñāāíāðīðīßçóç ðúí āñāáóēþí ó÷āðēēŰ íā ðīí ēāēāðāñī ðñūðī æūþð ðúí Āēēþíúí ēāē ðīðð óðāííýð āāóìíýð ðçð íēēíāÝíāēāð íā ðçí ēíēíüðçðā.		

2. Ēñēōēēþ òēÝøç

Ó÷íēēēþ ðŰĩç 1–4.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 5–6.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 7–8.	Ó÷íēēēþ ðŰĩç 9–12.
Íē íāēçðŸð óðæçðīýí íāðāíý ðīðð āēāðēð íēēíāÝíāēÝð ðīðð, ðçí āēēçíēēþ ðīðð ēāðāāūāþ ēāē ðīí ðūðī üðīð ēāðīēēíýí. Ó÷çíāðßēīðī āīþìç āēā ðī ðāñēāŰēēíí ðīðð, āēāðēð āēðāēāððēēŸð āēāñīíŸð ēāē ēāðāóēçíþóāēð, ðā ðāíßāēā ðīð Ýēāíáí óðçí ĀēēŰāā ēāē āēāðēð āìðāēñßāð ðīðð. Íē íāēçðŸð áíāāŰāēīðī ðāñāóðŰóāēð íā ēāíāðīēíāßā ðāñīÝíç áðū ðīðð íýēīðð ðīð Āēðþðīð, éóðīñßāð áðū ðçí íðēíēíāßā, ðçí āŸííçóç ðīð ×ñēóðīý, áðīēñēŰðēēā ðñāāíýāēā ēāē ðāē÷íßāēā íā íāðāíðēŸóāēð. ÐñīāðīēíŰāēíðāē āēā íā ðñāāíðāðóíðī ðā ēŰēāíðā ðúí ×ñēóðīðāŸííúí ēāē ðīð ÐŰó÷á. ĒÝíā ðç áīþìç ðīðð āēā ðīí ðñūðī ðāñīðóßāóçð ðúí Āēēþíúí çñþúí óðā āēāēßā ēāē ðī ðþð ðīðð óāíðŰāēíðāē íēßāēíē.	Āððīðāēþð āēāðýðūóç āñūðþóāúí óā ó÷Ýóç íā ēŸíāðā ðñīð óðæþðçóç (ð÷. ç ðñþðç āēēçíēēþ āēāððīñŰ, ðā íñūóçíā ðçð āēēçíēēþð éóðīñßāð, ç āēēçíēēþ āēþóóā ēāē ēíāíðā÷íßā). Ç āñāóðçñēíüðçðā āíüóðþí āēðñīóþðúí ðīð āēēçíēóìíý ðīð óðíāŰēēīðī óðç āēāíñūðóç ðçð íāēííüðçðāð. Ðāñīðóßāóç āēāðþíúí Āēēþíúí ðçð Īðāāāñßāð, éóðīñēēþí ðñīóþðúí ēāē ēāēçíāñēíþí áíēñþðúí (ð÷. Őßíāð, Ąāāþñāð, ×āðæþð, çēīðīēíß, ēāēēēðŸ÷íāð, āēēçðŸð ēðē.). Áíāāíþñēóç āēāðīñþí ēāē ðāñāēíēíýçóç ðúí āēēāāþí íā áóīñīþ Ýíā éóðīñēēü óāēíüíāíí ðīð Ýðāēíā ēāēíñēóðēēü ñūēí óðçí ðñīāßā ðçð íāēííüðçðāð (ð÷. ç ððþóç ðçð ×íýíðāð óðçí ĀēēŰāā ðī 1974, çßāñðóç ðúí íāēíííðēēþí áððīāēíēēþóāúí ðī 1995, ç Ýíðāíç ðçð Īðāāāñßāð	Ðāñīðóßāóç ðçð ðīēēðēóðēēþð æūþð ðçð íāēííüðçðāð ēāē ðçð ðāðñßāð ēāē ðúí óçíāíðēēüðāñúí āāāííüðúí (óðíāðēßāð, ēāāðñēēŸð ðāñāóðŰóāēð, ēāēēēðā÷íēēŸð āēēŸóāēð, āēēŸóāēð āēāēßúí, āðŸāēíē, āēēçðēēŸð āēēçþðāēð). Āñāíāðīðīßçóç óēçíþí, óðííāðī÷þ óā ðīðēēŰ ðāððēāŰē ēāē ðīēēðēóðēēŸð āēēçþðāēð. Ąēāðýðūóç āīþìç ó÷āðēēŰ íā ðçí ðñīāßā ēāē óā íñūóçíā ðīð āēēçíēóìíý óðī ðāñāēēüí ēāē óðī ðāñūí. Őðēēíāþ āðē÷āēñçíŰðúí āēā íā óðçñíßāē í íāēçðþð ðçí ðñīóúððēēþ ðīð āīþìç. Áīþóāēð āēā ðçí éóðīñßā ðīð āēēçíēóìíý ēāē ðçí ēíēíüíēēþ ðīð āāūāñāðßā. Ðāñīðóßāóç óāēíííŸíúí íā āēñßāāēā ēāē ēñēðēēþ, āñìçíāßā íñūóçíúí (ð÷. Íēēñāóēāðēēþ Ēāðāóðñīðþ, āìðýēēð ðūēāíð). Ðāñīðóßāóç ðçð éóðīñßāð ðçð ðāðñßāðð ēāē ðúí ÷āñāēðçñēóðēēþí	Āððūāíðēç āēāðýðūóç āñūðþóāúí ó÷āðēēŰ íā ðā íñūóçíā ðīð āēēçíēóìíý. , ēðñāóç ðñīóúððēēþð āīþìçð ēāē āðē÷āēñçíāðīēíāßā āēā āēŰōíñāð áðūðāēð ēāē āñŰóāēð ðīð ēāēñēóáí ðçí ðñīāßā ðīð āēēçíēóìíý. Óýāēñēóç ēāē ēñēðēēþ āðāíāñāóßā ēíāíðā÷íēēþí Ÿñāúí ēāē Ÿñāúí ðçð íāēíííðēēþð ðīēēðēēþð. ĄŸðāóç áðū Űðīðç éóðīñēēþð áíēíðēóðßāð ēāēíŸíúí, ðāēíēþí ēðē. Ąēāðýðūóç ðñīóúððēēþð āīþìçð āēā āāāííüðā, óāēíüíāíā ðīð áðīñíýí ðīí āēēçíēóìíü ēāē āíüóðīýð āēðñūóúðīðð ðçð íāēííüðçðāð. Áíēíēüāçóç ðçð íðāāñēēþð ðīēēðēēþð áðŸíāíðē óðēð íāēííüðçðāð ēāē óā áíēñþðēíā āēēāēþíðāð āāóéóíŸíç óðī óýóðçíā áíēþí ðīð íāēçðþ. Ēñēðēēþ ðāñīðóßāóç ðúí āēāēíþí ó÷Ÿóāúí ðīð āēēçíēóìíý óðī ðāñāēēüí ēāē óðī ðāñūí. Ī íāēçðþð íā āßíāē āīþíāñīð āēā

Ó÷íēēēð ðŰĩç 1–4.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 5–6.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 7–8.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 9–12.
	óðçí Āðñùðáúēð , íùóç òĩ 2004).	āíùñēóíŰòuì òçò ēíēíùíēēðò òçò āāùāñáòßàð.	āðßēáēñá āāāííuðá òçò íāēíííōēēðò ðíēēōēēðò ēáē òuì áíēñðēíuì āēēáēùíŰòuì ēáē óýāēñēóç òĩòð íā āŰóç āēāñēñùðēēŰ ēáē ēāēòíðñāēēŰ ēñēðñēá. ÓēēāñŰōçóç òçò ðŰóçò òĩò íŸēēííðò. Āíðóç ēáē ðāñíðóßáóç òçò ðāñíðóßáð òĩò āēēç íēóííŸ āēòuð áðu óá óýííñá òçò ðáðñßáð. Āðuēðóç āáóēēí í āíðóāuì āēá òç Āñāííáðāßá Āðuāç ííð Āēēç íēóííŸ, òĩ ÓðíāíŸēēí Āðuāç ííð Āēēç íēóííŸ, òĩ òíðíā íāíēāßàð òĩò ÓÁÁ ēáē ēñēōēēð ðāñíðóßáóç òçò āñáóçñēuðçðŰò òĩòð.

3. *Āðēēí ēíùíßá*

Ó÷íēēēð ðŰĩç 1–4.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 5–6.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 7–8.	Ó÷íēēēð ðŰĩç 9–12.
Óðæðóçç āēá òá ðñíāēðíāðá ēáē òá ó÷Ÿāēá òçò āēēç íēēðò ēíēíuðçðáð. Āí íē íāēçðŸò āāí ēáðāēāāßííòí ēŰōē, íá ēŰííòí āñùðóāēð ðŰíù óòí óðāēāēñēíŸíí ēŸíā óòíòð āŰōēāēíðò ēáē óòíòð āííāßò òĩòð ēáē íá ó÷çíāðßóíòí āēēð òĩòð āíðíç. Íá āēíñāāíðóíòí āēēŸóāēð óðçí ðŰĩç āáóēóíŸíāð óðēð āíðòððóāēð òĩòð áðu óēð āēðāēāðōēēŸò āēāñííŸŸ ēáē ēáðáóēçíðóāēð, óēð ðāñāóðŰóāēð òĩòð óðēð āēíñðŸò ēáē òá òáíßāēá òĩòð óðçí ĀēēŰāā ēðē. ēáē íá íēēŰíā āēá òēð āíðāēñßàð òĩòð. Íá òðēŰííòí áðu āēŰóíñā òēēēŰ óçíāßàð,	Óðæðóçç āēá ēŸíāðá ðĩð áòíñíŸí òçí āēēç íēēð íāēííuðçðá. Ēáðáííçðð āēáðýðuðóç ðñíóúðēēðò āíðíçò íā āðē÷āēñíāðá. ÐāñāēíēíŸçç òuì áðuðāuì òuì Űēēuì (ð.÷. ðíēá ēíííŰōēá íá íðíòí óòí ðñuāñāííā òuì āēēç íēēðí ðāñāāíóēáēí āñāāēí íēēðí). Ðñíòíñēēð áíáðíñŰ óðēð ðñíóúðēēŸò āíðāēñßàð, ēáē óðēð āíðóāēð ðñíóúðēēðò óðēēíāðò òĩòð íāēçðð (ð.÷. āēēç íēēŸò ðāñíēíßàð, çíāñíēuāēá, óðíðāāŸò, ēāñð-ðíððŰē, ēáðŰēíāíð òðððí ēðē.). ĀñāððŰ Ÿēēáóç āēá ēŰðíēí ēŸíā ó÷āðēēŰ íā òçí āēēç íēēð íāēííuðçðá (ð.÷. ç ó÷Ÿóç íāðáíŸ òĩò āēēç íēēíŸ ó÷íēāßíð ēáē òuì āíēíí,	Ðñíòíñēēð áððāçóç āāāííuðuì ēáē ēóðíñēí íā ēŸíāðá ðĩð áòíñíŸí òç íāēííuðçðá. Āēáðýðuðóç āñùðóāuì ðĩð ðñíēāēíŸí óðæðóçç. Ðñíòíñēēð ðāñíðóßáóç òuì āíðóāuì ðñíóúðēēðò óðēēíāðò òĩò íāēçðð (ð.÷. óðēēíāð ííñòðí ēāēç íāñēííí ēŸíāuì óðç āçííðēēð ēáē óðçí ēāēāñāŸíðóá). ĀñāððŰŸēēáóç ðŰíù óā ēŰðíēí ēŸíā ðĩð áòíñŰ òçí āēēç íēēð íāēííuðçðá. Āñāíáðíðíēç íŸíç ðāñíðóßáóç āāāííuðuì, ēóðíñēí íēēð óāēíííŸíuì.	Óðæðóçç āēá ēŸíāðá òçò íāēíííōēēðò ðíēēōēēðò ēáē òuì áíēñðēíuì āēēáēùíŰòuì. ĒáðŰ òç āēŰñēāēá òçò óðæðóççò āēāðēñßíēóç òuì āēáóíñí íóðē āíðíāð, āíðēíððēóíuð òçò ðñíóúðēēðò Űðíðçò ēáē āíŰððòíð òçò ēāíāŰíííðáð ððuðçç òç āíðíç òuì Űēēuì, āíŰóēçóç òçò áíí÷ðò. Íá ēŰíāē í íāēçððò íēá ðāñíðóßáóç āēá òçí āēēç íēēð ēíāíðā÷íßá, òç íāðŰñāóç ēíāíðā÷íēēí Ÿñāuì, óá āçííóēíāñāðēēŰ āßāç, òíí óýðí āáóēóíŸíç óðá ñāāēíðò íēēŰ ēáē òçēāíððēēŰ ðñíāñŰííāðá (òçò ĀēēŰāāð, òçò āēáóðíñŰð ēáē òçò Īðāāñßàð).

Ó÷íëéëð òÛíç 1–4.	Ó÷íëéëð òÛíç 5–6.	Ó÷íëéëð òÛíç 7–8.	Ó÷íëéëð òÛíç 9–12.
êáéééÛíðæáñíòð, ÷áééäüíéá íá ìÛñðç, òçí ÊðñÛ Óáñáéíóðð, ðáó÷áééíÛ êáñéÛ, áðãÛ êðë. ÃñáíááðíðíéçíÝíç ðáñíðóðáóç òùí ðáñáðÛíü áãáííüòùí, ìýèüí éáé áëñíüí íá ÷ñíýð. Íá êÛííðí æüãñááéýò íá éáúéýò òíñáóéýò, éáúéÛ ìíðóééÛ üñááíá, òíðßá, ìíç íáßá, áãÛëíáóá, áíóééãñíáíá êðë, éáé íá ðáñéãñÛðíðí óá Ýñáá òíðð.	ç óðìíáðí÷ð òçò íééíãÝíáéáð óðç æüð òçò êíéíüðçóáð, ç áíéíëüãçóç òùí éáóáóéçíðóáüí ãéçç íééðð ãëðóóáð). Æüãñááéýò íá éýíáóá òçò ãéçç íééðð íáéííüðçóáð (ð.÷. áéçç íééíß áéççóééíß áéáãüíéóííß, áðíéñéÛðééí ðÛñðé óðí ó÷íéãñí, ððóéíí áñíéíý êðë.), áíóßáñáóá áéçç íééðí áíóéééáéíÝíüí, éáíððíáóá. Ãñáíááðíðíßçóç óýíðííüí éóðíñéðí éáé óéçíðí.		Óýíðáíç áðü òùðíãñááóßáð òùí Ãééðíüí òçò Íðããáñßáð, ãç íéíðñáßá óáíðëü éáé ãðáíçãðóáüí.

D)

HORVÁT KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Horvát nyelv és irodalom

(A tannyelvű, kétnyelvű kisebbségi oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Helyes kiejtés a mindennapi kommunikációban. Utasítások, közlések, magyarázatok megértése. Gondolatok, kívánságok, érzelmek kifejezése.	Eligazodás a mindennapi beszédhelyzetekben. Gondolatok, érzelmek, óhajok közlése egyszerűen és érthetően.	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez konkrét beszédhelyzetben.	A kommunikációs folyamat tényezőinek és funkcióinak ismerete. Alkalmazkodás a megnyilatkozás tárgyához, funkciójához, a hallgatóhoz. Az írásbeli és élőszóbeli megnyilatkozás, valamint a magán és nyilvános nyelvhasználat közti különbségek ismerete és tudatos alkalmazása.
A különböző modalitású mondatok felismerése (kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó) helyes használata a közlés szándékának megfelelően (kérés, óhaj, nemtetszés, kérdés).	A különböző modalitású mondatok változatos használata a közlés szándékának megfelelően. Kérdések, válaszok megfogalmazása, részvétel a beszélgetésben.	Mindennapi élmények összefüggő és önálló elmondása összetett mondatokkal. Olvasott és hallott (magyar nyelvű szöveg is) szöveg reprodukálása.	Lényegretörő, pontos kifejezőmód a beszédben. Tudatos törekvés a gondolatok választékos kifejezésére változatos formában alkalmazkodva a hallgató (beszédpartner) érdeklődéséhez,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			figyelméhez (szándékolt hatás).
Helyes szóhangsúly. Élmények elmondása néhány összefüggő egyszerű mondatral. A mondatok helyes hanglejtése a beszélő szándékának megfelelően.	Törekvés a kifejező, mások számára érthető, nyelvtanilag igényes és helyes beszédre, a nyelv hangzóinak helyes kiejtésére. Elemi udvariassági formák ismerete és használata.	A közlés tartalma és a beszélő szándéka közötti kapcsolat felismerése.	A mindenkor beszédhelyzetnek megfelelő az anyanyelv hangzásbeli és nyelvhelyességi sajátosságait figyelembe vevő igényes, érthető beszéd. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kifejezőmód eszközeinek biztos alkalmazása.
Beszélgetés (párbeszéd) megadott témáról a tanulócsoporthoz. Saját vélemény rövid megfogalmazása.	Saját vélemény megfogalmazása és indoklása a témának és beszédhelyzetnek megfelelően. Mások véleményének meghallgatása és megértése. Alapvető udvariassági formák ismerete és használata.	Mások véleményének meghallgatása, megértése, esetleg cáfolása és tömör reprodukálása többszereplős helyzetekben. Önálló véleményalkotás érveléssel.	Együttműködés csoportos beszélgetésben, vitában. Mások véleményének meghallgatása és tisztelete. Saját vélemény megvédése (érvelés), esetleg korrekciója. A kommunikációs zavarok, konfliktusok felismerése, feloldásának képessége.
A szóhasználat, a gesztusnyelv és a mondatfonetika eszközök összehangolása a tartalommal a beszédhelyzetnek megfelelően.	A szóhasználat, a gesztusnyelv és a mondatfonetika eszközök összehangolása a tartalommal a beszédhelyzetnek megfelelően.	A gesztusnyelv néhány jelének ismerete és tudatos használata a különféle beszédhelyzetekben.	A szóhasználat, a gesztusnyelv és a szövegfonetika eszközök összehangolt alkalmazása különféle beszédhelyzetben. A gesztusok szerepének ismerete, megértése és azok tudatos használata (a mondanivaló megerősítése, megkérdőjelezése, a szavak helyettesítése).
Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. olvasmányok párbeszédeinek eljátszása, versmondás, bábjáték, helyzetgyakorlat).	Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. olvasmányok párbeszédeinek eljátszása, versmondás, bábjáték, helyzetgyakorlat).	Memoriterek szöveghű kifejező elmondása, interpretációja. Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. vers- és prózamondás, diákszínpadi előadás, népi szokások előadása).	Memoriterek szöveghű elmondása, interpretációja a szövegfonetika eszközök helyes alkalmazásával.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az életkornak megfelelő szövegek gyakorlás utáni megfelelő egyenletes tempójú hangos és néma olvasása.	Tartalmilag ismert szöveg folyékony, helyes, érthető egyenletes tempójú hangos olvasása, értelmezése. Néma olvasással olvasott szöveg tartalmának elmondása.	Ismeretlen prózai szöveg folyékony, érthető olvasása helyes kiejtéssel. Néma olvasás szövegértéssel.	Irodalmi és egyéb szövegek értelmező olvasása és megértése.
Egyszerű szövegek (mese, történet) szó szerinti jelentésének megértése, tanítói segítséggel mondanivalójának rövid elmondása kulcsmondatokkal. A megértés segítése, ellenőrzése egyszerű írásbeli és szóbeli, valamint rajzos formájú feladatokon keresztül.	Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival.	Szépirodalmi szövegek értelmező olvasása, azok önálló és csoportos feldolgozása, megértése tanári irányítással. Ismerkedés a szövegértési technikákkal.	A szöveg elsődleges és metaforikus jelentésének megkülönböztetése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése. A szövegértési technikákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, alkalmazása.
Az aktív szókincs gazdagítása a tanult, feldolgozott szövegeken keresztül.	Az aktív és passzív szókincs gazdagítása, az életkori sajátosságokhoz igazodó szak- és irodalmi kifejezések ismerete, azok használata az irodalmi szövegek feldolgozását követően. A mindennapi kommunikációban használatos szókincs biztos használata.	Az aktív és passzív szókincs gazdagítása önálló munkával (ajánlott olvasmányok, könyvtári munka, gyermeklapok).	A szókincs folyamatos és tudatos gazdagítása valamennyi nyelvi rétegre, stílusfajtára kiterjedően. Törekvés az elsajátított szókészlet pontos, a stílusnak és a megnyilatkozás tárgyának, funkciójának, a hallgatónak megfelelően írásban és szóban.
Olvasmány tartalmának elmondása 4-5 összefüggő mondatral a kép illetve a vázlat alapján a szövegben előforduló szavak kifejezések használatával.	Rövid szépirodalmi és népköltészeti szövegek önálló olvasása, lényegük kiemelése, annak tömör megfogalmazása.	Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása és megértése. A szövegelemzés alapvető eljárásainak önálló alkalmazása (témamegjelölés, lényegkiemelés, adatkeresés, ok-okozati összefüggések, vázlatkészítés).	A különböző műfajú szövegek szerkezetének és jelentésrétegeinek feltárása és értelmezése. A műfajnak megfelelő szöveg-feldolgozási eljárások ismerete és alkalmazása (kontextus, logikai összefüggések, műfaji jellemzők).
Egy-két mondatos vélemény megfogalmazása az olvasott szövegekben megjelenő szereplőkről, cselekedeteikről, magatartásukról.	A feldolgozott olvasmányok cselekményének rövid ismertetése. A főszereplők rövid jellemzése. Saját vélemény megfogalmazása a szereplők cselekedeteiről, a szövegben megjelenő élethelyzetekről.	Önálló vélemény alkotása és megfogalmazása az olvasott irodalmi művekről.	A különböző olvasott vélemények összevetése, a különbségek és hasonlóságok felismerése és értelmezése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			Korstílusok, stílusirányzatok jellemzőinek, valamint a stílusrétegek sajátosságainak felismerése reprezentatív szövegekben.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Betűtanulás, a horvát nyelv alapvető jellemzőinek elsajátítása és alkalmazása.	Megfelelő tempójú olvasható, rendezett külalakú írás.	Az írás használata az önkifejezés eszközeként.	Olvasható, esztétikus íráskép.
Rövid szövegek helyes másolása.	A tanult nyelvtani ismeretek tudatos alkalmazása.		
A szöveg tagolásának gyakorlása. Különböző rövid szövegek (levél, üdvözet, leírás, jellemzés) alkotásának gyakorlása.	Rövidebb szövegek alkotása különböző szövegfajtákban (leírás, elbeszélés, jellemzés). Személyes és olvasásélmények megfogalmazása a megjelölt szövegfajtákat alkalmazva.	Szövegalkotási képesség különböző szövegfajtákban (leírás, különböző nézőpontú elbeszélés, jellemzés, ismertetés).	Jó szövegalkotási és -szerkesztési képesség különböző műfajokban (levél, önéletrajz, kérvény, jellemzés, leírás stb.), témában a magán- és közéletben.
6-8 mondat logikus sorrendben való leírása megadott témában, alkalmazva a tanult helyesírási szabályokat.	Helyesírás diktálás után. A helyesírás szabályainak készség szintű használata az aktív szókincsben.	A tanult nyelvtani, helyesírási és nyelvhelyességi ismeretek tudatos alkalmazása a fogalmazásokban.	A nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek biztos és tudatos használata.
	Kreatív szövegalkotás (olvasott művekhez befejezések készítése, a történet folytatása). Önkontroll, helyesírási hibák felfedezése, önálló javítása.	Az önkifejezés képessége és kreativitás különböző műfajokban (párbeszéd írása, párbeszéd átírása elbeszélő formába). Gondolatok, érzelmek kifejezése különböző nézőpontból.	Az önkifejezés képességének és a kreativitás fejlesztése különböző műfajokban (párbeszéd írása, párbeszéd átírása elbeszélő formába). A publicisztikai műfajok (hír, tudósítás, hirdetés) jellemzőinek ismerete és alkalmazása a gyakorlatban.

4. Ismeretek az anyanyelvről

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Mondat, szó, szótag, magánhangzó és mássalhangzó felismerése; az "r" magánhangzói szerepe. A lj, è, æhangok és az ije/je alternáció helyes kiejtése.	A mondat szerkesztés szabályainak ismerete. A különböző nyelvi szintek (hang, szó, szó szerkezet, mondat, szöveg) közötti összefüggések felismerése.	A korábbi évfolyamokon szerzett nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.	A horvát leíró nyelvtani ismeretek funkcionális használata.
A névszók és az ige helyes alkalmazása a mondatban. A segédige különírása az igétől, a li kérdőszó helyesírása.	A szófajokkal kapcsolatos ismeretek bővítése, szófajok szerepe a mondatban. Ismerkedés a szótárak használatával.	A szavak jelentésével kapcsolatos gyakorlatokon keresztül a hangalak és jelentés viszonyának megfigyeltetése.	A szó hangalakja és jelentése közti összefüggés felismerése, a jelentés szerkezetének ismerete és alkalmazása a szövegalkotásban (kommunikációban).
Szövegalkotási gyakorlatok a tanulók életkorának megfelelő nyelvhasználati területeken. Az eltérő nyelvhasználat érzékelése, a különbségek megfigyelése kifejező példákon keresztül.	A nyelv rétegzettségének megfigyeltetése példákon keresztül és felismerése (nyelvváltozatok) különös tekintettel a szókincsre.	A horvát irodalmi nyelv és nyelvnyelvjárásai közti alapvető különbségek.	Gyakorlottság a szövegtani, jelentéstani, pragmatikai, stilisztikai ismeretek alkalmazásában a különböző szövegtípusokban és műfajokban.
	A nyelv változásának felismerése egy korábbi és jelenkori szöveg összehasonlításával, a köztük fennálló (elsősorban szókincsbeli) különbségek megfigyelése útján.	Példák alapján a nyelv változásának és állandóságának megfigyelése (elsősorban a szókincs és a tanult nyelvtani jelenségek terén) különböző korokból származó szövegek összehasonlításával.	A horvát nyelv eredetének és helyének ismerete az indoeurópai és a szláv nyelvcsaládban.
A horvát és a magyar nyelv közti különbségek felismerése, ezek megfogalmazása az életkornak megfelelően.	A horvát és a magyar nyelv eltéréseivel kapcsolatos ismeretek bővítése.	A horvát nyelvi és magyar nyelvi ismeretek összevetésének képessége, az egyes jelenségek egyre pontosabb megnevezése.	A horvát és a magyar nyelv sajátosságainak összevetése, a különböző nyelvtípusból adódó eltérések megfogalmazása.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az olvasás megszerettetése, az iránta való igény felkeltése.	Az olvasás mint esztétikai, érzelmi és gondolati élményforrás tudatosítása.	Az olvasás mint különböző élményforrás ébrentartása, mely hozzájárul az adott nép szellemiségének megismeréséhez.	Az igényes ízlésnek és célnak megfelelő olvasásra való ösztönzés. Annak tudatosítása, hogy az irodalmi élmény az emberi élet folyamatos tapasztalatszerzésének forrása: érzelmek, eszmék, gondolatok, élethelyzetek, konfliktusok, cselekedetek.
Lírai művek olvasása (versek, mondókák, kiszámolók az anyaország és hazai horvát mű- és népköltészetből), azonosulás a bennük kifejezett érzelmekkel.	A lírai mű témájának, üzenetének, hangulatának és hangnemének felismerése.	A lírai mű témájának, üzenetének, hangulatának és hangnemének megfogalmazása. A lírai hős megjelenési formáinak (költői szerep) azonosítása. A tartalom és forma (műfaj) összefüggésének felismerése.	A líra jellemzői, szerkezete, kifejezési formái (műfajok), a költői nyelv (stilisztikai eszközök) verstani ismeretek ismerete és alkalmazása a lírai művek értelmezése során.
Epikai művek olvasása (mű- és népmesék, elbeszélések, gyermekregény-részlet a hazai horvát és az anyaországi irodalomból).	Az epikai művek közös és önálló olvasása, feldolgozása.	Az epikus művek cselekményének elmondása, a szereplők jellemzése, az üzenet megfogalmazása közösen és önállóan példák alapján. Önálló mesealkotás.	Az epika jellemzői, epikus műfajok, az epikus kompozíció, nyelvi sajátosságok; elbeszélő, tér, idő, cselekmény; az elbeszélő nézőpontja, az epikai közlés formáinak ismerete és alkalmazása az epikus művek értelmezése során.
Az olvasott epikai művek főszereplőinek azonosítása.	A szereplők külső és belső tulajdonságainak megfogalmazása.	A jellemzés legfontosabb eszközeinek ismerete a közösen és egyénileg feldolgozott művek alapján.	A jellemzés eszközeinek ismerete és alkalmazása az irodalmi művekben, valamint a mindennapi életben. Különböző korok embertípusa jellemzőinek összevetése a kor társadalmának, gazdaságának és politikájának tükrében.
	Az elbeszélő és a drámai művek sajátosságainak megfigyeltetése.	Az elbeszélő és a drámai művek sajátosságainak azonosítása példákon keresztül.	A dráma jellemzői, a drámai kompozíció, drámai műfajok; a drámai közlés formái, stílusbeli jellemzői; a drámai hős; a drámai tér és idő; a dráma és színház.
Népi játékok, dramatizált formák (mesék,	Elbeszélések és elbeszélő költemények részleteinek,	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek	Dramatizált formák, dialógusok, drámai művek

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
bábjátékok, verses formák) olvasása és előadása.	valamint köznapi helyzetek dramatizált megjelenítése.	közös és önálló olvasása, feldolgozása és előadása. Szituációk és instrukciók értelmezése. Szituációs játékok.	önálló olvasása, feldolgozása. Komikus helyzetek és jellemek értelmezése (helyzetkomikum, jellemkomikum, nyelvi komikum). A konfliktus szerepe a drámai műben. A tragikus hős. A katarzis.
Anyaországi és hazai horvát népköltészeti alkotások megismerése (népmese, népdal, kiszámoló, találós kérdés, közmondás).	A népköltészet és a műköltészet alapvető különbségeinek megtapasztalása példák alapján.	A modern kor nyelvi sajátosságai. Az elektronikus kommunikáció (SMS, rövidítések, e-mail stb.) és tömegkommunikáció formáinak megfigyelése.	Az elektronikus ismerethordozók (CD-ROM, DVD, videó) által nyújtott lehetőségek az ismeretszerzésben. Az elektronikus ismerethordozók és a nyomtatott irodalom viszonya. A modern kor és a népköltészet kapcsolata.
Az olvasott művekben a megjelenített élethelyzetek felismerése, véleményformálás a főhősök tetteiről.	Alapvető irodalmi témák megismerése.	A horvát, a magyar és a világirodalom néhány jelentős témája és formai hagyománya. Egy-egy mű alapján egy-két korstílus alapvető jegyeinek felismerése.	A horvát, a magyar és a világirodalom alkotásaiban megjelenített témák, élethelyzetek, motívumok, formák közötti kapcsolatok felismerése. Az olvasott művek többféle megközelítésének képessége különböző műértelmezési szempontok alapján (tematikus-motivikus, műfaji, életműbeli, stílusirányzati, eszmetörténeti kontextus).
Az olvasott művek tartalmának elmondása, üzenetének rövid megfogalmazása, alapérzésének, hangulatának kifejezése.	Törekvés az olvasott művek tartalmának, üzenetének, alapérzésének árnyaltabb megfogalmazására. Személyes tapasztalatok, élethelyzetek összekapcsolása az irodalmi művekben megjelenő élethelyzetekkel.	Törekvés az irodalmi művekben megjelenő jellemek, élethelyzetek, attitűdök általánosítására, a mondanivaló árnyalt kifejezésére.	Törekvés az irodalmi művekben megjelenő jellemek, élethelyzetek, attitűdök általánosítására, a mondanivaló árnyalt kifejezésére. Tájékozódás az irodalmi folyamatokban. Jártasság és egyéni ízlés érvényre juttatása az összehasonlító műelemzésben. Az irodalmi művek elemző-értelmező tevékenysége révén a személyes ítélet, értékválasztás és érzelem kifejezése.

1.2. Horvát nyelv és irodalom
(A nyelvoktató kisebbségi oktatási forma számára)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszédtértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű utasítások, kérdések, szavak megértése melyek a tanuló személyére, családjára, lakókörnyezetére, iskolájára vonatkoznak.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések, válaszok megértése a következő témákban: család, egészség, szabadidő, vásárlás, kultúra, illetve a horvát nemzetiséggel kapcsolatosak. Hallás utáni szövegre adott feladatsor megoldása.	Köznyelvi beszéd megértése ismert témáról gyakran előforduló helyzetekben: iskola, szabadidő, sport, munka, utazás, posta, étkezés, egészséges életmód, környezetismeret, országismeret, kisebbségi jogok. Ilyen témáról szóló rádió- és tévéműsorok lényegének megértése.	Előadások gondolatmenetének követése, a rádió- és tévéműsorok híreinek követése és megértése, játékfilmek tartalmának megértése. A horvát irodalmi alkotások (normatív nyelvű és egyes nyelvjárási) megértése. Horvát színházi előadások és irodalmi estek tartalmának megértése és követése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Helyes kiejtés a mindennapi kommunikációban. A kérdésfeltevés és válaszadás gyakorlása megfelelő hangjelzéssel a mindennapi kommunikációban: bemutatkozás, köszönés, információkérés és adás jellegzetes szófordulatok alkalmazásával. 2-3 rövidebb irodalmi mű (népköltészeti alkotás) és néhány közmondás és találós kérdés ismerete.	Helyes kiejtés és hangjelzés a mindennapi kommunikációban. Egyszerű megnyilatkozás a következő témakörökben: család, lakás, iskola, lakókörnyezet, horvát társadalmi és vallási ünnepek, egészség. A megjelölt témákban 6-8 mondatos összefüggő megnyilatkozás. 5-6 vers memorizálása, néhány közmondás és találós kérdés ismerete.	Részvétel az első pontban megjelölt témáról szóló beszélgetésben használva a már tanult kifejezéseket, fordulatokat. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban (10-15) helyes szóhangsúllyal és intonációval. Nyolc vers és 10 sor prózai, illetve drámai mű memorizálása.	Részvétel a mindennapi kommunikációban (párbeszéd, információcsere) anyanyelvi partnerrel az elsajátított szókincs felhasználásával. Gondolatok, érzelmek, élmények, vélemény megfogalmazása és kifejezése, valamint indoklás, érvelés összetett mondatokban a horvát nyelv szellemében. Történet elmondása, olvasottak, látottak, hallottak kapcsán kérdések összeállítása. Nyolc vers, és 15 prózai, illetve drámai mű memorizálása.

1.2. Horvát nyelv és irodalom

(A nyelvoktató kisebbségi oktatási forma számára)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszéderítés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű utasítások, kérdések, szavak megértése melyek a tanuló személyére, családjára, lakókörnyezetére, iskolájára vonatkoznak.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések, válaszok megértése a következő témákban: család, egészség, szabadidő, vásárlás, kultúra, illetve a horvát nemzetiséggel kapcsolatosak. Hallás utáni szövegre adott feladatsor megoldása.	Köznyelvi beszéd megértése ismert témáról gyakran előforduló helyzetekben: iskola, szabadidő, sport, munka, utazás, posta, étkezés, egészséges életmód, környezetismeret, országismeret, kisebbségi jogok. Ilyen témáról szóló rádió- és tévé-műsorok lényegének megértése.	Előadások gondolatmenetének követése, a rádió- és tévé-műsorok híreinek követése és megértése, játékfilmek tartalmának megértése. A horvát irodalmi alkotások (normatív nyelvű és egyes nyelvjárási) megértése. Horvát színházi előadások és irodalmi estek tartalmának megértése és követése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Helyes kiejtés a mindennapi kommunikációban. A kérdésfeltevés és válaszadás gyakorlása megfelelő hanglejtéssel a mindennapi kommunikációban: bemutatkozás, köszönés, információkérés és adás jellegzetes szófordulatok alkalmazásával. 2-3 rövidebb irodalmi mű (népköltészeti alkotás) és néhány közmondás és találós kérdés ismerete.	Helyes kiejtés és hanglejtés a mindennapi kommunikációban. Egyszerű megnyilatkozás a következő témakörökben: család, lakás, iskola, lakókörnyezet, horvát társadalmi és vallási ünnepek, egészség. A megjelölt témákban 6-8 mondatos összefüggő megnyilatkozás. 5-6 vers memorizálása, néhány közmondás és találós kérdés ismerete.	Részvétel az első pontban megjelölt témáról szóló beszélgetésben használva a már tanult kifejezéseket, fordulatokat. Saját élmény, gondolat, vélemény, érzés egyszerű és világos kifejezése, megfogalmazása a beszédhelyzetnek megfelelően egyszerű és összetett mondatokban (10-15) helyes szóhangsúllyal és intonációval. Nyolc vers és 10 sor prózai, illetve drámai mű memorizálása.	Részvétel a mindennapi kommunikációban (párbeszéd, információcsere) anyanyelvi partnerrel az elsajátított szókincs felhasználásával. Gondolatok, érzelmek, élmények, vélemény megfogalmazása és kifejezése, valamint indoklás, érvelés összetett mondatokban a horvát nyelv szellemében. Történet elmondása, olvasottak, látottak, hallottak kapcsán kérdések összeállítása. Nyolc vers, és 15 prózai, illetve drámai mű memorizálása.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Megfelelő tempójú hangos olvasás, helyes kiejtéssel. Az egyszerű szöveg megértésének szóban vagy írásban történő visszajelzése. Az adott szöveg (felirat, reklám) egyszerű információinak kiemelése.	Ismeretlen szöveg megfelelő tempójú olvasása helyes kiejtéssel, valamint a központosítás szabályainak betartásával. Az olvasott szövegek tartalmának tömör elmondása.	Hosszabb, nyelvileg összetettebb ismert és ismeretlen szöveg folyékony értő olvasása megfelelő szóhangsúllyal, intonációval. Az olvasott szöveg megértése, valamint lényegének kiemelése az 1. pontban felsorolt témákban: események, érzelmek, vélemények megértése. Ezen szövegek feldolgozása tanári segítséggel. Néhány irodalmi alkotás (vers, novella, regény) értelmezése az anyaországi és a magyarországi horvát irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége.	Különböző korok olvasott szövegeinek (irodalmi alkotások, egyéb szövegek) lényegének kiemelése, tartalmának összefoglalása. A szövegek feldolgozása tanári segítséggel és a nélkül (megadott szempontok alapján). Irodalmi alkotások (vers, novella, regény), publicisztikai művek, értelmezése az anyaországi és a magyarországi horvát irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A korosztálynak megfelelő tempójú olvasható írás. Az alapszókinccs szavainak helyes írása tollbamondás után, valamint egyszerű szövegek hibátlan másolása. Az 1. pontban meghatározott témában (bemutakozás, üdvözlő képeslap, üzenet,) 4-5 egyszerű mondatos szöveg írása az ismert szavak felhasználásával.	Kép alapján 6-8 mondatos összefüggő szöveg alkotása egyszerű mondatokkal. Rövid fogalmazás készítése valamely személyes élményről. A horvát helyesírás normáinak követése.	Leírás készítése, élmény és rövid történet írása a horvát nyelv helyesírási és nyelvhelyességi normáinak betartásával. 10-15 mondatban. Levélírás különböző közlésfajták alkalmazásával (élmények, események, jellemzés). Egyszerű szöveg írásbeli fordítása.	Különböző szövegművek alkotása (magán- és hivatalos levél, leírásfajták, önéletrajz). Hosszabb szöveg alkotása a horvát kisebbség aktuális problémáiról. Horvát nyelvű irodalmi művek és publicisztikai alkotások mondanivalójának, hangulatának kifejezése összefüggő szövegben összetett mondatok alkalmazásával. A velük kapcsolatos személyes vélemény, álláspont kifejtése. Fordítási feladatok megoldása mindennapi és aktuális témákban.

Bővített nyelvoktató forma*1. Beszédtértés*

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Rövidebb szövegek megértése, melyek a tanuló közvetlen környezetével (család, otthon, iskola, egészség, természet, közlekedés), a horvát nemzetiség életével, és mindennapi tevékenységével kapcsolatosak. Az alapszókincs szavainak megértése, melyek a fenti témakörökkel kapcsolatosak.	Az előző évfolyamok témaköreivel kapcsolatos hosszabb szövegek megértése, illetve a következő témakörökben: munka, kultúra, társadalmi élet.	Előadások gondolatmenetének követése, a rádió- és tévéműsorok híreinek követése és megértése, játékfilmek tartalmának megértése. A horvát irodalmi alkotások (normatív nyelvű és egyes nyelvjárási) megértése. Horvát színházi előadások és irodalmi estek tartalmának megértése és követése.	Különböző témakörű szövegek megértése (tematikai korlátozottság nélkül). Az anyaországi és a magyarországi horvát reprezentatív irodalmi alkotások ismerete, a horvát nyelvi sajátosságok felismerése a mindennapi és a művészi nyelvhasználatban. Horvát nyelvű filmek, színházi előadások, irodalmi beszélgetések, szakmai előadások követése és megértése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Részvétel a mindennapi kommunikációban (párbeszéd, információcsere) az 1. pontban felsorolt témakörökben. Néhány állandósult szókapcsolat, nyelvi fordulat ismerete. 4-5 rövidebb irodalmi mű (népköltészeti alkotás) ismerete.	A már megjelölt témában 8-10 mondatos összefüggő megnyilatkozás. Élmények, történetek elmondása egyszerű összefüggő mondatokkal. Megnyilatkozás szabadidő tervezéséről. 50-80 sor (lírai és próza) memorizálása, és néhány közmondás, találós kérdés ismerete.	Részvétel a mindennapi kommunikációban (párbeszéd, információcsere) anyanyelvi partnerrel az elsajátított szókincs felhasználásával. Gondolatok, érzelmek, élmények, vélemény megfogalmazása és kifejezése, valamint indoklás, érvelés összetett mondatokban a horvát nyelv szellemében. Történet elmondása, olvasottak, látottak, hallottak kapcsán kérdések összeállítása. Nyolc vers, és 15 prózai, illetve drámai mű memorizálása.	Beszélgetés, személyes élmény, önálló véleményformálás az 1. pontban megjelölt témákban a horvát nyelv sajátosságainak ismeretében 15-20 összetett mondatban szakkifejezések használatával.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismert szöveg folyamatos, értő olvasása megfelelő szóhangsúllyal és hanglejtéssel. Az olvasott szöveg tartalmának elmondása egyszerű mondatokkal.	Néma olvasás az olvasottak tartalmának értésével. Az olvasmányok feldolgozása szóban és írásban tanári segítséggel.	Különböző korok olvasott szövegeinek (irodalmi alkotások, egyéb szövegek) lényegének kiemelése, tartalmának összefoglalása. A szövegek feldolgozása tanári segítséggel és a nélkül (megadott szempontok alapján). Irodalmi alkotások (vers, novella, regény), publicisztikai művek, értelmezése az anyaországi és a magyarországi horvát irodalomból. Ezen műalkotások bemutatásának képessége. Horvátországi gyermeklapok (Smib, Radost) cikkeinek értő olvasása.	Komplex szövegek értő olvasása, azok önálló feldolgozása a tanórán és házi olvasmányként. A jelentős anyaországi és magyarországi horvát irodalmi alkotások olvasása (vers, novella, elbeszélés, regény, dráma, népköltészeti műfajok), ismerete, azok értékeinek felismerése és megfogalmazása, azokról saját vélemény formálása. Jellegzetes nyelvjárási műalkotások értő olvasása, lényegük megértése, jelentőségük felismerése. Horvátországi folyóiratok, valamint a magyarországi horvátok hetilapjának (Hrvatski glasnik) és a Hrvatski kalendar cikkeinek olvasása és megértése, véleményformálás róluk.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az alapszókincs szavainak helyes írása tollbamondás után, valamint egyszerű szövegek hibátlan másolása. Kép alapján 6-8 mondatos összefüggő szöveg alkotása egyszerű mondatokkal. Egyszerű tömondatok különböző mondatrészekkel való bővítése.	A horvát helyesírás normáinak követése. Beszédszituációk alkotása. 9-12 mondatos szöveg alkotása személyes élmény, illetve az olvasott szöveg alapján. Egyszerű nyomtatvány kitöltése. Különböző témájú üdvözlő, gratuláció megfogalmazása.	Különböző szövegművek alkotása (magán- és hivatalos levél, leírásfajta, önéletrajz). Hosszabb szöveg alkotása a horvát kisebbség aktuális problémáiról. Horvát nyelvű irodalmi művek és publicisztikai alkotások mondanivalójának, hangulatának kifejezése összefüggő szövegben összetett mondatok alkalmazásával. A velük kapcsolatos személyes vélemény, álláspont kifejtése. Fordítási feladatok megoldása mindennapi és aktuális témákban.	Az anyaországi és magyarországi horvát irodalmi alkotások önálló feldolgozása, értelmezése különböző szempontok alapján (vers, novella, elbeszélés, regény, dráma, népköltészeti műfajok), értékeinek felismerése és megfogalmazása, azokról saját vélemény formálása. Adatgyűjtés, adatok rendszerezése és feldolgozása a magyarországi horvátok múltjával és jelenével kapcsolatban. Nyelvtani, nyelvhelyességi, helyesírási és stilisztikai ismeretek biztos alkalmazása az írásbeli szövegalkotás alkalmával. Szövegek fordítása szótárhasználattal.

2. Horvát népismeret

(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Helyi népdalok, népi gyermekjátékok, néptáncok, népszokások ismerete és előadása. Helyi népviselet, munkaeszközök, horvát elnevezéseinek, valamint népi gyermekjátékok, közmondások és találós kérdések gyűjtése. Ünnepekhez (pl. karácsony, újév) kapcsolódó köszöntők ismerete, előadása. Vallási ünnepek étkezési szokásainak (pl. asztalterítés), jellegzetes ételeknek gyűjtése és ismerete. Az egyes ünnepekhez kapcsolódó szimbólumok megismerése. Jellegzetes helyi lakóházak és a hozzájuk tartozó gazdasági és egyéb épületrészek feltérképezése, megismerése (séta a faluban, fényképek gyűjtése, személyes beszélgetések). Tapasztalatszerzés a helyi horvátság életmódjáról. Az ünnepekhez kötődő ajándékok és díszek készítése.	Tájékozódás Magyarország térképén: a magyarországi horvát települések horvát nevének ismerete és meghatározása, valamint az adott horvát népcsoport (zalai kájhorvát, gradistyei horvát, bunyevác, sokác, rác, bosnyák) helyhez kötése. A hazai horvátok életmódjával, szellemi és anyagi kultúrájával kapcsolatos ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, olvasott szövegekből, fényképekből, filmekből és más tömegkommunikációs eszközökből. Az egyes horvát népcsoportok nyelvhasználati sajátosságainak megfigyelése. Horvátország szimbólumainak ismerete. A tanultak, tapasztaltak felhasználása feladathelyzetekben: élmény elmondása, projekt munka. Jelentősebb népszokások (karácsonyi, húsvéti, pünkösti) dramatizált előadása. Népi motívumok, eszközök, lakóházak, berendezési tárgyak népviseleti ruhadarabok, stb. megjelenítése különböző képzőművészeti technikákkal (pl. rajzolás, festés, mozaik, magvakból való kirakás).	A hazai horvátok életmódjával, szellemi és anyagi kultúrájával kapcsolatos ismeretek bővítése személyes beszélgetésekből, olvasott szövegekből, fényképekből, filmekből és más tömegkommunikációs eszközökből. Információk gyűjtése a magyarországi horvátok múltjáról és jelenéről, nyelvi sajátosságairól. Az anyaországi történelem jelentősebb eseményeinek, a horvát–magyar ezer százéves együttélés jelentős kapcsolódási pontjainak ismerete. A megszerzett tudás (információk, adatok) felhasználása különböző helyzetekben. A magyarországi horvátok intézményeinek (Országos Horvát Önkormányzat, helyi kisebbségi önkormányzat, Magyarországi Horvátok Országos Szövetsége, Horvát Színház, Horvát Tudományos Intézet, MTV és Rádió Horvát Szerkesztősége, Croatica, Hrvatski glasnik, múzeumok, iskolák) ismerete. A szűkebb régió jellemzőinek ismerete, képesség annak bemutatására. Saját családfa bemutatása.	Képesség a hazai horvátság, az anyanemzet múltjára és jelenére, szellemi és tárgyi kultúrájára, valamint nyelvére vonatkozó ismeretszerzésre különféle forrásokból, azok rendszerezése, értelmezése és felhasználása. Képesség párhuzam vonására a magyarországi horvátok és az anyanemzet, valamint a magyarság történelmi helyzete, életmódja és kultúrája között. A magyarországi horvátok és az anyanemzet kultúrájának ismerete. A magyarországi horvátok jogainak, társadalmi szerveződésének (horvát kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek, kulturális egyesületek) ismerete. Érvelés, személyes vélemény megfogalmazása, annak megvédése a hazai kisebbség életével kapcsolatos döntésekkel, eseményekkel, megnyilvánulásokkal kapcsolatban. Kisebbség-tudatos élet, magatartás elsajátítása: horvátként magyar állampolgár vagyok, aki az EU-ban is érvényesülhetek kétkultúrúsággal, kétnyelvűséggel, s idegennyelv-tudással. Saját kultúrámat, anyanyelvemet,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			megtartom, ápolom, továbbfejleszttem, a többségi és más nemzetét tiszteletben tartom, ápolom.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalta témával kapcsolatban (pl. miért került a karácsonyi asztalra kalács, szerszám, szemtermés, asztal alá szalma, álarc/busó a mohácsiak arcára). A népszokások kapcsolata a népi élettel, a vallással megjelenített szokásokon keresztül. Az emberi valóság és vágyak megjelenése a szokásokban, népköltészeti alkotásokban néhány kifejező példa alapján (népdal, népmese, adoma, szokás, ünnep).	Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalta témával kapcsolatban. A magyarországi horvátok neves egyéniségei magatartásának, cselekedeteinek értelmezése, melyek jelentősen befolyásolták népük életkörülményeit, társadalmi érvényesülését. Híres történelmi és közéleti személyiségek, valamint a hétköznapi emberek jellemének legfontosabb elemei. Annak felismerése, hogy a horvát kisebbség (és az anyanemzet) együttélése, kapcsolata során adódhatnak olyan helyzetek, melyek megítélése különböző lehet.	Az egyes horvát népcsoportok társadalmi helyzetéből és nyelvi jellemzőiből következő sajátosságainak megismerése. A kisebbségi lét által meghatározott társadalmi, és egyéni lehetőségek, korlátok ismerete. A fentiekkel kapcsolatban saját vélemény kialakítása, érvekkel való alátámasztása. A horvát–magyar együttélés kölcsönhatásának felismerése. Az anyaország és a haza (Magyarország) állampolgárainak, gazdaságának, természetének, stb. értékei, azok védelme, kölcsönhatása, az emberi jogok védelme.	Állásfoglalás megfogalmazása és érvelés a hazai horvátság sorsfordulóival kapcsolatban. A horvát és a magyar történelem összefonódása, majd önálló fejlődése forrásmunkák alapján. Az anyaországi történelem jelentősebb eseményeinek, a horvát–magyar ezer százéves együttélés jelentős kapcsolódási pontjainak elemzése. A két nép irodalmának egymásra hatásának bizonyítása példákon keresztül. A magyarországi horvátok jogainak, társadalmi szerveződésének elemzése, következtetések levonása és megfogalmazása. Önálló gondolatok megfogalmazása a magyarországi horvátok jövőjére vonatkozóan. Javaslatok megfogalmazása a hazai horvátok identitástudatának megtartása, fejlesztése és kialakítása érdekében (pl. családi nevelés, az iskola szerepe, horvát önkormányzatok, civil szervezetek és kulturális egyesületek feladatai). A hazai kisebbségi és emberjogi rendszer

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. A horvát kisebbség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A horvát kisebbség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása, a megismert jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés horvát kisebbségi témáról. A beszélgetésben a megszerzett ismeretek alkalmazása, felhasználása. Kérdések feltevése, a válaszok megértése a személyes beszélgetések kapcsán, melyek a horvát kisebbség életmódjára, kultúrájára vonatkoznak. Szóbeli beszámoló a gyűjtésekről, személyes beszélgetésekről. A horvát kisebbség életmódja, szokásai megjelenítése nyelvi eszközökkel (dramatikus előadás, élménybeszámoló). Nem nyelvi (képzőművészeti és táncművészeti)	Beszélgetés horvát kisebbségi témáról. A beszélgetésben a megszerzett ismeretek alkalmazása, felhasználása. Kérdések feltevése, a válaszok megértése a személyes beszélgetések kapcsán, melyek a horvát kisebbség életmódjára, kultúrájára vonatkoznak. Szóbeli beszámoló a gyűjtésekről, személyes beszélgetésekről. A horvát kisebbség életmódja, szokásai megjelenítése nyelvi eszközökkel (dramatikus előadás, élménybeszámoló). Nem nyelvi (képzőművészeti és táncművészeti)	Az egyes horvát népcsoportok társadalmi helyzetéből és nyelvi jellemzőiből következő sajátosságainak bemutatása. A kisebbségi lét által meghatározott társadalmi, és egyéni lehetőségek, korlátok megfogalmazása. A fentiekkel kapcsolatban saját vélemény kialakítása, érvekkel való alátámasztása. Beszélgetés a horvát-magyar együttélés kölcsönhatásáról. Események, történetek, jelenségek, népviseletek bemutatása iskolai rendezvényeken.	Részvétel beszélgetésben és vitában a kisebbségeket érintő politikai és emberjogi témáról. A beszélgetés, vita folyamán önálló vélemény kifejtése, annak érvekkel való alátámasztása, esetleg saját vélemény módosítása mások érvelése következtében. Toleráns magatartás a vita folyamán. Beszámoló, kiselőadás tartása horvát irodalomból, néprajzi témából, publicisztikából, illetve a tévé- és rádióműsorok alapján. Önálló gyűjtés kiállítása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
kommunikáció a tapasztaltakról, gyűjtöttékről (rajzolás, festés, mozaik, tánc stb.)	kommunikáció a tapasztaltakról, gyűjtöttékről (rajzolás, festés, mozaik, tánc stb.) Versek, mesék, történetek, népdalok előadása tanórán és iskolai rendezvényeken.		

Hrvatski jezik i knjižvnost za dvojezične škole
Razvojni zahtjevi

1. Komunikacijska sposobnost/sposobnost govorenja, stvaranje i razumijevanje usmenog teksta

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Pravilan izgovor u svakidašnjoj komunikaciji. Razumijevanje uputa, obavijesti, tumačenja. Izražavanje misli, želja, osjećaja.	Snalaženje u svakodnevnoj govornoj situaciji. Jednostavno i jasno izražavanje misli, osjećaja, želja.	Prilagođavanje komunikacijskim èiniteljima u danoj govornoj situaciji.	Poznavanje èinitelja i funkcije priopćavanja. Prilagođavanje predmetu, funkciji, slušatelju izjašnjavanja. Poznavanje i svjesno korištenje razlika pismenog i usmenog izražavanja te privatne i javne jezične uporabe.
Prepoznavanje pravilne uporabe rečenica razne modalnosti (izjavna, upitna, zapovjedna, usklikna) shodno ciljnoj usmjerenosti (molba, želja, negodovanje, pitanje).	Raznovrsna uporaba rečenica razne modalnosti shodno ciljnoj usmjerenosti. Formuliranje pitanja, odgovora, sudjelovanje u razgovoru.	Samostalno i suvislo priēanje svakodnevnog doživljaja složenim rečenicama. Reproduciranje proēitanog i slušanog (i mađarskog) teksta.	Egzaktan, toēan naēin izražavanja u govoru. Svjesna težnja za probranim izražavanjem misli u raznovrsnim oblicima prilagođavajuēi se zanimanju i pozornosti slušatelja (sugovornik).
Pravilno naglašavanje rijeēi. Priēanje doživljaja u nekoliko suvislih jednostavnih rečenica. Pravilna intonacija rečenica adekvatno ciljnoj usmjerenosti.	Težnja izražajnom, pravilnom i jeziēno pretencioznom govoru koji je razumljiv drugima, te pravilnom izgovoru glasova. Poznavanje i korištenje osnovnih oblika uljudnog ponašanja.	Prepoznavanje veze između sadržaja priopćavanja i cilja govornika.	Razumljiv, pretenciozan govor prilagođen komunikacijskoj situaciji koji se temelji na pravogovornim i pravojezičnim osobnostima materinskog jezika. Sigurna uporaba sredstava naēina izgovora prilagođenog sadržaju teksta i ciljnoj usmjerenosti govornika.
Razgovor (dijalog) na određenu temu u skupini. Kratko formuliranje vlastitog mišljenja.	Formuliranje i obrazloženje vlastitog mišljenja prilagođenog temi i komunikacijskoj situaciji. Saslušanje i razumijevanje mišljenja drugih osoba.	Saslušanje i razumijevanje mišljenja drugih osoba, eventualno njihovo opovrgavanje i sažeto reproduciranje u govornim situacijama s više osoba. Samostalno iznošenje	Suradnja u razgovoru i raspravi s više osoba. Saslušanje i poštivanje mišljenja drugih osoba. Obrana vlastitog mišljenja (argumentiranje),

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
	Poznavanje i korištenje osnovnih oblika uljudnog ponašanja.	osobnog stava s argumentacijom.	eventualno njegovo korigiranje. Sposobnost prepoznavanja i razrješivanja komunikacijskih nesporazuma i konflikata.
Usuglašavanje odabira, geste i intonativnih sredstava sa sadržajem i komunikacijskom situacijom.	Usuglašavanje odabira, geste i intonativnih sredstava sa sadržajem i komunikacijskom situacijom.	Poznavanje i savjesno korištenje znakova geste u raznovrsnim komunikacijskim situacijama.	Usuglašavanje odabira, geste i govornih vrednota sa sadržajem u raznovrsnim komunikacijskim situacijama. Poznavanje i razumijevanje uloge gesta i njihova svjesna uporaba (utvrđivanje, osporavanje sadržaja i zamjenjivanje riječi).
Dramatizacija različitih oblika (primjerice dijaloga štiva, recitacija, lutkarska igra, situacijska igra).	Dramatizacija različitih oblika (primjerice dijaloga štiva, recitacija, lutkarska igra, situacijska igra).	Tekstu vjerna interpretacija memoriranog teksta. Dramatizacija različitih oblika (npr. Izvedba (recitiranje) pjesme, proze, izvođenje kazališnih komada, narodnih običaja).	Tekstu vjerna interpretacija memoriranog teksta uz pravilnu uporabu govornih vrednota.

2. Èitanje, razumijevanje pisanog teksta

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Poslije uvježbavanja izjednaèen tempo glasnog i nijemog èitanja tekstova odgovarajuæih uzrastu.	Pravilno, teèno, razgovijetno glasno èitanje tekstova poznatog sadržaja izjednaèenim tempom i njegova interpretacij . Prièanje sadržaja nijemim èitanjem proèitanog teksta.	Teèno, razgovijetno èitanje nepoznatog proznog teksta s pravilnim izgovorom. Nijemo èitanje teksta i njegovo razumijevanje.	Interpretativno èitanje i razumijevanje književnih i inih tekstova.
Razumijevanje bukvalnog znaèenja jednostavnih tekstova (pripovijetka, prièa), kazivanje njegovog sadržaja kljuènim reèenicama uz pomoæ uèitelja. Pomaganje i kontroliranje razumijevanja teksta pomoæu jednostavnih pismenih, usmenih i crtežnih zadataka.	Upoznavanje osnovama tehnika razumijevanja teksta.	Interpretativno èitanje beletristièkih djela, njihova pojedinaèna i skupna obrada, te razumijevanje uz pomoæ uèiteljevih naputaka. Upoznavanje tehnikama razumijevanja teksta.	Razlikovanje prvotnog i metaforiènog znaèenja teksta, prepoznavanje neizreèenih sadržaja. Proširivanje spoznaja o tehnikama razumijevanja teksta i njihova uporaba.
Obogaæivanje aktivnog rjeèenièkog blaga putem uèenih i obraðenih tekstova.	Obogaæivanje aktivnog i pasivnog rjeèenièkog blaga, poznavanje struènih i književnih izraza te	Obogaæivanje aktivnog i pasivnog rjeèenièkog blaga samostalnim radom (preporuèena lektira, rad u	Neprekidno i svjesno obogaæivanje rjeèenièkog blaga u svim stilovima i jeziènim slojevima.

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
	njihova uporaba poslije obrade književnih tekstova. Sigurna uporaba rječničkog blaga svakodnevne komunikacije.	knjižnici, dječji listovi).	Težnja egzaktnoj uporabi osvojenog leksika prilagodivši ga stilu, predmetu i funkciji komunikacije te slušatelju u pisanju i govoru.
Kazivanje sadržaja štiva u 4-5 suvislih rečenica na temelju slike odnosno skice upotrebljavajući izraze koji se javljaju u tekstu.	Samostalno čitanje kratkih beletrističkih djela i tekstova usmene književnosti, izlučivanje i sažeto formuliranje njihove suštine.	Samostalno čitanje i razumijevanje književnih, naučno-popularnih i publicističkih tekstova. Samostalna uporaba osnovnih postupaka analize (određivanje teme, izlučivanje suštine, traženje podataka, kauzaliteti, skiciranje).	Interpretacija i otkrivanje strukture i značenjskih slojeva tekstova raznih vrsti. Poznavanje i uporaba postupaka obrade teksta adekvatno književnoj vrsti (kontekst, logička povezanost, karakteristike književne vrste).
Formuliranje mišljenja u rečenici ili dvije o likovima, njihovim postupcima i ponašanju koji se javljaju u pročitanoj tekstu.	Prepričavanje radnje obrađenog štiva. Kratka karakterizacija glavnih likova. Formuliranje osobnog mišljenja o postupcima likova i životnim situacijama koje se javljaju u štivu.	Stvaranje i formuliranje samostalnog mišljenja o pročitanim književnim djelima.	Usporedba raznih pročitanih mišljenja, prepoznavanje sličnosti i razlika te njihova interpretacija.
			Prepoznavanje karakteristika epohalnih stilova, stilskih smjerova te karakteristika stilskih slojeva u reprezentativnim tekstovima.

3. Stvaranje pismenih tekstova, izgled pisanja, pravopis

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Učenje slova, usvajanje i uporaba osnovnih karakteristika hrvatskog jezika.	Odgovarajući tempo i ritmik, urednog pisanja.	Uporaba pisanja kao sredstva za izražavanje samobitnosti pojedinca.	Etiki, estetski rukopis.
Pravilno prepisivanje kraćih tekstova.	Svjesna uporaba učenih gramatičkih spoznaja.		
Vježbanje raščlanjivanja teksta. Vježbanje stvaranja raznih kratkih tekstova (pismo, ešitka, opis, karakterizacija).	Stvaranje kraćih tekstova raznih vrsta (opis, pripovijedanje, karakterizacija). Formuliranje osobnih i ićenjem stećenih doživljaja upotrijebivši naznačene vrste tekstova.	Sposobnost stvaranja teksta u raznim vrstama (opis, pripovijedanje na temelju raznih aspekata pripovjedača, karakterizacija, prikaz).	Sposobnost stvaranja i strukturiranja tekstova u raznim vrstama (pismo, autobiografija, zamolba, karakterizacija, opis, i dr.) u privatnoj i javnoj uporabi.
Pisanje teksta od 6–8 suvislih rećenica na određenu temu koristeći se usvojenim pravopisnim pravilima.	Pravopis prilikom diktata. Uporaba pravopisnih pravila na razini vještine u aktivnom rjećeniku.	Svjesna uporaba učenih gramatičkih, pravopisnih i jezićenopravilnosnih spoznaja u pisanju sastavaka.	Svjesna i sigurna uporaba učenih gramatičkih, pravopisnih i jezićenopravilnosnih spoznaja.
	Kreativno stvaranje teksta (pisanje završetka uz pročitana djela, nastavak priče). Samokontrola, otkrivanje pravopisnih pogrešaka, njihov samostalni ispravak.	Sposobnost izražavanja samobitnosti i kreativno stvaranje u raznim vrstama (pisanje dijaloga, transkripcija dijaloga u oblik pripovijedanja). Izražavanje misli, osjećaja iz raznih aspekata gledišta.	Razvijanje sposobnosti izražavanja samobitnosti i kreativnog stvaranja u raznim vrstama (pisanje dijaloga, transkripcija dijaloga u oblik pripovijedanja). Poznavanje i uporaba karakteristika publicističkih vrsta (vijest, izvještaj, oglas).

4. Spoznaje o materinskom jeziku

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Prepoznavanje rećenice, riječi, sloga, samoglasnika i suglasnika; samoglasničko „r”. Pravilni izgovor glasova lj, è, æte alternacije ije/je.	Poznavanje pravila strukturiranja rećenice. Prepoznavanje povezanosti između jezićenih razina (glas, riječ, spoj riječi, rećenica, tekst).	Svjesna uporaba gramatičkih, jezićenopravilnosnih i pravopisnih spoznaja stećenih na ranijim godištim.	Funkcionalna uporaba spoznaja opisne gramatike hrvatskog jezika.
Pravilna uporaba imenskih riječi i glagola u rećenici. Odvojeno pisanje pomoćnog glagola od glagola, pravopis riječi li.	Obogaćivanje spoznaja o vrstama riječi, uloga vrsta riječi u rećenici. Upoznavanje korištenja rjećenika.	Zapažanje veze između označitelja i značenja rješavanjem zadataka vezanih uz značenje riječi.	Prepoznavanje veze između označitelja i značenja riječi, poznavanje strukture značenja te njena uporaba u sastavljanju teksta (komunikaciji).

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Vježbe sastavljanja teksta u jezičnoj uporabi odgovarajućoj uzrastu učenika. Opažanje različite jezične uporabe, zapažanje različitosti putem izražajnih primjera.	Zapažanje i prepoznavanje raslojavanja jezika putem primjera posebno s obzirom na leksik.	Osnovne razlike između hrvatskog standardnog jezika i njegovih narječja.	Uvježbanost u uporabi spoznaja o tekstu, semantici, pragmatici, stilistici u raznim tipovima teksta i književnih vrsta.
	Prepoznavanje promjene jezika putem usporedbe tekstova pisanih u ranijem razdoblju i u suvremeno doba uočavanjem razlika posebno s obzirom na razlike u leksiku.	Zapažanje promjene i neprekidnosti jezika na temelju primjera (prvenstveno s obzirom na leksik i učenih gramatičkih pojava) putem usporedbe tekstova nastalih u raznim vremenima.	Poznavanje podrijetla i mjesta hrvatskog jezika u indoeuropskoj i slavenskoj jezičnoj porodici.
Prepoznavanje razlika između hrvatskog i mađarskog jezika, njihovo formuliranje adekvatno uzrastu.	Proširivanje spoznaja o različitosti hrvatskog i mađarskog jezika.	Sposobnost usporedbe spoznaja o hrvatskom i mađarskom jeziku, težnja za što točnijem određivanju pojedinih pojava.	Usporedba osobnosti hrvatskog i mađarskog jezika. Formuliranje razlika proizlazećih iz različitog tipa jezika.

5. Spoznaje o književnosti

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Težiti da učenici zavole čitati i probuđivanje potrebe za čitanjem.	Probuđivanje svijesti da je čitanje izvor estetskog, osjećajnog i mislenog doživljaja.	Održavanje budnosti svijesti da je čitanje izvor raznih doživljaja, koji pridonosi upoznavanju duhovnosti danog naroda.	Poticanje na čitanje s određenim ciljem i ukusom. Osvijestiti da je književni doživljaj nepresušni izvor stjecanja iskustava ljudskog života: osjećaji, ideje, misli, životne situacije, konflikti, postupci.
Čitanje lirskih djela (pjesme, brojalice, djela iz domaće umjetničke i usmene književnosti te narodne i umjetničke književnosti matičnog naroda), poistovjećivanje s osjećajima izraženih u njima.	Prepoznavanje teme, poruke, ugođaja lirskog djela.	Formuliranje teme, poruke, ugođaja lirskog djela. Poistovjećivanje oblika pojavljivanja lirskog subjekta (pjesnička funkcija). Prepoznavanje povezanosti sadržaja i forme (književna vrsta).	Karakteristike, struktura, izražajni oblici (vrste) lirike, poznavanje i uporaba pjesničkog izražavanja (stilistička sredstva), versifikacijskih spoznaja prilikom interpretacije lirskih djela.
Čitanje epskih djela (pripovijetke, priče, odlomci dječjih romana književnosti Hrvata u Mađarskoj i književnosti matičnog naroda).	Skupno i samostalno čitanje te obrada epskih djela.	Prepričavanje radnje epskih djela, karakterizacija likova, skupno i samostalno formuliranje poruke na temelju primjera. Samostalno stvaranje pripovijetke.	Karakteristike epike, epske vrste, epska kompozicija, jezične osobnosti; pripovijedač, prostor, vrijeme, radnja, aspekt pripovijedača, poznavanje i uporaba pripovijedačkog postupka prilikom interpretacije epskog djela.

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Poistovjeaivanje glavnih likova epskih djela.	Formuliranje vanjskih i unutrašnjih osobina likova.	Poznavanje glavnih odlika karakterizacije na temelju skupno i individualno obrađenih djela.	Poznavanje i uporaba sredstava karakterizacije u književnim djelima te u svakodnevnom životu. Usporedba karakteristika tipa èovjeka društva, gospodarstva i politike razlièitog doba.
	Zapažanje svojstvenosti pripovjednih i dramskih djela.	Poistovjeaivanje svojstvenosti pripovjednih i dramskih djela putem primjera.	Karakteristike drame, dramska kompozicija, dramske vrste; oblici dramskog izražavanja, stilske osobnosti; dramski lik; dramski prostor i vrijeme; drama i kazalište.
Èitanje i izvođenje narodnih igara, dramatiziranih oblika (pripovijetke, lutkarske igre, stihovne forme).	Dramsko predoèavanje pripovjedaka, epskih pjesama te svakidašnjih situacija.	Skupno i individualno èitanje, obrada i prikazivanje dramatiziranih oblika, dijaloga i dramskih djela. Interpretacija situacija i instrukcija. Situacijske igre.	Samostalno èitanje i obrada dramatiziranih oblika, dijaloga i dramskih djela. Interpretacija komièenih i situacija i karaktera (komedija situacije, karaktera, konverzacije). Uloga konflikta u dramskom djelu. Tragièni lik. Katarza.
Upoznavanje usmene književnosti Hrvata u Mađarskoj i matiènoj zemlji (narodna pripovijetka, narodna pjesma, brojlica, zagonetka, poslovica).	Uoèavanje razlika između narodne i umjetnièke književnosti na temelju primjera.	Jeziène specifiènosti modernog doba. Opažanje elektroniène komunikacije (SMS-poruke, skraæenice, e-mail, i dr.) i oblika masovne komunikacije (masmediji).	Moguænosti koje pruže nosaèi spoznaja (CD-Rom, DVD, video) u stjecanju spoznaja. Odnos elektroniènih nosaèa spoznaja i tiskane književnosti. Veza modernog doba i narodne književnosti.
Prepoznavanje životnih situacija u proèitanim djelima, formuliranje mišljenja o postupcima glavnih likova.	Upoznavanje osnovnih književnih tema.	Nekoliko znaèajnih tema i formalnih tradicija hrvatske, mađarske i svjetske književnosti. Na temelju jedno-dva književnih djela prepoznavanje osnovnih karakteristika epohalnog stila.	Prepoznavanje povezanosti između tema, životnih situacija, motiva, oblika djela hrvatske, mađarske i svjetske književnosti. Sposobnost analize proèitanog djela na više naèina s razlièitog aspekata (tematsko-motivski, književna vrsta, životno djelo, stilski smjer, ideja, kontekst).
Kazivanje sadržaja proèitanih djela, kratko formuliranje njihove poruke, osjeæaja i ugoðaja.	Težnja za nijansiranim formuliranjem sadržaja, poruke, osjeæaja proèitanih djela. Povezivanje osobnih	Težnja za uopaivanjem (tipiziranje) karaktera, životnih situacija, ponašanja predoèenih u književnim djelima, i	Težnja za uopaivanjem (tipiziranje) karaktera, životnih situacija, ponašanja predoèenih u književnim djelima, i

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
	iskustava, životnih situacija sa životnim situacijama prisutnih u književnim djelima.	nijansiranim izražavanjem sadržaja.	nijansiranim izražavanjem sadržaja. Snalaženje u tokovima književnosti. Iskustvo i izražavanje osobnog mišljenja u komparativnoj analizi. Izražavanje osobnog osjećaja i suda prilikom analize i interpretacije književnih djela.

Hrvatski jezik i književnost za škole s predmetnom nastavom

Razvojne zadatke

Tradicionalni oblik

1. Razumijevanje govora

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Razumijevanje jednostavnih uputa, pitanja, riječi koje se odnose na učenikovu osobu, obitelj, okoliš stanovanja i školu.	Razumijevanje jednostavnih izražavanja, pitanja, i odgovora u sljedećim temama: obitelj, zdravlje, slobodno vrijeme, kupovina, kultura odnosno teme vezane uz hrvatsku narodnost. Rješavanje zadataka na temelju slušanog teksta.	Razumijevanje govora (teksta) o poznatoj temi čestih situacija: škola, slobodno vrijeme, šport, rad, putovanje, pošta, hrana, zdrav način života, poznavanje okoline, poznavanje države, manjinska prava. Razumijevanje suštine radio i TV-emisije na te teme.	Praćenje misli predavanja, praćenje i razumijevanje vijesti radija i televizije, razumijevanje sadržaja igranih filmova. Razumijevanje hrvatskih književnih djela (pisanih normativnim jezikom i nekih pisanih narječjem). Razumijevanje i slijed sadržaja hrvatski kazališnih predstava i književnih vežeri.

2. Vještina govorenja

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Pravilan izgovor u svakodnevnoj komunikaciji. Vježbanje postavljanja pitanja i odavanja odgovora s pravilnom intonacijom u svakodnevnoj komunikaciji: predstavljanje, pozdrav, traženje i davanje informacije s uporabom karakterističnih izraza. Poznavanje 2-3 kraćih književnih djela (iz	Pravilan izgovor i intonacija u svakodnevnoj komunikaciji. Jednostavno izjašnjavanje u sljedećim temama: obitelj, stan, škola, okolica stanovanja, hrvatski društveni praznici i vjerski blagdani, zdravlje. U označenim temama usmeno izjašnjavanje u 6-8 suvislih rečenica. Memorizacija 5-6 pjesama, poznavanje	Sudjelovanje u razgovoru u temama naznačenim u prvoj točki koristeći učene izraze. Formuliranje osobnog doživljaja, misli, mišljenja, osjećaja njihovo jednostavno i jasno izražavanje adekvatno govornoj situaciji jednostavnim i složenim rečenicama (10-15) pravilnim naglaskom i intonacijom. Memorizacija 8 pjesama i	Sudjelovanje u svakodnevnoj komunikaciji (dijalog, razmjena informacija) služeći se usvojenim rječnikom sa sugovornikom koji na razini materinskog jezika govori hrvatski. Formuliranje i izražavanje misli, osjećaja, doživljaja, mišljenja, odnosno obrazloženje i

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
usmene književnosti) i nekoliko poslovice, zagonetaka.	nekoliko poslovice i zagonetaka.	10 redaka proznog ili dramskog teksta.	argumentacija u složenim rečenicama u duhu hrvatskog jezika. Kazivanje priče, sastavljanje pitanja u svezi pročitano, slušano, viđeno. Memorizacija 8 pjesama i 15 redova proznog ili dramskog teksta.

3. Razumijevanje čitanja

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Glasno čitanje u odgovarajućem tempu s pravilnim izgovorom. Davanje povratne informacije pismeno i usmeno o tome da je čitatelj shvatio jednostavan tekst. Izlučivanje jednostavnih informacija iz zadanog teksta (natpis, reklama).	Čitanje nepoznatog teksta u odgovarajućem tempu s pravilnim izgovorom pridržavajući se pravila interpunkcije. Sažeto kazivanje sadržaja štiva.	Težno, razgovijetno čitanje jezično složenijeg poznatog i nepoznatog teksta s pravilnim naglaskom i intonacijom. Razumijevanje pročitano, odnosno izlučivanje bitnog u njemu u temama naznačenim u prvoj točki: razumijevanje događaja, osjećaja, mišljenja. Obrada tih tekstova uz pomoć učitelja. Interpretacija nekoliko književnih djela (pjesma, novela, roman) domaće književnosti i književnosti matične zemlje. Sposobnost prikaza tih umjetničkih djela.	Izlučivanje bitnog iz pročitanih tekstova raznih razdoblja (književna djela, ostali tekstovi) i sažimanje njihovog sadržaja. Obrada tekstova (prema zadanim aspektima) uz pomoć učitelja i samostalno. Interpretacija književnih (pjesma, novela, roman) i publicističkih djela iz domaće literature i književnosti matične zemlje. Sposobnost prikaza tih umjetničkih djela.

4. Pisanje

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Ėitko pisanje u tempu koji odgovara uzrastu. Pravilno pisanje opæuporabnog leksika prilikom diktata, prepisivanje jednostavnih tekstova bez pogreške. Stvaranje teksta u 4-5 rećenica u temama naznaćenim u prvoj točki (predstavljanje, razglednica, poruka) koristeći se usvojenim rječnikom.	Stvaranje teksta od 6-8 povezanih jednostavnih rećenica na osnovu slike. Stvaranje kratkog sastava o nekom osobnom doživljaju. Slijediti norme hrvatskog pravopisa.	Formuliranje opisa, opisivanje doživljaja i kratke priče u 10-15 rećenica pridržavajući se pravopisnih i pravopisnih normi hrvatskog jezika. Pisanje pisma upotrijebivši raznih tipova tekstova (doživljaj, događaj, karakterizacija). Prijevod jednostavnih tekstova.	Stvaranje raznih tipova tekstova (privatno i službeno pismo, vrste opisa, autobiografija). Stvaranje podužih tekstova o aktualnim problemima Hrvata u Mađarskoj. Izražavanje idejnog sadržaja, ugođaja hrvatskih književnih i publicističkih djela u tekstu koristeći se pri tom složenim rećenicama. Izražavanje osobnog mišljenja, stava u svezi njih. Prijevod tekstova u svakidašnjim i aktualnim temama.

Hrvatski jezik i književnost za škole s predmetnom nastavom

Razvojne zadatke

Prošireni oblik

1. Razumijevanje govora

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Razumijevanje kraćih tekstova koji su vezani uz neposrednu okolicu ućenika (obitelj, dom, škola, zdravlje, priroda, promet) te uz život i svakidašnju djelatnost hrvatske narodnosti. Razumijevanje opæuporabnog leksika vezanog uz gore navedene teme.	Razumijevanje tekstova vezanih uz teme prethodnih godišta, odnosno u uz sljedeće teme: posao, kultura, društveni život.	Slijeđenje misli predavanja, slijeđenje i razumijevanje radijskih i televizijskih vijesti, razumijevanje sadržaja igranih filmova. Razumijevanje hrvatskih književnih djela (pisanih normativnim jezikom i nekih pisanih na narječju). Razumijevanje i slijeđenje sadržaja hrvatskih kazališnih predstava i književnih većeri.	Razumijevanje tekstova raznih tema (bez ogranićenja u temi). Poznavanje reprezentativnih književnih djela domaće književnosti i literature matičnog naroda., prepoznavanje specifićenosti hrvatskog jezika u opæuporabnom i pjesničkom jeziku. Slijeđenje i razumijevanje filmova kazališnih predstava, književnih razgovora, stručnih predavanja na hrvatskom jeziku.

2. Vještina govorenja

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Sudjelovanje u svakodnevnoj komunikaciji (dijalog, razmjena informacija) u temama naznačenim u prvoj točki. Poznavanje nekoliko ustaljenih izraza, i tipičnih izraza. Poznavanje 4-5 kraćih književnih djela (iz usmene književnosti).	Izjašnjavanje u 8-10 povezanih rečenica u svezi već naznačenih tema. Kazivanje doživljaja, priča jednostavnim povezanim rečenicama. Iznošenje plana o slobodnom vremenu. Memorizacija 50-80 redaka (lirike i proze), poznavanje nekoliko poslovice i zagonetaka.	Sudjelovanje u svakodnevnoj komunikaciji (dijalog, razmjena informacija) služeći se usvojenim rječnikom sa sugovornikom koji na razini materinskog jezika govori hrvatski. Formuliranje i izražavanje misli, osjećaja, doživljaja, mišljenja, odnosno obrazloženje i argumentacija u složenim rečenicama u duhu hrvatskog jezika. Kazivanje priče, sastavljanje pitanja u svezi pročitano, slušano, viđeno. Memorizacija 8 pjesama i 15 redova proznog ili dramskog teksta.	Razgovor, iznošenje osobnog doživljaja i stava u svezi tema naznačenih u prvoj točki u duhu hrvatskog jezika u 15-20 složenih rečenica s uporabom stručnih izraza.

3. Razumijevanje čitanja

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Težno i razgovijetno čitanje poznatog teksta s odgovarajućim naglaskom i intonacijom. Kazivanje sadržaja pročitano štiva jednostavnim rečenicama.	Nijemo čitanje i razumijevanje sadržaja pročitano teksta. Usmena i pismena obrada štiva uz pomoć učitelja.	Izlučivanje bitnog iz pročitanih tekstova raznih razdoblja (književna djela, ostali tekstovi) i sažimanje njihovog sadržaja. Obrada tekstova prema zadanim aspektima) uz pomoć učitelja i samostalno. Interpretacija književnih (pjesma, novela, roman) i publicističkih djela iz domaće literature i književnosti matične zemlje. Sposobnost prikaza tih umjetničkih djela.	Razumijevanje pročitanih kompleksnih tekstova, njihova samostalna obrada na nastavnom satu i kao domaća lektira. Poznavanje i čitanje značajnih književnih djela domaćih autora i književnosti matičnog naroda (pjesma, novela, pripovijetka, roman, drama, vrste usmene književnosti). Prepoznavanje i formuliranje njihovih vrednota iznošenje osobnog stava o njima. Razumijevanje ideje pročitanih dijalektalnih djela, prepoznavanje njihovog značaja. Čitanje i razumijevanje hrvatskih časopisa, tjednika Hrvata u mađarskoj (Hrvatski glasnik) te članaka hrvatskog kalendara. Iznošenje osobnog mišljenja o njima.

4. Pisanje

4. razred	6. razred	8. razred	12. razred
Pravilno pisanje opæuporabnog leksika prilikom diktata, prepisivanje jednostavnih tekstova bez pogreške. Stvaranje teksta u 6-8 povezanih jednostavnih reëenica na osnovu slike. Dopuna jednostavnih reëenica raznim reëeniënim dijelovima.	Slijediti norme hrvatskog pravopisa. Stvaranje govornih situacija. Stvaranje teksta od 9-12 reëenica na temelju osobnog doživljaja odnosno proëitanog štiva. Ispunjavanje jednostavne tiskalice. Formuliranje pozdravnog teksta raznih tema i èestitke.	Stvaranje raznih tipova tekstova (privatno i službeno pismo, vrste opisa, autobiografija). Stvaranje podužih tekstova o aktualnim problemima Hrvata u Maðarskoj. Izražavanje idejnog sadržaja, ugoðaja hrvatskih književnih i publicistièkih djela u tekstu koristeæi se pri tom složenim reëenicama. Izražavanje osobnog mišljenja, stava u svezi njih. Prijevod tekstova u svakidašnjim i aktualnim temama.	Samostalno razumijevanje i obrada domaañ književnih djela i djela matiène književnosti prema zadanim aspektima (pjesma, novela, pripovijetka, roman, drama, vrste usmene književnosti). Prepoznavanje i formuliranje njihovih vrednota, iznošenje osobnog stava o njima. Prikupljanje podataka u svezi prošlosti i sadašnjosti Hrvata u Maðarskoj, njihovo sreðivanje i obrada. Prilikom stvaranja pismenog teksta sigurna uporaba gramatièkih, pravopisnih i stilistièkih spoznaja. Prevoðenje tekstova pomoæu rjeënika.

Hrvatski narodopis

Razvojne zadaæe

Za sve nastavne oblike

1. Stjecanje spoznaja, uëenje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Poznavanje i izvedba mjesnih narodnih djeëjih igara, plesova i obiëaja. Skupljanje hrvatskih naziva mjesne nošnje, alata te narodnih djeëjih igara, poslovice i zagonetaka. Poznavanje i izvedba narodnih èestitaka vezanih za razne blagdane (npr. Božić, Nova godina). Skupljanje i poznavanje hranidbenih obiëaja (npr. postavljanje stola) i tipiënih hrana	Orijentacija na zemljovidu Maðarske: poznavanje hrvatskog naziva hrvatskih naselja i odreðivanje njihovog položaja na zemljovidu te povezivanje hrvatskih etnièkih skupina (kajkavski, gradišæanski Hrvati, Bunjevci, Šokci, Raci, Bošnjaci) s naseljima. Stjecanje spoznaja o naëinu života, duhovnoj i materijalnoj kulturi domaañ Hrvata putem osobnog razgovora,	Obogaæivanje spoznaja o naëinu života, duhovne i materijalne kulture domaañ Hrvata putem osobnih razgovora, proëitanih tekstova, fotografija, filmova i drugih masmedija. Skupljanje informacija o prošlosti i sadašnjosti te jeziënih specifiënostima Hrvata u Maðarskoj. Poznavanje znaëajnijih dogaðaja povijesti matiène zemlje te zajednièkih	Sposobnost za stjecanja spoznaja koje se odnose na prošlost i sadašnjost te duhovnu i materijalnu kulturu Hrvata u Maðarskoj i matiënoj zemlji iz raznovrsnih izvora; njihovo svrstavanje razumijevanje i uporaba. Sposobnost usporedbe izmeðu povijesnog položaja, naëina života i kulture Hrvata u Maðarskoj te matiënoj zemlji.

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
vezanih uz razne blagdane. Upoznavanje simbola vezanih za pojedine blagdane. Pronalaženje i upoznavanje tipičnih mjesnih kuća, gospodarskih i inih građevina (šetnja po selu, skupljanje fotografija, osobni razgovori). Stjecanje iskustava o životu mjesnih Hrvata. Pravljenje poklona, ukrasa vezanih uz blagdane.	pročitanih tekstova, fotografija, filmova i drugih masmedija. Zapažanje specifičnosti jezične uporabe pojedinih hrvatskih etničkih skupina. Poznavanje simbola Republike Hrvatske. Uporaba stečenih spoznaja u rješavanju raznih zadataka: kazivanje doživljaja, projektni rad. Dramatizirana izvedba značajnijih narodnih običaja (Božić, Uskrs, Duhovi). Predočavanje narodnih motiva, alata, kuća, namještaja, dijelova nošnji, i sl. raznim likovnim tehnikama (npr. crtanje, bojanje, mozaik, slika sastavljena od sjemenki).	točaka tisućstogodišnjeg suživota Hrvata i Mađara. Uporaba stečenog znanja (informacije, podaci) u različitim situacijama. Poznavanje ustanova Hrvata u Mađarskoj (Hrvatska državna samouprava, mjesne manjinske samouprave, Savez Hrvata u Mađarskoj, Hrvatsko kazalište, Hrvatski znanstveni zavod, Hrvatska redakcija Mađarskog radija i televizije, Croatica, Hrvatski glasnik, muzeji, škole). Poznavanje karakteristika užeg zavičaja, sposobnost za njegov prikaz. Prikaz osobnog porodičnog stabla.	Poznavanje kulture domaćih Hrvata i matičnog naroda. Poznavanje prava, društvene organizacije (hrvatske manjinske samouprave, civilne udruge, kulturna društava) Hrvata u Mađarskoj. Argumentacija, formuliranje osobnog mišljenja, njegova obrana u svezi odluka, događaja, pojavama domaćih manjine. Usvajanje načina života svjesnog pripadnika manjini: mađarski državljanin sam hrvatske narodnosti koji se mogu afirmirati i u Europskoj Uniji sa svojom dvojezičnošću, dvokulturalnošću i poznavanjem stranog jezika. Svoju kulturu, materinski jezik čuvam, njegujem, razvijam, dok ove vrednote većinskog i drugih naroda poštujem i njegujem.

2. Kritičko razmišljanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Samostalno formuliranje pitanja u svezi teme (npr. zašto se stavljaju na božićni stol kolači, alati, sjemenke, a pod stol slama; buše na lice Mohačana). Shvaćanje povezanost narodnih običaja sa životom naroda preko vjerskih običaja. Prisutnost ljudske zbilje i čeznje u običajima, djelima usmene književnosti preko reprezentativnih primjera (narodna pjesma, narodna pripovijetka, anegdota, običaj, blagdan).	Samostalno formuliranje pitanja u svezi teme. Interpretacija ponašanja, postupaka poznatih ličnosti mađarskih Hrvata koji su značajno utjecali na način života i društvenu afirmaciju svog naroda. Poznavanje bitnih elemenata karaktera naših povijesnih i javnih ličnosti, te običnog čovjeka. Prepoznavanje situacije da se u suživotu hrvatske manjine (i matične države) mogu desiti situacije koje se različito prosuđuju.	Upoznavanje specifičnosti pojedinih hrvatskih etničkih skupina proizlazećih iz društvenog položaja i jezičnih osobnosti. Poznavanje društvenih te individualnih mogućnosti i ograničenja proizlazećih iz manjinske biti. U svezi gore navedenih formuliranje osobnog mišljenja i njegova argumentacija. Prepoznavanje uzajamnosti suživota Hrvata i Mađara. Vrednote državljana, gospodarstva, prirode itd. matične zemlje i domovine (Republika	Formuliranje stava i argumentacija u svezi sudbinskih preokreta Hrvata u Mađarskoj. Ispreplitanje mađarske i hrvatske povijesti, te njihov poseban razvoj na temelju izvora. Analiza značajnijih događaja povijesti matične zemlje i točaka tisućstogodišnjeg suživota Hrvata i Mađara. Dokazivanje uzajamnog djelovanja dviju književnosti putem primjera. Analiza, povlačenje posljedica i njihovo formuliranje o

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
		Mađarska), njihova zaštita, uzajamno djelovanje, zaštita ljudskih prava.	pravima i društvenoj organizaciji Hrvata u Mađarskoj. Formuliranje samostalnog mišljenja u svezi budućnosti Hrvata u Mađarskoj. Koncipiranje prijedloga radi održavanja i razvijanja samobitnosti domaćih Hrvata (npr. zadaće obiteljskog odgoja, hrvatskih manjinskih samouprava, civilnih udruga, kulturnih društava, uloga škola). Vrednovanje sustava domaćih manjina i ljudskih prava na temelju aspekata osobnog vrednovanja. Kritisčki prikaz međunarodnih veza hrvatske manjine u prošlosti i sadašnjosti. Upravo u pojave aktualne manjinske politike i ljudskih prava. Njihova usporedba na temelju funkcionalnih i strukturalnih aspekata. Poznavanje i prikaz pojavnosti hrvatske manjine izvan granica matične zemlje, sređivanje upoznatih pojava prema kauzalitetu, sličnosti, različitosti, namjera i posljedica.

3. Komunikacija

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Razgovor o temi vezanoj o hrvatskoj manjini. U razgovoru uporaba stečenih spoznaja. Postavljanje pitanja, razumijevanje odgovora prilikom osobnih razgovora, koji se odnose na način života i kulturu hrvatske manjine. Usmeno izvješće o sakupljanju i osobnim razgovorima. Predoćavanje načina	Razgovor o temi vezanoj uz hrvatsku narodnost. U razgovoru uporaba stečenih spoznaja. Postavljanje pitanja, razumijevanje odgovora prilikom osobnih razgovora, koji se odnose na način života i kulturu hrvatske manjine. Usmeno izvješće o sakupljanju i osobnim razgovorima. Predoćavanje načina	Upoznavanje specifičnosti pojedinih hrvatskih etničkih skupina proizlazećih iz društvenog položaja i jezičnih osobnosti. Formuliranje društvenih te individualnih mogućnosti i ograničenja proizlazećih iz manjinske biti. U svezi gore navedenih formuliranje osobnog mišljenja i njegova argumentacija.	Sudjelovanje u razgovoru povedenom u temama: manjinska politika, ljudska prava. U razgovoru, raspravi izlaganje osobnog mišljenja uz argumentaciju, eventualno promjena osobnog mišljenja uslijed argumenata drugih. Tolerantno ponašanje prilikom rasprave.

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
života, običaja hrvatske manjine jezičnim sredstvima (dramatizirana scena, iznošenje doživljaja). Nejezična komunikacija (crtanje, bojanje, mozaik, ples i dr.) o iskušenom, skupljenom.	života, običaja hrvatske manjine jezičnim sredstvima (dramatizirana scena, iznošenje doživljaja). Nejezična komunikacija (likovna umjetnost, plesna umjetnost) o iskušenom, skupljenom (crtanje, bojanje, mozaik, ples i dr.). Izvedba pjesama, narodnih pripovijedaka, priča, narodnih pjesama na nastavnom satu i školskim priredbama.	Razgovor o uzajamnom djelovanju Hrvata i Mađara. Prikazivanje događaja, priča, pojavnosti, narodnih nošnji na školskim priredbama.	Izvešće, održavanje predavanja iz hrvatske književnosti, narodopisa, publicistike, odnosno na temelju radio- i TV-emisije. Izložba samostalnog prikupljanja.

E)

NÉMET KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Német nyelv és irodalom

(A tannyelvű és kétnyelvű kisebbségi oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Érthető, artikulált beszéd. Helyes kiejtés a mindennapi beszédben, a vers- és prózamondásban. Utasítások, közlések megértése, a beszédhelyzethez igazodó válaszadás.	Biztonságos eligazodás a hétköznapi kommunikációs helyzetekben. A közlés kifejezése egyszerű, érthető mondatokban.	Bekapcsolódás különböző kommunikációs folyamatokba. Saját álláspont kifejtése, indokokkal, érvekkel alátámasztva.	A kommunikációs folyamathoz történő rugalmas alkalmazkodás. Választékos beszéd, a gondolatok változatos, lényegkiemelő, pontos megfogalmazása. Érthető, nyelvileg igényes szókincs használata, amely pontosan kifejezi a beszélő szándékát.
Rövid párbeszéd folytatása különböző szituációkban. Megfigyelések, élmények néhány mondatos, összefüggő elmondása. Képekről 6-8 mondat alkotása szóban, tanítói kérdésekre reagálva.	A kommunikáció különböző formáinak ismerete és használata: kérdésfeltevés, válaszadás, véleménynyilvánítás, vitában érvelés.	Hallott szöveg reprodukálása. Felkészülés után élménybeszámoló tartása átélt eseményekről.	Germanizmusok megfelelő használata. Helyes intonáció minden beszédhelyzetben. A kommunikáció és metakommunikáció összhangja a beszédben.
Olvasmányok tartalmának összefoglalása, összefüggő mondatokkal. Saját vélemény rövid megfogalmazása.	Elemi udvariassági formák ismerete és használata.	Tudósítás és interjúkészítés érdekes eseményekről ismert személyekkel.	A hétköznapi beszéden kívül a tömegkommunikáció és a művészetek – irodalom, színház, film, képzőművészet, zene – szókincsének ismerete és használata. Az olvasottak, látottak, hallottak reprodukciója, megfelelő szókincs és szófordulatok alkalmazásával.
Kijelentő, kérdő és felszólító mondatok helyes képzése és hangsúlyozása.	Képek és illusztrációk leírása. Rövid tudósítás és interjú készítése az osztályban.	Vers- és prózamondás szépirodalmi és nyelvjárási szövegekből.	Memoriterek szöveghű előadása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Dramatikus formák kipróbálása az osztályközösségben pl. mesejáték, bábjáték, zenés-dalos színjáték bemutatása.	Nyelvileg igényes szófordulatok használata. Helyes németes intonáció.	Szerepmegformálás színjátékban és más műfajokban, mint paródia vagy verses-zenés összeállítás. A testbeszéd és az élőbeszéd összhangjának tudatos megteremtése.	Tolmácsolás magyarról németre és németről magyarra a két nyelv sajátosságainak szem előtt tartásával.
	Dramatizált jelenetek, helyzetek, életképek csoportos előadása. A mimika és a gesztikuláció összehangolása az élőbeszéddel.	Növekvő igényesség az egyéni nyelvhasználatban és intonációban.	Az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szintek, un. C1 és C2 szint követelményeinek és a Sprachdiplom II. követelményeinek megfelelő szint teljesítése.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Felkészülés és megértés után hangos és néma olvasás gyakorlása az életkornak megfelelő rövid szövegeken.	Ismert szövegek folyamatos, kifejező olvasása, értelmezése, rövid összefoglalása.	Idegen szövegek folyamatos, kifejező olvasása, tartalmának összefoglalása.	Irodalmi, publicisztikai és szakszövegek megértése és értelmező felolvasása.
Az olvasott mese jelentésének megértése, mondanivalójának rövid megfogalmazása tanítói segítséggel. A szereplők tetteinek magyarázata egy-két mondatban. A megértés ellenőrzése egyszerű feladatokkal, írásban és rajzban.	Szövegértési technikák, szövegösszefüggés, szövegkörnyezet tudatos figyelemmel kísérése.	A német ifjúsági irodalom alkotásaiból vett részlet értelmező olvasása, csoportmunkában történő feldolgozása	A szövegek szó szerinti és átvitt értelmezésű jelentéstartalmának felismerése és reprodukálása.
Négy vers szövegű felidézése.	Saját vélemény megfogalmazása az olvasott szöveg cselekményéről, szereplőiről.	A tartalom megértése, az írói üzenet megfejtése, önálló vélemény formálása.	Érvek és ellenérvek világos megfogalmazása.
Különböző szövegfajták felismerése.	Olvasmányélmény elmondása, ezáltal az aktív szókincs gyarapítása.	Ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása, megértése, tartalmának összefoglalása.	A szövegértési és feldolgozási technikák értése és használata, pl. kontextus, logikai összefüggések, jelentésrétegek, a műfaj jellemzői a különböző korokban íródott

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			művekben.
Az aktív szókincs gyarapítása a mesék és rövid történetek visszatérő kifejezéseinek megjegyzésével.	Rövid szépirodalmi és népköltészeti szövegek önálló olvasása és értékeik felismerése.		
			Stílusirányzatok felismerése szövegekben.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Betűtanulás, a német nyelvi jelrendszer sajátosságainak megtanulása és alkalmazása.	Rendezett, jól olvasható írás követelménye.	A szövegalkotás eddig ismert fajtáinak begyakorlása és újak megismerése.	Esztétikusan rendezett, jól szerkesztett íráskép.
Mondatok és rövid szövegek másolása betűtévesztés és kihagyás nélkül.	Tollbamondás után jó tempóban írás követelménye. A helyesírási szabályok betartása.	Leírás készítés minta alapján, a térbeli és időbeli elhelyezés, ill. a logikai rend szabályainak betartásával. Beszámoló, tudósítás és interjúkészítés önállóan.	Választékos szókincs, jó kifejezőkészség a minden napi élet és a műveltségterületek tartalmainak megfogalmazása során.
Adott témáról 6-8 mondat összefüggő leírása, először tanítói segédlettel, majd önállóan.	Az önkifejező írás megjelenése: rövid fogalmazás adott témában, leírás és jellemzés olvasmányélmény alapján, levélírás.	Önéletrajzírás tartalmi elemeinek ismerete és alkalmazása. Szabályosan szerkesztett magán és hivatalos levélírás ismerete és alkalmazása. Megfelelő stílusjegyek alkalmazása a különböző műfajú írásokban.	A témának megfelelő értekezés, esszé, leírás vagy jellemzés készítése. Önéletrajz, kérvény és pályázat szerkesztése.
Különböző rövid szövegminták pl. levél, üdvözlőlap, leírás, jellemzés szerkesztésének elsajátítása.	Fordítás németről magyarra, közben a szótárhasználat gyakorlása.	Fordítás szótár segítségével magyarról németre, a nyelvi sajátosságok szem előtt tartásával.	Nyelvtani és nyelvhelyességi valamint helyesírási alapos ismeretek és azok tudatos alkalmazása.
A szöveg tagolásának gyakorlása.	Kreatív szövegalkotás pl. rímpárok képzése, megkezdett történet folytatása és befejezése.	Tehetséges tanulók kreatív szövegalkotásának-rímfaragás, dramatizálás-, felkarolása, bemutatkozási lehetőség biztosítása.	Egy és kétnyelvű szótár használata fordítás közben. A kreatív szövegalkotás a tehetséges tanulóktól elvárható.

4. Ismeretek az anyanyelvről (a kisebbség nyelvéről)

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az ABC ismerete, a nyelv egyedi jelenségeinek – pl. ä, sch, kis és nagy betű magyar nyelvtől eltérő használata – felismerése és alkalmazása.	A mondatképzés szabályainak ismerete és tudatos alkalmazása.	Az 5. és 6. évfolyamon elsajátított nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.	A német nyelv leíró nyelvtanának ismerete, de elsősorban helyes alkalmazása.
A szófajok (ige, főnév, melléknév) helyes alkalmazása a mondatban. Az egyes és többes szám felismerése és helyes használata. A jelen idő helyes használata önállóan. A többi igeidő felismerése.	A szófajok helyes ragozása. A szófaj – mondatrész kapcsolat felismerése.	A műfajok stílusjegyeinek pontos használata szóban és írásban.	Törekvés az írásbeli és szóbeli kifejezés nyelvtani helyességére. Az új német helyesírás szabályainak alkalmazása.
A mondat kezdésének és zárásának helyes jelölése, az írásjegyek önálló alkalmazása. A kijelentő, kérdő és felszólító mondat szórendjének helyes használata beszédben és írásban.	A szótárak, kézikönyvek használatának gyakorlása, közben a szavak és szóelemek rendszerszerű összefüggésének felismerése.	A szavak jelentésének megváltozása különböző szövegösszefüggésben, ennek illusztrálása példákon keresztül.	A hétköznapi életből vett alá- és fölérendelő fogalmak egymáshoz rendelése. A köznyelvi és irodalmi fogalmak megértése, definiálása és használata.
	A nyelvhasználat rétegezettségének felismerése különböző típusú szövegek segítségével. A nyelvváltozás folyamatának bemutatása régies és mai német szövegek összehasonlításával.	A magyar és a német nyelv szerkezetének hasonló és eltérő vonásainak érzékeltetése példákon keresztül.	A nyelvi állandóság és változás okainak feltárása. Szinonimák stilisztikai különbözőségének érzékelése.
A német és magyar nyelv eltérő és azonos mondatképzése néhány elemének példákon keresztül történő bemutatása tudatosítja a tanulóknak a nyelvek sajátosságainak figyelemmel kísérését.	A német nyelvjárások megjelenése a mindennapokban és az irodalomban.	A nyelvjárások és az irodalmi nyelv kölcsönhatásának bemutatása példákon keresztül.	A német irodalmi nyelv és a nyelvjárás valamint a magyar nyelv azonosságainak és eltéréseinek nyelvtörténeti előzményei – tehetséges tanulók kutató munkája nyomán.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az olvasás megszerettetésén keresztül a műélvezet megtapasztalása.	Rövid terjedelmű epikai művek pl. népmese, állatmese, monda, történet önálló olvasása, tartalmuk összefoglalása és műfajuk rövid jellemzése.	Elbeszélések, rövid történetek, anekdoták, példabeszédek önálló olvasása, a művek tartalmának, mondanivalójának rövid bemutatása.	A német irodalom nagy íróinak és költőinek művein keresztül a német nép érzelm- és gondolatvilágának, valamint világszemléletének és erkölcsi felfogásának megismerése.
Versek, mondókák olvasása után, azok gondolat- és érzelmhordozóinak felismerése és a velük való azonosulás vagy elutasítás megfogalmazása.	Véleményalkotás a szereplőkről, a cselekményről és a helyszínről. Az értékek felfedezése és a velük való azonosulás.	Véleményalkotás, elemzés, jellemzés.	A magyarországi német irodalom művein keresztül a népcsoport sorskérdéseinek megismerése és a velük való azonosulás elősegítése.
Német mesék, rövid történetek olvasása, mondanivalójuk megértése, a szereplők csoportosítása megadott szempontok szerint.	Különböző témájú versek olvasása, a kedvenc vers előadása. 5-6 német vers memorizálása.	Egy ifjúsági regény elolvasása, a cselekmény, a szereplők és a mondanivaló elemzése.	A három irodalmi alapforma alaki és tartalmi jegyeinek ismerete. A művek műfaj szerinti csoportosítása.
Gyermekek és népi játékok olvasása, megértése és előadása.	Elbeszélések közös olvasása és dramatizálása az osztályban.	Költemények, balladák értelmező felolvasása és szövegű felidézése. A mű szépségének és a költő üzenetének megértésére törekvés.	Hasonló témájú versek – szerelem, természetszemlélet, haza, színek... összehasonlítása.
	Elbeszélések közös olvasása és dramatizálása az osztályban. A műfajok megkülönböztetése, ismertetőjegyeik felismerése.	Színdarab megtekintése, hangjáték meghallgatása után beszámoló a látottakról és hallottakról.	Néhány regény és dráma elolvasása és értelmezése – életműbeli, tematikus-motivikus, eszmetörténeti, stílusirányzati – tanórai feldolgozás keretében.
Német népköltészeti alkotások pl. rigmusok, köszöntők ismerete és az alkalomhoz illő elhelyezése.	Az egyéni olvasmányélmények tanórai bemutatásával az olvasás megszerettetése.	Jelenetek előadása, érdekes részletek dramatizálása, színdarabok előadása.	Rövid epikai művek – Kurzgeschichte, kisregény – önálló feldolgozása, megadott szempontok szerint.
	Az egyéni olvasmányélmények tanórai bemutatásával az olvasás megszerettetése.	Megzenésített versek, szongok ismerete.	Az irodalmi művek mondanivalója saját korukban és ma, bemutatása kutató munka alapján.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A német gyermekirodalom néhány alkotásán keresztül véleményformálás az emberi viselkedésről, a jó és a rossz küzdelméről, az emberi értékekről.		Az elektronikus információhordozók szerepe az élményszerű irodalomtanításban.	Kapcsolatkeresés a német és a magyar irodalom témaválasztása között, az okok feltárása. Az irodalmi művek elemzéséhez szükséges szókincs használata.
Az irodalom nevelő hatása, az értékekkel való azonosulás tudatosítása.	Kritikai szemlélet kialakítása.	Az irodalmi művek érzelmi és gondolati hatása jótékonyan befolyásolja a tanulók kötődését a német nemzethez és a magyarországi német nemzetiséghez.	Az elektronikus ismerethordozók használata tanórán pl. CD, videofilm, CD-ROM a különböző irodalmi alkotások élményszerű interpretálása során.

1.2. Német nyelv és irodalom

(A nyelvoktató kisebbségi oktatási forma számára)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszéderítés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: lakás, iskola, lakóhely, közlekedés, környezet, egészség, német nemzetiség életéből vett rövid történetek.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: egészség, család, történetek a német nemzetiség életéből és a német irodalomból.	A köznyelvi beszéd megértése a következő témakörökben: család, oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, hírközlés, posta, konyha, egészségvédelem, országismeret, német nemzetiség jogai és kötelességei. Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.	Rádió- és tv-műsorok közléseinek megértése. Ismeretterjesztő és játékfilmek tartalmának megértése. Német irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése. Irodalmi alkotások dramatizált előadásainak követése. Német anyanyelvi előadóművészek produkcióinak (hangjáték, színházi előadás, irodalmi est) élvezete.

2. Beszédkészség

Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása. Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai elemeinek pontos ismerete és használata. Egyszerű felvilágosítás, információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása.	Bekapcsolódás párbeszédbe, élmények elmesélése egyszerű mondatokban. 10 közmondás és mondóka, valamint 5 vers memorizálása, néhány anekdota elmesélése.	Beszélgetés, vitázás különböző partnerekkel, egyszerű, összefüggő fordulatokkal az 1. pontban megadott témakörökben. Élményekről és tapasztalatokról egyszerű mondat szerkezetek alkalmazásával beszámolni. Informálódni, kérdezni, kívánságokat kifejezni, felvilágosítást adni a német nemzetiségről. Helyes kiejtés és hangsúlyozás tudatos alkalmazása.	Beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Kapcsolatteremtés, véleményformálás, élménybeszámoló, történet elmesélése a megfelelő szókincs alkalmazásával. Beszámoló német nemzetiségi eseményekről, kulturális programokról, a rádió és a tv nemzetiségi adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. 5-6 vers memorizálása.
---	---	---	---

3. Olvasásértés

Hangos olvasás helyes ritmusban, jó kiejtéssel és hangsúlyozással. Egyszerű szövegekből (reklám, feliratok) információk nyerése és visszaadása.	Az első pontban megadott témakörök szövegeinek feldolgozása, különös tekintettel a német nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére.	Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúllyal történő olvasása. A már meglévő lexikai tudás használatával az olvasott szöveg összefoglalása, a tartalmi elemekről vélemény formálása. Hosszabb szövegek esetén a lényeg kiemelése. Német versek, elbeszélések olvasás utáni értelmezése. Magyarországi német szerzők rövid műveinek megértése, tartalmuk, mondanivalójuk értelmezése a német nemzetiség életéről és kultúrájáról kialakult kép gazdagítása céljából.	Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, véleményformálás, érvelés mellette vagy ellene. Ifjúsági folyóiratok cikkeinek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasása utáni értelmezése, értékeik felismerése.
---	---	---	---

4. Írás

Az alapszókinszavainak helyes írása. Mondatok és rövid összefüggő szövegek másolása és diktálás utáni leírása. Minta alapján több mondatból álló, összefüggő szöveg írása pl. üdvözlő lap, bemutatkozás.	Képleírás, kép történetének megfogalmazása írásban. Egyszerű nyomtatvány kitöltése. A német helyesírás szabályainak ismerete és alkalmazása.	Az 1. pontban felsorolt témakörökkel kapcsolatos gondolatok kifejezése írásban. Fogalmazás, beszámoló, levélírás a szövegszerkesztési formák betartásával. Élménybeszámoló írása az önállóan olvasott irodalmi művekből. A nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak alapos ismerete és alkalmazása. Egyszerűbb szövegek fordítása szótár segítségével.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, önéletrajz, külső és belső jellemzés). Élménybeszámoló írása egy-egy magyarországi német irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási alapos ismeretek használata. Fordítás németről magyarra és magyarról németre szótár segítségével.
---	---	--	--

Bővített nyelvoktató forma

1. Beszéderítés

Szövegek megértése a következő témakörökben: otthon, iskola, szabadidő, természet, német nemzetiség élete.	Szövegek megértése a következő témakörökben: munka, kultúra, közlekedés, média, német nemzetiség irodalma.	Rádió- és tv-műsorok közléseinek megértése. Ismeretterjesztő és játékfilmek tartalmának megértése. Német irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése. Irodalmi alkotások dramatizált előadásainak követése. Német anyanyelvi előadóművészek produkcióinak (hangjáték, színházi előadás, irodalmi est) élvezete.	A legkülönbözőbb témakörök szövegeinek megértése, pl. fiatalok problémái, természet és környezetvédelem, szolgáltatások, utazás, ünnepek, szabadidő, barátság, szerelem, tolerancia, vallások, művészetek, német nyelvű országok, Európai Unió, német nemzetiség jövője, 20. századi német irodalmi alkotások. Szövegértés után saját vélemény, állásfoglalás megfogalmazása. Német nyelvű filmek, színházi előadások, felolvasó ülések, szakmai (történelmi, zenei, képzőművészeti) előadások megértése, közléseik, üzeneteik összegzése.
---	---	---	---

2. Beszédkészség

Bekapcsolódás hétköznapi beszédhelyzetekbe, megnyilatkozás, véleményformálás. Párbeszéd folytatása az 1. pontban felsorolt témakörökben.	Eseményekről információt adni, élményekről mesélni, közösséget bemutatni megfelelő szókinccs használatával.	Beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Kapcsolatteremtés, véleményformálás, élménybeszámoló, történet elmesélése a megfelelő szókinccs alkalmazásával. Beszámoló német nemzetiségi eseményekről, kulturális programokról, a rádió és a tv nemzetiségi adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. 5-6 vers memorizálása.	Álláspont, vélemény hatásos kifejtése bármely fenti témáról, a megfelelő nyelvi formák és germanizmusok alkalmazásával. Kiselőadás (referátum) készítése és nyelvtanilag igényes megfogalmazású előadása. Ismeretterjesztő és szépirodalmi szövegek lényegének megragadása és visszaadása. Dialógus folytatása bármely témáról német anyanyelvű partnerrel. Tudósítás, interjúkészítés magyarországi német közéleti személyiségekkel (politikusok, írók, költők, képzőművészek, egyházi személyek). Tolmácsolás hétköznapi helyzetekben.
--	---	--	--

3. Olvasásértés

Lexikailag ismert szövegek folyamatos, értő olvasása, megfelelő szó- és mondathangsúllyal, tartalmilag tagolt előadásban.	Idegen szövegek néma olvasása és megértése, pl. prospektusok, ifjúsági lapok rövid cikkei	Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, véleményformálás, érvelés mellette vagy ellene. Ifjúsági folyóiratok cikkeinek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasása utáni értelmezése, értékeik felismerése.	Német irodalmi és a magyarországi német irodalom alkotásainak olvasása, különösen a következő tartalmak és műfajok ismerete: különböző korokban íródott versek – szerelemről, a természetről, a házról – rövid történetek, elbeszélések (Kurzgeschichte), balladák, fabulák, egy-két ifjúsági regény és dráma
---	---	---	---

			elolvasása, főleg a 20. századi irodalom alkotásaiból. A német nemzetiségi irodalmi alkotások közül a nyelv és identitás, a tájköltészet, a sorsfordulók és sorscsapások témáját bemutató művek megismerése és értékeik beépítése az identitástudat kialakítási folyamatába. Nyelvjárások felismerése. Német nyelvű sajtótermékek olvasása révén az országismereti tudás bővítése.
--	--	--	---

4. Írás

Olvasott történetek, átélt vagy kitalált események leírása néhány mondatban. Személyek rövid jellemzésének leírása.	Levélírás, a formai követelmények betartásával. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása a tanult szinten.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, önéletrajz, külső és belső jellemzés). Élménybeszámoló írása egy-egy magyarországi német irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási alapos ismeretek használata. Fordítás németről magyarra és magyarról németre szótár segítségével.	Különböző írástechnikák (összefoglalás, rendszerezés, tömörítés, jegyzetelés) ismerete és alkalmazása. Olvasott irodalmi, közismereti és szakszöveg adott szempont szerinti megfogalmazása. Referátum írása szakirodalom felhasználásával. Idegen szöveg fordítása szótár segítségével. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai, szótárhasználati és helyesírási ismeretek biztos alkalmazásával bármely témájú írás megalkotása.
--	--	--	---

2. Német népismeret
(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismeretek a család, a rokonsági viszonyok régi elnevezései és azok irodalmi megfelelőiről. Nyelvhasználat: Mundart, Hochdeutsch A település lakói etnikai hovatartozásának felismerése nyelvük és szokásaik alapján. A településen gyűjtött közmondások, szólások, mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok ismerete. Háziállatok, konyhakerti növények helyi elnevezésének megtanulása. Régi foglalkozások, épületek felfedezése a lakóhelyen vagy környékén. Ismerkedés élő hagyományokkal és szokásokkal. A helyi népviselet ruhadarabjainak felismerése. Játékkészítés, daltanulás, rövid jelenetek bemutatása. A fenti témákban cselekvésközpontú ismeretszerzés alkalmazása.	Ismeretek gyűjtése egy németek által lakott település életéről, személyes beszélgetésekből, olvasott anyagokból és filmekből vett információk felhasználásával. Betekintés nyerése életmódba, szokásokba, konyhaművészetbe, ruházatba, népi építészetbe, nyelvjárásba, tájházak kiállításainak megtekintésével. A szerzett ismeretek rendszerezése tanórán és bemutatása kiállításon vagy színpadra állítása. A német nyelvű országok és a magyarországi németiség történelméről, földrajzáról és kultúrájáról rendszerező ismeretszerzés tanórákon és projektbemutatókon.	Ismeretek bővítése a németiség történelméről tanórán, filmek és források anyagának feldolgozása során. A naptári évhez és a valláshoz kötődő ünnepek és szokások ismerete és bemutatása. A német népdal és néptánc kincs megismerése és ápolása. A népviselet ismerete és bemutatása. Tematikus nyelvjárási szókincs gyűjtése és elemzése. Betekintés nyerése a német paraszti és iparos világ mindennapi életébe, tájházak kiállításainak megtekintésével. Alapvető ismeretek birtoklása a népi építészet alkotásairól és egy lakóház berendezési tárgyairól – néprajzi múzeum és tájház kiállításainak megtekintése révén. A régi és a mai étkezési szokások jellegzetességei a német családokban, a nagymama konyhájának specialitásai. A kisebbségi önszerveződések lehetősége és megvalósulásuk helyben és országosan. A kisebbségi jogok gyakorlásának lehetőségei a fiatalok és felnőttek számára.	A német és a magyar történelem kronologikus tanórai feldolgozása során, a párhuzamok és eltérések, valamint a kölcsönhatások tudatosítása. A magyarországi németiség történelmi szerepének áttekintése, a betelepítéstől a jelenkorig. Ok és okozati összefüggés feltárása emberi sorsok bemutatásán keresztül. A német kisebbség kultúrájának bemutatása, saját élmények és tapasztalatok beépítésével. A nyelv és az identitás összefüggésének felismerése, irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotások, valamint a média információhordozóinak segítségével. Kutatómunka a hazai és európai kisebbségpolitika aktuális kérdéseinek értelmezéséről és megjelenési formáiról.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A korábbi és a jelenlegi életkörülmények közötti különbségek felismerése. A népek és népcsoportok különbözőségeinek tudatos elfogadása. Az elődök kultúrájának megismerése a hagyományok játékos, dramatizált reprodukálásával. A népköltészet és a hagyományápolás szépségének és fontosságának felismertetése. A lakóhely vagy környékének nyelvjárása és az irodalmi nyelv kifejezéseinek összehasonlítása.	Összefüggések feltárása a magyarországi németiség múltjának sorsdöntő eseményeiről (pl. betelepítés, földrajzi elhelyezkedés...) és következményeiről. A német népcsoport egyéni arculatának jellemzői, fejlődéstörténetének figyelemmel kísérése. Más népcsoportokkal (magyarok, horvátok, szerbek...) való békés együttélés megvalósulása. Saját identitás kialakításának előmozdítása.	A magyarországi németiség „lakóhagyományainak” összehasonlítása a magyarokéival vagy más népekéivel. A kisebbségek jogainak ismerete, önszerveződési lehetőségeivel élni tudás ismerete. A német anyanemzet, a magyar nemzet és kisebbségi német történelem és kultúra egymásra hatásának felismerése. Az identitástudat kialakítása.	Állásfoglalás és érvelés a németiség sorsfordulóinak értékeléséről folytatott vitában. Az ok-okozati viszonyok feltárása, források, történelmi és publicisztikai írások elemzése során. A történelmi hitelesség vizsgálata szépirodalmi művek és filmek üzenetében. Önálló vélemény kialakítása a német kisebbség múltjáról és jelenéről, az életmód, a kultúra és a politika témaköreinek vitás kérdéseiben. Megalapozott, hiteles kisebbségkép kialakítása. A hazai és nemzetközi kisebbségpolitika kritikai bemutatása, az interkulturális tanulás lehetőségeinek kiaknázásával. Az 1993-as kisebbségi törvény és módosításainak ismerete, az abban megfogalmazott jogok és kötelezettségek értelmezése, naprakész alkalmazása. A magyarországi németiség és az anyanemzet kapcsolatrendszerének a fiatalokat érintő lehetőségeinek ismerete és a velük való élni tudásra készítés kialakítása. A magyarországi németiség szülőföldjén maradására, nyelvének és kultúrájának megtartására irányuló tudatos nevelés és felkészítés folyamatának lépései, a

			kritikai gondolkodás és felelősségérzés kialakítása a család, a közoktatás, valamint a német önkormányzatok, az egyesületek és a média alapvető, közösen megoldandó feladata. A hazai kisebbségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. Az adott kisebbség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A jövő trendjeinek felvázolása. Az adott kisebbség anyaországon kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása, a megismert jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.
--	--	--	---

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés idős és fiatal németajkú személyekkel életükről, véleményük meghallgatása a németiség múltjáról és jelenéről. Kérdésfeltevés a hétköznapi élethelyzetek nyelvjárási szókincs gyűjtése és tematikus csoportosítása céljából. Anyaggyűjtés osztályprojektekhez a településen vagy a megyében. Szóbeli beszámoló a saját	Beszélgetés és vita a német kisebbség életéről, lehetőségeiről az oktatásban és az önazonosság kialakításában. Gyűjtőmunka bemutatása írásban és szóban. Szokások, történetek, táncok színpadon történő bemutatása. Versek, mondókák, történetek, népdalok előadása tanórán és iskolai rendezvényeken.	A magyar és a német történelem találkozásainak bemutatása írásban és szóban. Önálló vélemény előadása, vitában érvek megfogalmazása az érintett kisebbségi témákban. A kisebbségi törvény fiatalokat érintő rendelkezéseinek felsorolása. Beszámoló az önálló gyűjtőmunkáról tanórán.	Kisebbségi témákról folyó vitákban való aktív részvétel, érvelés a saját álláspont mellett. Tudósítás a németiség kulturális és politikai eseményeiről. Interjúkészítés művészekkel és politikusokkal aktuális kérdésekről. Kisebbségtörténeti és néprajzi kutatómunka eredményének előadása szóban és írásban.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
tapasztalatokról a tanórán. Rajzok, modellek, makettek készítése. Szokások és népi, ill. gyermekjátékok bemutatása színpadon. Dalok, mondókák, gyermekversek, mesék előadása.		Dalok, versek, színjátékok előadása, népviselet bemutatása osztályban, projektbemutatón, iskolai rendezvényen, svábbálon.	Beszámoló a német rádió és tévéműsorok, valamint a német nyelvű sajtó témaválasztásairól és az objektív tájékoztatásáról. Önálló gyűjtőmunka feldolgozása projektbemutatóra vagy tematikus kiállításra. Szokások dramatizált előadása iskolai rendezvényeken.

MINDERHEITENUNTERRICHT DEUTSCH

1.1. Deutsche Sprache und Literatur
(für den muttersprachlichen und zweisprachigen Unterricht)

Entwicklung sprachlicher Fertigkeiten

1. Sprachfertigkeit, Verfassen und Verstehen mündlicher Texte

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Verständliches, artikuliertes Sprechen. Richtige Aussprache im täglichen mündlichen Sprachgebrauch, bei der Rezitation von Gedichten und Prosatexten. Verstehen von Anweisungen und Mitteilungen, zur Sprechsituation passende Antworten geben. In verschiedenen Situationen kurze Dialoge führen. Über Beobachtungen und Erlebnisse in einigen zusammenhängenden Sätzen berichten können. Bildbeschreibung in 6-8 Sätzen, auf die Fragen des Lehrers antworten. Den Inhalt von Lektüren in zusammenhängenden Sätzen zusammenfassen. Eigenes Erlebnis formulieren. Richtige Bildung und Intonation von Aussage-, Frage- und Ausrufesätzen. Ausprobieren von Formen der Dramatik in der Klasse, z.B. Aufführung von Märchenspielen, Puppentheater, musikalischen Theaterstücken.	Sichere Orientierung in kommunikativen Situationen des Alltags. Mitteilungen in einfachen, verständlichen Sätzen ausdrücken. Verschiedene Kommunikationsformen kennen und anwenden: Fragen stellen, Antworten geben, Meinung äußern, in Diskussion argumentieren. Die grundlegenden Höflichkeitsformen kennen und anwenden. Beschreibung von Bildern und Illustrationen, kurze Berichte erstellen, Interviews führen in der Klasse. Sprachlich anspruchsvolle Wendungen benutzen. Richtige deutsche Intonation. Aufführung von Szenen, Situationen, Lebensbilder in der Gruppe. Mimik und Gestik mit der verbalen Mitteilung in Einklang bringen.	Sich in verschiedene Kommunikationsprozesse einschalten. Den eigenen Standpunkt mit Begründungen, Argumenten unterstützt äußern. Reproduktion von Hörtexten. Nach Vorbereitung über erlebte Erlebnisse berichten. Mit bekannten Persönlichkeiten Berichte und Interviews über interessante Ereignisse machen. Aus belletristischen und mundartlichen Texten Gedichte und Prosa rezitieren. Rollenspiel in Theaterstücken und anderen Gattungen, wie Parodie oder literarisch-musikalisches Programm. Einen bewussten Einklang zwischen Körpersprache und gesprochener Sprache herstellen. Steigende Ansprüche im eigenen Sprachgebrauch und bei der Intonation.	Flexible Anpassung an den Kommunikationsprozess. Gewähltes Sprechen, Formulierung der Gedanken in abwechslungsreicher, das Wesentliche hervorhebender, sachgerechter Form. Verwendung eines verständlichen, sprachlich anspruchsvollen Wortschatzes, der die Absicht des Sprechers genau ausdrückt. Entsprechender Gebrauch von Germanismen. Korrekte Intonation in allen Redesituationen. Einklang von Kommunikation und Metakommunikation beim Sprechen. Neben der Alltagssprache auch den Wortschatz der Massenkommunikation und der Künste – Literatur, Theater, Film, bildende Kunst, Musik – kennen und verwenden. Gelesenes, Gesehenes, Gehörtes mit entsprechendem Wortschatz und passenden Wendungen wiedergeben. Textgetreue Wiedergabe von auswendig gelernten Texten. Dolmetschen aus dem Ungarischen ins Deutsche und aus dem Deutschen ins Ungarische unter Einhaltung der Besonderheiten beider

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
			Sprachen. Erfüllung der Anforderungen der sog. C1 und C2 Stufe auf der sechsstufigen europäischen Skala (Sprachgebrauch auf der Meisterstufe) sowie der Anforderungen des Sprachdiploms II.

2. Lesen, Verstehen geschriebener Texte

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Nach Vorbereitung und Verstehen das laute und stumme Lesen von kurzen, dem Alter entsprechenden Texten üben. Die Bedeutung des gelesenen Märchens verstehen, seine Aussage mit Hilfe des Lehrers formulieren. Die Handlungen von Personen in 1-2 Sätzen erklären. Schriftlich oder mit Zeichnungen erfolgende Kontrolle des Verstehens mit einfachen Aufgaben. 4 Gedichte textgetreu wiedergeben. Verschiedene Textsorten erkennen. Erweiterung des aktiven Wortschatzes durch Merken der wiederkehrenden Wendungen in Märchen und kurzen Geschichten.	Bekannte Texte fließend, ausdrucksvoll lesen, interpretieren und kurz zusammenfassen. Techniken des Textverstehens, wie Kontext, Textumgebung bewusst verfolgen. Die eigene Meinung über die Handlung, die Personen des gelesenen Textes formulieren. Leseerlebnisse erzählen, dadurch den aktiven Wortschatz erweitern. Selbstständiges Lesen und Erkennen der Werte von Texten aus der Belletristik und Volksdichtung.	Fremde Texte fließend, ausdrucksvoll lesen und den Inhalt zusammenfassen. Auszüge aus der deutschen Jugendliteratur sinnerfassend lesen, in Gruppenarbeit aufarbeiten. Den Inhalt verstehen, die Botschaft des Autors entziffern, eigene Meinung formulieren. Selbstständiges Lesen, Verstehen von populärwissenschaftlichen und publizistischen Texten, ihre Inhalte zusammenfassen.	Verstehen und sinnerfassendes Vorlesen von literarischen, publizistischen und Fachtexten. Erkennen und Reproduzieren der wortwörtlichen und übertragenen Bedeutung von Texten. Argumente und Gegenargumente klar formulieren. Techniken des Textverstehens und der Textarbeit verstehen und anwenden, z.B. Kontext, logische Zusammenhänge, Bedeutungsschichten, Merkmale der Gattungen in Werken aus verschiedenen Epochen. Stilrichtungen in Texten erkennen.

3. Textproduktion, Schriftbild, Rechtschreibung

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Buchstaben lernen, Besonderheiten des Zeichensystems der deutschen Sprache erlernen und anwenden. Abschreiben von Sätzen und kurzen Texten ohne	Anforderung einer gegliederten, gut lesbaren Schrift. Diktat mit gutem Tempo schreiben. Einhaltung der Rechtschreibregeln. Erscheinen des selbst	Bisher bekannte Arten der Textproduktion üben und neue kennen lernen. Verfassen einer Beschreibung nach einem Muster, dabei die Regeln der zeitlichen und	Ästhetisch gegliedertes, gut strukturiertes Schriftbild. Anspruchsvoller Wortschatz, gute Ausdrucksfertigkeit beim Verfassen von Inhalten

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Buchstaben zu verwechseln oder wegzulassen. 6-8 zusammenhängende Sätze über ein vorgegebenes Thema, erst mit Hilfe des Lehrers, dann selbstständig verfassen. Verschiedene kurze, standardisierte Texte verfassen, z.B. Aneignung des Verfassens von Briefen, Ansichtskarten, Beschreibungen, Charakterisierungen. Die Textgliederung üben.	ausdrückenden Schreibens: kurzer Aufsatz über ein vorgegebenes Thema, Beschreibung und Charakterisierung aufgrund eines Leseerlebnisses, Briefe schreiben. Übersetzen aus dem Deutschen ins Ungarische, dabei die Benutzung des Wörterbuchs üben. Kreative Textproduktion, z.B. Reimpaare bilden, Geschichten fortsetzen und beenden.	räumlichen Einordnung bzw. des logischen Aufbaus einhalten. Referat, Bericht und Interview selbstständig schreiben. Die inhaltlichen Elemente des Verfassens von Lebensläufen kennen und anwenden. Wissen, wie regelmäßig aufgebaute private und offizielle Briefen verfasst werden, und solche schreiben. Anwendung entsprechender Stilelemente in Texten verschiedener Gattungen. Übersetzen aus dem Ungarischen ins Deutsche, mit Wörterbuch, unter Berücksichtigung der sprachlichen Besonderheiten. Die kreative Textproduktion begabter Schüler – Reime verfassen, Dramatisierung – unterstützen, Präsentationsmöglichkeiten sichern.	des Alltagslebens und der Wissensgebiete. Dem Thema entsprechend Aufsatz, Essay, Beschreibung, Charakterisierung schreiben. Lebenslauf, Antrag, Bewerbung verfassen. Gründliche Kenntnis und bewusste Anwendung der Grammatik, der sprachlichen Korrektheit und der Orthographie. Benutzen von ein- und zweisprachigen Wörterbüchern beim Übersetzen. Von begabten Schülern kann kreative Textproduktion erwartet werden.

4. Kenntnisse über die deutsche Sprache (Sprache der Minderheit)

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Kenntnis des Alphabets, spezielle sprachliche Besonderheiten – z.B. ä, sch, der vom Ungarischen abweichende Gebrauch der Groß- und Kleinschreibung – kennen und anwenden. Richtige Anwendung der Wortarten (Verb, Substantiv, Adjektiv) im Satz. Singular und Plural erkennen und richtig verwenden. Das Präsens selbstständig richtig anwenden, die anderen Zeitformen	Regeln der Satzbildung kennen, diese bewusst anwenden. Richtige Konjugation und Deklination der Wortarten. Die Beziehung Wortart-Satzteil erkennen. Benutzung von Wörterbüchern und Handbüchern üben, dabei den systematischen Zusammenhang zwischen Wörtern und Wortbauelementen erkennen. Die Schichten des Sprachgebrauchs mit	Bewusste Anwendung der in der 5. und 6. Klasse angeeigneten Kenntnisse der Grammatik, der sprachlichen Korrektheit und der Rechtschreibung. Stilelemente der Gattungen im schriftlichen und mündlichen Sprachgebrauch präzise anwenden. Veränderung der Bedeutung von Wörtern in unterschiedlichem Kontext; diese mit Beispielen illustriert erkennen.	Die beschreibende Grammatik der deutschen Sprache kennen, aber in erster Linie richtig verwenden. Streben nach einem grammatisch korrekten schriftlichen und mündlichen Sprachgebrauch. Die neuen deutschen Rechtschreibregeln anwenden. Unter- und übergeordnete Begriffe aus dem Alltagsleben einander zuordnen. Begriffe der Alltags- und

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
erkennen. Korrekte Zeichensetzung am Satzanfang und -ende, selbstständige Zeichensetzung. Die Wortfolge im Aussage-, Frage- und Ausrufesatz im schriftlichen und mündlichen Sprachgebrauch richtig verwenden. Die Vorstellung einiger Elemente der ähnlichen und abweichenden Satzbildung der deutschen und ungarischen Sprache macht den Schülern die Besonderheiten der Sprachen anhand von Beispielen bewusst.	Hilfe verschiedener Texte erkennen. Den Sprachentwicklungsprozess mit dem Vergleichen älterer und heutiger deutschsprachiger Texte vorstellen. Erscheinen der deutschen Mundarten im Alltag und in der Literatur.	Ähnliche und abweichende Merkmale im strukturellen Aufbau der ungarischen und deutschen Sprache durch Beispiele veranschaulichen. Die Wechselwirkung zwischen den Mundarten und der Hochsprache durch Beispiele veranschaulichen.	Hochsprache verstehen, definieren und benutzen. Ursachen für die sprachliche Beständigkeit und Veränderung erschließen. Stilistische Unterschiede von Synonymen verstehen. Sprachgeschichtliche Vorgeschichte der Ähnlichkeiten und Abweichungen in der deutschen Hochsprache, der Mundart und der ungarischen Sprache – durch die Forschungsarbeit begabter Schüler und Schülerinnen.

5. Kenntnisse über die Literatur

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Das Lesen beliebt machen und dadurch den Kunstgenuss erfahren. Nach Lesen von Gedichten und Sprüchen die Träger der Gedanken und Gefühle erkennen, sich mit ihnen identifizieren oder sie ablehnen. Deutsche Märchen, Kurzgeschichten lesen, ihre Aussage verstehen, die Personen nach vorgegebenen Gesichtspunkten einteilen. Kinder- und Volksspiele lesen, verstehen und vortragen. Werke der Volksdichtung, z.B. Reime, Grußformeln kennen und den Anlässen zuordnen. Meinungsformulierung über das menschliche Benehmen, über den Kampf des Guten gegen das Böse, über die	Kurze epische Werke z.B. Volksmärchen, Fabel, Sage, Geschichte selbstständig lesen, den Inhalt zusammenfassen, die Gattung kurz beschreiben. Meinung über die Personen, die Handlung und den Schauplatz formulieren. Die Werte entdecken und sich mit ihnen identifizieren. Gedichte über unterschiedliche Themen lesen, das Lieblingsgedicht vortragen. 5-6 deutsche Gedichte auswendig lernen. Kurzgeschichten in der Klasse gemeinsam lesen und dramatisieren. Gattungen unterscheiden, ihre Merkmale erkennen. Eigene Leseerlebnisse im Unterricht präsentieren und dadurch das Lesen	Novellen, Kurzgeschichten, Anekdoten, Parabeln selbstständig lesen, Inhalt und Aussage der Werke kurz beschreiben. Meinungsformulierung, Interpretation, Charakterisierung. Einen Jugendroman lesen, die Handlung, die Personen und die Aussage interpretieren. Gedichte, Balladen sinnerfassend vorlesen und textgetreu wiedergeben. Streben nach dem Erfassen der Schönheit des Werkes und der Botschaft des Dichters. Theaterstücke anschauen, Hörspiele anhören, danach über das Gesehene und Gehörte berichten. Aufführung von Szenen, Dramatisierung interessanter Teile,	Durch Werke der großen Dichter und Schriftsteller der deutschen Literatur die Gefühls- und Gedankenwelt sowie die Weltanschauung und moralische Auffassung des deutschen Volkes kennen lernen. Durch Werke der ungarndeutschen Literatur die Schicksalsfragen der Volksgruppe kennen lernen und die Identifizierung damit fördern. Kenntnis der formalen und inhaltlichen Merkmale der drei literarischen Gattungen. Werke nach der Gattung gruppieren. Gedichte über ähnliche Themen – Liebe, Naturbetrachtung, Heimat, Farben ... – vergleichen. Einige Romane und Dramen lesen und sie im

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
menschlichen Werte anhand einiger Werke der deutschen Kinderliteratur. Die erzieherische Wirkung der Literatur, die Identifizierung mit den Werten bewusst machen.	beliebt machen. Entfaltung der kritischen Betrachtungsweise.	Aufführung von Theaterstücken. Vertonte Gedichte und Songs kennen. Rolle der elektronischen Informationsträger im erlebnisartigen Literaturunterricht. Die Auswirkung literarischer Werke auf die Gefühls- und Gedankenwelt der Schüler beeinflusst deren Bindung zur deutschen Nation und zu den Ungardeutschen.	Unterricht hinsichtlich des Lebenswerks, Themas, der Motive, Geistesgeschichte, Stilrichtung interpretieren. Nach angegebenen Gesichtspunkten erfolgende selbstständige Bearbeitung von kurzen epischen Werken, wie Kurzgeschichte, Kurzroman. Aussage literarischer Werke in ihrem Zeitalter und heute – Präsentation aufgrund einer Forschungsarbeit. Verbindungen in der Themenwahl der ungarischen und deutschen Literatur suchen, ihre Ursachen aufdecken. Benutzung eines zur Interpretation literarischer Werke erforderlichen Wortschatzes. Benutzung elektronischer Medien im Unterricht z.B. CD, Videofilm, CD-ROM bei der erlebnisartigen Interpretation literarischer Werke.

1.2. Deutsche Sprache und Literatur
(für den traditionellen Minderheitenunterricht)

Traditioneller Sprachunterricht

Entwicklung sprachlicher Fertigkeiten

1. Hörverstehen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Verstehen von einfachen Äußerungen, Fragen und Antworten, darauf in folgenden Themenkreisen reagieren können:	Verstehen von einfachen Äußerungen, Fragen und Antworten, darauf in folgenden Themenkreisen reagieren können:	Die Umgangssprache in folgenden Themenkreisen verstehen: Familie, Unterricht, Berufswahl, Beruf, Freizeit, Kultur,	Verstehen der Mitteilungen von Radio- und Fernsehsendungen. Verstehen der Inhalte von populärwissenschaftlichen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Wohnung, Schule, Wohnort, Verkehr, Umgebung, Gesundheit, kurze Geschichten aus dem Leben der Ungarndeutschen.	Gesundheit, Familie, Geschichten aus dem Leben der Ungarndeutschen und der deutschen Literatur.	Sport, Reisen, Telekommunikation, Post, Küche, Gesundheitsschutz, Landeskunde, Rechte und Pflichten der deutschen Minderheit. Inhalte, Mitteilungen, Informationen verstehen und darauf reagieren (Hörverstehen).	und Spielfilmen. Verstehen der Inhalte von Texten der deutschen Literatur und der Mundarten. Verfolgen dramatisierter Aufführungen literarischer Werke. Produktionen muttersprachlicher Künstler (Hörspiel, Theateraufführung, literarischer Abend) genießen.

2. Sprachfertigkeit

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Einfache Aussagen, Fragen, Gratulationen, Wünsche formulieren. Formale Elemente der Wendungen zu Begrüßung, Abschied, Vorstellung genau kennen und benutzen. Wendungen zur Erteilung und Einholung einfacher Auskünfte und Informationen anwenden.	Sich in Dialoge einschalten, Erlebnisse in einfachen Sätzen erzählen. 10 Sprichwörter und Reime sowie 5 Gedichte auswendig kennen, einige Anekdoten erzählen können.	Mit verschiedenen Partnern Gespräche, Diskussionen über die im Punkt 1 angegebenen Themenkreise mit einfachen und zusammenhängenden Wendungen führen. Über Erlebnisse und Erfahrungen in einfachen Satzkonstruktionen berichten. Sich informieren, fragen, Wünsche ausdrücken, Informationen geben über die Ungarndeutschen. Bewusste Anwendung der richtigen Aussprache und Intonation.	Gespräche und Diskussionen mit einem muttersprachlichen Partner über verschiedene Alltagsthemen führen. Mit Anwendung eines adäquaten Wortschatzes Kontakte knüpfen, Meinungen formulieren, über Erlebnisse berichten, Geschichten erzählen. Berichten über Ereignisse, Kulturprogramme, Radio- und Fernsehsendungen der Ungarndeutschen. Dolmetschen von Alltagstexten. 5-6 Gedichte rezitieren.

3. Leseverstehen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Lautes Lesen mit dem richtigen Rhythmus, mit guter Aussprache und Intonation. Aus einfachen Texten (Reklame, Aufschriften) Information gewinnen und wiedergeben.	Texte der im Punkt 1 aufgeführten Themenkreise bearbeiten können, mit besonderem Hinblick auf die Interpretation von Geschichten, die die Lebensweise der Ungarndeutschen vorstellen.	Bekannte und unbekannte Texte fließend mit richtiger Intonation lesen. Mit Hilfe des lexikalischen Wissens den gelesenen Text zusammenfassen, über seinen Inhalt eine Meinung formulieren. Bei längeren Texten das	Den Inhalt von gelesenen Fachtexten und kurzen literarischen Werken zusammenfassen, Meinungen formulieren, pro oder kontra argumentieren. Verstehen von Artikeln aus Jugendzeitschriften. Kurze belletristische

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
		Wesentliche hervorheben. Deutsche Gedichte und Erzählungen nach dem Lesen interpretieren. Werke von ungardeutschen Autoren verstehen, ihren Inhalt und ihre Aussage interpretieren, um das Bild über das Leben und die Kultur der Ungarndeutschen zu erweitern.	Werke nach dem selbstständigen Lesen interpretieren, ihre Werte erkennen.

4. Schreiben

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Richtiges Schreiben der Wörter des Grundwortschatzes. Sätze und kurze zusammenhängende Texte abschreiben und nach Diktat schreiben. Nach vorgegebenem Beispiel einen aus mehreren zusammenhängenden Sätzen bestehenden Text verfassen, z.B. Ansichtskarte, Vorstellung.	Bildbeschreibung; die auf einem Bild dargestellte Geschichte schriftlich formulieren. Ausfüllen eines einfachen Formulars. Die Regeln der deutschen Rechtschreibung kennen und anwenden.	Gedanken über die im Punkt 1 aufgeführten Themenkreisen schriftlich ausdrücken. Aufsätze, Berichte, Briefe unter Einhaltung der Formen des Verfassens von Texten schreiben. Einen Erlebnisbericht über selbstständig gelesene literarische Werke schreiben. Die Regeln der sprachlichen Korrektheit gründlich kennen und anwenden. Einfache Texte mit Wörterbuch übersetzen.	Weiterentwicklung der Methoden des Verfassens von Texten (offizieller Brief, Lebenslauf, innere und äußere Charakterisierung). Verfassen eines Erlebnisberichts über den Inhalt, die Aussage und die Werte je 1 literarischen Werks ungardeutscher Autoren. Die Grammatik, sprachliche Korrektheit, Stilistik, und Orthographie gründlich kennen und anwenden. Übersetzen aus dem Deutschen ins Ungarische und aus dem Ungarischen ins Deutsche mit Wörterbuch.

Deutsche Sprache und Literatur für den erweiterten traditionellen Sprachunterricht

Entwicklung sprachlicher Fertigkeiten

1. Hörverstehen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Texte in den folgenden Themenkreisen verstehen: Heim, Schule, Freizeit, Natur, Leben der Ungarndeutschen.	Texte in folgenden Themenkreisen verstehen: Arbeit, Kultur, Verkehr, Medien, Literatur der Ungarndeutschen.	Verstehen der Mitteilungen von Radio- und Fernsehsendungen. Verstehen der Inhalte von populärwissenschaftlichen und Spielfilmen. Verstehen der Inhalte von literarischen und mundartlichen Texten. Verfolgen von dramatisierten Aufführungen literarischer Werke. Produktionen muttersprachlicher Darsteller (Hörspiel, Theateraufführung, literarischer Abend) genießen.	Verstehen von Texten verschiedener Themenkreise, z.B. Probleme der Jugendlichen, Natur- und Umweltschutz, Dienstleistungen, Reisen, Feste, Freizeit, Freundschaft, Liebe, Toleranz, Religionen, Künste, deutschsprachige Länder, Europäische Union, Zukunft der Ungarndeutschen, literarische Werke des 20. Jahrhunderts. Nach Verstehen des Textes die eigene Meinung, den eigenen Standpunkt formulieren. Verstehen von deutschen Filmen, Theateraufführungen, Autorenlesungen, von fachlichen Vorträgen (über Geschichte, Musik und Kunst), ihre Mitteilungen und Aussagen zusammenfassen.

2. Sprachfertigkeit

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Sich in Sprachsituationen des Alltags einschalten, Aussagen und Meinungen formulieren. Über die im Punkt 1 aufgeführten Themen Dialoge führen.	Über Ereignisse informieren, über Erlebnisse erzählen, eine Gemeinschaft mit Anwendung des entsprechenden Wortschatzes vorstellen.	Mit Jugendlichen und muttersprachlichen Partnern Gespräche und Diskussion führen. Mit Anwendung eines adäquaten Wortschatzes Kontakte knüpfen, Meinungen formulieren, über Erlebnisse berichten, Geschichten erzählen. Über Ereignisse, Kulturprogramme, Radio- und Fernsehsendungen	Äußerung des Standpunktes, der Meinung über die oben aufgeführten Themen mit Anwendung adäquater sprachlicher Formen und Germanismen. Ein Referat zusammenstellen und sprachlich anspruchsvoll formuliert vortragen. Das Wesentliche aus populärwissenschaftlichen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
		der Ungarndeutschen berichten. Dolmetschen von Alltagstexten. 5-6 Gedichte vortragen.	und belletristischen Texten erfassen und wiedergeben. Dialoge über ein oben aufgeführtes Thema mit einem muttersprachlichen Partner führen. Über prominente Persönlichkeiten (Politiker, Dichter, Schriftsteller, bildende Künstler, Geistliche) der Ungarndeutschen berichten, mit ihnen Interviews führen. Dolmetschen in Alltagssituationen.

3. Leseverstehen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Fließendes, ausdrucksvolles, inhaltlich gegliedertes Lesen von lexikalisch bekannten Texten mit entsprechender Wort- und Satzintonation.	Lesen- und Verstehen von fremden Texten, z.B. Prospekte, kurze Artikel aus Jugendzeitschriften.	Den Inhalt von gelesenen Fachtexten und kurzen literarischen Werken zusammenfassen, Meinung formulieren, pro oder kontra argumentieren. Artikel aus Jugendzeitschriften verstehen. Kurze belletristische Werke nach dem selbstständigen Lesen interpretieren, ihre Werte erkennen.	Literarische Werke deutscher und ungarndeutscher Autoren lesen, folgende Inhalte und Gattungen kennen: in verschiedenen Epochen geschriebene Gedichte – über Liebe, Natur, Heimat – kurze Lektüren, Kurzgeschichten, Balladen, Fabeln, Lesen von 1-2 Romanen der Jugendliteratur oder Dramen von den im 20. Jahrhundert geschriebenen Werken deutscher Autoren. Werke ungarndeutscher Autoren, die sich mit der Sprache und Identität, mit der Naturlyrik, mit den Schicksalswegen und Schicksalsschlägen beschäftigen, deren Aussagen und Werte in die Gestaltung des Identitätsprozesses einzubauen sind, kennen lernen. Erkennen der Mundarten. Erweiterung landeskundlicher Kenntnisse durch das Lesen der deutschsprachigen Presse.

4. Schreiben

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Gelesene Geschichten, selbst erlebte oder erfundene Ereignisse in einigen Sätzen beschreiben. Kurze Personencharakterisierungen schreiben.	Briefe schreiben, unter Einhaltung der Formanforderungen. Die Regeln der Grammatik, der sprachlichen Korrektheit, der Stilistik und der Orthographie kennen und auf dem gelernten Niveau anwenden.	Methoden der Textformulierung weiterentwickeln (offizieller Brief, Lebenslauf, innere und äußere Charakterisierung). Einen Erlebnisbericht über den Inhalt, die Aussage und die Werte einiger ungarndeutscher literarischer Werke schreiben. Die Grammatik, sprachliche Korrektheit, Stilistik und Orthographie gründlich kennen und anwenden. Übersetzung aus dem Deutschen ins Ungarische und aus dem Ungarischen ins Deutsche mit Wörterbuch.	Verschiedene Schreibtechniken (Zusammenfassen, Systematisieren, Komprimieren, Anfertigung von Notizen) kennen und anwenden. Gelesene literarische, allgemeine und Fachtexte nach vorgegebenen Gesichtspunkten zusammenfassen. Referate schreiben mit Einbeziehung der Fachliteratur. Fremde Texte mit Wörterbuch übersetzen. Texte über ein beliebiges Thema verfassen, dabei die Kenntnisse der Grammatik, sprachlichen Korrektheit, Stilistik, Wörterbuchbenutzung und Orthographie sicher anwenden.

2. Minderheitenkunde (für alle Unterrichtsformen)

Entwicklung sprachlicher Fertigkeiten

1. Erwerben von Kenntnissen, Lernen

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Die alten Bezeichnungen der familiären, verwandtschaftlichen Beziehungen und ihrer Entsprechungen in der Literatur kennen. Sprachgebrauch: Mundart, Hochdeutsch. Die ethnische Zugehörigkeit der Einwohner einer Gemeinde anhand ihrer Sprache und Bräuche erkennen.	Kenntnisse über eine von Deutschen bewohnte Siedlung aus persönlichen Gesprächen, aus Lektüren und mit Anwendung aus Filmen gewonnenen Informationen sammeln. Einblick in die Lebensweise, Bräuche, in die Essgewohnheiten, Kleidung, Bauweise, Mundart durch Besichtigung von Ausstellungen der	Erweiterung der Kenntnisse über die Geschichte der Ungarndeutschen durch Aufarbeitung von Materialien der Quellen und Filme. Kenntnis und Darstellung der Feste des Kalenderjahres und der Religion. Kenntnis und Pflege des ungarndeutschen Volkslied- und	Chronologisches Behandeln der deutschen und ungarischen Geschichte im Unterricht, auf Gemeinsamkeiten und Abweichungen, sowie Wechselwirkungen hinweisen. Verfolgen der historischen Rolle der Ungarndeutschen von der Ansiedlung bis zur Gegenwart. Aufdeckung kausaler

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Die im Dorf gesammelten Sprichwörter und Wendungen, Sprüche, Kinderreime, Kinderspiele kennen. Örtliche Bezeichnungen der Haustiere und Pflanzen des Gartens lernen. Entdecken alter Berufe, Gebäude am Wohnort und in der Umgebung. Die noch lebendigen Traditionen und Bräuche kennen lernen. Kleidungsstücke der örtlichen Volkstracht erkennen. Spielzeuge anfertigen, Lieder lernen, Aufführung von kurzen Szenen. In den obigen Themen handlungsorientierte Aneignung der Kenntnisse.	Heimatismuseen. Systematisierung der gewonnenen Kenntnisse im Unterricht und ihre Präsentation durch Ausstellungen oder Bühnenszenierungen. Aneignung von systematisierten Kenntnissen im Unterricht und bei Projektpräsentationen über die Geschichte, Geographie und Kultur der deutschsprachigen Länder und der Ungarndeutschen.	Volkstanzgutes. Thematisiertes Sammeln und Interpretieren des Wortschatzes der Mundart. Durch Besichtigung von Ausstellungen der Heimatismuseen Einblick in das Leben der Bauern und Handwerker gewinnen. Grundlegende Kenntnisse über die Bauweise und Einrichtung eines Wohnhauses durch die Besichtigung von Ausstellungen der ethnografischen Museen und der Heimatismuseen gewinnen. Frühere und heutige Essgewohnheiten in den deutschen Familien, Spezialitäten in Großmutter's Küche. Möglichkeiten der Selbstorganisation der Minderheiten, ihre Verwirklichung im Ort, im Lande. Möglichkeiten der Ausübung der Minderheitenrechte für Jugendliche und Erwachsene.	Zusammenhänge mittels Vorstellung von menschlichen Schicksalen. Vorstellung der Kultur der deutschen Minderheit mit Einbeziehung eigener Erlebnisse und Erfahrungen. Erkennen des Zusammenhanges von Sprache und Identität mit Hilfe von Werken der Literatur, der Musik und der bildenden Künste, sowie von neuen Informationsträgern der Medien. Forschungsarbeit über die Interpretation und die Erscheinungsformen der aktuellen Fragen in der ungarischen und europäischen Minderheitenpolitik.

2. Kritisches Denken

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Erkennen der Unterschiede zwischen den früheren und den heutigen Lebensumständen. Bewusstes Akzeptieren der Unterschiede zwischen den Völkern und Volksgruppen. Die Kultur der Vorfahren durch spielerisches, dramatisiertes Reproduzieren der Traditionen kennen lernen.	Zusammenhänge zwischen den das Schicksal entscheidenden Ereignissen und ihren Folgen (z.B. Ansiedlung, geographische Lage) in der Vergangenheit der Ungarndeutschen entdecken. Die Merkmale des individuellen Erscheinungsbildes der deutschen Volksgruppe und die Geschichte seiner Entwicklung verfolgen.	Die „Wohntraditionen“ der Ungarndeutschen mit denen der Ungarn oder anderer Völker vergleichen. Die Rechte der Minderheit kennen. Die Möglichkeiten der Selbstorganisation kennen. Die aufeinander ausgeübte Wechselwirkung zwischen Geschichte und Kultur der deutschen Mutternation, der	Stellung nehmen und argumentieren in der Diskussion über die Bewertung der Schicksalswege der Deutschen. Kausale Beziehungen durch Interpretation von Quellen, historischen und publizistischen Schriften erschließen. Untersuchung der historischen Authentizität von Aussagen belletristischer Werke und

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Die Schönheit und die Wichtigkeit der Volksdichtung und der Traditionspflege erkennen. Die Ausdrucksformen der Mundart des Wohnortes oder der Umgebung mit der Hochsprache vergleichen.	Verwirklichung des friedlichen Zusammenlebens mit anderen Volksgruppen (Ungarn, Kroaten, Serben...) Helfen bei der Entfaltung der eigenen Identität.	ungarischen Nation und der ungarndeutschen Minderheit erkennen. Entfaltung des Identitätsbewusstseins.	Filme. Eine eigene Meinung über umstrittene Fragen der Vergangenheit und Gegenwart, der Lebensweise, Kultur und Politik der deutschen Minderheit bilden. Ein begründetes, authentisches Minderheitenbild entwickeln. Kritische Darstellung der einheimischen und internationalen Minderheitenpolitik mit Ausschöpfung der Möglichkeiten des interkulturellen Lernens. Auslegung und tägliche Anwendung des Minderheitengesetzes vom Jahre 1993 und dessen Modifizierungen, der darin festgehaltenen Rechte und Pflichten. Das Verbindungssystem zwischen den Ungarndeutschen und der Mutternation, die die Jugendlichen betreffenden Möglichkeiten kennen und Ansporn zu ihrer Nutzung entwickeln. Die Schritte des Prozesses der bewussten Erziehung und Vorbereitung der ungarndeutschen Jugend, in der Heimat zu bleiben, die Sprache und Kultur zu behalten, sowie die Entwicklung des kritischen Denkens und des Verantwortungsgefühls stellen eine gemeinsam zu lösende Aufgabe der Familie, der Schule, der deutschen Selbstverwaltungen, der Vereine und der Medien dar. Bewertung des Systems der Minderheiten- und der

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
			Menschenrechte nach Gesichtspunkten des eigenen Wertesystems. Kritische Vorstellung der internationalen Beziehungen der gegebenen Minderheit in der Vergangenheit und heute. Informationen über aktuelle Erscheinungen der Minderheitenpolitik und der Menschenrechte, diese nach strukturellen und funktionellen Gesichtspunkten vergleichen. Zukunftstrends beschreiben. Das Dasein der gegebenen Minderheit außerhalb des Mutterlandes kennen, vorstellen, die kennen gelernten Erscheinungen nach Kausalität, Ähnlichkeiten und Unterschieden, Absichten und Folgen ordnen.

3. Kommunikation

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
Mit jungen und älteren ungarndeutschen Personen Gespräche über ihr Leben, ihre Meinung über die Vergangenheit und Gegenwart ihrer Volksgruppe führen. Fragen stellen über Lebenssituationen im Alltag, um den Wortschatz der Mundart thematisiert sammeln zu können. Für Klassenprojekte Material in der Gemeinde oder im Komitat sammeln. Mündlicher Bericht im Unterricht über die eigenen Erfahrungen. Zeichnungen, Modelle	Gespräche, Diskussionen über das Leben, die Möglichkeiten der deutschen Minderheit in der Bildung und der Entwicklung der eigenen Identität führen. Schriftliche und mündliche Präsentation der Sammelarbeit. Bräuche, Geschichten, Tänze auf der Bühne aufführen. Im Unterricht und auf Schulfeiern Gedichte rezitieren, Volkslieder singen.	Begegnungen der ungarischen und deutschen Geschichte schriftlich und mündlich vorstellen. Über die behandelten Minderheitenthemen eigene Meinung formulieren, in Diskussionen argumentieren. Aufzählung der sich auf die Jugend beziehenden Maßnahmen des Minderheitengesetzes. Bericht über die selbstständige Sammelarbeit im Unterricht. Vortragen von Liedern, Gedichten, Aufführung	Aktive Teilnahme an Diskussionen über Minderheitenthemen, Argumentieren für den eigenen Standpunkt. Bericht über die kulturellen und politischen Ereignisse der Deutschen. Mit Schauspielern und Politikern Interviews über aktuelle Fragen führen. Schriftliche und mündliche Präsentation der Forschungsarbeit über die Minderheitengeschichte und die Volkskunde. Über die Themenwahl und die objektive Informierung in den

Jahrgänge 1–4	Jahrgänge 5–6	Jahrgänge 7–8	Jahrgänge 9–12
und Maketten anfertigen. Bräuche und Volks- sowie Kinderspiele auf der Bühne aufführen. Lieder, Reime, Kindergedichte, Märchen vortragen.		von Theaterstücken, Trachtenschau in der Klasse, bei Projektpräsentationen, auf Schulfesten und im Schwabenball.	deutschen Radio- und Fernsehsendungen sowie der Presse berichten. Bearbeitung der eigenen Sammelarbeit für Projektpräsentation oder thematische Ausstellung. Dramatisierte Aufführung von Bräuchen auf Schulveranstaltungen.

F)

ROMÁN KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Román nyelv és irodalom

(Román tanítási nyelvű és kétnyelvű oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű, érthető nyelvi eszközökkel történő gondolatcsere a román nyelvet második nyelvként és anyanyelvként beszélők között. Kellő figyelem a beszélgetőtársra. Figyelem a román nyelvre jellemző gondos hangképzésre, a diftongusok és triftongusok helyes kiejtésére.	Gondolatok, szándékok érthető közlése a hétköznapi beszédhelyzetekben. Gondolatközlés egyszerű mondatokban. Törekvés a mások számára érthető beszédre, az érzékletességre.	Aktív bekapcsolódás a különböző kommunikációs folyamatokba. Saját vélemény megvédése érvekkel és ellenérvekkel.	Alkalmazkodás a kommunikációs folyamat tényezőihez a különböző valós beszédhelyzetekben. Gondolatok, szándékok közlése választékos kifejezőkészlettel. Törekvés a lényeg kiemelésére a nyelvtani szabályokkal összhangban lévő, pontos és árnyalt megfogalmazásra.
A különböző mondatfajták felismerése, és rendeltetésszerű használata. Értelmes párbeszéd folytatása hétköznapi kommunikációs helyzetekben. Gondolatok, élmények összefüggő elmondása, szöveggé formálása. A hangsúly és hanglejtés alkalmazása a különböző mondat típusokban. Törekvés az érthető, tiszta beszédre.	A beszélő szándékának és a célnak legmegfelelőbb mondatfajták használata. Logikus kérdésfeltevés és lényegre törő válaszadás, értelmes véleménynyilvánítás. Tudatos törekvés a nyelv hangzóinak tiszta kiejtésére, a nyelvileg helyes, árnyalt kifejezésre. Figyelem a szünetre, a hanglejtésre, hangerőre, mondatdallamra.	Hallott szövegek reprodukálása. Élménybeszámoló a különféle mondatok tudatos és változatos alkalmazásával. A beszélő szándékának megfelelő mondat- és szövegfonetikai eszközök helyes használata.	A beszédpartner figyelmének lekötése változatos, érzékletes közlésformákkal. A kommunikáció és metakommunikáció összhangjának megteremtése a beszéd folyamatban. Árnyalt, változatos kifejezőmód. Az értő figyelem alkalmazása. Törekvés az önkorrekciónak. Hangképzési, mondat szerkesztési és szövegformálási szempontból egyaránt érthető, kifejező beszéd. A beszéd szándékának megfelelő hangszínváltozat érzékletes használata.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A gesztusnyelv néhány jelének ismerete.	A nem nyelvi kifejezőeszközök helyes alkalmazása a különféle beszédszituációkban.	Az előszavas közlés és a gesztusnyelv harmonizálása különböző beszédhelyzetekben.	Figyelem a testbeszéd helyes alkalmazására a kommunikációs folyamatban (<i>pl. szemkontaktus megteremtése a beszédpartnerekkel, kifejező arcjátékok</i>). Szöveggel összehangolt gesztikuláció.
Aktív részvétel a közösség dramatikus játékaiban (<i>pl. egy-egy népszokás megjelenítése, zenés-dalos színjáték bemutatása</i>). Népi szövegek elsajátítása. Memoriterek.	Különböző szövegtípusok megtanulása és szövegű reprodukálása. Törekvés a helyes kiejtésre. Különböző dramatikus formák kipróbálása (<i>improvizáció, vers- és prózamondás, bábjáték</i>).	Vers- és prózamondás nyelvjárási és szépirodalmi szövegekből. Az egyéni adottságok, beszédsajátosságok kihasználása. Szerepvállalás különböző diákszínpadi előadásokban.	Memoriterek. Figyelem a hangszínváltozásra, a szünetre, hanglejtésre, mondatdallamra; a szuggesztív előadásmódra.
Udvariassági formák alkalomhoz, beszédszituációhoz illő használata.	Olvasmányok tartalmának összefoglalása saját véleményalkotással.	Referátum, tudósítás a hazai románság életéről, interjúkészítés ismert személyekkel.	A tudományok és művészetek nyelvének ismerete (<i>film, fotó, színház</i>). A művészet kódjainak megfigyelése.
Bekapcsolódás a tanulócsoporthoz beszélgetéseibe. Tanúságtétel egészséges vitakészségről, helyes szókincshasználatról. A beszélgetést lezáró közlési formák ismerete.	Saját vélemény megfogalmazása és alátámasztása egy többszereplős társalgási folyamatban. A tanuláshoz szükséges köznyelvi, szaknyelvi és irodalmi (alap)szókincs aktivizálása.	Érvelő véleményalkotás többszereplős beszédszituációban. A beszélőtársak véleményének meghallgatása, s az arra való helyes reagálás. Mások érvelésének ésszerű elfogadása vagy elutasítása.	Együttműködés és toleráns magatartás tanúsítása csoportmunkában. A vita nyelvi és etikai szabályainak alkalmazása egy többszereplős beszédhelyzetben. A nyelvi (ön)kontroll képességének fejlesztése. A saját vélemény ismételt átgondolása. A helyzetkomikumok felismerése, félreértések tisztázása.
Törekvés a szókincs gyarapítására és a helyes intonációra.	Valós beszédhelyzetek megjelenítése csoportbontásban. Törekvés a pontos, helyes és folyamatos előadásra.	Önálló nyelvművelési szándék kifejezése. A diák stílusának színesítése rokon jelentésű szavakkal. Kellő figyelem az összetett mondatok logikus felépítésére, helyes megformálására, majd a logikus szövegszerkesztésre. Tolmácsolás automatizmusokkal.	

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Bevezetés a román hangzók birodalmába. A jelrendszer elsajátítása a fokozatosság elvével, a tanulók egyéni képességeinek figyelembevételével (<i>hang, szó, szó szerkezet, mondat</i>). Ismerkedés a szövegértési technikák alapjaival. A román szótagolási szabályok tudatos alkalmazása ismeretlen szövegben.	A szavak konkrét és átvitt jelentéstartalmának felismerése a szöveg kontextusában.	A szövegértési technikák tudatos alkalmazása. A szövegben rejlő metaforikus tartalmak megfejtéséhez szükséges képesség fejlesztése gyakorlással.	A szövegértési technikák további tökéletesítése.
Az olvasási technika folyamatos fejlesztése hangos és csendes olvasással. Szövegértési gyakorlatok, az olvasási képesség fejlesztése. Különböző modalitású mondatok dallamának kifejezése a hangos olvasásban. Olvasás egyéni tempóban, kiegyensúlyozott ritmusban.	Különböző szövegfajták értelmező (néma és hangos) olvasása, helyes hangsúllyal és mondatdallammal. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Az önellenőrzés képességének fejlesztése. Irodalmi szövegek közös és egyéni olvasása az iskolában, a könyvtárban vagy otthon. Önálló olvasás igénye: házi olvasmányok; olvasónapló készítése.	Eltérő szövegtípusok értelmező felolvasása a szövegfonetikai eszközök helyes alkalmazásával. Az olvasmánytartalmak szóbeli összefoglalása, kérdések megfogalmazása. Kisenciklopédiák, lexikonok rendeltetésszerű használata.	Szövegértelmezés a teljes megértés, a helyes hangleadás és kifejező olvasás igényével.
Az aktív szókincs gyarapítása az olvasmányélmény alapján. Pl.: mese értelmezése, szereplőinek rövid jellemzése (<i>szinonimák, antonimák</i>).	Az aktív és passzív kifejezőkészlet bővítése különböző szövegtípusok megismerésével (<i>tájékoztató, érvelő, kifejező</i>). Önálló véleményalkotás a szöveg tartalmával kapcsolatban.	Szókincsgyarapítás önálló és csoportos munkával. Olvasmányok közös feldolgozása. Szövegértelmezési viták (<i>érvek, ellenérvek</i>).	A szépirodalmi szövegben rejlő jelenség mögötti lényeg megértése. A kifejezőkészlet további aktív bővítése a különböző tudományok és művészetek (szak)szókincsével. Szakszavak beépülése a szókincsbe.
A szövegszerkesztés alapvető eljárásainak megismerése.	Az életkornak megfelelő szövegek feldolgozása (<i>tömörítés, kifejtés, magyarázat</i>). Kohézió, ok-okozati összefüggések felismerése az adott szövegben.	Többjelentésű szavak megértésének gyakorlása (<i>a szavak konkrét és átvitt jelentése</i>). Értő szöveginterpretálás. Irodalmi, ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek értő olvasása és tartalmának feltárása. A szövegelemzés alapvető eljárásainak gyakorlása, önálló alkalmazása.	A szöveg logikai – jelentéstani – formai összefüggéseinek megértése. A különböző műfajú és tartalmú szövegek jelentésrétegeinek feltárása. Műfaji meghatározások. Stílusirányzatok felismerése különböző műfajú alkotásokban.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A román betűvetés technikájának elsajátítása.	Rendezett, olvasható betűformák alkalmazása. Egyéni stílus fokozatos kialakulása.	Az esztétikus írás mint az önkifejezés eszköze.	A román nyelvi normákat követő, hatékony, egyéni írásmód.
Néhány mondat logikus összekapcsolása, szöveggé formálása.	Tollba mondott szöveg helyes és szép írása.	A román nyelvhelyességi törvényszerűségek tudatos alkalmazása.	Árnyalt szókincs és esztétikus íráskép használata.
Szövegszerkesztési alapismeretek, <i>(a szöveg főbb szegmentumai)</i> .	Élmények, események megfogalmazása különböző szövegtípusokban és műfajokban. <i>(leírás, elbeszélés, jellemzés)</i> .	A szövegalkotási és szerkesztési ismeretek további bővítése. A szövegszerkesztés főbb szempontjainak készség szintű alkalmazása különböző szövegtípusokban. <i>(önéletrajz, magán és hivatalos levél)</i> .	Világos és kreatív szövegalkotás a logikai – jelentéstani – formai sajátosságok betartásával <i>(a legkülönbözőbb szövegtípusokban)</i> .
Rövid szövegek alkotásának gyakorlása.	Az anyaggyűjtés és elrendezés módszerének elsajátítása. Vázlatkészítés.	Referátum, projekt anyagának összegyűjtése, rendezése, formába öntése tanári irányítással.	A nyelvtani, stilisztikai és helyesírási ismeretek tudatos, készség szintű alkalmazása a terjedelmesebb szövegek <i>(értekezés, pályázat, esszé)</i> alkotásában.
Román és magyar nyelvű szólások és közmondások összevetése.	Fordítás románról magyarra <i>(szótárhasználat)</i> .	Fordítás magyarról románra <i>(egyre gyorsabb tempójú szótárhasználat)</i> .	Egy és kétnyelvű szótár használata fordítás közben.

4. Ismeretek az anyanyelvről (a kisebbség nyelvéről)

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A magyar és a román ABC eltérése. Az <i>ea, ia, oa, ua</i> , és a <i>ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> , <i>z</i> sajátosságai	A nyelvi egységek szerkezeti, jelentéstani összefüggéseinek felismerése <i>(a hangok, a szóelemek, a szavak szintjén)</i> .	A román nyelv típusához kötődő alapismeretek. Az eddig elsajátított nyelvtani, stilisztikai és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.	A román leíró nyelvtani ismeretek helyes alkalmazása. Hangtani, szófajtani, mondattani, jelentés- és szövegtani megközelítések.
A helyes szótagolás, szóképzés. A szótagolás szabályainak helyes alkalmazása ismeretlen szövegben. A szófajok <i>(ige, főnév,</i>	A tanult szófajok helyes használata a közlésfolyamatban. Mondattan. A mondatfajták megfelelő használata a különböző beszédhelyzetekben.	Az összes szófaj helyes használata. Az igeidők és a rendhagyó igék helyes használata. A mellérendelés és alárendelés felismerése.	A román nyelv szabályainak ismerete és helyes alkalmazása szóban és írásban.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
<i>melléknév, névmás, számnév).</i> A mondat részei. Az alany és az állítmány egyeztetése. Az egyes és többes szám. A jelen idő. (A többi igeidő felismerése). Jelentéstani alapismeretek. Szókincsbővítés (szinonimák, <i>antonímák</i>). Mondathalmaz. Szöveg. Életkornak megfelelő rövid szövegek alkotása.	Jártasság a szavak jelentésviszonyaiban (szinonimák, <i>antonímák</i>, <i>homonimák</i>). Kézikönyvek, egynyelvű szótárak rendeltetésszerű használata. Szövegformálás a témának megfelelő szókészlet használatával (<i>a tartalom és a forma viszonya</i>). Régi és modern szövegek összehasonlítása, a nyelvi állapot változásának felismerése.	A jelentéstani ismeretek további bővítése. A kisebb, nagyobb nyelvi egységekhez kötődő kreatív gyakorlatok. A szavak jelentésének változása a különböző szövegkontextusokban. Változatos stílusfajták alkalmazása a szövegalkotásban. A román és a magyar nyelvtípus összevetése, különbségének felismerése.	A szöveg nyelvi és nem nyelvi eszközeiből fakadó jelentések, jelentésviszonyok felismerése. Törekvés a gazdag, árnyalt szókincs helyes használatára. A kohézió megteremtése a szövegformálásban (<i>hely, idő, ok-okozati összefüggések meglátása</i>). Állandóság és változás a nyelvben (<i>ok-okozati összefüggések feltárása</i>).

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az értő-érző olvasás megtapasztalása, az élményszerzés öröme. A(z) (román) irodalom iránti érdeklődés felkeltése. A lírai alkotások gondolati-érzelmi üzenetei. Versek, mondókák, változatos ritmusú alkotások megismerése.	A(z) (román) irodalom iránti gondolati és érzelmi érdeklődés mélyítése. E nép szellemiségének megismerése a fokozatosság elvével. Lírai művek feldolgozása a klasszikus és a kortárs román irodalomból, valamint a magyarországi románok verseiből. Az érzelmi affinitás mélyítése.	Művek elemző-értelmező olvasása, mögöttes tartalmak megragadása. A költeményekben rejlő többletjelentések egyre mélyrehatóbb feltárása. A zenei és ritmikai eszközök szerepének megértése.	Annak felismerése, hogy az irodalom apadhatatlan élményforrás (<i>értelmi, érzelmi, erkölcsi, esztétikai, filozófiai, önismereti stb.</i>). Különböző műfajú költemények komplex elemzése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Alapismeretek a költői nyelvről (<i>egyszerűbb szóképek</i> felismerése). Rövidebb epikai művek (<i>népi játékok, mesék, elbeszélések</i>) olvasása, a műélvezet megtapasztalása. Dramatizált meserészletek előadása. Szövegértési gyakorlatok.	Költői képek (<i>metafora, hasonlat stb.</i>) szerepének megértése. Epikai művek közös olvasása, élményszerű feldolgozása, dramatizálása. Elbeszélések dramatizált megjelenítése. A műfajok megkülönböztetése. Olvasmányok közös tanórai feldolgozása.	A szóképek jelentés- és hangulatteremtő hatásának felfedezése a verselemzés során. Elbeszélő alkotások önálló feldolgozása, értelmezése. Színdarab megtekintése és a látottak megvitatása (<i>érvek, ellenérvek</i>). Alaptémák pl.: szülőföldélmény, szerelem, ifjúság különböző korú alkotásokban. Stílusirányzatok jegyeinek felismerése.	A román verselés jellegzetességei. A költői nyelvhasználat jellemzése. Az alkotás kompozíciós egységei. Különböző terjedelmű és műfajú román irodalmi alkotások komplex elemzése. A főbb irodalmi műnemek és műfajok bemutatása, fejlődésük jellemzése. Témák, élethelyzetek, motívumok különböző értelmezési lehetőségei. Kitekintés a társművészetekre. A román és a magyar kultúra kölcsönhatásának felismerése. Témák, motívumok a román, a magyar, az európai és az egyetemes irodalomban.

1.2. Román nyelv és irodalom

(Hagyományos nyelvoktató és bővített nyelvoktató kisebbségi oktatási forma)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszédtértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanuló lakókörnyezetére, családjára, iskolájára vonatkozó szavak, szófordulatok megértése.	A diák megérti a tanult témakörökhöz kötődő szavakat, szófordulatokat, egyszerű kéréseket és utasításokat. Képes rövid válaszadásra. Egyszerű megnyilatkozásait az alábbi témakörökben fejezi ki: <i>lakás, család, közlekedés, iskola, tevékenységek, természeti környezet, társadalmi közeg, nemzetiség(i) (fiatalok) élete, saját élettörténetek.</i>	Megérti a köznyelvi beszédet, a standard szövegek fontosabb információit. Beszédtértése elsősorban a gyakori, az életszerű témakörökre vonatkozik: <i>család, iskola, munka, szabadidő, sport, kultúra, média, egészségvédelem.</i> Megérti a (nemzetiségi) rádió- és tévéműsorok aktuális híreit, riportjait. A lassúbb tempójú, jól artikulált közlésekben érti a hanglejtés és a beszédszándék összefüggését. Helyesen értelmezi a CD-re, vagy hangkazettára rögzített szövegek tartalmát.	Megérti a legkülönbözőbb témakörök szövegeit pl. <i>környezetvédelem; globalizáció; Európai Unió; nemzetközi és nemzeti kultúrák közötti együttműködés; emberi jogok; a fiatalok problémái; barátság, szerelem; a román nemzetiség jövője; a román nyelv szerepe a sajátos civilizációs értékek felfedezésében és felismerésében; modern irodalmi alkotások; egészségügy; káros szenvedélyek; oktatásügy; munka és szórakozás (régén és ma).</i> Képes konkrét és elvont témájú szövegek, bonyolultabb érvelések megértésére, azok összegzésére egyéni véleményalkotással. Érti a szakmai (tudományos, művészeti, nyelvi) előadásokat és beszélgetéseket, és önállóan összegzi a közvetített tudástartalmakat. Képes a román nyelvű rendezvények, irodalmi estek, színházi előadások (irodalmi összeállítások) filmek megértésére. Hallás után a CD-re, hangkazettára rögzített hanganyagokat is jól értelmezi.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Képes egyszerű kérdéseket feltenni, és azokra a válaszokat megformálni. Egyszerű megnyilatkozásait helyes kiejtéssel és hanghajtással fejezi ki. Egyszerű kifejezései életrajzára, családjára, közvetlen környezetére és közösségére vonatkoznak.	A tanuló képes egyszerű interakcióra, kérdésfeltevésre és feleletadásra, közvetlen környezetének a leírására. Tud köszönni, bemutatkozni, kívánságokat és kéréseket megfogalmazni, információkat adni és befogadni. Képes bekapcsolódni egy-egy rövidebb párbeszédbe, és egyszerű közlésformában elmesélni saját élményeit.	A tanuló feltalálja magát a különböző kommunikációs szituációkban, önállóan társalog, vitatkozik, és logikusan érvel, főleg a valós élethelyzeteket tartalmazó témákban (lásd 1. pont). Egyszerűbb mondatszerkesztéssel képes beszámolni a saját élményeiről, tapasztalatairól, céljairól, szülőföldjéről és nemzetiségéről, (magán)életéről, érdeklődési köréről. Tájékozódik és felvilágosítást ad, kérdez és válaszol, kívánságokat és udvarias formulákat fogalmaz meg. Tudatosan törekszik a helyes mondatformálásra, az egyszerű, de összefüggő szövegszerkesztésre, a világos beszédre. Képes helyes kiejtéssel és hangsúllyal beszélni, önálló véleményt formálni, egy rövid történetet elmesélni.	A fenti témakörökben természetes interakciót kezdeményez és tart fenn a román nyelvet folyamatosan beszélő partnerrel. Képes a saját álláspontját megindokolni, megmagyarázni és megvédeni. Egyedül emeli ki, és összegzi az irodalmi és nem-irodalmi szövegek lényegét. Tud logikusan felépített beszámolót készíteni, és azt nyelvileg igényes formában közvetíteni. Román nyelvű interjút készít közéleti személyiségekkel. Hétköznapi témákban tolmácsolni képes magyarról románra, románról magyarra. Helyes hangsúllyal, mondatfűzéssel és dallammal mesél történeteket, olvasmányélményeket.

3 Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Megérti az egyszerű szöveget. Képes az adott szöveg megfelelő tempójú olvasására és egyszerű információinak kiemelésére.	Jó kiejtéssel, hangsúlyozással és helyes ritmusban tud olvasni. Megérti az egyszerű mondatokat, feliratokat, reklámokat és a fenti témakörök szövegeit. Ezekből rövidke párbeszédet alkot. Az első pontban megadott témakörök szövegeit jól értelmezi.	Jól tájékozódik a román nyelvű nyomtatványokban. Képes helyes hangsúllyal elolvasni nemcsak az ismert, hanem az ismeretlen szövegeket is. Érti a bennük rejlő információ lényegét. Képes a tartalom összegzésére és önálló véleményalkotásra. Érti a hazai román alkotók pl.:	Képes a különböző modern román irodalmi alkotások értő- és érző olvasására, és azok üzenetének megfigyelésére. Megérti a (magyarországi) román szerzők műveit, s mély lelki affinitással, de tudatosan átgondolva tárja fel üzenetüket a nyelvről, az identitástudatról, a múlttól és a jelenről. Figyelemmel kíséri a

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
		gyermekverseit, meséit, elbeszéléseit, valamint a hazai román lapok cikkeit. Hangos olvasáskor jól érzékelteti a szerző szándékát.	román nyelvű sajtót és szakirodalmat is olvas (az Internetről is).

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanuló írása olvasható, rendezett. Képes a számára gyakori használatú szavak helyes írására és hibátlan szövegmásolásra. Az ismert kifejezéseket mondatokká, egyszerű szöveggé formálja.	Képes rövid üdvözlét, feljegyzés megírására, s a használt alapszavak helyes írására. Ki tud tölteni egyszerű nyomtatványokat, és meg tud fogalmazni rövidebb üzeneteket. Lassúbb tempójú diktáláskor jól alkalmazza a helyesírási szabályokat.	A fenti témakörökben (lásd 1. pont) képes írásos közlésben kifejezni gondolatait, érzéseit, vágyait, ambícióit. Véleményét érthetően tudja indokolni, magyarázni. Képes önálló fogalmazás, levél, rövidebb referátum megírására a szövegszerkesztési formák betartásával. Olvasásélményeiből és hétköznapi témákból egyaránt tud rövid, de logikusan felépített fogalmazást írni. A helyesírási szabályokat következetesen alkalmazza.	Képes arányosan tagolt, részletesen kidolgozott fogalmazás megírására. Természetes könnyedséggel ír önéletrajzot, kérvényt, elismervényt, valamint értekezést és esszét is. Tud bármely témakörben összefüggő, jól érvelő szövegeket szerkeszteni, gondolatait nyelvileg helyes formába önteni. Jól ismeri a különböző írástechnikákat, és szakirodalom felhasználásával önálló referátumot állít össze. Szótár segítségével idegen szakszövegeket is képes lefordítani.

Bővített nyelvoktató forma

1. Beszéderítés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanuló érti a közvetlen környezetével (<i>szülőföld, család, nemzetiség</i>) és a mindennapi tevékenységével kapcsolatos szövegeket.	A tanuló képes az alábbi témakörökhöz kapcsolódó szövegek megértésére: <i>a lakóhely és környezete, otthon, iskola, baráti kapcsolatok, szabadidő, ügyintézés, vásárlás, betegség, közlekedés, média, kultúra, nemzetiségismeret (családi ünnepek, hagyományok, életvitel).</i> Felismeri a szavak változó	Megérti a bonyolultabb tartalmú és nyelvezetű valamint a szakmai tartalmú rádió- és tévéműsorokat, (játék)filmeket. Az alábbi témakörökben anyanyelvű beszélővel képes társalogni: <i>a hagyományos és a modern társadalom; a nemzedékek közötti párbeszéd; tanulmányok; oktatás, a jövő lehetőségei; az</i>	Képes a legkülönbözőbb témakörű szövegek megértésére. Ismeri és önállóan értelmezi a román irodalom különböző műfajú alkotásait. Képes szakmai szövegek, recenziók megértésére. Érti a román nyelvű filmeket, színházi előadásokat.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	jelentését a különböző szöveggörnyezetben. Érzékeli a fő mondanivaló és a másodlagos információk közötti különbséget.	<i>informatika világa; egy határok nélküli Európa; a román kultúra helye az európai és egyetemes kultúra kontextusában.</i> Jól érti a hosszabb előadásokat, bonyolultabb érveléseket, a különböző típusú szövegeket. A többjelentésű szavakat a szöveggörnyezetben helyesen értelmezi. Érti a román nyelvű szakmai előadásokat, és élvezi a román nyelvű irodalmi esteket, színházi bemutatókat (dramatizált népszokásokat). Az ismeretterjesztő és játékfilmek tartalmát is megérti.	

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Képes egyszerűbb párbeszédre, információcserére (kérdésfeltevésre és válaszadásra).	Képes bekapcsolódni egy hétköznapi társalgásba, információkat befogadni és adni. A beszédhelyzetnek megfelelő kifejezéseket használ. Helyesen ejti ki a román helység és tulajdonneveket.	Folyékonyan, természetesen kommunikál és vitázik a partnerével, sőt az anyanyelvű beszélővel is. Érveit és ellenérveit világosan fogalmazza meg. Élménybeszámolóiban és különböző történetek elmesélésekor a szókincsét változatosan alkalmazza, és törekszik az árnyalt kifejezőmódra. Törekszik a helyes szórendre, hangsúlyra és hanglejtésre.	A román nyelvet jól beszélő partnerrel interakciót kezdeményez és tart fenn az alábbi témakörökben: <i>globalizáció; Európai Unió; környezetvédelem; nemzetközi és nemzeti kultúrák közötti együttműködés; emberi jogok; a fiatalok problémái; barátság; szerelem; a román nemzetiség jövője; a román nyelv szerepe a sajátos civilizációs értékek felfedezésében és felismerésében; modern irodalmi alkotások; egészségügy; káros szenvedélyek; oktatásügy; munka és szórakozás.</i> Szövegformálás szakkifejezések használatával.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű nyelvezetű szövegeket képes folyamatosan és helyes mondatdallammal olvasni.	Az ismert szövegeket helyes hangsúllyal és mondatdallammal olvassa el. Idegen szövegből is képes kiemelni a lényegi elemeket, felismerni a szerzői üzenetet.	Képes a különböző szövegfajták felismerésére, és a bennük lévő tartalom, információ, érvelés befogadására. Érti a szakmai szövegben rejlő közlést és az irodalmi mű(vek) mögöttes jelentését. Képes a szakmai és a szépirodalmi szövegek tartalmi összegzésére.	Képes komplex szövegek értő-érző olvasására és azok önálló értelmezésére. Érti a jelenség mögötti lényegét a különböző műfajú alkotásokban. Természetességgel olvassa a magyarországi román publikációkat, sajtótermékeket, és érti azok nyelvezetét.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Képes szövegek hibátlan másolására és a megtanult szavak helyes írására. Egyszerű mondatait fokozatosan bővíti, majd szöveggé szerkeszti.	Képes önálló szövegformálásra, történetek, valós vagy fiktív események leírására. A formai követelmények betartásával tud hivatalos és magánleveleket írni. Írásos munkáiban a tanult szövegszerkesztési és helyesírási szabályok alkalmazására törekszik.	Részletes fogalmazásaiban meg tudja teremteni a szöveg kohézióját, és érthető, gördülékeny stílusban ír. Szókincsének helyes használatával fejti ki véleményét (érveit és ellenérveit) aktuális témákról. Saját emlékeiről és álmairól kifejezően fogalmaz. Értő-érző befogadóként ír olvasmányélményéről, vagy egy-egy (magyarországi) román szerző alkotásának mögöttes jelentéséről. A szövegszerkesztésben a nyelvtani, helyesírási szabályokat tudatosan és helyesen alkalmazza.	Tud bármely témakörben összefüggő, logikusan érvelő szövegeket alkotni. Képes önálló műértelmezésre, stilisztikai, nyelvtani, helyesírási szempontból egyaránt igényes dolgozat (értekezés, esszé, referátum stb.) írására. Tanulmányozza a modern szakirodalmat, és szótár segítségével idegen szakszövegeket is képes lefordítani.

2. Román népismeret

(Valamennyi kisebbségi oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A népismeret iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felkeltése. Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környékén. Az egyén és a kisebb-nagyobb közösségek: család, lakóközösség, nemzetiség, nemzeti népcsoport(ok) összetétele. Annak felismerése, hogy a vegyes nemzetiségű település(ek)en élő emberek nyelvük és szokásaik alapján különböznek egymástól, de valamennyien egyenrangúak. A (tradicionális) család kapcsolatrendszere. Rokonsági fokozatok megnevezése (tájnyelven és irodalmi nyelven). Ismeretek a falusi közösségek életéről. A lakóház és környéke. Régi foglalkozások és munkaeszközök megismerése. Háziállatok megnevezése anyanyelven. A tanuló lakóhelyére jellemző népi gyermekjátékok- és dalok elsajátítása, egyéni vagy csoportos előadása. Román népszokások dramatizálása (pl. téli ünnepkör) mozgással, tánccal, dallal. Román szólások,	Az érzelmi affinitás mélyítése, és a gondolati érdeklődés fenntartása önismereti igénnyel. Földrajzi és történelmi alapismeretek hazánkról, az anyaországról (és szomszédainkról) valamint a határmenti románok által is lakott településekről. Anyaggyűjtés egy település életéről különböző információhordozók felhasználásával. Ismeretszerzés élő beszélgetésből, olvasmányokból, filmekből, archív fotókból. Témaközpontú ismeretanyag gyűjtése könyvtárban, médiatárban, múzeumban. Atlaszok, albumok, lexikonok helyes használata. Rendszerező ismeretszerzés a magyarországi románok földrajzáról, történetéről és (népi) kultúrájáról. Személyiségek, legendás hősök népi alkotások tükrében. A lakóház és környéke. Bevezetés a népi építészetbe. Az életmód változásainak bemutatása (rég és új mesterségek). A régi és a modern munkaeszközök megnevezései (tájnyelven és irodalmi nyelven).	Alapismeretek Románia természetföldrajzáról. A román kultúra és civilizáció fejlődésének főbb korszakai. Nevezetes történelmi helyek és események. Jeles történelmi személyiségek. A magyarországi románok művelődéstörténetéből. Források: olvasmányok, filmek, történelmi lexikonok, múzeumi kiállítások. Helytörténeti alapismeretek a magyarországi románlakta településekről. Az egyház szerepe a nyelv és identitás megőrzésében. Ismeretek a hazánkban élő más ajkú nemzeti és etnikai kisebbségekről. A kultúrák kölcsönhatásai. A projektmódszer elsajátítása. A nyelvjárási szókincs tematikus gyűjtése. Munka és szórakozás régen és ma. A népviselet más tájegységek kontextusában. Betekintés a nagymamák konyhaművészetébe. Régi receptek. A hajdani és a mai étkezési szokások jellegzetességei. Többletjelentések megfejtése az átmeneti rítusok profán és szakrális jelképrendszeréből.	Ismeretek a négy alaptudományról: földrajz, történelem, etnológia, filológia. Ismeretek Románia természetföldrajzáról és földrajzi jelképeiről. A témák feldolgozását segítő információhordozók (térképek, albumok, lexikonok, filmek, CD-ROM, ismeretterjesztő szakirodalom) kiválasztása. Anyagválogatás az Interneten, könyvtárban és múzeumban. Az információk értelmezése egyéni vagy csoportmunkában. Ismeretfeldolgozás projektmódszerrel. Tájékozódás a különböző tájegységekben. Turisztikai érdekességek és műemlékek. Földrajzi-történelmi ismeretek összekapcsolása. Ismeretek a román nép és nyelv kialakulásáról, a különböző történelmi korszakokról és neves történelmi alakokról. (Neo)latin nyelvek – román nyelv. A román kultúra és civilizáció főbb korszakainak ismerete, értékeinek bemutatása az európai és az egyetemes kultúra kontextusában. Ismeretek a román tudomány és technika főbb

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
közmondások és találós kérdések megtanulása. Memória- és koncentrációfejlesztő játékok gyakorlása. A román mesék iránti érdeklődés felkeltése. Mese megjelenítése bábjátékokkal. Történelmi személyiségek legendák tükrében. A gyermek és a játék(készítés) a múltban és napjainkban. Kreatív játékok tárgyakkal. Az élmény- és cselekvésközpontú ismeretszerzés alkalmazása.	Néphagyományok színpadi feldolgozása tánccal, dallal és mozgással dúsított formában. A hagyomány- és szokásvilág természetes közegének egyre mélyebb megismerése: olvasmányélmény, tájházi látogatás. Népgyógyászati fogalmak elsajátítása.	Népköltészeti műfajok felismerése. Jeles napok szokásai és népi költeményei. Maszkos alakoskodások. Egyre komplexebb drámajátékok és táncok bemutatása. Népi hangszerek felismerése (tájnyelven és irodalmi nyelven). A néprajzi múzeum és a tájház kiállításainak megtekintése. A kisebbségi jogok gyakorlásának lehetőségei. A társadalmi, kulturális, politikai és vallási élet szerkezete (főbb intézmények).	felfedezéseiről. A két nép (román-magyar) együttéléséből adódó ok-okozati összefüggések megértése. A magyarok és románok múltjának összefonódása történelmi események tükrében. A vallások és az egyházak szerepe a románok kultúrájában. Ismeretek a magyarországi románok történetéről a betelepítéstől napjainkig. Bevezetés a művelődéstörténetbe. Mélyebb betekintés a (hazai) románság néprajzi és folklórkincsébe, kulturális intézményeibe, művészeteibe és vallási életébe. Betekintés a vegyes lakosságú települések életébe (múlt és jelen). A román, a magyar, a német és a szerb hagyományok kölcsönhatásának felismerése (szokásban, népviseletben stb.). Az endogám és az exogám közösségek jellemzése. Ismeretek a román tudomány és technika főbb felfedezéseiről. Tudományok és különböző művészetek (építészet, festészet, irodalom, zene) összekapcsolása. Általános helyzetkép a mai Románia társadalmi-gazdasági helyzetéről, etnikai összetételéről, oktatásáról és idegenforgalmáról. Tájékozódás az Internet keresőprogramjában. Ismeretek a honi nemzetiségek irodalmából, zene és tánc kultúrájából.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A hagyományápolás és -újítás, az értékmentés és -teremtés kölcsönhatásának megértése. A tolerancia problémaköre. A gyermek jogai és kötelességei régen és ma. A népi bölcsesség felismerése a szólásokban és a közmondásokban. Viselkedési és illemszabályok a mai fiatalok életében. A mesehősök jellemzése a vád és a védelem szemszögéből. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. A mese és a valóság összefonódásának megértése a mesékben. Érvelés a másság elfogadásáról.	Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban. A román népcsoport sajátos arcúlatának felismerése, fejlődéstörténetének megértése. A hagyományos tárgyak felismerése a néprajzi atlaszban, a tájházakban és a múzeumokban. Népköltészet – műköltészet (azonosságok és eltérések). Az egyetemes, a nemzeti és a helyi értékek tükröződése a román népmesékben. Jellemábrázolás kritikai látásmóddal.	Földrajzi és történelmi ismeretekhez kötődő kérdések önálló megfogalmazása. Érvekkel alátámasztott véleményalkotás történelmi eseményekről, személyiségekről. Érvek és ellenérvek gyűjtése az aktuális téma tárgyalásakor. A zárt és a nyílt közösségek életmódja közötti különbség megértése. A szokásváltozások felismerése. Azonos motívumok felismerése román és magyar népkölteményekben. Táncillem a múltban és napjainkban. Vegyes lakosságú település építészeti stílusainak felismerése. Az alapfogalmak megértése: kisebbség – többség, nemzeti nyelv – anyanyelv. A társadalmi, kulturális és vallási szerveződések szerepe az identitástudat formálásában.	Tájékozódás a modern szakirodalomban (lényeglátó válogatás). Földrajzi, történelmi, vallástörténeti, néprajzi, művészeti, filológiai ismeretek összekapcsolása, és egyidejű alkalmazása. A román nép és nyelv kialakulásához kötődő elméletek megismerése. A neolatin nyelveket beszélő országok (népek, etnikumok és kisebbségek) életterének bemutatása (térképhasználat). Az egyetemes és a két nép (román–magyar) együttéléséből adódó ok-okozati összefüggések feltárása. A társzművészetek közötti kölcsönhatások bemutatása művek tükrében. Tudományok és művészetek közötti összefüggések megértése és feltárása. Önálló véleményalkotás történelmi személyiségek szerepéről, jelleméről. A magyarországi románság szokás- és hagyományvilágának változása. A szokásváltozások okainak feltárása. A vallások és az egyházak szerepének lényeglátó bemutatása. A profán és szakrális jelképrendszer megfejtése (átmeneti rítusok, ünnepek). A magyarországi románok kultúrájának helye a román és a magyar nemzet kulturális kontextusában.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			Önálló vélemény a románság múltjáról és jelenéről, elképzelés a jövőről. A körösvidéki nyelvjárás két tájnyelvi változatának jellemzése. A család, az iskola és a mass média szerepe a nyelvápolásban és az identitásformálásban. Önálló vélemény a kétnyelvűségről, a kisebbségi nyelv pozícióvesztésének okairól; érvek és ellenérvek gyűjtése. Kultúrtörténeti összefüggések megértése. Az együtt élő kisebbségek (románok, németek, szerbek) kulturális kölcsönhatásainak felvázolása egyéni megfogalmazásban. Különböző típusú szövegek helyes értelmezése, többletjelentéseinek megfejtése.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés a (nagy)szülőkkel a régmúlt időkről, az elődök életéről. Minden részterületet érintő saját vélemény érthető megfogalmazása (szóban és írásban). Népköltészeti alkotások ismertetése előszóban. Dramatizált (nép)mesék és szokások. Egyéni gyűjtőmunkával kapcsolatos szóbeli beszámoló. Tánc- és rigmusköltészet gyakorlása. Fogalmazás írása	Interjúkészítés (megadott szempontok szerint) egy idősebb adatközlővel. Népismereti téma megvitatása tárgyilagos érveléssel. Fogalmazás írása jelentősebb népszokásról. Szóbeli beszámoló önálló gyűjtőmunkáról. Szokások, történetek dramatikus megjelenítése. Modellek, makettek, rajzok készítése. Kiállítás gyűjtött tárgyakból, vagy a gyermekek munkáiból	Beszélgetés a nemzetiségi létről, a többség-kisebbség viszonyáról, a román nyelv pozícióvesztésének okairól. Interjúkészítés idősebb adatközlőkkel, etnográfusokkal, folkloristákkal. Projektmunka összeállítása és illusztrálása. Rajz készítése népismereti témáról. Történelmi – társadalmi és kulturális összefüggések élőlövavas (vagy) írásos kifejtése.	Kiselőadások, vitaindítók a különböző tudományágakhoz (földrajz, történelem, etnológia, filológia) kapcsolódó témákból. Válogatott bibliográfia összeállítása a fenti témakörökből. Projekt megírása a magyarországi románság (művelődés)történetéből, szokás- és hagyományvilágából. Önálló gyűjtőmunka. Az anyag rendszerezése, feldolgozása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
valamelyik kedvenc hősről vagy történelmi személyiségről. Rajz- és tárgykészítés a népismeret köréből. Kézműves technikák alkalmazása.	(rajzok, játékszerek, fotók). Anyaggyűjtés osztályprojekthez. Tervezés, rendszerezés, feldolgozás tanári irányítással.		Vita a kisebbségi jogokról, állampolgári ismeretekről, a nyelv és identitás kérdéseiről. Források, történelmi, publicisztikai, szépirodalmi írások elemzése szóban és írásban. Interjúkészítés művészekkel, idős adatközlőkkel. Önálló véleményalkotás a nemzetiségi tévé és rádió műsorairól. Az iskolai újság, rádió, színjátszó kör és táncgyűttes értékmentő és -teremtő szerepe. Értékközvetítés kiállításokkal és különböző kulturális bemutatókkal.

Limba și literatura română

(pentru școlile de naționalitate cu limba de predare română și bilingvă)

Competențe

1. Deprinderi de exprimare orală, compunerea textelor orale și înțelegerea lor

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Dialog simplu între elevii cu limba maternă română și cei care vorbesc limba română ca a doua limbă. Acordarea atenției convenite partenerului. Atenție la formarea sunetelor caracteristice limbii române, pronunțarea corectă a diftongilor și triftongilor. Recunoașterea diferitelor feluri de propoziții și folosirea lor adecvată. Dialog inteligent în situații obișnuite de comunicare. Expunerea coerentă și nuanțată a ideilor,	Comunicarea limpede a ideilor, a intențiilor în situații obișnuite de conversație. Exprimarea ideilor în propoziții simple. Tendința de a vorbi clar și sugestiv. Folosirea celor mai potrivite feluri de propoziții conform intenției și scopului vorbitorului. Întrebări formulate logic, răspunsuri care exprimă limpede esențialul, părerea vorbitorului. Străduința de a pronunța	Participare activă la diversele procese de comunicare. Susținerea părerii personale cu argumente pro sau contra. Reproducerea textelor audiate. Relatarea trăirilor proprii aplicând în mod conștient și variat diferitele feluri de propoziții. Folosirea adecvată a mijloacelor fonetice și sintactice, conform intenției vorbitorului. Armonizarea vorbirii și gesturilor în diversele	Acomodare la factorii procesului de comunicare în diferite situații reale de conversație. Exprimarea ideilor, intențiilor, folosind expresii elocvente. Tendința de a scoate în evidență esențialul și de a formula frazele exact și nuanțat conform normelor gramaticale. Trezirea și păstrarea atenției interlocutorului, printr-o comunicare variată și sugestivă. Armonia dintre comunicare și

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
îmbinarea lor în text. Aplicarea accentului °i intonației în diferitele feluri de propoziții. Străduința de a vorbi clar °i limpede. Cunoașterea cîtorva gesturi folosite în comunicare. Participare activă la jocurile dramatizate ale comunității (de pildă: prezentarea unor obiceiuri populare sau a unor piese cu cîntece °i muzică). Memorizarea unor texte populare. Învățarea pe de rost a unor texte pentru dezvoltarea memoriei. Aplicarea formulelor de politețe potrivite situației de comunicare. Implicarea directă în dialogurile realizate în grupurile de elevi. Demonstrarea capacității de inițiere a unui dialog, de folosire adecvată a vocabularului. Cunoașterea formulelor de încheiere a conversației. Străduința de a îmbogăți vocabularul °i de a însuși o intonație corectă, proprie limbii române.	clar sunetele °i de a se exprima sugestiv. Atenție la pauze, la intonație, la intensitatea vocii, la accentul afectiv. Folosirea adecvată a mijloacelor de metacomunicație în diversele situații de comunicare. Memorizarea unor texte de tip diferit °i reproducerea lor fidelă. Străduința de a pronunța corect. Exersarea diferitelor forme dramatice: dialoguri, versuri, proză (improvizări, poezii, proză, teatru de păpuși). Rezumarea conținutului lecturilor, prin păreri personale. Formularea unor păreri proprii °i argumentarea lor într-un dialog cu mai mulți parteneri. Activarea vocabularului de bază, de specialitate °i de literatură (de bază) necesar în proecul de învățare. Realizarea unor situații reale de conversație la nivel de grup. Eforul de a însuși prezentarea exactă, corectă °i continuă a ideilor.	situații de comunicare. Declamarea unor poezii, prezentarea unor fragmente de proză din literatura cultă °i cea populară. Exploatarea capacităților °i particularităților de vorbire ale individului. Participarea activă la spectacolele prezentate de către elevi (roluri jucate). Referate, în°tiințări despre viața românilor din Ungaria, interviuri cu persoane cunoscute. Formarea unor păreri bazate pe argumentare în cadrul unor dialoguri cu mai mulți parteneri. Ascultarea cu atenție a părerilor partenerilor de conversație °i reacții corecte la acestea. Acceptarea sau respingerea coerentă a argumentării altor parteneri. Exprimarea intenției proprii de cultivare a limbii. Îmbogățirea stilului elevului prin folosirea decvată a sinonimelor. Acordarea atenției construirii unor fraze logice, formulării acestora, °i redactării coerente în scris °i oral a unor texte. Interpretare pe bază de automatisme.	metacomunicare în procesul vorbirii. Mod de exprimare variat °i nuanțat. Atenția cuvenită față de vorbitor. Străduința de autocorectare. Vorbire expresivă °i limpede atît din punctul de vedere al formării sunetelor, cît °i al formulării propozițiilor, al stilului. Timbru adecvat, conform intenției vorbitorului. Atenție la aplicarea adecvată a gesturilor în cursul comunicării (de pildă: contact din privire, mimică expresivă). Gesturi în concordanță cu textul. Memorizări. Atenție la schimbarea timbrului, la pauze, la intonație, la melodia frazei. Mod sugestiv de prezentare. Cunoașterea limbii folosite în °tiințe °i arte (cinematografie, artă fotografică, teatru). Decodificarea mesajului artistic. Demonstrarea în activitățile în grup a spiritului de colaborare °i a unui comporta-ment de toleranță. Folosirea regulilor de folosire a limbii °i de etică într-o situație de conversație cu mai mulți parteneri. Dezvoltarea capacității de (auto)control al limbii materne. Deliberarea părerilor proprii. Recunoașterea comicului de situație, clarificarea neînțelegerilor.

2. Deprinderi de citire, de înțelegere a textelor scrise

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Introducere în lumea sunetelor limbii române. Însușirea treptată a sistemului convențional de comunicație, conform aptitudinilor individuale ale elevilor (sunet, cuvânt, expresie, propoziție). Cunoașterea tehnicilor de bază pentru înțelegerea unui text. Aplicarea regulilor de silabisire, într-un text necunoscut. Dezvoltarea continuă a tehnicilor de citire prin lectură cu voce tare și prin lectură fără rostirea literelor și cuvintelor. Exerciții de lectură, Dezvoltarea capacităților de lectură. Exprimarea liniei melodice specifice frazelor în cadrul lecturii cu voce tare. Lectură într-un ritm personal și echilibrat. Îmbogățirea vocabularului activ pe baza lecturilor. De pildă: interpretarea poveștilor, caracterizarea scurtă a personajelor poveștilor, sinonime, antonime. Cunoașterea procedeelelor de bază ale redactării de texte.	Recunoașterea sensului concret și figurat al cuvintelor în texte. Lectură interpretativă (cu voce tare și fără rostirea cuvintelor) a unor texte diferite cu folosirea corectă a accentelor și a liniei melodice a frazei. Formarea unui ritm de lectură adecvat. Dezvoltarea capacității de autocontrol. Lectura textelor literare – individuală sau în comun – în școală, în bibliotecă sau acasă. Dezvoltarea necesității de lectură individuală: lecturi obligatorii, jurnal de lectură. Îmbogățirea vocabularului activ și pasiv prin cunoașterea textelor de tipuri diferite (texte informative, argumentative, expresive). Formarea opiniilor personale privind conținutul textului. Prelucrarea textelor corespunzătoare vârstei (sinteză, expunere, explicație). Recunoașterea coeziunii, a relației cauză-efect dintr-un text.	Aplicarea tehnicii de înțelegere a unui text. Dezvoltarea aptitudinilor de înțelegere a sensului metaforic dintr-un text prin exerciții. Lectură interpretativă a diferitelor tipuri de texte cu aplicarea corectă a mijloacelor fonetice caracteristice textului. Rezumarea orală a conținutului lecturii, formularea întrebărilor. Folosirea adecvată a Miciei enciclopediei, a enciclopediilor generale. Îmbogățirea vocabularului prin activitate individuală și în comun cu ajutorul exercițiilor. Prelucrarea în comun a lecturilor. Interpretarea lecturilor (argumente pro sau contra). Exersarea înțelegerii sensurilor multiple (sensul concret și figurat al cuvintelor). Interpretarea analitică a textelor. Citirea interpretativă a textelor literare, de popularizare a cunoștințelor, a publicisticii, scoțând în evidență conținutul lor. Exersarea procedeelelor de bază în analiza textelor, aplicarea lor în mod individual.	Perfecționarea continuă a tehnicii de înțelegere a unui text. Analiză de text în urma înțelegerii complexe a acestuia, folosind lectura expresivă cu intonație corectă. Înțelegerea esențialului dintr-un text literar. Îmbogățirea continuă a vocabularului activ cu cuvinte, expresii și termeni tehnici din textele științifice și din alte domenii de artă. Însușirea termenilor tehnici în vocabular. Înțelegerea corelației elementelor logice, semantice și de formă într-un text. Revelarea sensurilor în texte de tip și gen diferit. Definiția genurilor literare. Recunoașterea curentelor de stil în opere de gen diferit.

3. *Deprinderi de compunere, de scris lizibil, ortografie*

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Însușirea scrierii literelor în românește. Legarea logică în frază a câtorva propoziții, formarea unui text coerent. Cunoștințe de bază privind redactarea (părțile principale ale unei compuneri). Exerciții în vederea alcătuirii unor texte scurte. Compararea unor proverbe și zicători românești și maghiare.	Scrierea ordonată și lizibilă a literelor. Formarea treptată a stilului individual. Scriere corectă și lizibilă după dictare. Formularea în scris a unor evenimente trăite, în texte de tipuri și genuri diferite (descriere, narațiune, caracterizare). Însușirea metodei de adunare și de sistematizare a materialului. Întocmirea unui plan de redactare. Traducere din română în maghiară (cu ajutorul dicționarului).	Scrisul estetic ca mod de exprimare individuală. Aplicarea conștientă a normelor de corectitudine a limbii. Îmbogățirea treptată a aptitudinilor de redactare. Aplicarea la nivel de deprindere a regulilor redactării în lucrări de tip diferit (autobiografie, scrisori particulare și oficiale). Adunarea materialului pentru referate, proiecte, sistematizarea și redactarea lor cu ajutorul profesorului. Traducere din maghiară în română, folosind cu pricepere și repede dicționarul.	Scris individualizat, eficient, conform normelor limbii române. Folosirea unui vocabular nuanțat, scris estetic. Compuneri limpezi și creative, prin respectarea proprietăților logice, de sens și de formă (în texte de cel mai variat tip). Aplicarea conștientă, și la nivel de deprindere, a cunoștințelor gramaticale, stilistice și ortografice în compunerile mai voluminoase (disertație, concurs, eseu). Traducere, folosind dicționarul etimologic și dicționarul bilingv.

4. *Cunoștințe despre limba maternă (limba minorităților)*

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Diferențe dintre alfabetul maghiar și român. Grupuri de vocale și consoane specifice: <i>ea, ia, oa, ua, ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi</i> , și pronunțarea consoanei <i>x</i> . Silabisirea corectă și derivarea cuvintelor. Aplicarea corectă a regulilor de silabisire într-un text necunoscut. Felurile de cuvinte (verbul, substantivul, adjectivul, pronumele, numeralul). Părțile propoziției. Acordul predicatului cu subiectul. Singularul și pluralul. Timpul prezent. (Recunoașterea celorlalte timpuri.)	Recunoașterea raportului dintre structura și semantica unităților de limbă (sunete, elemente ale cuvintelor). Folosirea corectă, în cursul vorbirii, a felurilor de cuvinte (învățate). Sintaxa. Folosirea potrivită a propozițiilor de diferite feluri în diversele situații de comunicare. Recunoașterea și folosirea adecvată a semanticii: a sinonimelor, antonimelor, omonimelor. Deprinderi de folosire a manualelor ajutoare și a dicționarelor explicative. Compuneri folosind cuvinte potrivite temei	Cunoștințe de bază despre caracterul limbii române. Aplicarea cunoștințelor gramaticale, stilistice și ortografice învățate. Aplicarea potrivită a diferitelor feluri de cuvinte. Aplicarea corectă a timpurilor verbului și a verbelor neregulate. Recunoașterea propozițiilor coordonate și subordonate. Îmbogățirea treptată a cunoștințelor semantice. Exerciții creative cu diverse fenomene gramaticale. Schimbarea sensului cuvintelor în funcție de tipul de texte.	Aplicarea corectă a cunoștințelor de gramatică descriptivă, cu privire la fonetică, la felurile de cuvinte, la sintaxă, la sens și la semantică. Cunoașterea și aplicarea corectă, a regulilor limbii române atât oral cât și în scris. Recunoașterea semnificației și corelației semnificațiilor care decurg din elementele de limbă și din alte elemente întâlnite într-un text. Tendințe de folosire corectă a unui vocabular bogat și nuanțat. Realizarea coeziunii textului în compunere (identificarea legăturilor

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Semantica. Cuno ^o tin ^{te} de bază. Îmbogă ^{ti} irea vocabularului (sinonime, antonime). Mul ^{ti} imea de propozi ^{ti} i. Compunerea unor texte scurte cu con ^{ti} nut potrivit vârstei.	(rela ^{ti} a dintre con ^{ti} nut ^o i formă). Compararea unor texte vechi ^o i moderne, recunoa ^o terea schimbărilor intervenite în limbă.	Aplicarea unui stil variat în compuneri. Compararea limbilor română ^o i maghiară, identificarea specificului lor. Recunoa ^o terea diferen ^{te} lor.	Între loc ^o i timp, cauză ^o i efect). Stabilitate ^o i schimbări în limbă (descoperirea rela ^{ti} iei cauză-efect).

5. Cuno^otin^{te} despre literatură

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Cititul ca sursă de trăiri intelectuale ^o i emo ^{ti} onale. Trezirea interesului fa ^{te} de literatură, inclusiv fa ^{te} de literatura română. Mesajul intelectual- afectiv al operelor lirice. Cunoa ^o terea unor poezii, zicători cu ritm variat. Cuno ^o tin ^{te} de bază despre limbajul poetic (recunoa ^o terea unor figuri de stil simple). Citirea unor opere epice scurte (jocuri populare, pove ^{ti} , povestiri) pentru a ilustra plăcerea cititului. Prezentarea pe scenă a unor fragmente din pove ^{ti} . Exerci ^{ti} i de în ^{te} legere a textelor.	Adâncirea interesului fa ^{te} de literatura română. Cunoa ^o terea treptată a spiritualită ^{ti} i poporului român. Tratarea unor opere lirice din literatura română clasică ^o i modernă, precum ^o i a unor poezii ale autorilor români din Ungaria. Aprofundarea afinită ^{ti} ilor emotive. În ^{te} legerea rolului figurilor de stil (metafora, compara ^{ti} a, personificarea etc.). Citirea în comun a unor opere epice, interpretarea ^o i dramatizarea lor. Prezentarea pe scenă a nuvelor dramatizate. Diferen ^{te} ierea genurilor literare. Prelucrarea (analiza) colectivă a lecturilor în cadrul lec ^{ti} ilor.	Citirea operelor, analiza ^o i interpretarea lor, descoperirea con ^{ti} nuturilor ascunse. Descoperirea sensului complementar ascuns al poeziilor. În ^{te} legerea rolului ritmului ^o i muzicalită ^{ti} i versurilor. Descoperirea efectului de semnifica ^{ti} e ^o i emo ^{ti} ional al figurilor de stil. Analiza ^o i interpretarea individuală a unor opere narative. Participare la un spectacol, discu ^{ti} e asupra celor văzute (argumente pro ^o i contra). Teme frecvente în operele literare create în diferite epoci: locul natal, dragostea, tinere ^{te} a. Recunoa ^o terea elementelor caracteristice ale curentelor de stil.	Constatarea că literatura este o sursă nesecată a cuno ^o tin ^{te} lor, a sentimentelor, a moralei, a esteticii, a filozofiei ^o i a autocunoa ^o terii. Analiza complexă a poeziilor de gen diferit. Specificul versifica ^{ti} ei române ^o ti. Caracterizarea limbajului poetic. Unită ^{ti} ile formale de compozi ^{ti} e ale unei opere. Analiza complexă a unor opere literare române de gen ^o i dimensiuni diferite. Prezentarea genurilor ^o i speciilor literare mai importante, caracterizând dezvoltarea lor. Explica ^{ti} i posibile ^o i variate, privind unele teme, situa ^{ti} i ^o i motive. Privire asupra altor arte. Recunoa ^o terea interac ^{ti} unii culturii române ^o ti ^o i maghiare. Teme, motive în literatura română, maghiară, europeană ^o i universală.

1.2. Limba și literatura română
(pentru școlile în care limba română se predă ca obiect de studiu)

Formă tradițională de predare

Competențe

1. Deprinderi de înțelegere a mesajului oral

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul înțelege cuvintele și expresiile care se referă la mediul în care trăiește, la familia și la școala sa.	Elevul înțelege cuvintele, expresiile legate de temele lecturilor citite, precum și întrebările și comenzile simple. Este capabil să dea răspunsuri scurte. Este capabil să formuleze propoziții simple despre: locuință, familie, comunicație, școală, activități zilnice, comunitatea socială din care face parte, viața tineretului de naționalitate, evenimente din viața sa.	Elevul înțelege limba cotidiană, informațiile mai importante cuprinse în texte standard. Înțelege cuvintele și expresiile legate mai cu seamă de: familie, școală, activități zilnice, timpul liber, sportul, cultura, mass-media, ocrotirea sănătății. Înțelege veștile, reportajele transmise de studiourile de radio și televiziune pentru ascultătorii și spectatorii de naționalitate. Înțelege relația dintre intonație și intenția vorbitorului într-o comunicare cu ritm lent și pronunție corectă. Interpretează corect conținutul unor texte înregistrate pe CD sau pe bandă de magnetofon.	Elevul înțelege texte ca: ocrotirea mediului înconjurător, globalizarea, Uniunea Europeană, colaborarea între cultura internațională și națională, drepturile omului, problemele tineretului, prietenia, dragostea, viitorul naționalității române, rolul limbii române în recunoașterea valorilor culturale specifice, operele literare moderne, starea sănătății, pasiunile dăunătoare, învățămîntul, activitățile zilnice și distracțiile (în trecut și în prezent). Este capabil să înțeleagă și să redea pe scurt conținutul unor texte cu subiect abstract, al unor argumente mai complicate, formulîndu-și părerea personală. Înțelege prelegerile și conversațiile științifice și artistice, rezumînd independent conținutul acestora. Este capabil să înțeleagă conținutul unor programe literare, al spectacolelor și filmelor. Interpretează corect texte audiate (înregistrări pe CD și benzi de magnetofon).

2. Deprinderi de exprimare orală

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul �tie să formuleze întrebări simple, precum �i răspunsuri la acestea. �n expunerile sale simple folose�te un accent �i o intonație adecvată. Cunoa�te expresii simple legate de familie, mediul înconjurător �i comunitatea în care tr�ie�te.	Elevul e capabil să converseze, să pună întrebări, să dea răspunsuri, să descrie mediul înconjurător. �tie să salute, să se prezinte, să formuleze dorin�e �i cereri, să dea informații �i să înțeleagă informațiile primite. E capabil să poarte un dialog scurt, povestind cu cuvinte simple c�te un eveniment din via�a sa.	Elevul se descurcă în diferite situații de conversație, conversează nestingherit, poartă discu�ii, argumentează logic, mai ales în situații reale ale vie�ii de toate zilele. E capabil să vorbească în propoziții simple despre experien�ele, �elurile sale, despre locul natal, na�ionalitatea sa, despre via�a sa privată, despre sfera lui de interese. Se informează, d� informații, pune întrebări, răspunde la întrebări, ��i formulează dorin�ele, folose�te formule de politete. Se str�duie�te să formuleze, în mod con�tient, propoziții simple, corecte, vorbind limpede �i coerent. E capabil să vorbească cu accent potrivit, pronun�ie clară, să-�i formuleze părerea proprie, să povestească o scurtă �nt�mplare.	Elevul poartă conversa�ii �i discută cu parteneri care posedă limba română la perfec�ie. E capabil să-�i argumenteze punctul de vedere, să-l explice, să-l apere. Rezumă în mod independent esen�ialul textelor literare �ide altă natură. �tie să compună o dare de seamă, expun�nd-o logic �i într-un limbaj exigent. E capabil să ceară interviuri în rom�ne�te personalit��ilor din viața publică. �tie să traducă din maghiară în română �i din română în maghiară teme cotidiene, asemenea unui translator. Poveste�te evenimente �i lecturi cu accent corect, intonație adecvată, în propoziții logice.

3 Deprinderi de citire

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul înțelege textele simple. E capabil să citească în ritm potrivit un text dat, sco��nd în eviden�� informațiile mai simple.	Elevul folose�te corect intona�ia �i accentul potrivit, într-un ritm normal. �n�elege propozi�iile simple, textul unor inscrip�ii �i reclame, cu un con�inut legat de temele cunoscute dinainte. Din acestea, e capabil să alc�tuieasc� scurte dialoguri. Textele temelor cunoscute le interpretează corect.	Elevul se orientează cu u�urin�� printre publicațiile în limba română. E capabil să citească corect �i texte ne�nt�lnite p�n� acum. �n�elege esen�ialul informațiilor cuprinse în ele. E capabil să rezume conținutul lor �i să-�i formeze părerea personală. �n�elege operele autorilor români din Ungaria (poezii, pove�ti, nuvele), precum �i articolele din presa românilor din Ungaria. Citind cu glas tare, transmite inten�ia autorului.	Elevul e capabil să citească �i să înțeleagă diferite opere literare moderne, sco��nd în relief mesajul acestora. �n�elege operele autorilor români din Ungaria, fiind capabil să releve mesajul lor despre limbă, identitate, trecut �i prezent. Urm�re�te cu aten�ie presa românească, cite�te �i literatură de specialitate (se folose�te �i de Internet).

Deprinderi de exprimare în scris

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul are un scris lizibil, ordonat. E capabil să scrie corect cuvintele cunoscute, să copieze fără greșeli texte. Din expresiile cunoscute 0 tie să alcătuiască propoziții, respectiv un text coerent.	Elevul e capabil să formuleze scurte felicitări, să ia notițe, 0 i să scrie corect, din punct de vedere ortografic, cuvintele cunoscute. a tie să completeze simple formulare, mesaje scurte. Scriind după dictare, efectuată în ritm lent, aplică regulile ortografice.	Avînd în vedere temele lecturilor 0 i conversațiilor de pînă acum, elevul e capabil să-0 i exprime în scris gîndurile, sentimentele, dorințele, ambițiile. a tie să-0 i argumenteze 0 i să-0 i explice părerile. E capabil să compună, în mod individual, lucrări, scrisori, referate scurte, ținînd seama de regulile de redactare. a tie să scrie lucrări scurte, logic redactate, despre lecturi, respectiv despre evenimente din viața de toate zilele.	Elevul e capabil să redacteze, cu multă atenție, lucrări bine structurate. Scrie cu u0urință autobiografie, cereri, adevărinițe, chitanțe, respectiv eseuri. a tie să redacteze un text coerent în oricare temă, în care 10 i argumentează gîndurile, ideile, exprimîndu-se într-un limbaj corect 0 i limpede. Cunoa0 te diversele tehnici de scris 0 i, folosindu-se de literatura de specialitate, e capabil să redacteze singur referate. Cu ajutorul dicționarului, e capabil să traducă texte de specialitate.

Formă lărgită de predare*1. Deprinderi de înțelegere a mesajului oral*

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul înțelege textele despre mediul înconjurător (locul natal familie, naționalitate) 0 i despre activitățile cotidiene.	Elevul e capabil să înțeleagă texte legate de: domiciliul 0 i împrejurimile sale, locuința, 0 coala, relațiile de prietenie, timpul liber, afaceri, cumpărăturile, bolile, comunicația, mass-media, cultura, cunoștințele despre naționalitate (sărbători în familie, tradiții, mod de trai). Recunoa0 te sensul schimbat al cuvintelor în diverse texte. Sesizează, în texte, diferența dintre principalele idei 0 i informațiile mai puțin importante.	Elevul înțelege emisiunile de radio 0 i tv, precum 0 i filmele artistice cu conținut mai complicat, care abordează teme de specialitate, într-un limbaj ales. E capabil să converseze cu un cineva, care vorbe0 te la perfecție limba română, despre: societatea tradițională 0 i cea modernă, dialog între generații, studii, învățămînt, posibilități în viitor, informatica, o Europă fără frontiere, locul culturii române0 ti în cultura europeană 0 i în cea universală. Înțelege în întregime	Elevul e capabil să înțeleagă texte cu diferite subiecte. Cunoa0 te 0 i interpretează în mod individual opere de gen diferit din literatura română. E capabil să înțeleagă texte de specialitate 0 i recenzii. Înțelege filmele 0 i piesele de teatru.

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
		prelegerile mai lungi, argumentările mai complicate, textele de tip diferit. Interpretează adecvat cuvintele cu înțeles multiplu. Înțelege prelegerile de specialitate, participă cu plăcere la serate literare, premiere (jocuri populare dramatizate). Înțelege conținutul filmelor artistice și al celor de popularizare a cunoștințelor.	

2. Deprinderi de exprimare orală

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul e capabil să participe la un dialog mai simplu și să schimbe informații. ^a tie să formuleze întrebări și răspunsuri.	Elevul e capabil să intre într-o conversație despre teme din viața de toate zilele, este în stare să primească și să dea informații. Folosește expresii adecvate situației. Pronunță corect numele persoanelor și localităților.	Elevul vorbește și discută cursiv și în mod firesc cu partenerul său, respectiv cu persoane care vorbesc la perfecție limba română. Își exprimă limpede argumentele pro și contra. Expunând o dare de seamă sau povestind diverse întâmplări, se folosește de un vocabular variat, silindu-se să se exprime nuanțat. E atent la topica corectă, la accent, și la intonație.	Elevul inițiază conversații cu un partener care posedă limba la perfecție. Conversațiile au ca temă: tendințele de globalizare, Uniunea Europeană, ocrotirea naturii, interacțiunea dintre cultura națională și internațională, drepturile omului, problemele tineretului, prietenia, dragostea, viitorul naționalității române, rolul limbii române în descoperirea și recunoașterea valorilor culturale, operele literare moderne, ocrotirea sănătății, patimile dăunătoare, învățămîntul, munca și distracția. În cursul conversațiilor, elevul folosește și termeni tehnici.

3. Deprinderi de citire

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul e capabil să citească cursiv și cu intonație adecvată texte scrise într-un limbaj simplu.	Elevul citește textele cunoscute cu accent și intonație corectă. E capabil să extragă elementele esențiale și din texte necunoscute de el până atunci, recunoscând mesajul autorului.	Elevul e capabil să recunoască diferitele tipuri de texte, și să aproprie conținutul, informațiile și argumentele care se află în ele. Înțelege mesajul textelor de specialitate și sensul ascuns în operele literare. E capabil să rezume conținutul textelor de specialitate și literare.	Elevul este în stare să citească texte complexe, interpretându-le în mod personal. Înțelege esența fenomenelor în operele de diferite genuri. Citește cu ușurință și interes publicațiile românilor din Ungaria fără să aibă greutate de înțelegere a limbajului.

4. Deprinderi de exprimare în scris

Anul 1–4	Anul 5–6	Anul 7–8	Anul 9–12
Elevul este capabil să copieze fără greșeli texte, să scrie corect cuvintele însușite. Propozițiile simple le dezvoltă treptat, apoi le aranjează într-un text coerent.	Elevul este capabil să formuleze texte coerente, să descrie evenimente reale sau fictive. Scriind scrisori particulare sau oficiale, respectă normele de redactare. Se străduiește ca în lucrările sale să nu comită greșeli de ortografie.	Elevul este capabil să asigure coeziunea textului în compunerile sale detaliate, folosind un stil cursiv și limpede. Formulându-și părerea asupra unor teme de actualitate (cu argumentele și contra-argumentele), și să folosească corect bagajul de cuvinte. Și relatează visele și obiectivele exprimându-se nuanțat. Ca cititor receptiv și sensibil și relatează lecturile sau mesajul din operele autorilor români din Ungaria. În cursul redactării aplică în mod conștient și corect regulile gramaticale și ortografice.	Elevul este capabil să redacteze lucrări coerente, cu argumente logice în orice temă. E capabil să facă analize de text, să scrie studii, referate, eseuri etc. exigente din punct de vedere stilistic, gramatical și ortografic. Studiază literatura modernă de specialitate, fiind capabil să și traducă cu ajutorul dicționarului.

Cultura și civilizația românească**Pentru toate formele de predare****Competințe****1. Procurarea cunoștințelor, studiere**

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Trezirea interesului față de obiectul cultură și civilizație. Activitate de orientare, privind localitatea în care trăiesc elevii, și împrejurimile din imediata apropiere și mai depărtate de localitatea lor. Individul și comunitățile mai mici și mai mari: componența familiei, populației locale, naționalității și grupului (-rilor) etnic(e). Recunoașterea egalității oamenilor dintr-o localitate cu populație mixtă, care se deosebesc în privința limbii, a obiceiurilor, dar sunt egali cu toții între ei. Relații în familia (tradițională). Denumirea gradelor de rudenie (în grai și în limba literară). Cunoștințe despre viața comunităților satești. Casa de locuit și împrejurimile ei. Ocupații, meserii, unelte vechi. Denumirea animalelor domestice în limba maternă. Însușirea jocurilor și cântecelor populare pentru copii, caracteristice localității respective, prezentarea lor individuală sau în grup. Dramatizarea obiceiurilor populare române (de pildă a celor legate de sărbătorile de iarnă) cu mișcări, dansuri, cântece.	Adâncirea afinității și păstrarea interesului față de obiect, menținerea exigenței autocunoașterii. Cunoștințe de bază privind geografia și istoria Ungariei, a României, (și a țărilor vecine), precum și a localităților locuite și de români de-a lungul frontierei cu România. Colectarea de date în legătură cu viața unei localități, folosind diferite mijloace purtătoare de informații. Acumularea de cunoștințe din discuții personale, lecturi, filme și fotografii vechi. Ordonarea materialului în jurul unei teme, făcând cercetări în bibliotecă, discotecă, muzeu. Folosirea adecvată a albumelor, atlasurilor, lexicoanelor. Sistematizarea cunoștințelor despre geografia, istoricul și cultura (populară) a românilor din Ungaria. Personalități, eroi legendari în oglinda creațiilor populare. Casa de locuit și împrejurimile ei. Introducere în arhitectura populară. Prezentarea schimbării modului de trai (meserii vechi și noi). Denumirea uneltelor de lucru vechi și moderne (în grai și în limba literară).	Cunoștințe de bază despre geografia fizică a României. Perioadele mai importante ale dezvoltării culturii și civilizației românești. Locuri și evenimente istorice de seamă. Personalități istorice de seamă. Din istoricul culturii românilor din Ungaria. Surse: lecturi, filme, lexicoane istorice, expoziții din muzee. Cunoștințe de bază privind istoricul așezărilor locuite și de români în Ungaria. Rolul bisericii în păstrarea limbii și a identității. Cunoștințe despre alte minorități naționale și etnice din Ungaria. Interacțiunea culturilor. Însușirea redactării unui proiect. Culegerea tematică a cuvintelor din grai. Muncă și distracții în trecut și în prezent. Portul popular în alte ținuturi. Arta culinară a bunicilor. Rețete vechi. Obiceiul meselor de odinioară și al celor de azi. Interpretarea sensurilor multiple ale simbolurilor profane și sacre legate de riturile de trecere dintr-un anotimp în altul. Recunoașterea genurilor poeziei populare. Poezii populare despre obiceiurile legate de	Cunoștințe din domeniul geografiei, istoriei, etnologiei și filologiei. Cunoștințe despre geografia fizică a României și despre simbolurile geografice. Alegerea mijloacelor care ajută prelucrarea temelor (atlasuri, albume, lexicoane, filme, CD-uri, literatură de specialitate de răspândire a cunoștințelor). Seleționarea materialelor găsite pe Internet, în biblioteci, în muzee. Interpretarea informațiilor în mod individual sau în grup. Prelucrarea cunoștințelor, folosind metoda redactării de proiect. Activitate de orientare privind diferitele ținuturi. Atracții turistice, monumente istorice. Îmbinarea cunoștințelor de geografie și istorie. Cunoștințe esențiale despre formarea poporului și a limbii române, despre diferitele perioade istorice și despre personalități de seamă. Limbile (neo)latine – limba română. Cunoștințe despre perioadele însemnate ale culturii și civilizației românești, prezentarea valorilor ei în contextul culturii europene și universale. Cunoștințe despre descoperirile de vază ale

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Memorizarea unor proverbe, zicători și ghicitori românești. Jocuri de dezvoltare a memoriei și a puterii de concentrare. Trezirea interesului față de poveștile populare românești. Prezentarea poveștilor cu marionete, ca teatru de păpuși. Personalități istorice în oglinda legendelor. Copilul și joaca (confectionarea jucării) în trecut și azi. Jocuri creative cu obiecte diverse. Obținerea cunoștințelor prin trăiri și activități efectuate cu plăcere.	Dramatizarea și prezentarea pe scenă a tradițiilor populare prin dansuri, cîntece și mișcări adecvate. Cunoașterea cât mai aprofundată a mediului firesc al tradițiilor și obiceiurilor, prin lecturi și prin vizitarea casei-muzeu. Însușirea unor noțiuni legate de medicina populară.	anumite ocazii . Jocuri cu măt. Prezentarea pieselor și dansurilor mai complexe. Recunoașterea instrumentelor muzicale populare, denumirea lor (în grai și în limba literară). Vizitarea expozițiilor organizate la muzeul de etnografie și la casa-muzeu. Posibilități de exersare a drepturilor naționalităților. Structura vieții sociale, culturale, politice și religioase (instituții de seamă).	științei și tehnicii românești. Înțelegerea relației cauză-efect de-a lungul conviețuirii poporului român și maghiar. Trecutul comun al celor două popoare în oglinda evenimentelor istorice. Rolul confesiunilor și al bisericilor în cultura românilor. Cunoștințe despre istoria românilor de la fixarea lor în Ungaria pînă în zilele noastre. Introducere în istoria culturii. Cunoștințe detaliate despre etnografie și valori folclorice, precum și despre instituțiile culturale, arta și viața religioasă a românimii (și a românilor din Ungaria). Privire generală asupra modului de trai (în trecut și în prezent) al localităților cu populație mixtă. Recunoașterea interacțiunii tradițiilor poporului român, german și sîrb (datini, port etc.). Caracterizarea comunităților endogame și exogame. Cunoștințe despre descoperirile cele mai importante ale științei și tehnicii românești ale românilor. Legături dintre știință și diferitele ramuri ale artei (arhitectură, pictură, literatură, muzică). Aspecte generale privind situația social-economică, compoziția etnică, învățămîntul și turismul din România de astăzi.

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
			Spicuiuri în programele Internetului. Cunoștințe despre literatura, muzica și dansurile naționalităților din Ungaria. Despre cultura românilor din diasporă. Cunoștințe despre drepturile cetățenilor ale minorităților. Legi referitoare la minorități.

2. Gîndire critică

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Înțelegerea interacțiunii dintre păstrarea tradițiilor și crearea celor noi, salvarea valorilor și crearea de noi valori. Problematica toleranței. Drepturile și obligațiile copilului în trecut și azi. Descoperirea înțelepciunii populare în proverbe și zicători. Norme de conduită și de etichetă în viața tinerilor de azi. Caracterizarea eroilor din povești, sub aspectul acuzării și iapăării lor. Argumente în scopul susținerii părerii personale. Înțelegerea îmbinării elementelor fictive și reale în povești. Argumente pentru acceptarea divergențelor.	Întrebări formulate individual în legătură cu temele abordate. Recunoașterea specificului comunității române, înțelegerea dezvoltării sale istorice. Recunoașterea obiectelor tradiționale în atlasul etnografic, în casele-muzeu, și în muzee. Poezia populară, poezia cultă (asemănări, deosebiri). Oglindirea valorilor universale, naționale și locale în poveștile populare române. Caracterizări cu spirit critic.	Întrebări formulate individual în legătură cu cunoștințele de geografie și de istorie. Argumente pentru formularea de păreri despre evenimente și personalități istorice. Adunarea de argumente și de contra-argumente la dezbateră unei teme actuale. Înțelegerea diferenței dintre modul de viață al comunităților izolate și al celor deschise. Recunoașterea schimbărilor survenite în datini. Recunoașterea unor motive similare în poezia populară românească și în cea a maghiarilor. Eticheta dansului în trecut și astăzi. Recunoașterea stilurilor în arhitectura localităților cu populație mixtă. Rolul cunoștințelor geografice, istorice etnografice și de limbă în formarea conștiinței. Înțelegerea noțiunilor de bază: minoritate –	Orientări în literatura de specialitate modernă (selecționarea informațiilor esențiale). Îmbinarea și aplicarea simultană a cunoștințelor din domeniile geografiei, istoriei, religiei, etnografiei, artei și filologiei. Cunoașterea teoriilor cu privire la formarea poporului român și a limbii române. Prezentarea pe hartă a țărilor și regiunilor a căror populație, etnie, minorități vorbesc limbi neolatine. Descoperirea relației cauză-efect în decursul conviețuirii poporului român și maghiar. Interacțiunile diverselor arte în oglinda operelor. Aplicarea cunoștințelor interdisciplinare Înțelegerea și prezentarea relațiilor dintre științe și arte. Păreri personale despre rolul și caracterul unor personalități istorice. Schimbări în tradițiile și datinile românilor din

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
		majoritate, limbă națională – limbă maternă. Rolul organizațiilor sociale, culturale și confesionale în formarea identității conștiente.	Ungaria. Descoperirea cauzelor care au dus la schimbarea datinilor. Prezentarea esențialului în rolul confesiunilor și religii. Explicarea simbolurilor profane și sacre (rituri de trecere, sărbători). Locul culturii românilor din Ungaria în contextul cultural al națiunii române și maghiare. Părerii personale despre trecutul și prezentul românimii, idei despre viitorul ei. Caracterizarea celor două graiuri ale dialectului crișean. Rolul familiei, al școlii, al organelor de mass-media în ocrotirea limbii și în formarea identității. Părerii personale despre bilingvism, despre cauzele pierderii prestigiului limbii minoritare; colectarea de argumente pro și contra. Înțelegerea corelației dintre istoria culturilor. Schimbarea, interacțiunii culturale a minorităților conlocuitoare (români, germani, sârbi) într-o formulare independentă. Interpretarea adecvată a textelor de diferite tipuri, explicația sensurilor multiple.

3. Comunicare

Anii 1–4	Anii 5–6	Anii 7–8	Anii 9–12
Convorbire cu părinții, cu bunicii despre vremurile de odinioară, despre viața strămoșilor. Formularea limpede a părerilor (în scris și oral) privind oricare ramură a cunoștințelor. Prezentarea orală a unor opere folclorice. Povești dramatizate și datini. Dare de seamă orală privind activitatea de culegere individuală. Exersarea dansurilor și strigăturilor. Lucrări în scris (compuneri) despre un erou sau o personalitate istorică. Desene și confecționarea unor obiecte de artă populară. Aplicarea tehnicii meșteșugărești.	Interviuri (pe baza unor puncte de vedere stabilite în prealabil) cu un interlocutor mai vârstnic. Dezbaterea, cu argumente obiective, a unor teme legate de cultura populară Compuneri despre obiceiuri populare însemnate. Dare de seamă orală despre munca de culegere, efectuată individual. Dramatizarea unor obiceiuri, evenimente. Pregătirea unor modele, machete desene. Expoziție din obiectele culese de elevi sau din lucrările lor (desene, jucării, fotografii). Culegerea materialului necesar unui proiect, menit să fie elaborat de întreaga clasă. Planificare, sistematizare, prelucrare cu ajutorul profesorului.	Convorbire despre condiția de naționalitate, despre relația dintre minoritate-majoritate, despre cauzele pierderii prestigiului limbii române. Interviuri cu interlocutori mai vârstnici, cu etnografi, cu folcloriști. Pregătirea și ilustrarea unui proiect (cu ajutorul profesorului). Desene despre teme legate de folclor. Expunerea orală (sau) în scris a corelației dintre istorie, societate și cultură.	Scurte prelegeri, expuneri în scopul de a provoca discuții despre teme legate de diversele ramuri ale științei (geografie, istorie, etnologie, filologie). Întocmirea unei bibliografii cu privire la temele amintite mai sus). Întocmirea unui proiect, având ca subiect istoria culturii, tradițiile și obiceiurile populare a românilor din Ungaria. Activitate individuală de culegere. Sistematizarea și prelucrarea materialului. Expuneri în scopul de a provoca discuții despre cunoștințele de drepturi cetățenești, precum și despre problema limbii și a identității. Analiza orală și în scris a izvoarelor, a publicisticii, a scrierilor literare. Interviuri cu etnografi, artiști, interlocutori vârstnici. Reportaje despre evenimentele culturale ale românilor. Părerile personale despre emisiunile tv și radio transmise pentru spectatori și ascultători de naționalitate. Obiceiuri populare ale românilor, privind dansul și jocurile dramatice. Rolul gazetei, radioului, echipei teatrale și de dans a colii în vederea salvării, respectiv creării valorilor. Transmiterea valorilor prin expoziții și diferite programe culturale.

G)

RUSZIN KISEBBSÉGI OKTATÁS

1. Ruszin nyelv és irodalom

(Hagyományos és bővített nyelvoktató kisebbségi oktatási forma.)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszédtérítés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanár egyszerű szavainak megértése, azok helyes kiejtéssel való megismérlése. Bemutatkozás, köszönési formák megértése. Szövegek megértése a következő témákban: otthon, iskola, település, közlekedés, ünnepek.	Egyszerű mondatok, tanár utasításainak megértése. Feltett kérdések megértése, azok megválaszolása. Szövegértés a következő témakörökben: lakóhely, iskola, család, otthon, berendezési tárgyak, egészség, nemzetiségi élet.	A tanuló számára ismert témákról szóló köznyelvi beszéd megértése. Pl. kisebbség kulturális élete, sport, család, média, országismeret, néphagyományok, híres személyek. A Magyar Rádió és Televízió ruszin nyelvű műsorai által közvetített legfontosabb események és a tanuló érdeklődési köréhez tartozó információk megértése.	A kisebbségi önkormányzati tevékenységről, kisebbség jogairól, aktuális politikai helyzetéről, kisebbségi törvényről, fiatalok helyzetéről, vallásokról, az Európai Unióról szóló témakörök szövegeinek megértése. Részvétel a konferenciákon, kulturális programokon, irodalmi, képzőművészeti műsorokon. Az előadások megértése, véleményalkotás.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása. Köszönés, köszöntés, bemutatkozás, kérés, udvarias megszólítás elemeinek ismerete és alkalmazása. 5 közmondás és mondóka, 3 vers megtanulása.	Információadás és kérés szófordulatainak alkalmazása. A tantervi tematikához kapcsolódó képek alapján kérdések megfogalmazása, azok megválaszolása. Látott személyek, tárgyak, cselekvések megnevezése. Részvétel a szerepjátékokban. 3 dal, 2 vers, 5 mondóka memorizálása.	Részvétel az ismerős, mindennapi témáról szóló beszélgetésekben, vitákban felkészülés nélkül. Élménybeszámolás egyszerű, összefüggő mondatok alkalmazásával. Egy-egy tanult témához tartozó kérdéssről véleménynyilvánítás, önálló fogalmazás.	Párbeszéd és vélemény kifejtése a következő témakörökkel kapcsolatban ruszin nemzetiség élete, hagyományok, híres személyek, média, kultúra. Kiselőadás készítése, annak bemutatása tanórán. A híres ruszinok műveinek megismerése, értékeinek felismerése. Interjúkészítés a magyarországi ruszin festőművészekkel, írókkal, egyházi személyekkel. Szereplés (daléneklés, versmondás, előadás) a ruszin kisebbség nemzetiségi rendezvényein.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Hangos olvasás, jó kiejtéssel és hangsúlyozással. A tanult szavak felismerése. Egyszerű mondatok (reklám, feliratok) megértése. A megértés visszajelzése szóban, vagy cselekvéssel.	A következő témakörök szövegeinek feldolgozása: lakás, lakóhely, országismeret, közlekedés, ruszin nemzetiségi lét, hagyományok, kultúra. A szövegek értelmezése.	Ismert hétköznapi témákkal kapcsolatos nyelviileg összetettebb szövegek lényegének, illetve benne lévő információk megértése. Ruszin irodalmi alkotások (vers, elbeszélés) olvasása, azok értelmezése, saját vélemény indoklása.	A 19. századi ruszin irodalmi alkotások olvasása. Az írók szerepének felismerése a ruszinok nemzeti identitástudatának felébresztésében. Rövid irodalmi művek elemzése. A jelenkor problémáival foglalkozó újságcikkek olvasása, azok értelmezése.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Rövid mondatok diktálás utáni leírása. Család, lakóhely leírása pár mondatban.	Olvasott történetek, mesék leírása néhány mondatban. A felolvasott szöveg alapján rövid feljegyzés készítése a tanult helyesírási szabályok betartásával. Levelek, üzenetek írása.	Az olvasott irodalmi alkotások lényegének összefoglalása írásban. Élménybeszámoló készítése írásban egy-egy ruszin irodalmi vagy kulturális műsorról. Rövid cikkek fordítása.	Előadás készítése, szakirodalom, sajtócikkek felhasználásával. Összefoglaló szövegek, önéletrajz, jegyzetek, hivatalos levelek írása, megfelelő formában. Idegen szövegek fordítása.

Bővített nyelvoktató forma

1. Beszédértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Olyan mondatok és gyakran használt kifejezések megértése, amelyek kapcsolódnak a ruszin közösségi élethez, kultúrájához, szokásaihoz.	A következő témakörök szövegeinek megértése: otthon, iskola, országismeret, ruszin nemzetiség élete, ünneplési szokások, népviselet.	A hosszabb ismert témával kapcsolatos szövegek megértése. Pl.: híres ruszinok életéről, vallási, nemzetiségi ünnepekről szóló előadások gondolatmenetének követése, beszélgetés kezdeményezése az autentikus kisebbségi, vagy anyanemzetből származó partnerrel. Az aktuális eseményekről szóló rádió- és televízió hírműsorainak megértése.	A kisebbségi önkormányzati tevékenységről, kisebbség jogairól, aktuális politikai helyzetéről, kisebbségi törvényről, fiatalok helyzetéről, vallásokról, az Európai Unióról szóló témakörök szövegeinek megértése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Információcsere a lakóhelyről, családról, otthonról, iskoláról, ünneplési szokásokról, népviseletről.	Résztétel a hétköznapi témával kapcsolatos beszélgetésben, véleményalkotás. Beszámoló a településen zajló eseményekről.	Folyékony beszélgetés mindennapi témákról iskolatársakkal. Vitákban saját véleményének részletes kifejtése, indoklása. Történetek elmesélése, közösség bemutatása. 3-4 vers megtanulása.	Vélemény megfogalmazása bármely tanult témáról, megfelelő szókinccs használattal. Kiselőadás készítése a fiatalokat érintő témáról. A híres ruszinok műveinek tanulmányozása, értékeinek felismerése, önálló megfogalmazása. Szerepvállalás a ruszin nemzetiségi ünnepeken.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A tanult szavak, mondatok folyamatos olvasása, azok értése.	A tanultak köréből bármely típusú szöveg felolvasása (megfelelő hangsúllyal), értése. Rövid irodalmi alkotások, mesék lényegének megértése.	Az írott sajtó szövegeinek olvasása és megértése. A jelenkor problémáival foglalkozó újságcikkek olvasása, azok értelmezése, a lényeges információk kiemelése.	A XX. századi ruszin irodalmi alkotások olvasása, különösképpen amelyek a hazáról, a sorsdöntő változásokról A ruszin nyelvű újságcikkek, legújabb kiadványok olvasása. Információk szerzése a kisebbség mai helyzetéről, nemzeti ünnepeiről és tudományos konferenciáiról.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az írott és nyomtatott szavak, rövid mondatok helyes másolása és tollbamondás után helyes leírása. Minta alapján több mondatból álló, összefüggő szöveg írása (párbeszéd, üzenet, üdvözlő lap bemutatkozás).	A felolvasott szöveg alapján rövid feljegyzés készítése. A tanult nyelvhelyességi szabályok betartása. Levélírás, rövid történetek leírása. Egyszerű nyomtatvány kitöltése.	Egyszerű, rövid, összefüggő szöveg megfogalmazása írásban a következő témakörökkel kapcsolatban: család, oktatás, kultúra, kisebbségi és emberi jogok rendszere, hírközlés, ruszinok története, ruszin települések. Egyszerű szövegek fordítása a tanultak alapján.	Olvasott szövegek megfogalmazása. Előadás készítése, szakirodalom, sajtócikkek felhasználásával. Hivatalos levelek, feljegyzések írása. Cikkek fordítása. Az olvasott irodalmi alkotások lényegének összefoglalása írásban.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			Referátum készítése egy-egy irodalmi vagy kulturális műsorról, nyelvhelyességi szabályok betartásával. Önéletrajz írása.

2. Ruszin népismeret (Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismeretszerzés a Magyarországon élő ruszin kisebbség korábbi életéről idős emberek elbeszélése alapján. A tanuló ismerje fel a ruszin építkezések formáit (pl. tornácos házak, fatemplomok), a ruszin emberek népviseletét (pl. vászon ing nizinával hímézve, szoknya (plahta), hímzett kötény, hímzett mellény. Ismerjék meg a ruszin hagyományokat. A ruszin nyelv kifejezéseinek megfigyelése otthon és az iskolában. Népdalok, vallási dalok, mondókák, mesék, találós kérdések, népi játékok gyűjtése. Ruszin falvakban közismert közmondások, legendák. Ősi ruszin ételek elnevezése, egyszerű ételreceptek gyűjtése. Néhány rövid ruszin mese megismerése. Ruszin meséken keresztül az elődök kultúrájának megismeréséhez való kedv felébresztése. A hagyományokhoz kapcsolódó gyermekversek, képeskönyvek bemutatása.	Ismerjék meg a tanulók a ruszinok történelmét. Ismeretek szerzése a szláv népek múltja, vándorlásuk útvonala, a vándorlók életkörülményei. Kitekintés a Szlovákiában, Kanadában, Lengyelországban, Ukrajnában élő ruszinok földrajzi elhelyezkedésére. A ruszinok népszokásai. A szövés-fonás mintáinak megfigyelése. A helyi hagyományos mesterségek gyűjtése. Kántálás (karácsony), pászka szentelés (húsvét) népszokásai régen és ma. Népdalok, néptáncok, versek elemző összehasonlítása. A szülőfalu régi utca- és dűlőneveinek gyűjtése.	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, író-olvasó találkozókból, tárgyak, épületek (tájházak, fatemplomok), híres ruszin festőművészek képeinek, közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből (MR és MTV ruszin nemzetiségi adásaiból). A legfontosabb ruszin írók, költők műveinek megismerése. A kárpátaljai ruszin régiók irodalmának megismerése. Információk gyűjtése a Duchnovics A. a ruszin himnusz és a szózat szerzőjének munkásságáról, Hodinka A. akadémikus műveiről. Információk gyűjtése a magyarországi ruszinok lakóhelyeiről, életmódjukról, ünneplési és vallási szokásokról. A gyűjtött adatok felhasználása bemutatók végrehajtásánál.	Tájékozódás a ruszin művészetben, történelemben és irodalomban. A nyelvtudás és az identitástudat összefüggésének felismerése. A témával kapcsolatos írások, filmek megtekintése, könyvek olvasása. Művek elemzése. Kiselőadás tartása magyarországi ruszinok kulturális életéről, saját tapasztalatok bemutatásával. Betekintés a történelmi múltba. A nemzetiségek együttélése, egymásrautaltsága a háborúk idején. A ruszinok történelmi szerepének felismerése. Kisebbségek élete és helyzete ma Magyarországon és az Európában. Aktuális kisebbségpolitikai kérdések tanulmányozása. Információk szerzése a kisebbségi önkormányzatok szerepéről. A magyarországi ruszinok

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			aktivizálódásának bekapcsolódásáról a demokratizálódási folyamatba. Ismeretszerzés a ruszinok politikai, jogi, kulturális érdekképviseléséről, az Országos Ruszin Önkormányzat 1999-es megalakulásáról.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Kérdések önálló megfogalmazása a ruszin népszokásokkal kapcsolatban. A magyar és a ruszin szokások összehasonlítása, különbségek felismerése. A ruszin települések nyelvjárásai és azok összehasonlítása. Mindennapi élethelyzetek dramatizált eljátszása. A ruszin hagyományok megismerése játékos formában és hagyományápolás fontosságának felismerése.	Kérdések önálló megfogalmazása a szláv népek vándorlásával és a hazai ruszinok letelepedésével kapcsolatban. Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése, szerepük a ruszin kisebbség formálásában, identitástudat felébresztésében. A magyarországi ruszinok élete régen és ma. A különbségek, változások felismerése és a ruszinság szempontjából sorsdöntő változások megfogalmazása.	A kisebbség (és az anyanemzet) kulturális életének, kiemelkedő eseményeinek elbeszélése. Jelenetek eljátszása különböző szempontokból, részvétel regionális ünnepeken, konferenciákon, kulturális eseményeken. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a kisebbség elmúlt és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. Érvek gyűjtése a saját vélemény alátámasztására. A kisebbség történelmének, társadalom földrajzának ismerete. A kárpáti ruszinok a magyar fejedlem szabadságharcához való csatlakozásának bemutatása. Véleménynyilvánítás a nemzetiségek együttéléséről az I. és II. világháború idején. Hogyan segítették egymást a magyarok és a ruszinok. A két nép történelmi és kulturális kölcsönhatásainak felismerése.	Kérdések és vélemény megfogalmazása a ruszin sorsfordulóival kapcsolatban. A különböző korszakok alakjainak, tevékenységének és eszméinek elemzése. Állásfoglalás a különböző, a ruszin kisebbség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetekről. Irodalmi alkotások, publicisztika, filmek szövegeinek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Ruszin társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Önálló vélemény megfogalmazása a ruszin kisebbséget érintő, a jövőjét meghatározó kisebbségpolitikáról. A hazai kisebbségi és emberi jogi rendszer értékelése. Megalapozott, hiteles kisebbségkép kialakítása. Naprakész tájékozottság aktuális kisebbségpolitikai és emberi jogi jelenségekről. A magyarországi és más országokban élő ruszinok kapcsolatrendszerének megismerése, lehetőségeinek felismerése, a fiatalokat érintő kérdések megfogalmazása.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Magyarországon lévő ruszin települések és földrajzi adottságainak megismerése a tanórákon és az idős személyekkel történő beszélgetésekből. A településen gyűjtött közmondások, dalok, mondókák, versek játékok tanulása. Anyaggyűjtés a kárpátaljai, szerb, szlovák, ruszin települések múltjáról és jelenéről. A tanultakkal kapcsolatos helyszínek megtalálása a térképen. Hagyományok felelevenítése. Tojásfestés régi hagyományok szerint. Régi húsvéti és karácsonyi ajándékok, fenyőfadíszek. Rajz készítése húsvéti ünnepről. Egyes mesék dramatizálása. Húsvéti és karácsonyi ünnepekhez kapcsolódó mondókák tanulása.	Beszélgetés a ruszinok egykori hétköznapijairól. Beszélgetés és vita a ruszin nép gasztronómiai szokásokról. A ruszin konyha berendezéseinek, régi konyha eszközeinek, azok használatának bemutatása. Rajz készítése a régi konyhai eszközökről. Ételreceptek gyűjtése. A ruszin és magyar ételek összehasonlítása. A ruszin tánc alapelemeinek megismerése. A páros tánc és kőrtánc közötti különbségek felismerése. A ruszin népviselet ruhadarabjainak felsorolása. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása a korábbi és mai ruszin öltözködésről. Betlehemes játékok eljátszása.	A ruszin irodalom szerepe és helye a világban. A legfontosabb ruszin írók műveinek felsorolása. A megismert műveken keresztül a költő, író céljainak, törekvéseinek felismerése, megfogalmazása. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása a Magyarországon élő görög katolikus vallású ruszinok életéről. A nemzeti és etnikai kisebbség, nemzet, anyanyelv fogalmának ismerete. Beszámoló az önálló gyűjtő munkáról a tanórán. Színházi játékok előadása az iskolai rendezvényeken.	A tanult történelmi eseményekkel, eszmékkel és fogalmakkal kapcsolatos kérdések önálló megfogalmazása. Véleményalkotás és vita egy-egy aktuális kisebbségpolitikai kérdésről. Mások véleményének elfogadása, a tolerancia gyakorlása. Beszámoló készítése a néprajzi kutató munka eredményeiről. Kiselőadás tartása a ruszin kulturális életéről a ruszin nyelvű sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján. Önállóan gyűjtött anyagból projektbemutató vagy kiállítás megrendezése.

Дончінюеу ірлїііреуісє `чүє ч єлїїрїндр

Çãüäıŷı óããèùăŷŷēĩnò è

Íáúêíîäãàôîđì à øò óä³éîäıŷ

1. Đĩçòì ³ıŷäēñ³äè

1–4. êeãñè	5–6. êeãñè	7–8. êeãñè	9–12. êeãñè
İ îđĩçòì³ıŷı đĩñòüò ñēĩâ ó÷èòäēŷ. İ îäòĩđäıŷ ñèò ñēĩâ èç ĭ đäâēēüĩēĩ ĭ đĩēçĩî øäĩ³âĩ. İ îđĩçòì³ıŷ ôĩđì ĭ đäãñòäâēäĩ³ŷñäã è ĭ ðēä³òñòäĩäĩäĩ³ŷ.	İ îđĩçòì³ıŷı đĩñòüò ĭ đäâēĩäēĩēē, ³ĩñòđòēò³é ó÷èòäēŷ. İòä³ò íä äĩĩ đĩñü. Đĩçòì³ıŷ ðäēñòó ñē³äóäó÷èò ðäĩ : áüäâēèùă, øēĩēä,	İ îđĩçòì³ıŷ đĩçäĩäĩđĩĩäĩ ŷçüēä, ðüò ðäĩ, êĩðð³ çĩäēĩĩ³ ó÷äĩēēäĩ. İ ðēĩ³đĩĩ : éóēüðòđĩä äēçĩü ĭ äĩ øēĩē, ñĩ ĭðò, đĩäēĩä, ĭ đäñä, íäøä ääðäãää,	İ îđĩçòì³ıŷ ðäēñòó ðüò ðäĩ, êĩðð³ çççäĩ³ èç ä³ŷòäēüĩñò ĩ ĭ äĩ øēĩäĩäĩ ñäĩ íóĩ đäâēäĩ³ŷ, ĭ ðäãäĩ è, çäēĩĩäĩ è, äēòóäēüĩēĩ ĭ ĭē³ðē÷ĩēĩ

1–4. êeàñè	5–6. êeàñè	7–8. êeàñè	9–12. êeàñè
Āīēīñī^o ÷èòàīy èç i ðààēēūīēī àóāīāīðīī è īāāīēīñīī. Āī īçīāīy āēā÷āīēò ñēīā. Ī īðīçōī³y ī ðīñōūð i ðāāēīāāīēē (ðāēēàī è.	Øòóāēīēāīy òāēñòā ñē³āóāó÷èò òāī : āīī óāñòāī, áúāāēēùā, ī īçīāīy āāðāāū, òðāīñī īðò, ðòñēīñūēā īàò³īāēūīā āēcīū.	Ī īðīçōī³y ñòùīīñòē è ³īóīðī àò³z ñēēāāī³ øēð òāēñòóā ī ðī áúòīā³ òāī ū. ×èòàīy ðòñēīñūēūð ē³òāāòòðīēð ī ðīēçāā- āāī³ē (āð³ ø³ ī īāñ³ò³).	×èòàīy ðòñēīñūēūð ē³òāāòòðīēð ī ðīēçāāāāī³ē XIX-āī ñòīēò³y, ī ðāñē. Ōī īçīāīy ðīē³ ðòñēīñūēūð áóāēòāē bā

1–4. éeāñè	5–6. éeāñè	7–8. éeāñè	9–12. éeāñè
í àāī èñè). Ó÷āíèè ì à° àèðàçèðè ñēīāāì è āāāü ā³ēñðā³yì è òì, øòì ì ìðīçóì³ā.	òðāāèè³ç, éóëüòóðā, ì ìðīçóì³íy ñì ûñēā ñēīā.	ì ìðīçóì³íy ñòðè, ì ìòèāóāāíy ñāīāī ì íāí³y.	÷ ðāç çðì ðīèçāāāí³y. Òāðāèðāðēñðèèā ēīðīðèèð ì ðīèçāāāí³é. ×èðāíy è èñðīēēīāāíy āāçāðīèð ñòāðāé, ēìðð³ çāéì āāóðñy íé øí³ì è ì ðīāēāì àì è ðóñēíóā.

4. Ī èñāíy

1–4. éeāñè	5–6. éeāñè	7–8. éeāñè	9–12. éeāñè
Ī èñāíy éóðòüò ì ðāāēīāāíèé ì óā āèèðāìð. Īī èñāí³° ðīāēíè, áúāāèèùā ó āāìð-ððüìð ì ðāāēīāāíèy.	Īī èñāí³° ā āāéóëüèèð ì ðāāēīāāí³y ì ðī÷èðāíèð ēāçíè, èñðìð³é. Āīēīñīí° ÷èðāíy ðāēñðóā è ì èñāíy éóðòüò çāì³òíè èç ēñī īēüçīāāíy ì ðāāèè ì ðāāñī èñāíy.	Ī āī èñāí³° ðāç þì āī ðī ì ðī÷èðāí³ è³ðāðóðī³ ì ðīèçāāāí³y. Ī āī èñāí³° ðāðāðāà ðī ðóñēīñüē³ è³ðāðóðī³ āāāü éóëüòóðī³ ì ðīāðāì è. Ī āāēèāā éóðòüò ðāēñðóā.	Ī óāāìðīāēā āīèèāāā ó ì èñāì íóé òīðì³ èç òñīīāāíy āāçāðīèð ñòāðāé è è³ðāðóðīèð āāðāē. Ī āī èñāí³° ðāç þì ā, āāðīā³īāðāðè³, çāì³òíè, ìð³ð³āèüíèð ì èñāì ó ñīīðā³ðñðāó þùóé òīðì³. Ī āāēèāā ðāēñðóā.

Đīç øèðā à òíðì à øò óā³éīāāíy

1. Đīçóì³íy áèñ³āè

1–4. éeāñè	5–6. éeāñè	7–8. éeāñè	9–12. éeāñè
Ī ìðīçóì³íy ðèð ì ðāāēīāāíèé³ āúðāāāíèé, ēìðð³ ÷āñðì òñīíóāóòü è ēìðð³ ēā ÷óāóòüñy āī āèçí³ ðóñēīñüēīç íāùèíè, çç éóëüòóðü, íāù÷āā.	Ī ìðīçóì³íy ðāēñðóā ñē³āóāó÷èð ðāì : āīì óāñðāī, øēíèā, çíāíy āāðāāü, āèçíü ðóñēīñüēī³ íāùèíè, ñyðēīāāíy, íāðīāíā óāðāíy.	Ī ìðīçóì³íy áóé øèð ì ì ðīçì³ðð ðāēñðóā, øòì çyçāí³ èç çíāēīì èì è ðāì àì è. Ī ìðīçóì³íy ñì ûñēó āīèèāāóā ì ðī āèçíü èçā³ñíèð ðóñēíóā, ðāē³ā³íçí³, íāð³ííāèüí³ ñyðēīāāíy. Çā÷èíāíy áèñ³āè èç ì āððīāðāì è, ēìðð³ āíāðā āíāíðyðü ì ì ðóñēīñüēü. Ī ìðīçóì³íy ðóñēīñüēüò ì āāāā÷ ì ì ðāā³í è ðāēāāēāāí³ þì ðī āèðóāèüí³ ñīāüò³y.	Ī ìðīçóì³íy ðāēñðóā ñē³āóāó÷èð ðāì : ā³yðāèüíñòü ðóñēīñüēīāī ì āí øè íóāōāī ñāì íóí ðāāēāí³y, ì ðāāā ì āí øè í, āèðóāèüí³° ì ìè³ðè÷ āñüēī° ì ìēīāāí³°, çāēíí ì ðī ì āí øè íè, ì ìēīāāí³° ì ìēīāāāè, ā³ðñī ìā³āāí³°, ā āðñī āēñüèā Óí³y. Ó÷āñð³ íā ēííó āðāíó³yð, éóëüòóðīèð è è³ðāðóðīèð ì ðīāðāì āð è āā÷óðāð āñðāðííāī èñèðññāā. Íāé ó÷āíèèè ðīçóì³āóòü ðāēñðó āīèèāāóā è áóāóòü āíí³ ñðìðì óèüíāðè ñāí° ì íāí³°.

Dónčínüél írdíáic íránñái
Äë·â·ř·űñęćó ôíđ·ě·řñóáíéíáí·

Äûí íäë·í· íääë·ù·ä·ý·jē·īñò·ë

1. Äíáúò·ý·çíáí·ý, øòóä·éíáí·ý

1–4. ēēāñē	5–6. ēēāñē	7–8. ēēāñē	9–12. ēēāñē
Äíáúò·ý·í·ô·í·ðí·à·ð·é·í·ðí·ðónē·íñü·é·ó·í·áí·ø·é·í·ó·í·ä·ä·ý·ð·ù·è·í·ú·è·ç·ä·ēñ·³·ä·ē·ñò·ä·ð·ü·è·þ·ä·ä·é·. Ó·÷·áí·é·é·í·ä·é·í·à·°·í·í·í·ý·ð·ò·ý·í·ðí·ô·í·ðí·ú·ñò·ðí·ē·ð·ä·ēñ·ò·ä·ä·(ð·ē·æ·, ä·ä·ð·ä·ē·ý·í·³·ð·ä·ð·ē·ä·ē·), í·ä·ð·í·äí·ä·ó·á·ð·áí·ý·, í·ð·ē·í·³·ð·í·í·: ä·āñ·í·í·ä·ä·ä·é·ó·ç·ä·, ä·ú·ø·ē·ð·ä·í·é·ç·é·í·ä·, í·ē·ä·ð·ò·ä·, ä·ú·ø·ē·ä·ä·í·é·é·ē·ä·ð·ð·áí·, ä·ú·ø·ē·ä·ä·í·é·é·ē·ä·ē·ä·ē·é·. Í·ä·é·çí·ä·°·ðónē·íñü·é·³·ð·ð·ä·ä·ē·ø·ē·³·. Í·³·ð·ē·í·ä·äí·ý·ä·ó·āí·ä·í·ð·ðónē·íñü·é·ú·ð·ñ·ē·í·ä·äí·ä·äí·à·è·ó·ø·ē·í·ē·³·. Ç·ä·ē·ð·áí·ý·í·ä·ð·í·äí·ú·ð·ñ·í·³·ä·äí·é·, ð·ä·ē·ä·çí·é·ð·í·ñ·äí·ú·, í·ð·ē·ē·ä·çí·é·, ē·ä·çí·é·, í·³·ð·ē·ē·ð·ä·ñ·ðíñ·ó·ä·, í·ä·ð·í·äí·ú·ð·ä·ä·äí·ē·. Í·ä·ē·ä·³·äí·í·³·í·ð·ē·ē·ä·ç·ē·, ē·ä·ä·äí·äí·. Í·ä·ç·ä·ú·ä·ä·äí·ú·í·ç·ðónē·íñü·é·í·ç·ä·ú·, ç·ä·ē·ð·áí·ý·í·ðíñ·ò·ē·ð·ð·ä·ð·ä·. Ä·ä·ē·ó·ē·ü·ē·í·é·ó·ð·ð·ú·ð·ðónē·íñü·é·ē·ð·ē·ð·ä·çí·é·.	Í·ä·é·í·í·çí·ä·ä·ó·ð·ü·ó·÷·äí·é·ē·ē·ēñ·ð·í·ð·³·þ·ðónē·í·ó·ä·. Äíáúò·ý·çí·äí·ú·í·ðí·í·é·í·ó·ē·ä·ñ·ē·ä·ý·íñü·é·ē·ð·í·ä·ð·í·ä·ó·ä·, í·ó·ó·ü·ç·ð·í·ä·ð·ä·ä·ä·äí·ý·, óñ·ē·í·ä·³·ý·ç·ð·æ·çí·é·. Í·ē·ē·äí·ý·ä·äí·ä·ð·ä·ð·³·÷·í·í·äí·ð·ä·ñ·í·ē·í·ä·äí·ý·ðónē·í·ó·ä·, ø·ð·í·æ·ä·ä·ó·ð·ü·ó·Ñ·ē·í·ä·ä·ē·³·, È·äí·ä·ä·³·, Í·í·ē·ü·³·è·í·ä·Ó·ē·ð·ä·í·³·. Í·ä·ð·í·äí·³·ð·ð·ä·ä·ē·ø·ē·³·ðónē·í·ó·ä·, í·çí·ä·ē·í·í·ē·äí·³·ø·è·ç·ð·ē·ä·ð·ü·ē·ē·í·è·è·ä·ú·ø·ē·ä·äí·é·í·è·ó·çí·ð·äí·è·. Ç·ä·ē·ð·áí·ý·é·í·ô·í·ðí·ä·ð·³·ç·í·ðí·ð·ð·ä·ä·ē·ø·é·í·³·í·ä·ēñ·ð·ð·ð·ä·ñ·ò·ä·ä·. Èí·ē·ý·ä·ē·ē·–ð·ó·ç·ä·äí·, ñ·ý·÷·äí·ý·Í·äñ·ē·ē·(Ä·ä·ē·ē·ä·äí·ú·) ä·ä·äí·í·è·ð·ē·í·ē·ð·ü·. Í·ä·ð·í·äí·³·ñ·í·³·ä·äí·é·ú·, ð·äí·ó·³·, ä·³·ð·ø·³·, ç·ð·ð·ä·ð·ē·ð·ä·ð·ēñ·ð·ē·ē·ä·è·í·ð·ó·í·äí·ý·. Ç·ä·ē·ð·áí·ý·ñò·ä·ð·ü·ð·í·ç·ä·á·ó·ē·ē·ø·ü·, ðónē·íñü·é·ē·ð·í·íñ·ä·äí·ú·.	Äíáúò·ý·çí·äí·ú·è·ç·ä·ēñ·³·ä·, ñò·ð·³·÷·í·ēñ·äí·í·ē·ē·ó·ä·è·÷·ē·ð·ä·ð·ä·ä·þ·ä·, è·ç·í·ē·ē·äí·ý·í·ð·ä·äí·ä·ð·ó·ä·, ñò·ð·í·°·í·ē·é·(ð·ē·æ·, ä·ä·ð·ä·ē·ý·í·ú·ð·ø·ē·ð·ü·ē·í·ä·), ē·ä·ð·ð·ē·í·è·ç·ä·ñ·í·í·ú·ð·ðónē·íñü·é·ú·ð·ð·ä·äí·ä·ē·í·ē·ē·ó·ä·, è·ç·ð·í·äí·, ø·ð·í·÷·ä·ä·ó·ð·ü·, ä·ä·ä·ü·÷·ē·ð·ä·ä·ó·ð·ü·, è·ç·ð·³·ē·ü·í·ó·ä·, è·ç·ðónē·íñü·é·ú·ð·í·ä·ð·ä·ä·÷·í·í·ð·ä·ä·ē·í·è·ð·ä·ä·ē·ä·äí·³·þ·. Í·í·çí·äí·ý·ðí·äí·ð·í·ä·ē·çí·äí·äí·ú·ðónē·íñü·é·ú·ð·í·ēñ·ä·ð·ä·þ·ä·, í·í·ä·ð·ó·ä·. Í·í·çí·äí·ý·ðónē·íñü·é·í·ç·ē·ð·ä·ð·ä·ð·ð·ð·ü·í·ä·Í·ó·ä·ē·ä·ð·í·ä·ð·ä·ð·ä·é·í·ðí·ç·ä·ē·ð·áí·ý·é·í·ô·í·ðí·ä·ð·ē·³·í·ðí·ä·³·ý·ð·ä·ē·ü·íñ·ò·ü·Ä·. Ä·ó·ð·í·ä·ē·÷·ä·, ä·ä·ä·í·ð·ä·ä·ē·í·ä·ðónē·í·ó·ä·, ä·ē·ä·ä·äí·³·ē·ä·Ä·. Äí·ä·ē·í·ē·ē·. Ç·ä·ē·ð·áí·ý·é·í·ô·í·ðí·ä·ð·ē·³·í·ðí·ä·ú·ä·ä·ē·ä·ē·ù·ä·, í·äí·ú·÷·ä·, ñ·ý·ð·ē·í·ä·äí·ý·, ñ·í·íñ·í·ä·æ·çí·é·ðónē·í·ó·ä·. Í·ä·ä·ý·ð·ù·ē·í·ē·. Óñ·í·í·ä·äí·ý·ç·ä·ē·ð·áí·ú·ð·ä·äí·ú·ð·ä·ē·ý·äí·ē·ē·ä·ä·ó·ä·, ä·ú·ñò·ä·äí·ē·.	Ó·÷·äí·ē·ē·ē·í·ä·ä·ä·ó·ð·ü·ä·ú·ð·ē·é·í·ô·í·ðí·í·ä·äí·³·ó·ðónē·íñü·é·ó·í·ēñ·ē·óññ·ò·ä·³·è·ē·ð·ä·ð·ä·ð·ð·ð·³·. Í·í·ð·ē·ä·³·ē·äí·ý·ç·ý·ç·é·ó·í·ä·ä·ē·çí·äí·ý·í·è·ý·ç·ü·ē·ä·è·ä·äí·ó·ē·ð·ð·í·. Í·ē·ē·äí·ý·ð·³·ē·ü·í·ó·ä·, ÷·ē·ð·äí·ý·é·í·ē·ä·, í·ó·ä·ē·³·ē·ä·ð·³·é·, ç·ý·ç·äí·ē·ð·è·ç·ñ·ä·, ä·äí·í·ä·í·ä·. È·ç·ä·ē·ý·äí·ä·äí·ý·è·ð·ä·ð·ä·ð·ä·ð·ēñ·ð·ē·ē·ä·í·ðí·ē·ç·ä·ä·äí·³·é·. Äí·ē·ē·ä·ä·í·ðí·é·ó·ē·ü·ð·ð·ðí·ó·æ·çí·ü·ðónē·í·ó·ä·. Í·ä·ä·ý·ð·ù·ē·í·ú·, í·ð·ä·ç·äí·ó·ä·ò·ē·ý·ä·äí·ē·ð·è·ç·ñ·äí·äí·ñ·í·ú·ð·ä·. Äí·ē·ē·äí·ý·ó·ēñ·ðí·ð·ē·÷·í·ä·í·é·í·ó·ē·ä·, ñí·æ·ð·ä·ē·üñ·ò·äí·í·ä·ð·³·é·, ä·ç·ä·ē·í·ä·í·í·í·í·ú·í·ó·ä·÷·äñ·ä·ó·é·í·. Óí·í·çí·äí·ý·ēñ·ðí·ð·ē·÷·í·í·³·ðí·ē·³·ðónē·í·ó·ä·. Ä·ē·çí·ü·è·í·í·ē·í·ä·äí·é·°·í·äí·ø·é·í·ó·í·ē·ðí·³·é·. Í·ä·ä·ý·ð·ù·ē·í·³·è·ä·Ä·ä·ðí·ñ·³·. Øò·ó·ä·é·í·ä·äí·ý·ä·ē·ð·ó·ä·ē·ü·í·ú·ð·äñ·ðíñ·ó·ä·í·äí·ø·é·í·. È·í·ô·í·ðí·ä·ð·ē·³·í·ðí·ðí·ē·ü·í·äí·ø·é·í·í·äí·ú·ð·ñ·äí·í·ó·í·ð·ä·ä·äí·³·é·. Í·í·çí·äí·ý·äñ·ðíñ·ó·ä·ä·ē·ð·ē·ä·³·ç·ä·ð·ē·³·ðónē·í·ó·ä·. Í·ä·ä·ý·ð·ù·ē·í·ú·ó·í·ðí·ð·äñ·³·ä·äí·í·ē·ð·ä·ð·ē·ç·ä·ð·ē·³·. Í·í·çí·äí·ý·í·ð·äññò·ä·ä·ē·ð·ä·ē·ð·ä·ē·üñ·ò·ä·(í·í·ē·³·ð·ē·÷·í·ú·ð·, þ·ð·ē·ä·ē·÷·í·ú·ð·, é·ó·ē·ü·ð·ð·ðí·ú·ð·) ðónē·í·ó·ä·. Ó·ð·äí·ð·äí·ý·Äñ·ä·ä·ð·ä·ä·äí·í·äí·ðónē·íñü·é·í·äí·í·äí·äí·äí·Í·äí·ø·é·í·äí·äí·äí·Ñ·äí·í·ó·í·ð·ä·ä·ä·äí·³·ý·ó·1999·ð·.

2. Éðèðè÷íí° ì è æǣē°

1–4. éeǣnè	5–6. éeǣnè	7–8. éeǣnè	9–12. éeǣnè
Ñàì ìñòíyðæüíí° ôîðì óē, ãáíy âî ðîñóâ, çyçáíēð èç ðóñēíñüēì è íàðíáíēì è íáû÷àyì è. Î ðóóíáíy ðóñēíñüēûð è ì àäyðñüēûð íáû÷àpâ, óî ìçíáíy ðíçē÷³é. Ä³ææèðû ðóñēíñüēûð ì ìñæáíû è ³ðî ðóóíáíy. Î ìçíáíy ðóñēíñüēûð ððàæèð³é ó ôîðì³ èäðû è óî ìçíáíy âàæíîðè éóëüðèäàðè³ ððàæèð³é.	Ñàì ìñòíyðæüíí° ôîðì óē, ãáíy âî ðîñóâ, çyçáíēð èç ì ððñæáíyì ñèäáíñüēûð íàðíáóâ è ì ðèñæáíyì ðóñēíóâ Î àäyðñüēì è. Ôðàèððèñèðèèà èçâñíûð è pâæ, èñòíðè÷-ñüèèð ìñíá, ì ðîñòûð è pâæ è èð ðíëü ó ôîðì óâáí p ðóñēíñüēì³ ì áí øè íè, ì ðíáóâ æáí p èäáíðèððó. Æèçíû ì àäyðñüèèð ðóñēíóâ ààáí è íèñü. Áí ìçíáíy ðàçíèð³, ì ððáí³, øî ñyððàèè. Ôîðì óē, ãáíy ñíáñðàáííáí ì íáíèyì ðí ðíèíá³ çí³è à èñòíðè³ ðóñēíóâ.	Áèñ³ààí ðí éóëüððóðíó æèçíû ì áí øè íè è ì àèóàðò³ ñíáûð³y. Ó÷àñðè³ íàðñííáíæüíèð ñyðàð, èííóððáíð³yð, éóëüððóðíûð ñíáûð³yð. Ôîðì óē, ãáíy ñáíáí ì íáíèy è âî ðîñóâ, çyçáíēð èç ì èíóèíà è èè³ øí, á ñóááíáí ì áí øè íû è ðíèíáûð íáíðíóâ à èñòíðè³ ðóñēíóâ. Çàèðáíy àðáóí áíðóâ æy ì óàðàððæáíy ñáíáí ì íáíèy. Çíáíy èñòíðè³ ì áí øè íû, ááíðàðè³ ðóñēíñüè³ íáûèíû. Ôîðì óē, ãáíy ì íáí³yì ðí ñíáí³ñðóó æèçíû íàðè³ ó ì ððíá Ì è Ì Ñàðíáí³ áóéí. Ñè ì ñíàæè³ ááí àðáíí ó ì àäyðû è ðóñēíû. Óî ìçíáíy èñòíðè÷íáí è éóëüððóðíáí áçà³ ì íáí èèáó ñèð ááíð íàðíáóâ.	Ñàì ìñòíyðæüíí° ôîðì óē, ãáíy âî ðîñóâ, çyçáíēð èç ðíèíáûì è íáíðíóâ à è à èñòíðè³ ðóñēíóâ. Ôðàèððèñèðèèà à³yðæüíñüè è ³ææ ì ìçíáûð ñíá ðàçíûð ì ððíáóâ. Î íáíè³ ðí çð áçæyáû è à³yðæüíñüè, øòí ì àèè ñí ðèà³yðáð÷ó ðíëü ó ñóááíá³ ðóñēíñüè³ ì áí øè íû. Èçæyáíáíy òæñòóâ èððàðòðíèð ðíáíð, ì óáèèèàð³é, ò³ëüí óâ èç áíèó èñòíðè÷íí³ áñòíá³ðíñüè. Ôðàèððèñèðèèà ðíáíðû ðóñēíñüèð íáûññòááííûð àðóí è çæèèàóâ. Ôîðì óē, ãáíy ñáíáí ì íáíèyì ðí ì áí øè íáó ì ñè³ðèèó, èíðà ñí ðèa³yðû áóáóûí° ðóñēíóâ. Îð³èè ì áí øè íáí³ è pðèè÷í³ ñèñòáí û ì ðàà è pâæ. Ôîðì íáíy áñòíá³ðíáí èèöy ì áí øè íû. Èíòíðì íáííóñû ðí àèðóàèü³ pðèè÷í³ è ì ñè³ðè÷í³ áí ðíñû ì áí øè í. Áí ìçíáíy áíçí ì æíñðæ ñèñòáí è çyçéó ðóñēíóâ Î àäyðñüèí è àðáèð áðæà. Ôîðì óē, ãáíy âî ðîñóâ, èíðð³ ñy íòíñyðû áí ì íèíáæè.

3. Êîí óíèèðð³y

1–4. éeǣnè	5–6. éeǣnè	7–8. éeǣnè	9–12. éeǣnè
Î ìçíáíy è àèñ³àà íà óðíèàð ðí ðóñēíñüè³ ì ìñæáíy è ³ð ááíðàðò³÷í³ óñèíá³y. Áèñ³æ èç ñàðèè è è pâüì è. Øòóá³éíáíyì ðèèàçíè, ì ñáíû, á³ð ø³â, èáíð,	Áèñ³ààí ðí èàæáíáíáíó æèçíû ðóñēíóâ ó ì ðí øè ññèð. Áèñ³ààí ðí ááñððííí è÷í³ íáû÷à³ ðóñēíñüèíáí íàðíáà. Î íèaç íáñðáííáè è óòàðè àááíí³	Áèñ³àà è ðíëü ðóñēíñüè³ èððàðòðè³ ó ñá³ð³. Î ðð-èñæáíy ì àèçíáí ûð óáíðóâ ðóñēíñüèð ì èñàðæ pâ. Íáé ó÷áíèè áíááí ñòíðì óē, áàðè ò³è³ è íáí àááíy ì íáðóâ è	Ñàì ìñòíyðæüíí° ôîðì óē, ãáíy âî ðîñóâ, çyçáíēð èç àè÷-áíèì è èñòíðè÷íè è ñíáûð³yì è, ³ááí è è ì ííyðèyì è. Ôîðì íááíy ñíáñðàáííáí ì íáí³y è

1–4. éēāñē	5–6. éēāñē	7–8. éēāñē	9–12. éēāñē
çáèðáíēō ó ðōñēíñüēīī ó áúāāēēūó. Çáèðáíý ì àòāð³āēóāī ðī ì è íóēíñōū è òēī èð³øí þ æçíú ī óāēā àòñüēūō, ñāðāñüēūō, ñēīāāōūēūō áúāāēēū ðōñēíóā. Í āōīāæāíý çō íā ī ā³. Óāííāēāíý ððāāēō³é, ì æ, āāíý ī èñāíē ī ī ñōāðūī ððāāēō³ýī, āāí³ ī īāāðēū íā Āāēēāāíū, Ðóçāāī, Ðóçāāýī³ ī ðēēðāñē. Ðēñóííē ī ðī Āāēēēīāí³ ñýðā. Āðāī àòēçíāāíý āāēíòðūō ēāçíē. Āēā÷āíýī ðēēāçíē, øðī ñýīāíñýōū āī Āāēēēīāíūō è Ðóçāāýíūō ñýð.	ðōñēíñüēī³ ēóóíē è ³³ òñííāāíý. Ī æ, āāíý āāāíūī³ ēóóííí³ óðāāðē. Çáèðáíý ðāō ā òóā. Ī īðóíāíý ðōñēíñüēī³ è ì āāýðñüēī³ çā³íý. Ī íçíāíý ññíāíūō āēāī āíðóā ðōñēíñüēīāī òāíó þ. Óī íçíāíý ðāçíēō³ ì āæēī āðíūī òāíó, ì è òāíó, ì ó ēðóāð. Ī āðā÷ēñēāíý ðōñēíñüēīāī íāð³ííāēūíāī óāðáíý. Óñíēē ðāðāðòī ðī ñāí³ ī íçíāíý, īī ūò, øðī āñðāēē ī óā ÷āñ çáèðáíý è ēçāēýāíāāíý ì àòāð³āēó. Ī èñāī íēē ðāðāðòī ðī āāāí° è íē øí° óāðáíý ðōñēíóā. Āāðēāāī ñüēā èāðā.	ī èñāðāē þā, ī íçíāā øē çō ī ðīēçāāāāíēý. Óñíēē ðāðāðòī ðī ñāóé īī ūò, çíāíý, øðī āóñðāēē çáèðáíýī è ēçāēýāíāāíýī ñēð ì àòāð³āēóā. Ī èñāī íēē ðāðāðòī ðī æçíú ðōñēíóā āðāēíēāðíē÷ñüēī³ ā³ðē, øðī æēāóðūó Ī āāýðñüēī³. Ī íçíāíý òāēēō ī ííýðū, ýē íāð³ííāēūíā è āðíē÷íā ì āí øēíā, íāð³ý, ì àòāðēíñüēēē ýçūē. Āññóóī ēç ðāðāðòī īā óðíó³. Óāððāē³çāð³ý ñāííē íā øēíēūíēð ì ³ðñ ðēýðēýð.	ñī īðū ī ī āñī ðīñāī āēðóāēūíí³ ì āí øēíāíí³ ī īē³ðēēē. Ī ðēíýðē° ì íāíēýñíā³ñēāíēēā, ī ðāēðēēíāāíý òíēāðáíōē³. Āññóóī ā øēíē³ ēç ðāðāðòī ī ī ðāçóēūðāðāī ēçāēýāíāāēñüēī³ ðíāíòū ī ī āðíāðāðē³ ðōñēíóā. Ī íāāíðíāēā āíēēāāóāī ðī ēóēūðóðíó æçíú ðōñēíóā ēç āāçāð, ī āðāā÷ī ī ðāāēī è òāēāāāíē þ íā ðōñēíñüēóī ýçūēó. Ī ðāāíēçāð³ý āññóāāēē, āāāū ī ðāçíāíòāð³ý ī ðíāēòð.

H)

SZERB KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Szerb nyelv és irodalom

(A tannyelvű és kétnyelvű kisebbségi oktatás számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Artikuláció. A szerb nyelv hangjainak tiszta kiejtése. A magyartól és a helyi nyelvhasználattól eltérő hangok irodalmi nyelvnek megfelelő kiejtése (c, c, dz, d, lj és a h a szó elején és végén). A szótagképző r hang.	Törekvés a helyes irodalmi beszédre, a magyar szavak kerülése, a meglevők kiküszöbölése.	Beszédkgyakorlatok összetettebb témákról. A helyes és szép anyanyelvi kifejezés tudatos fejlesztése. Az előző osztályokban elsajátított anyanyelvi kifejezőkészség színvonalának továbbfejlesztése.	Kommunikációs ismeretek különböző élethelyzetekben. Társalgási és tárgyalási képesség különféle aktuális témákban. Elemzések a jelentéstan és stilisztika köréből.
A cselekvést, személyt, tárgyat és birtokot jelentő szavak gyűjtése. A kérdések megértése, válaszadás a kérdésekre és kérdésfeltevés.	Valós és képzelt események, történetek és élmények elbeszélése megadott téma szerint. Személyleírás kitérve a részletekre. Egy ismert	A különböző kommunikációs helyzetekben való részvétel képessége. Tájékozódás és eligazodás különféle	Megfelelő stílus használata ismert és ismeretlen témájú kommunikációs helyzetekben. Nyelvi konfliktushelyzetek megoldása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	személy bemutatása. Tájak, tárgyak, személyek leírása hasonló és ellentétes jelentésű igék és mellénevek használatával. A szókincs bővítése szinonimákkal és ellentétes jelentésű mellénevekkel.	kommunikációs helyzetekben. Részvétel mindennapi beszélgetésekben és vitákban.	Véleménykifejtés, érvelés, cáfolat képessége mindennapi témákban. Véleménykifejtés, érvelés, cáfolat képessége mindennapi témákban.
Szövegek elmondása, képek, vázlat alapján és szabadon. Beszámoló, ismertetés. Rövid szóbeli beszámolók. Mesélés, elbeszélés. Mese, illetve történet alkotása képek, filmek, illetve más mese alapján. Képek alapján elmondott történetek kiegészítése szabad képzelet alapján.	Szövegek tartalmának elmondása vázlat és kérdések alapján	Irodalmi és egyéb tárgyú szövegek tartalmának elmondása. Az irodalmi művek nyelvi-stilisztikai eszközeinek megfigyelése, alkalmazásuk a leírásban, jellemzésben, beszámolóban.	Műalkotás kritikai bemutatása. Könyv, film stb. elemzése, állásfoglalás, érvelés. Beszámoló könyvről, filmről vélemény kifejtésével.
Kijelentő, kérdő és felszólító mondatok helyes képzése és hangsúlyozása. Kiejtés, mondatintonáció, hangsúly. A hangok helyes kiejtése, megfelelő mondatlejtés és a szerb hangsúly váltakozásának érzékelése. A magyar hatások kiküszöbölése. A szerb és a magyar szavak keverésének kerülése.	Kiejtés, artikuláció, intonáció és szóhangsúly – további tökéletesítése. A hangok helyes kiejtése, a művelt köznyelvi beszédnek megfelelő mondatlejtés és hangsúly, szóhangsúly.	Helyes anyanyelvi kifejezés a magyar nyelv elemeinek keverése nélkül, a művelt köznyelvi kiejtésre való törekvés. Megfelelő intonáció és hangsúly.	Jártasság nehezebb kommunikációs szituációkban. Az ismert kommunikációs szituációkban megfelelő kifejezőmód és hanghordozás. A beszédkultúra és párbeszéd normáinak betartása. Minden beszédshituációban biztos hanglejtés és hangsúly. A szerb nyelvtől idegen hanglejtés és hangsúly teljes kiküszöbölése.
Beszámoló eseményekről és élményekről. Beszélgetés különböző élethelyzetekről. Leírás. Az emberek, tárgyak és tér leírásának szabályai. Tájéleírás.	Rövid beszámoló ünnepekről, iskolai rendezvényről, kirándulásról, színházlátogatásról stb. Megfelelő mondatkapcsolatok. Önálló beszámoló az események helyes sorrendjében. Önálló leírás (pl. a tárgy milyensége, elhelyezkedése térben,	Beszámoló alkalmi eseményekről, az osztályközösség munkájáról, kiállítás megnyitásáról, Szent Száva ünnepi rendezvényekről, és más iskolai rendezvényekről.	Olvasott szövegek, újságcikkek kommentálása, önálló vélemény kifejtése. Beszélgetési képesség az olvasott cikkekről

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	funkciója), személyes viszonyunk a tárgyakhoz. Megadott vázlat szerinti és vizuális élmény alapján leírás (képek, filmek, eredeti tárgyak, tájak).		
Dialógusok, dramatizálás. Rövid szöveg elmondása párbeszédes formában. Dialógusok a tanulók mindennapi életét felölelő témák alapján. Az olvasott és arra alkalmas szövegek dramatizálása.	Párbeszéddek meghatározott témáról.	Alapismeretek a vitáról, a kommunikáció különféle ágazatainak megkülönböztetése. Vitatkozási képesség a beszédpartnerrel. Állásfoglalás.	Az európai hatfokú skálán a mesterfokú nyelvhasználói szintek, ún. C1 és C2 szint követelményeinek.

2. Olvasás, írott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Hangos és néma olvasás. Bevezetés a folyékony, majd kifejező olvasásba mindkét betűtípus szövegein. Ismerkedés a könyvvel és az iskolai könyvtárral.	A prózai és verses szövegek folyékony olvasása. A kifejező olvasás fejlesztése helyes dikcióval, hangerővel és jó tempóval, a szünetek érzékeltetésével. Helyes mondatlejtés és megfelelő hangszín.	Idegen szövegek folyamatos, kifejező olvasása, tartalmának összefoglalása.	Irodalmi, publicisztikai és szakszövegek megértése és értelmező felolvasása.
Olvasott szövegek tartalmának elmondása, szövegrészletek tartalmi összefoglalása. Szöveg tartalmának elmondása meghatározott feladat alapján (vázlat, bővítés, kiegészítés) képzelet alapján. Rövid beszámoló az elolvasott szöveg cselekményéről.	Beszámoló az olvasmányokról. Kötött szövegek összefüggő szóbeli bemutatása. Szövegek tartalmának elmondása vázlat és kérdések alapján. Különböző műfajú szövegek olvasása. Cirill betűs és latin betűs irodalmi szövegek folyékony olvasása helyes kiejtéssel. Élő és dramatikus elbeszélő szövegek és szövegrészletek. Prózai és lírai irodalmi alkotások olvasása.	A szöveg elemzése. Különböző műfajú szövegek olvasása, értelmezése. Ismeretterjesztő és publicisztikai szövegek önálló olvasása, megértése, tartalmának összefoglalása.	A szövegek szó szerinti és átvitt értelmezésű jelentéstartalmának felismerése és reprodukálása. Érvek és ellenérvek világos megfogalmazása.
A szereplők és cselekedeteik megfigyelése, jellemzése. A cselekmény idejének és helyének felismerése. Irodalmi szövegek	Az író, költő, a téma és az olvasott mű műfájának megnevezése. Az emóció és élmény, a hangulat érzékelése a lírai versekben.	Az irodalmi művek témája, tartalma a szereplők portréjának önálló bemutatása. A tartalom megértése, az írói üzenet megfejtése,	A szövegértési és feldolgozási technikák értése és használata, pl. kontextus, logikai összefüggések, jelentésrétegek, a műfaj

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
bemutatása az olvasott szöveg megértésének bizonyítására. A szövegrészek logikai és időrendi összefüggésének érzékelése. A következő fogalmak megismerése: író, költő, cím, a könyv kezelése. A történetek sorrendiségének megfigyelése.	A téma, a tartalom és a szereplők megfigyelése. A szereplők jellemzése. Az olvasott irodalmi szöveg, illetve szövegrészlet tartalmának elmondása.	önálló vélemény formálása.	jellemzői a különböző korokban íródott művekben.
Tudományos ismeretterjesztő művek. A tartalom ismertetése a fontos elemek kiemelésével. A tudományos ismeretterjesztő művek néhány mondatos ismertetése.	Tudományos ismeretterjesztő szövegek olvasása. A lényeges és másodlagos elemek megkülönböztetése. Néhány tudományos ismeretterjesztő mű, illetve részlet olvasása és megértése.	A társadalmi, gazdasági és politikai témájú szövegek megértése.	Szerb nyelvű lapok és folyóiratok rendszeres olvasása. Az egyes írások kommentálása. Eligazodás az újságokban, néhány folyóirat ismerete.
Irodalmi szövegek kifejező felolvasása, 5-6 rövid vers hibátlan elmondása kívülről.	Irodalmi szövegek kifejező felolvasása, 5-6 rövid vers hibátlan elmondása kívülről.	Vers, próza (részletek) előadása, drámai és dramatizált szövegek bemutatása. Szavalás. 10 vers könyv nélküli ismerete. A világirodalom legjelentősebb műveiből részletek, idézetek könyv nélküli ismerete szerb nyelven.	Vers, próza, idézetek kifejező előadása. Szereplés drámai művek előadásában. Aforizmák, 5-6 vers, prózarészletek előadása.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép, helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az első és második írásmód (cirill és latin betűs) elsajátítása. Mérsékelt ütemű írás cirill és latin betűkkel. Cirill betűs írás helyes betűalakítással és kötéssel. Latin betűs mérsékelt tempójú írás a cirill betűk keverése nélkül.	A tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Szép, olvasható és tiszta írás a tanult helyesírási normák megfelelő betartásával.	Összetettebb tárgyak és események, történetek leírása. Jellemzés. Szövegszerkesztés a tanulókhöz közelálló témákról: iskolai élet, mindennapi élet, alkalmi események.	Stilisztikai megoldások a kommunikáció különböző ismeretlen helyzeteiben. Lexikai, stilisztikai és szövegszerkesztési gyakorlatok.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Másolás. Cirill betűs szöveg másolása latin betűsre és fordítva. Tollbamondás. Tollbamondás utáni írás mindkét betűtípussal. Helyesírási gyakorlatok.	Tollbamondás mindkét írásmódon (cirill és latin).	Mondattani, szótani és stilisztikai gyakorlatok. Tollbamondások írása, másolások hiba nélkül és tájékozottság a helyesírási szótárban.	Fordítás. Fordítási gyakorlatok szerbről magyarra és magyarról szerbre. Mindennapi témájú szövegek fordítása, tolmácsolása. A kétnyelvű és egynyelvű szótárak használata.
Beszámoló, ismertetés, mint a szóbeli kifejezésben. Leírás vizuális élmény alapján. Tájéleírás. A lakóhely és környezet rövid leírása.	Írásbeli fogalmazás az olvasott irodalmi szöveg témájáról és tartalmáról. A szerkesztett szövegek élénkítése és gazdagítása szinonimákkal, hasonlatokkal, azonos és ellentétes jelentésű melléknevekkel. Egyszerű írásbeli fogalmazások képek, képsorok, filmek, események, élmények alapján. Egyszerű, rövid fogalmazás az olvasott irodalmi szöveg alapján.	Az irodalmi művek témája, tartalma, a szereplők portréjának bemutatása. A szép kifejezés, választékos stílus használatának gyakorlása, fejlesztése. Szókincs- és kifejezőkészség-fejlesztés az olvasott irodalmi művek szavainak és kifejezéseinek használatával.	Irodalmi alkotások írásbeli bemutatása, elemzése. Önálló jegyzetek készítése, az alapgondolat és fontosabb elemek kiemelése, a műkritikai bemutatása.
Rövid levél, üdvözlét írása, megfelelő címzés. Levelezőlap, alkalmi (karácsonyi, újévi, születésnap) üdvözlét írása.	A leírás, beszámoló és levélírás általános szabályainak ismerete. Önálló mondatszerkesztés meghatározott műfaji, nyelvi és helyesírási fogalomkörökben.	Közéleti műfajok írása: levél, kérvény, jegyzőkönyv, emlékeztető, riport. A közéleti műfajok fogalom szintű ismerete, műfajok megkülönböztetése, alapvető szabályaik ismerete. Rövid cikk írása a hazai szerb újságba. Nyomtatványok, adatlapok kitöltése.	Közéleti műfajú szövegszerkesztési gyakorlatok: magán- és hivatalos levelek, kérdőív, formanyomtatvány, kérvény. Beszámoló filmről, színdarabról.
Helyesírás. A nagybetű. Eltérés a magyar helyesírástól. A szavak szótagolása. Az enklitikus (hangsúlytalan) szavak írása. A problematikus (magyartól eltérő) hangok jelölése c, c, dz, d, lj , a szó eleji és szóvégi h . Az -ic, -cic végű családnevek helyesírása. A birtokos melléknevek helyesírása (Milanov). A tőszámnevek és sorszámnevek írása	A köznevek és tulajdonnevek, címek, intézmények nevek helyesírása. Vessző a felsorolásban és a mondatok között. Vessző a megszólító eset előtt és felkiáltásban. A segédige rövid alakjának és más hangsúlytalan szavaknak helyesírása. A római számok helyesírása. Keltezés. A tőszámnevek	Az összetett mondatok közötti vessző. Eltérés a magyar helyesírástól. Idegen nevek és szavak átírása (transzkripció). Hangsúlyjelek. Alapismeretek a közéleti műfajok helyesírási szabályairól. Helyesírási ismeretek a levél, kérvény, jegyzőkönyv írásában. Az írásjelek helyes használata. Önkontroll és a helyesírási	A szerb helyesírás alapelve. Változások a helyesírásban. A szerb fonetikus és a magyar szóelemző helyesírás tudatos megkülönböztetése. A magyar helyesírás negatív transzferének kiküszöbölése. Helyesírási szabálygyűjtemények, helyesírási szótárak, helyesírási kézikönyvek. Egynyelvű szótárak.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
számjeggyel és betűkkel. A mondatvégi pont, vessző a felsorolásban.	és sorszámnevek helyes jelölése számjeggyel és betűkkel. Eltérés a magyar helyesírástól. A j betű megkettőzése a felsőfok meghatározott alakjaiban. A melléknévi igenév folyamatos alakjának helyes jelölése. A helyesírási szótár ismerete és használata.	szótár folyamatos használata.	

4. Ismeretek az anyanyelvről (a kisebbség nyelvéről)

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A következő nyelvi jelenségek önálló felismerése: mondat, szó, a szavak szótagjai, hang, betű. Magánhangzó és mássalhangzó, a szótagképző r hang.	Az egyszerű és összetett mondat felismerése, meghatározása és alkalmazása, az egyszerű mondat határának felismerése az összetett mondatban.	Az 5. és 6. évfolyamon elsajátított nyelvtani, nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek tudatos alkalmazása.	A mai szerb irodalmi nyelv leíró nyelvtanának áttekintése, rendszerezése. A nyelv fejlődése, jellemző jegyei. Tájékozottság a nyelv eredetéről és fejlődéséről.
Szótani ismeretek. Konkrét főnevek. (Tulajdonnév és köznév. Az egyes és többes szám, a három nyelvtani nem.) A főnevek felismerése a szövegben. A nemek, az egyes és többes szám megkülönböztetése. Igék. A három alapvető igeidő használata a beszédben. Cselekvés, létezés, történés. Jelen, múlt és jövő idő a beszédben. A személyes névmások neme és személye. A személyes névmások használata igékkel. A tulajdonságot jelentő és birtokos melléknévek felismerése. Melléknévek használata a szóbeli és írásbeli kifejezésben. A tőszámnevek és sorszámnevek felismerése, megkülönböztetése. A gyakori előjárósók (pl. u, na, iz, od, do, zbog) helyes főnevekkel való használata, helyes vonzat- használata a beszédben.	Ragozható és ragozhatatlan szavak. A főnevek jelentése fogalom szintjén. A tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése. A főnévragozás. A melléknévek jelentése és fajtái. A főnév és melléknév egyeztetése. A melléknévek fokozása. Középfok és felsőfok. A melléknévek és határozósók megkülönböztetése. A leggyakoribb előjárósók és esetvonzataik helyes alkalmazása. Névmások. A névmások fajtái. A személyes névmások hangsúlyos és hangsúlytalan alakjának helyes használata. Fogalom a számnévi főnevekről. A tőszámnevek és sorszámnevek megkülönböztetése. Az igék jelentés szerinti megkülönböztetése.	Szóképzés (alapszó, toldalékok, előtag, utótag, hangváltozások a szóképzésben). Alapszavak, képzett szavak és összetett szavak felismerése, használata. A szóképzéssel járó hangváltozások helyes használata.	A nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. A tanult nyelvtani ismeretek alkalmazása a beszédben és a szövegelemzésben. A nyelv és a beszéd. Irodalmi (művelt köznyelvi) nyelv és társalgási nyelv.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	Cselekvést, történet és létezés jelentő szavak. Az igeszemlélet. Folyamatos és befejezett igék. A főnévi igenév fogalma. Igeragozás. Az igeidők. A három alapvető igeidő (prézens, perfektum és futurum).		
A mondatok jelentésük szerint (kijelentő, kérdő, felkiáltó). Tőmondat és bővített mondat. A tartalom szerinti mondatfajták használata a beszédben. A mondatok megkülönböztetése a beszélő szándéka szerint.		Mondattani ismeretek. Mellérendelő és alárendelő mondatok. Az alárendelő mondatok sorrendje. A kötőszók ismerete. Mondatelemzés. Mondatrészek. Az alárendelő mondatok fajtái. A mondatrészek felismerése. Jártasság mondatelemzésben. Jelentéstani ismeretek. Frazeológiai jelenségek szövegbeli megfigyelése.	A szerb és a magyar nyelv. Alapvető eltérések, flektálás és agglutinálás.
Az egyenes és függő beszéd megkülönböztetése.		Az egyenes és függő beszéd helyes használata.	A tájnyelvek tanulmányozása. A tájnyelvi szavak és kifejezések gyűjtése.
		A nyelv és a beszéd. A nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok. Indoeurópai és finnugor nyelvek. Szláv nyelvek. A délszláv nyelvek. A szerb nyelv. Az anyanyelv fogalma. A hazai nyelv. Kétnyelvűség. Vuk Karadzic munkássága a szerb nyelv és helyesírás megújítása. A „jat” reflexei. Ező és ijező kiejtés.	Tájékozottság a szerb nyelv helyéről a világ nyelvei között. Indoeurópai nyelvek. A nyelvek komparatív és kontrasztív tanulmányozásának képessége. A szerb és a magyar nyelv alapvető ismérvei.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az irodalom iránti érdeklődés felébresztése.	Bevezetés az irodalom tanulásába. Különböző műfajú szövegek olvasása. Műfaji	Az irodalmi ismeretek bővítése. A szépirodalom szerepe az ember életében. Bevezetés az	A szerb irodalom fejlődésének áttekintése. Az olvasott irodalmi művek tágabb kontextusának

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	alapismeretek.	irodalmi művek értő olvasásába és elemzésébe.	elemei: irodalmi korszakok, költők és írók életpályája műveik tükrében.
Realisztikus mesék, tündérmesék, állatmesék, versek, rövid elbeszélések a népköltészet és műköltészet köréből. Közmondások és találós kérdések.	Népdalok és népmesék (tündérmesék, állatmesék, realisztikus mesék). A népköltészet alapvető jegyeinek ismerete.	Az írásbeliség kezdete, Szent Száváról szóló szövegek. Válogatás a népköltészetből: lírai versek, hősi énekek. Műfajok a népköltészetben.	A szerb népköltészet és műköltészet speciális jegyei. A régi, az újabb és a legújabb szerb irodalom és más népek irodalmából való ismeretek fokozatos bővítése.
Mesék és történetek a gyermekek világából és életéből.	Gyermektémákat tartalmazó válogatott szövegek a szerb és a világirodalom műveiből.	A szerb irodalom áttekintése korszakonként és műfajonként 1-2 mű alapján.	Irodalmi művek bemutatása és elemzése (korszakonként és műfajonként 1-2 irodalmi alkotás). Egy-egy alkotói portré korszakonként és műfajonként. A szerző és műve. Komplex bemutatás.
Versek a természetből és a gyermekéletből vett motívumokkal. A vers és próza alapvető különbségének ismerete. A vers alaphangulatának és képi megjelenítésének érzékelése.	Lírai versek a gyermekéletből, hazafias és leíró motívumokkal.	Lírai művek: romanticizmus, modernizmus. Költemények, balladák értelmező felolvasása és szövegű felidézése. A mű szépségének és a költő üzenetének megértésére törekvés.	Elbeszélések, regények, versek és drámai művek, illetve ezek részleteinek olvasása és feldolgozása. Az irodalmi mű témájának, társadalmi kontextusának, szerkezetének részletes ismertetése. A szereplők lélektani jellemzése. Lírai vers elemzése idézetek használatával.
Az olvasmány keltette élmény egyszerű elmondása. Az irodalmi szöveg néhány mondatos ismertetése.	Válogatott prózai írásművek (karcolatok, elbeszélés- és regényrészletek az újabb szerb irodalomból).	Prózai művek: felvilágosodás, realizmus, modernizmus. Elbeszélések, rövid történetek, anekdoták, példabeszédek önálló olvasása, a művek tartalmának, mondanivalójának rövid bemutatása.	A műfajok és fő ismertető jegyeik ismerete. A stílusirányzatok közötti eligazodás. Vers, próza (részletek) előadása, drámai és dramatizált szövegek bemutatása.
A korosztályhoz közel álló szerb és világirodalmi művek. Az olvasmány keltette élmény egyszerű elmondása. Az irodalmi szöveg néhány mondatos ismertetése.	A magyarországi szerb írók és költők alkotásai. Teljes művek, illetve részletek.	Válogatás az újabb szerb költészetből és prózából. Válogatás a magyarországi szerb költők és írók műveiből.	Szerb-magyar irodalmi kapcsolatok a középkortól napjainkig. A kortárs magyarországi szerb irodalom. Új kiadványok figyelemmel kísérése, a magyarországi szerb művek, illetve részletek olvasása.
A vers és próza alapvető különbségének ismerete. A vers alaphangulatának és képi megjelenítésének érzékelése.	Az epikai és lírai mű egyszerű elemzése. Téma, tartalom. Dráma. Bevezetés, bonyodalom, csúcspont és megoldás.	Dráma. Színdarab megtekintése, hangjáték meghallgatása után beszámoló a látottakról és hallottakról.	Vers, próza, idézetek kifejező előadása. Szereplés drámai művek előadásában.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	A lírai vers hangulata, a benne kifejezett érzések és alapvető költői képek. Verstani ismeretek. Versszak, verssor, ritmus, rím.	Irodalmi alkotások olvasása a szerb irodalom különböző korszakaiból és műfajaiból.	A világirodalom legjelentősebb műveiből részletek, idézetek könyv nélküli ismerete szerb nyelven.
Az irodalom nevelő hatása, az értékekkel való azonosulás tudatosítása.	Az esztétikai és etikai érzésvilág formálása az irodalmi olvasmányok alapján. Az olvasói ízlés alakítása.	Az irodalmi művek érzelmi és gondolati hatása jótékonyan befolyásolja a tanulók kötődését a szerb nemzethez és a magyarországi szerb nemzetiséghez.	Az elektronikus ismerethordozók használata tanórán pl. CD, videofilm, CD-ROM a különböző irodalmi alkotások élményszerű interpretálása során.

1.2. Szerb nyelv és irodalom

(A hagyományos nyelvoktató és bővített nyelvoktató kisebbségi oktatási forma)

Fejlesztési feladatok

Hagyományos nyelvoktató forma

1. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: lakás, iskola, lakóhely, közlekedés, környezet, egészség, szerb nemzetiség életéből vett rövid történetek.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: egészség, család, történetek a német nemzetiség életéből és a német irodalomból.	A köznyelvi beszéd megértése a következő témakörökben: család, oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, hírközlés, posta, konyha, egészségvédelem, országismeret. Tartalmak, közlések, információk hallás utáni megértése, reagálás azokra.	Folyóiratokból egyes írások megértése. Szerb anyanyelvi előadóművészek produkcióinak (hangjáték, színházi előadás, irodalmi est) élvezete. Televízió és rádió műsorok megértése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A napszaknak és alkalomnak megfelelő üdvözlési formák, az órávezetés kifejezései, bemutatkozás. A mindennapi élet szavai, rövid mondatok alkotása a képes nyelvkönyv alapján, szavak	Beszélgetés nyári élményekről, utazásról, kirándulásról. Bevezetés, cselekmény, befejezés. Tájéltírás, portré. Bekapcsolódás párbeszédbe, élmények elmesélése egyszerű mondatokban.	A helyes beszéd és kiejtés. Beszámoló olvasmányokról, rendezvényekről. Események és élmények elmondása, leírással és dialógussal. Párbeszéd megváltozott témáról. Beszélgetés, vitázás	Eligazodás különféle kommunikációs helyzetekben. Társalgási képesség fejlesztése különféle aktuális témákban. Tömör, világos, tartalmas beszámoló megadott témáról. Beszélgetés, vitázás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
szövegösszefüggésben. Személyek külső jellemzése, tárgyak leírása. Tájleírás, a tanulók szűkebb környezete.	10 közmondás és mondóka, valamint 5 vers memorizálása, néhány anekdota elmesélése.	különböző partnerekkel, egyszerű, összefüggő fordulatokkal az 1. pontban megadott témakörökben.	hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. Kapcsolatteremtés, véleményformálás, élménybeszámoló, történet elmesélése a megfelelő szókincs alkalmazásával. Beszámoló szerb nemzetiségi eseményekről, kulturális programokról, a rádió és a tv nemzetiségi adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. 5-6 vers memorizálása.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szerb nyelv hangjai. Nyomtatott nagy és kis cirill betűk. Szavak, rövid mondatok olvasása. Hangos olvasás helyes ritmusban, jó kiejtéssel és hangsúlyozással. Gondolategységek szerinti néma olvasás. A latin betűsor elsajátítása. Latin betűs szövegek olvasása.	Prózai irodalmi alkotások olvasása, lírai versek a gyermekéletből, vidám hangulatú irodalmi szövegek. Népdalok, népmesék (tündérmesék, állatmesék, realiztikus mesék).	Köznapi és művészi szöveg olvasása. Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúllyal történő olvasása. A már meglévő lexikai tudás használatával az olvasott szöveg összefoglalása, a tartalmi elemekről vélemény formálása. Hosszabb szövegek esetén a lényeg kiemelése. Szerb versek, elbeszélések olvasás utáni értelmezése. Magyarországi szerb szerzők rövid műveinek megértése, tartalmuk, mondanivalójuk értelmezése.	Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, véleményformálás, érvelés mellette vagy ellene. Ifjúsági folyóiratok cikkeinek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasása utáni értelmezése, értékeik felismerése.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A folyóírással cirill nagy- és kisbetűk. Betűalakítás, betűk helyes kötés betűs írás. Mondatok írása és tagolása, elbeszélő fogalmazás. Hármastagolás. Levelezés. Levél, üdvözlés, cím. Leírás. Egyszerű jellemzés.	Képleírás, kép történetének megfogalmazása írásban. Egyszerű nyomtatvány kitöltése. A szerb helyesírás szabályainak ismerete és alkalmazása. Tollbamondás és emlékeztető utáni írás.	Történetek, élmények leírása szerkezeti szabályok betartásával. Mondattani, stilisztikai gyakorlatok. Közéleti műfajok írása, levél, kérvény. Élménybeszámoló írása az önállóan olvasott irodalmi művekből.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, önéletrajz, külső és belső jellemzés). Élménybeszámoló írása egy-egy magyarországi szerb irodalmi alkotás tartalmáról,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	Beszámoló iskolai eseményről. Tájak, tárgyak, személyek leírása.	A nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak alapos ismerete és alkalmazása. Egyszerűbb szövegek fordítása szótár segítségével.	mondanivalójáról, értékeiről. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási alapos ismeretek használata. Fordítás szerbről magyarra és magyarról szerbre szótár segítségével.

2. Szerb népismeret

(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A családi és közeli rokon kapcsolatok felismerése, megnevezése. A családtagok egymás közötti kapcsolatai (szülő-gyerek, nagyszülő-unoka, testvér), a rokonsági fokozatok megnevezése anyanyelven. A családdal kapcsolatos dokumentumok (fotók, emlékkönyvek) gyűjtése. Saját családjában a szűkebb és tágabb rokonsági fokozat megnevezése. A lakóhely természeti szépségeinek és kulturális értékeinek ismerete. A szerb családi ház jellegzetessége. A településen lévő házak, lakberendezés összehasonlítása. A település szerb nevének (felirat), az ivánnapi koszorú, ikon és mécses szerepének bemutatása. Magyarország tájainak és szerb kulturális	Szerb lakta települések megnevezése és térképen történő felismerése. A lakóhely földrajzi jellemzői, a település társadalmi összetétele. A szülőhely régi dűlőnevei. Adatok gyűjtése tanári irányítással, a jellemző foglalkozások megismerése és anyanyelven történő megnevezése. Egy szerb család és közösség mindennapjainak ismertetése, hajdani és mai életmódjának összehasonlítása. Helyszínek megtalálása a térképen. Betekintés a szerbek fejlődéstörténetébe. Néhány fontos esemény elmondása. Sorsfordulók, történelmi események: – Cirill és Metod szerepe – Az önálló szerb egyház létrehozása – Dusan cár törvénykönyve – Rigómezei csata – 1690-es szerb vándorlás	A szerbek ma Szerbiában, az egykori Jugoszláviában és a szomszédos államokban. Az országhatár és a nép, népcsoportok területi elhelyezkedésének bemutatása térképen. Legyen tisztában a diaszpóra fogalmával. Szerbia és Montenegró régiói azok földrajzi és néprajzi sajátosságai. Szerbia és Montenegró tájegységei, közigazgatási központjai, fontosabb városai. Szerbia és Montenegró természeti szépségei és gazdagsága, turisztikai nevezetességei. Ismerkedés a szerbek lakta településeken élő emberek életével, a népművészet értékeivel, valamint Szerbia és Montenegró jelentősebb központjaival (Beograd, Novi Sad, Nis, Kragujevac, Podgorica, Lovcen) hangfelvétel, filmek, fényképek segítségével. Képek gyűjtése a jellemző tájegységekről. A szlávok őstörténete, az önálló szerb állam létrejötte	Az 1804. és az 1815. évi szerb felkelés. Az ország fejlődése 1815–1858-ig. A Crna Gora-i állam fejlődése. A magyarországi szerbek története az első világháborúig. Crna Gora történelmi sajátosságainak tanulmányozása. Szellemi, kulturális közművelődési virágkor bemutatása: – iskolák, gimnáziumok – Matica srpska – Novine, Letopis. Karadorde Petrovic és Milos Obrenovic szerepének bemutatása. I. Petar Petrovic és II. Petar Petrovic Njegos jelentőségének kiemelése. A reformkori magyar és szerb kulturális, illetve szellemi élet összevetése. Szerbek az 1848–1849-es forradalomban. Legyen tisztában a májusi országgyűlés és a Szerb Vajdaság jelentőségével. Karadorde Petrovic és Milos Obrenovic

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
emlékhelyek ismerete egy-egy tájegységben. Néhány szerb épület, kulturális emlék megjegyzése egy-egy tájegységben. Tablókészítés Magyarország tájairól és szerb emlékhelyekről. Állami szimbólumok, jelképek. Magyar és szerb zászlók, himnuszok, címerek felismerése. A himnuszok (aktuális és régi szerb) szövegének és dallamának eléneklése. A szerb családi események jellegzetessége. Születés, znamenje, keresztelő, eljegyzés, esküvő. Egyházi ünnepekkel kapcsolatos hagyományok, rítusok a családban. Pravoszláv ünnepeink (Karácsony, Újév, Húsvét, Pünkösd). Házszenelés, slava, karácsonyi kalács, cesnica, vrbica, citulja tojásfestés, parastos, koljivo-hoz kötődő hagyományok ismerete. Materice-Oci-Detinci népszokás felelevenítése. Speciális ünnepi ételek készítése felnőttek segítségével. (pl.: zdravlje). Tudja a jelentősebb ünnepek dátumát. Népművészet – kézművesség – népzenei hagyományok. Néptánc. Egyházi ének. Népművészeti tárgyak (hímzés, szöttes...) keresése otthonában, környezetében. Ismerkedés a népi	– 1804-es felkelés Térkép és időszak használata. Egy-egy sorsforduló, történelmi esemény bemutatása, dramatizálása. Részvétel évfordulókon, megemlékezéseken. Az egykori Jugoszlávia, Pannónia területeinek természetföldrajzi jellemzése (Vajdaság, Fruska gora, Sumadija Novi Sad) földrajzi fekvése és jelentősége. Ismerkedés a szerb tájjal és szerb vidékkel. Földrajzi, irodalmi és képzőművészeti források felhasználása, értékelése. Képzőművészeti alkotások és irodalmi forrásmunkák gyűjtése a jellegzetes szerb tájakról. Szerb népviseletek: – motívumok, – színek. A szerbiai táj (Sumadija) és a szülőhelye népviseletének felismerése. A legjellemzőbb férfi és női öltözék tartozékainak megnevezése. (pl.: subara, opanke). Jellegzetes szerb ételek: (sütemény, főételek, saláták...) A mindennapokhoz, ünnepekhez, hagyományokhoz kapcsolódó étrend összeállítása. Szerb ételek keresése a szakácskönyvekből, (burek, gyuvecs, ajvar...). A mai szerb irodalmi nyelv a nyelvújító mozgalom sikerének eredménye. Nebojsa Mitric a Tabánban lévő Vuk Karadzic mellszobrának felismerése. A hazai szerbség szellemi,	és bukása. Őshaza. A kereszténység felvételének nyomon követése. A feudális viszonyok megszilárdulásának figyelemmel kísérése. Nemanjic dinasztia, Stevan Prvovencani (1217), Szent Száva (1219), Dusan, Knez Lazar (1389). A szlávok életének és harcmódorának, és a törzsek neveinek ismerete. A dinasztia által építtetett "zaduzbina"-k felismerése. A szerbek migrációja a XIV–XV. században. Élet az Oszmán Birodalomban. A szerbek Magyarországra történő un. nagy betelepülése 1690. „Despotovina”, Despot Stefan Lazarevic és Zsigmond király együttműködési kísérlete a török elleni harcban. Szemelvények és térképhasználat segítségével a szerbek török elleni harcának nyomon kísérése. Történeti korba helyezze el a sajkásokat, Despot S. Lazarevic, Srpski Kovin, Grabovac kolostorokat, valamint Arsenije III. Carnojevic pátriárka tevékenységét. A szerbség és a pravoszláv vallás összefonódása. A szerb nemzeti egyház megtartó ereje és szerepe a diaszporában élő szerbek életében. A középkori szerb kultúra: – építészet- a ras-i, a szerb bizánci, a moravai iskola, a freskó- és ikonfestészet jellemzői. Az építészeti	szerepének bemutatása. I. Petar Petrovic és II. Petar Petrovic Njegos jelentőségének kiemelése. Szerbia és Crna Gora története az első világháborúig. Szerbia határain kívül élő szerbek története. Az államhatárok alakulása a Balkán félszigeten és dél-kelet Európában. A királyság kikiáltása és a parlamentáris polgári demokrácia működésének elemzése. Bosznia és Hercegovina, Dalmácia, Horvátország, Szlavónia és Magyarország történetének tanulmányozása és elemzése. Az Obrenovic és Karadordevic dinasztia politikájának valamint az annexiós válság és a balkáni háborúk történeti szerepének jellemzése. S. Miletic mozgalmának kiemelése. Szerbia, Crna Gora az I. világháborúban és az SZHSz Királyság létrejötte. Jugoszlávia története napjainkig. Az ellenállás módjai. Péter király szerepének jellemzése. A hazai szerbség története 1920-tól napjainkig. Magyarországról való visszatelepülés, létszámcsökkenés. A települések depopulációja. A gyorsuló asszimiláció okainak feltárása. Az 1993. évi LXXVII. A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény. Ismerje az állami, kormányzati és társadalmi intézmények a kisebbségi

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
hangszerekkel. Tudjon néhány népdalt, gyermektáncot.	kulturális és egyházi központjai: Budapest.: Tabán, Rácváros, Illés-forrás, Thökölyanum, Szt.György templom. Szentendre: Egyháztörténeti Múzeum, „Beogradska”-székesegyház, Jakov Ignjatovic szülőháza és mellszobra, a Szerb Tanítóképző. Ismerjen híres személyeket, nevezetes épületeket. A „zaduzbina” fogalmának és a szerbek történetében betöltött szerepének elmondása. A városok nevezetességeinek felsorolása.	stílusok felismerése: – Hilandar, – Studenica – Zica – Ravanica – Manasija Képek, videofelvételek vagy kirándulási élmények alapján beszélgetés a kolostorokról. Szerb képzőművészet, építészet Magyarországon a XVIII. században. Ismerje fel a barokk és a klasszicizmus jegyeit (pl.: templomok, rézkarc...) Ikonfestők: V. Ostovic, T. Gruntovic, M. Zivkovic, D. Popovic művészetének felismerése egy-egy mű alapján. A nagy szerb zeneszerzők életműve. Népzene. Zenei ismeretek, éneklés, zenehallgatás. Szerb népdalok, lakóhelye népdalai. Jeles napok zenéje. A dalok hangulatának megfelelő éneklése. Népdalok éneklése emlékezetből. Tudjon K. Stankovic életéről és tevékenységéről. Ismerje Vujicsics Tihamér népdalgyűjteményét. Tudjon 5-10 népdalt szépen, kifejezően énekelni szólóban vagy kórusban.	jogokkal kapcsolatos hatáskörét és a kulturális autonómia fogalmát. A szerb képzőművészet a XIX-XX. században. Ikonfestők, zeneszerzők, festők, szobrászok és irodalmárok munkáinak tanulmányozása. A szerbek országos intézményei Magyarországon: – kulturális, – egyházi, – politikai. Szerbia és Montenegró államközössége alapvető demokratikus intézményeinek felsorolása. A szerbek élete és kultúrája Szerbiában és határain kívül a XX. században és a XXI. század elején. A különböző tudományok és művészetek jeles képviselőinek és munkásságuknak tanulmányozása, egy-egy kiemelkedő mű ismerete (pl.: Ivo Andric, Nikola Tesla, Ivan Mestrovic...) A Magyarországi szerb kisebbség történelmi, tárgyi és szellemi örökségének, értékeinek bemutatása. Az önazonosság tudatos vállalásához szükséges készségek és életvitel ismeretek fejlesztése: – a mai kisebbségi szabályozók tanulmányozása, – saját vélemény kialakítása az önazonosságról és a jövőről, – adatok gyűjtése a szerb diaszpóra életéről

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			– a kettős kötődés és a hagyományok ápolásának fejlesztése a vegyes házasságokban és a kis létszámú, szórvány közösségekben – életutak felvázolása az ön és továbbképzés valamint az anyanyelv és kultúra fejlesztésének tükrében – a tudatos életvitelhez szükséges ismeretek készségek kialakítása. – a mindennapi élet megfigyelésével ismeretek gyűjtése és elemzése illetve feldolgozása. – civilizációnk normáinak ismerete. A Magyarországi szerb közösség hagyományos ünnepei és kulturális rendezvényei: – kulturális emlékhelyek programok (Szentendre, Grábóc, festő kolónia, Szt. Száva akadémia) – országos rendezvények (Szt. Száva, Szt. Vid napja) – médiák (hetilap, rádió, tv, kalendárium) – Kulturális és művészeti egyesületek (J. Ignjátovity alapítvány, Joakim Vujity Színház) Civil szervezetek (Szerb Demokratikus Szövetség, folklór egyesületek)

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A családdal és a vallási ünnepekkel kapcsolatosan egyszerű kérdések önálló megfogalmazása (mi – miért történik). A népi hagyományok, a népszokások és a vallási ünnepek kapcsolata (pl. milyen étel készül a különböző alkalmakra). A népköltészeti alkotásokban a kalandvág és a hősiesség összefüggése és megjelenítése.	A szerbek lakta település földrajzi adottságainak ismerete, összefüggések keresése (miért pont oda települtek). Tanulmányi kiránduláson a természet- és környezetvédelmi munka megfigyelése. A lakóhely legfontosabb földrajzi sajátosságainak bemutatása. Az életmód változásának megfigyelése irodalmi és történelmi szemelvények alapján. A szerb szimbólumok ismerete és használata, az ok-okozati összefüggések felismerése, valamint a családi és nemzeti ünnepek megülése rendjének, jelentőségének és hagyományainak ismerete. Iskolai fórum szervezése e témakörben.	Nép – nemzet – nemzetiség. Nemzetiségi kisebbség, etnikum. Magyar–szerb együttélés. Anyország, anyanemzet. A többségi nép és a kisebbség, a kisebbség-anyanemzet kapcsolata, őshaza, a migráció jelensége, hazaszeretet és a kisebbségi tudat megjelenési formái. A kisebbségi lét és hovatartozás ismerete. Azonosságtudat, kettős kötődés. Az asszimiláció. A nyelvi asszimiláció Az asszimiláció okai, jellemzői, fokozatai és irányai, ismerje az asszimiláció társadalmi összefüggéseit. A kisebbségek jogai és kötelezettségei Magyarországon. Szimbólumok használata, névhasználat. Nyelvhasználat. A kisebbségeket érintő törvények. Magyarország kisebbségi politikája. EU integráció jelentősége. Tudatosan alkalmazza az egyéni és kollektív jogok fogalmát. Tartsa számon a család és a kisebbség nemzeti ünnepeit. A kisebbségi léthez kapcsolódó törvények alapvető kitételeinek ismerete, elemzése. A görögkeleti (pravoszláv) szerb vallás és a hit kapcsolata. Vesse össze a kereszténység és más vallások tanításait. A római katolikus és a görögkeleti (pravoszláv) valamint a görög katolikus vallás összehasonlítása.	Az 1804. és az 1815. évi szerb felkelés. A felkelés menete és sajátosságai, a gazdasági és társadalmi változások elemzése. Az I. világháborúval kapcsolatban tudatosan alkalmazza a honvédő háború, az „albániai Golgota” és a „Szaloniki front” fogalmakat. Gazdasági és politikai változások elemzése. A hazai szerb kulturális örökség tanulmányozása. Jelenismeret – Jugoszláviától, Szerbia és Montenegróig, a rendszerváltás földrajzi, etnikai, vallási és kulturális problémái, az államforma változásai. Az első, második és harmadik Jugoszlávia felépítésének tanulmányozása. Szerbia és Montenegró államközössége kialakulásának menete. Az etnikai, vallási és kulturális megosztottság okainak feltárása. A délszláv (jugoszláv) államforma átalakulásainak ismerete. Az etnikai, vallási és kulturális megosztottság okainak ismerete. Tudja, hogyan működnek a következő intézmények: szerb kisebbségi önkormányzatok, iskolák, alapítványok, egyesületek. A szerb kisebbség élete a mai Magyarországon: – érdekérvényesítés, érdekképviselő lehetőségei – az anyanemzettel és a diaszpórával való kapcsolattartás lehetőségei és módjai – az önazonosság vállalása és a kettős kötődés kérdése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			– a hagyományok ápolásának és átadásának nehézségei (vegyes házasságokban, szórványban) – a kis létszám és a csökkenő gyermekszám korlátai az ön és továbbképzésben az anyanyelv és kultúra ápolásának és fejlesztésének igénye.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az események szerb jellegének felismertetése. (pl.: búza, kereszt). Fényképek gyűjtése a családi ünnepekről. Meséljen róluk. Az ünnepekhez kapcsolódó, 8-10 mondóka, szólás, rigmus elmondása. Hogyan ünnepel a család – elmesélése vagy lerajzolása. Munkához, évszakokhoz, időjáráshoz kapcsolódó szerb ünnepi népszokások (dodole, moba, pudarina). Improvizatív jellegű táncok és szertartások. A szokásokról készült szemelvények olvasása. Egyszerű táncos mozgáselemek megtanulása, bábok és maszkok készítése. Tudja a szokások idejét, eseményeit, szerepét. 2-3 mondóka megtanulása, ritmizálása.	Vuk Karadzic művei, a szerb nyelv és helyesírás megújításában betöltött szerepe. Az olvasottak önálló elbeszélése saját szavaival. Tájékozottság Vuk Karadzic nyelvújító tevékenységéről. Az „Írj, ahogy beszélsz...” szabály alkalmazása. Szemelvények olvasása Kovacek: „Thökölyanumi történetek” vagy „A száz legismertebb szerb” című könyvből. A gregoriánus és julianus naptár összehasonlítása. Szerb nyelvű sajtótermék olvasása. Szerb nyelvű gyermeklapok olvasása. Szerb Narodne Novine gyermekrovatának figyelemmel kísérése. Az egyes írások ismertetése, a beszédképesség fejlesztése az olvasott cikkek segítségével. A hetilap gyermekrovatának olvasása.	Kiadványok, tablók készítése az ország idegenforgalmi látványosságairól, nevezetességeiről. Az adriai tengerpart nevezetesebb helyei, fontosabb városai. Ismerkedés az adriai tengerpart természetföldrajzának legjellemzőbb vonásaival (Boka Kotorska, Sveti Stefan...). Az adriai tengerpart sajátosságainak ismerete és bemutatása (mediterrán jellegzetességek). A tanulók felkészítése, hogy a hazai kisebbségi életet nem ismerő kortársaival beszélgetve, (vitatkozva) hitelesen bemutassa a kisebbségek jogait, a mindennapok problémáit. Jasenovac, a szerb tragédia jelképe. Egy-egy modern irodalmi alkotás alapján beszélgetés a korszakról. Személyes élmények, érzelmek kifejezőképességének fejlesztése. Az ön és továbbképzésben az anyanyelv és kultúra ápolásának és fejlesztésének	Művekről alkotott vélemény megfogalmazása, pl.: Matica srpska kiadványai. A tanult művészeti ágak legjellegzetesebb vonásainak összefoglalása egy-egy kiemelkedő alkotás alapján. (pl.: Na Drini cuprija) A szerb kisebbség élete a mai Magyarországon: – érdekvérvényesítés, érdekképviselői lehetőségei – az anyanyelvi és a diaszpórával való kapcsolattartás lehetőségei és módjai – az önazonosság vállalása és a kettős kötődés kérdése – a hagyományok ápolásának és átadásának nehézségei (vegyes házasságokban, szórványban) – a kis létszám és a csökkenő gyermekszám korlátai. Aktív részvétel a Szt. Száva napi rendezvényeken. Szt. Száva mint az iskolák védőszentje. A hetilap fiataloknak szóló rovatának figyelemmel kísérése.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
		igénye A hetilap fiataloknak szóló rovatának figyelemmel kísérése. Cikkek írása a kisebbségi médiákba.	Cikkek írása a kisebbségi médiákba. Részvétel egy folklór egyesület munkájában. Egy darab megrendezése az iskolai színjátszó kör szervezésében. A civil szervezetek tevékenységi körének figyelemmel kísérése. A magyarországi szerb közösség hagyományos ünnepei és rendezvényei jellegének bemutatása, a rendezvényeken való részvételt követően, azok személyes élményeken alapuló értékelése. A festő-kolónia tárlatainak megtekintése. Egy-egy kiemelkedő alkotás elemzése. Aktív részvétel a Szt. Száva napi rendezvényeken. Szt. Száva mint az iskolák védőszentje. Részvétel egy folklór egyesület munkájában. Egy darab megrendezése az iskolai színjátszó kör szervezésében. A civil szervezetek tevékenységi körének figyelemmel kísérése.

1-4. ðàçðääà	5-6. ðàçðääà	7-8. pàçðääà	9-12. ðàçðääà
Í ðääèéíà àððèéóèàððèððè ñèèð ãèàñííàà. Í àñðóí àæà ó àððèéóèàððèððè ñèèð ñèèð ãèàñííàà íà ãèàñííàà ó ì à ððñèíí ¼àçèéó è èíèàèíèì àíííðèì à è æèðííàì ðääèéíà àððèéóèàððèððè (èçáííð ãèàñííàà ž, ÷, ž, •, š è ó íà ì ì÷æèó è èðððððð). Ñèííòàíðíí ð.	Í àñðí¼àæà àà ñà ì ðääèéíí èíðèñðè è æèàáíè ¼àçèé, àà ñà èçáííàà óí ìððääà ì à ððñèèð ðð-è, à ì ìñò¼àž àà ñà æèè èíè ðó èç áíèàáóèððà.	Áíííðíí àáæà í ñèíæáíèððè òàì àì à. Ñàñííí ðàçáè¼àæà ì ðääèéííà è èà ìà àíííðà. Ààšà ðàçáè¼àæà ñí ìñíáííñðè èçðàæàààæà èí¼àñó ó÷áíèðè ñòæèè ó ì ðððíííèì ðàçðääè à.	Ñí ìñíáííñð èííóíèèàððèððè ðàçèè÷èðèì æèáíðíèì ñèððàððè¼àì à. Áí• áæà ðàçáííðà è ððñííðà ó ðàçèè÷èðèì àèððæíèì òàì àì à. Ñòèèñðè÷èà è ñàì àíðè÷èà àíàèèçà.
Ñàèóí sàæà ðð-è èí¼à íçíà÷ààððððððð, àèžà, ì ðääì àðà è ñàí¼èíó. Ðàçóí áààæà ì èðàæ, íàáííðè íàì èðàæ è ì ìñðààšàæà ì èðàæ.	Í ðð ðè÷ààæà ñòàððèèð è çàì è ðš áíèð àíàððð è àíæàšððà íà ààðð òàì ó. Áààšàì ñí èñ èè÷íñðè. Í ðàññòààšàæà¼àííà ì íçíàðàèè÷íñðè. Íí èñèààæàì ðàçàæ, ì ðääì àðà, èè÷íñðè óç èíðè ðž áæà ãèàñííà è ì ðèàáà ñà ñèè÷èè è ñóí ðíðíèì çíà÷àæàì. Í ðí ðèðèààæà óííàà ðð-è ñèííèì èì à è ì ðèàáàè à ñóí ðíðííà çíà÷àæà.	Ñí ìñíáííñð ó÷àððà ó ðàçèè÷èðèì èííóíèèàððèððè ñèððàððè¼àì à. Ñíàèàæàæà ó ðàçèè÷èðèì èííóíèèàððèððè ñèððàððè¼àì à. Ó÷àððà ñò ñààèíáíáíèì ðàçáííðèì à è ì íèàì èèàì à.	Óí ìððääà íàáííàðððððð ñòèèà óí íçíàðèì è íà íçíàðèì èííóíèèàððèððè ñèððàððè¼àì à. Ñí ìñíáííñð ðððàààæà¼àçè÷èè èíííèèèàððà. Èçðàæàààæà ì è ðš áæà, ñí ìñíáííñð àððóí áíðííàæà è ààì àíðííàæà ó ñààèíáíáíèì àíííðíèì ñèððàððè¼àì à.
Í ðè÷àæà ì ñèèèàì à ì ì ìžó ñèèðà è ñàì ìñðàèíí. Èðàðèè ððððððè. Í ðè÷àæà è ì ðð ðè÷ààæà. Í ðè÷àæà àíàðððà íà ñíííàð ñèèèà, òèèì íàà èèè àððàèð ì ðè÷à. Áñí óæààæà ðððííáíí ñàñðààšàíèð ì ðè÷à ì ì ìžó ì àððà.	Í ðð ðè÷ààæà ððñòà óç ì ì ìž ñèèðà íáíííí ì èðàæ.	Í ðð ðè÷ààæà è æèàáíèèð è àððàèðððííà. Óí÷ààæà ¼àçè÷íñèèèè èçðàæàèð ñðññòààà ó è æèàáíèì ððñòíàèì à è æèðííà óí ìððääà ó ì èñèì à, èàðèèððèçàððè¼è, ððððððè à.	Èðèè÷èíí ðàññòààšàæà è æèàáíèèð ààèà. Áíàèèçà è æèàà, òèèì íàà è àð. Çàóçèì àæà ñòààà è àððóí áíðàððè¼à. Í ðèèç è æèàà, òèèì à óç ààààæà ì è ðš áæà.

1-4. ðàçðääà	5-6. ðàçðääà	7-8. pàçðääà	9-12. ðàçðääà
Nãñòàãšàà òã è ì ðääèéíà èíóííàòè/à íàääàðò/àèð, òí èòíèò è çã ìãääíèò ðã-áíèòà. Èçãíáíð, ðã-áíè÷íà èíóííàòè/à è àèòáíòà. Ì ðääèéíà àðòèéòèàòè/à àèãñíáà, íääíáàðð/àòà ðã-áíè÷íà èíóííàòè/à è ì ðã íçíáààòã ì ãñòà àèòáíòà. Èñéó÷-èààòã ì à àðñèèò/àçè-èèò óòèò/à. Èçáãääàòã ì áðàòã ñðí ñèèò è ì à àðñèèò ðã-è è èçðàçà.	Äãšà óñããð ðããàòã èçãíáíðà, àðòèéòèàòè/à, èíóííàòè/à è àèòáíòà ðã-è. Ì ðääèéíà àðòèéòèàòè/à àèãñíáà, è ì ðääèéíà ðã-áíè÷íà èíóííàòè/à.	Ì ðääèéíí èçðàããààòã, áã ì áðàòã ñà èçðàçè à ì à àðñíá/àçèè, ì ðääèéàí èçãíáíð. Ìääíáàðð/à à èíóííàòè/à è àèòáíòà.	Ñíàèàããòã ó ñèíãáíè/èè èíóííèèàòè/à. Òí ìòðääà íääíáàðð/àòà íà-èíà èçðàããààòã è óííà ó ì íçíàòèè èíóííèèàòè/à. Ñíáíðíà èòèòòðà è ì ðääèèà ó áí• àò àè/àèíáà. Ñèãóðíà òí ìòðääà àèòáíòà è èíóííàòè/à ó áíáíðó. Èçáãääàòã èíóííàòè/à è àèòáíòà èí/è íèò ó áóòó ñðí ñèíá/àçèè.
Ì ðã ðè÷-ääàòã áíãà ð/à è áíãèãšà/à. Ðàçãíáíð ì ðàçèè-èòèì ãèáíóíèì ñèòòàòè/à à. Ìí èñ. Ì ðääèèà ñí èñà óóàè, ì ðãáí àòà è ì ðíñòíðà. Ìí èñ ì áçàãè.	Èðàòèè èçããðò/à ì ì ðàçíèòèì à, ðèíèñèè ì ðèðããàì à, áèñéòðçè/à à, ì ñíðè ì íçíðè ðòó èòà. Ì ðääèéíí ñí ð/àòã ðã-áíèòà. Ñàì ñíðàèí èçèääàòã áíãà ð/à óòðííèè ðèíí ðããó. Ñàì ñíðàèáí ñí èñ (ì ð. ñí èñ ì ðãáí àòà, ããíáíá ì ãñòà ó ì ðíñòíðó è óóíèòè/à), èè÷íà áííñàí ðã áí ðãáí àòó. Ìí èñ íà ñíííáó ààòà ñèèòà èèè àèçóãèíá áíãèãšà/à (ñèèè, óèèí íàè, ìðèèíáèè è ì ðãáí àòè è ì áçàãè).	Èçããðò/à ñãã-áíèè ì ðèèèèàì à, ðããó íããšáíèèçà/àíèòò, ìòããðàò èçèíãã, ñãã-áííòè ì íáíáí àáíà Ñããíá Ñããà è àðóàè ðèíèñèè ñãã-áííòèì à.	Èíí áíòàðèñàòã ì ðí÷-èòáíèò ðãñòíáà, ííàèíèèò ÷èáíàè, óíðí èðàòãñàì ñíðàèíá ì è øšãò. Ñí ñííáííò ðàçãíáíðà ì ì ðí÷-èòáíèì ÷èáíòèì à.
Äè/èíçè, àðàì àðèçàòè/à. Ì ðã ðè÷-ääàòã èðàòèíà òãñòà ó óíðí è àè/àèíáà. Äè/èíçè íà ñíííáó áíãà ð/à èç ñãèíáíáíá ãèáíòà ó-áíèèà. Äðàì àðèçàòè/à ì ðí÷-èòáíèò è àðòàèò ì íáíáíèò òãñòíáà.	Äè/èíçè íà ààòóðáí ó.	Ìñíáíàçíàòã ì ðãñí ðãè è ðàçèèíáàòã àðòàèííóíèèàòè/à. Ñí ñííáííò ðãñí ðãããñà ñããíáíðíèè è çàóçèì àòã ñòããà.	Çàòòãè íá/è ðãã ñòã áíà (Ö1 è Ö2) /àçè-èà èííí àáíòè/à íà øãñòñòã áí/à àðíí ñèí/à ñèèè.

1-4. ðàçðääà	5-6. ðàçðääà	7-8. pàçðääà	9-12. ðàçðääà
Óñàð/áæí ðáíà è äðóáíà í èñí à (Zèðèèè÷í è èàðèíè÷í). Zèðèèè÷ íí è èàðèíè÷ íí í èñàæí óí äðáíèí òàíí íí. Zèðèèè÷ íí í èñàæí óç í ðààèèíí òíðí èðàæí ñéíàà. Èàðèíè÷ íí í èñàæí óí äðáíèí òàíí íí áàç í áðàæí ñà Zèðèèè÷ íèí ñéíàèí à.	Í ðèí áíà íàó÷áíèð í ðààíí èñíèð í ðààèèà. Èá , ÷èðàè ððèíí èñ óç í ðèäð æàààæí í ðààíí èñíèí ííðí àí à.	Íí èñ ñéí æáíè/èð í ðààí àðà, áíàð æ/è çáèààæí. Íí èñ. Ñàñòàà ñà æí òáèñòà í òàí àí à èí/áñò áèèñèá ó÷áíèè÷í à: æéíð ó ðéíèè, ñààèíáíáíèè÷í, ñàà-áíáí ðèèèèá	Ñòèèèñòè÷èà ðáðáæí ó íáí íçíàðèí èíí óíèèèð/èèí ñèòòàð/èí à. Èáèñè÷èá è ñòèèèñòè÷èá ááæáá. Ñàñòàà ñà æí òáèñòíà.
Í ðáí èñèààæí. Í ðáí èñèààæí Zèðèèè÷ ííà òáèñòà èàðèíè÷íí è íáðíóðí. Äèèòàð. Äèèòàð íà íáà í èñàí. Í ðààíí èñíá ááæá.	Äèèòàð íà íáàí èñí à (Zèðèèè÷í, èàðèíè÷í).	Ñèíàèñè÷èá, í íðííèí ðéá è ñòèèèñòè÷èá ááæáá. Í èñàæí äèèòàð, í ðáí èñèààæí áàç äðáðèá, ñíàèèæáæí ó í ðààíí èñííí ðáí-íèèó.	Í ðáíí• áæí. Ááæáá í ðáíí• áæí ñà ñðí ñéíà íà í ðáí èñèè è íáðíóðí. Í ðáíí• áæí è òóí à÷áæí òáèñòíàà ñà òàí àí à èç ñíàèíáíáííí æéíðà. Èíðè ðçáæí áíí/áçè÷íèð è áíí/áçè÷íèð ðáí-íèèà.
Ðáðäðàðè, èçááðð/è ó í èñáí/á òíðí è. Íí èñ íà íñííáð áèçóáèííá áíæáðæ/è. Íí èñ í æçáæ. Èðàðè ñí èñ í áñòà ñòáííàæí è íèíèèá.	Ñàñòàà í òàí è è ñàäð æ/ó í ðí÷èòáííá è ææáííá òáèñòà. Áíààðáæí è í æáð ñààæíí èñáííá òáèñòàí ðèááèí à, ñéííèí èí à, í íðáí áæí à, áíóííèí èí à. Èðàçè ñàñòàè íà íñííáð ñèèèà, ñàð/èñèèèà, òèèí íàà, áíàð æ/è, áíæáð æ/è. Èðàðè ñàñòàà íà íñííáð í ðí÷èòáííá è ææáííá òáèñòà.	Óàí à, ñàäð æ/è èèííàè ó è ææáííí òáèñòò. Èá í èçðàæáàæí, ðàçáè/èæí è ðàçáè/èæí í ðáðèèèííá ñòèèà í èñàæí. Í ðí ðèðèáàæí òíííáà ðá÷è è ðàçáè/èæí ñí íñííáíñòè èçðàæáàæí íà íñííáð í ðí÷èòáíèð è ææáííèð òáèñòíà.	Í èñí áíè í ðèèç, áíàèèçá è ææáíííá ááèà. Í èñàæí ááèáðèè, èñòèèòàæí íñííáíèð èáæ/è ááæíè/èð æéí áíàðà. Èðèèè÷èí í ðèèç ááèà.

1-4. d. d. d. d.	5-6. d. d. d. d.	7-8. p. d. d. d.	9-12. d. d. d. d.
Ī ēñāœā ēðāðēīā ī ēñī à, ī ðāēēēī ī ēñāœā āāðñā. Āñī ēñīēōā, ÷ñōðēēā (áíæēzīā, ííāíāíāē ðœā, ðī• áíāāíñēā).	Īñííāíāī ðāēēēāī ðē ī ēñāœā ī ēñā, ēçāāððā ī ēñī à. Ñāī ĩñōāēīī ñāñōāāšāœā ðā-áíēōā ó íāðā áíēī æāíðíāñēēī, ¼çē÷ēēī ē ī ðāñī ēñīēī ī ¼íāíāíēī ēðōāíāēī à.	Ī ēñāœāī ēñī à, ī íēāā, çā ēñīēēā, ī íāñāíēēā, ðā īðōāæā. Ðāçēēēīāāœā ī īí áíóðēð æāíðíāā ē ī íçíāāāœā ĩñííāíēð ī ðāēēēā. Ī ēñāœā ēðāðēīā ÷ēāíēā çā Ñōī ñēā íāðíāíā ííāēíā. Ī īí óœāāāœā óíðí óēāðā.	Ī ēñāœā çāāíē÷íēð òæñòíāā: ī ðēāðōíā ē çāāíē÷íā ī ēñī à, óí ēðíēðē, óíðí óēāðē, ī íēāā. Ī ðēēāç òēēī à, ī íçíðē ðíāī ðāñōāāā.
Ī ðāñī ēñ. Ī ēñāœā āāēēēīā ñēíāā. Ī āñōóí āœā íā ī ðāñēíā ī ðāñī ēñā. Ñēíāíāāœā ðā-ē. Ī ēñāœā áíēēēðēēā. Ī ēñāœā āēñíāā ē¼ē íāñōóí ðā íā ī ðāñēíā ēçāíāíðā (÷, ž, •, ž č š íā ī í÷ðēð ðā-ē ē ó íā ēððā ðā-ē. Ī ēñāœā ī ðāçēī áíā íā –čž, –čž. Ī ðāñī ēñ ī ðēñāí¼íēð ī ðēāāā (ī ēēāíā). Ī ēñāœā ĩñííāíēð ē ðāāíēð áð¼āā òēððāī à ē ñēíāēī à. Òā-ēā íā ēððā ðā-áíēōā ē çāðāç ēíā íāāððāœā.	Ī ðāēēēī ī ēñāœā āēñōðēðēð ē çāāíē÷ēð ēī áíēōā, āāðñā, íāçēāā òñōāííāā Óí īððāā çāðāçā ēíā íāāððāœā ē ēçí ā ó ðā-áíēōā. Çāðāç ī ĩñēā āíēāðēāā ē ó óçāē÷íēī ðā-áíēōāī à. Ī ðāēēēī ī ēñāœā áíēēēðē÷ēð íāēēēāī īí ížíēð āēāíēā ē āðōāēð ðā-ē. Ī ðāñī ēñ ðēī ñēēð áð¼āā. Āāðēðāœā. Ī ðāēēēī ī ēñāœā ĩñííāíēð ē ðāāíēð áð¼āā òēððāī à ē ñēíāēī à. Íāñōóí āœā íā ī ðāñēíā ī ðāñī ēñā. Āóí ēēðāœā ñēíāāLēíā íāðā áíēð íāēēēā ó ñóí āðēāðēāó. Ī íçíāāāœā ē óí īððāā ī ðāñī ēñíā ðā-íēēā.	Óí īððāā çāðāçā ó ñēíāēíēī ðā-áíēōāī à ē íāñōóí āœā íā ī ðāñēíā ī ðāñī ēñā. Òðāíñēðēī òēāñðāíēð ðā-ē ē ēī áíā. Íçíā÷āāāœā æēóáíðā. Īñííāíē ī ¼íāíāē ī ī ðāñī ēñíēī ī ðāēēēī à çāāíē÷íēð òæñòíāā (ī ēñī í, ī íēāā, çā ēñíēē). Ī ðāēēēíā óí īððāā ēíðāñí óíēððāñēð çíāēíāā. Ñāī íēííððíēā ē ēííðēíðēðāíā óí īððāāī ðāñī ēñíā ðā-íēēā.	Īñííāíī íā-æí ññí ñēíā ī ðāñī ēñā. Ī ðíí áíā ó ī ðāñī ēñó. Ðāçēēēíāāœā ññí ñēíā óííāñēíā íā ī ðāñēíā ī ðāñī ēñā. Ī āñððāœāāœā òðēððā ī ðāñēíā ī ðāñī ēñā. Óí īððāāī ðāñī ēñíēð ðā-íēēā, ī ðēðð÷íēēā ē ¼āí¼çē÷íēð ðā-íēēā.

4. Āðāī àòēēā ññí ñēíā¼çēēā

1-4. d. d. d.	5-6. d. d. d.	7-8. p. d. d.	9-12. d. d. d.
Ñāī ĩñōāēīī ī ðā íçíāāāœā ñēāāāžēð ¼çē÷ēð ī ¼āāā: ðā-áíēōā, ðā-, ñēíāíāē, āēñ, ñēíāí. Ñāī íāēñíēðē ē ñóāēñíēðē, ñēíāíðāíðíí d.	Ī ðā íçíāāāœā, íāðā ēāāœā ī ðíñðēð ē ñēíāēíēð ðā-áíēōā ē œēðíāā óí īððāā. Ī ðā íçíāāāœā āðāíēðā ēçí ā ó ðā-áíēōā ó ñēíāēíēī ðā-áíēōāī à.	Ī ðēī áíā āðāī àðē÷ēíā, ¼çē÷ēíā ē ī ðāñī ēñíā çíāœā òñāí¼āíā ó 5. ē 6. ðāçðāāó.	Ī ðāēēā ē ñēñōāī àðēçāðē¼ā ī ēñíā āðāī àðēēā ñāāðāī áííā ññí ñēíā¼çēēā. Ðāçā¼ ¼çēēā ē œāííāā ēāðāēðāññōðēēā. Éíóíðí ēñāí ĩñò í ī ðāēēó ē ðāçā¼¼¼çēēā.
Ī īððíēíāē¼ā Éííēðāíāēī áíēōā (āēññōðēā ē çāāíē÷ēā ēī áíēōā. Éāíēíā ē	Ī ðíí áíēēāā ē íā ðíí áíēēāā ðā-ē. Çíā-āœā ēī áíēōā. Ðāçēēēíāāœā āēññōðēðēð	Óāíðāā ðā-ē (ĩñííāā ðā-ē, íāñōāðē, ī ðāðēēñē, ñóðēēñē, āēñíāíāī ðíí áíāī ðē	Ī ðíðēðēāāœā āðāī àðē÷ēíā çíāœā ē œāāíāā ñēñōāī àðēçāðē¼ā. Ī ðēī áíā íāð-áííā ó

1-4. d̂aḏāā	5-6. d̂aḏāā	7-8. p̂aḏāā	9-12. d̂aḏāā
ì íîæíà, òðè āḏàì àḏè÷èà ḏîāā.). Ī ḏā īḑíāāāāā èì áíèòà ó òāēñòó. Ðaḑēēēīāāāā ḏîāīāā, ¼āíēíā è ì íîæíā. Āēāīēē. Őī òḏāāà òðè ñîíîāíā āēāīēñēā íāēēēā ó āīāīḏó. Ðāāā, ñòāā ḑāēāāā. Ñāāāāāā, ī ḏīøēī è áóāóžāāḏàì ā ó āīāīḏó. Ðīāīāē è èèòà ēīā èè÷íēḑ çàì áíèòà. Őī òḏāāà èè÷íēḑ çàì áíèòà ñāāēāīēēì ā. Ī ḏā īḑíāāāāā ī ḏēñāī¼íēḑ ī ḏēāāā. Őī òḏāāā ī ḏēāāā ó óñī āíîī è ī èñī āíîī èḑḏāāāāāā. Ī ḏā īḑíāāāāā è ḏaḑēēēīāāāā ñîíîāíēḑ è ḏāāíēḑ áḏ¼āā. Ī ḏāēēíā ōī òḏāāā òḏāēāīōíēḑ ī ḏāēíā (ī ū. ó, íŕ, čç, íā, āī, çāíā) ñā èì áíèòàì ā, ī ḏāēēíā ōī òḏāāā ī āāøēēḑ ēíñòḏóēḑ¼ā ñā íāèì ī ḏāēíçèì ā ó āīāīḏó.	è çā¼āíē÷èè èì áíèòà. Āēēēíāḑ¼ā èì áíèòà. Çíā÷āā è āḏñòā ī ḏēāāā. Ñēāāāā èì áíèòà è ī ḏēāāā, ēííāḏóāíō¼ā? Éññī āḏāḑ¼āī ḏēāāā. Éññī āḏāèā è ñóī āḏēàèā. Ðaḑēēēīāāāā ḏēāāā è ī ḏēēíā. Ī ḏāēēíā ōī òḏāāā í¼āḏāēāíōíēḑ ī ḏāēíā è æḏíāēḑ ī āāæíēḑ ēíñòḏóēḑ¼ā ñā èì áíèòàì ā. Çàì áíèòā. Āḏñòā çàì áíèòā. Ī ḏāēēíā ōī òḏāāā íāēēāḑāíēḑ è íāíāēēāḑāíēḑ íāēēēā çàì áíèòā. Çāēḏíā èì áíèòā. Ðaḑēēēīāāāā ñîíîāíēḑ è ḏāāíēḑ áḏ¼āā. Ðaḑēēēīāāāā āēāīēāī ī çíā÷āā. Āēāīēē ḏāāā, ñòāā è çāēāāā. Āēāíāē āēāíēā. Íñāḏḑāíē è ñāḏḑāíē āēāíēē. Ī ¼āì èíōēíēḑēāā. Éíāāāḑ¼āāēāíēā. Āēāíēñēā āḏàì āíā. Òðè ñîíîāíā āēāíēñēā āḏàì āíā. (ī ḏāāíō, ī āḏāēàḑ è óóóóḏ).	òāīḏāē ḏā÷è). Ī ḏā īḑíāāāāā è ōī òḏāāā ñîíîāíēḑ, èçāāāáíēḑ è ñēíāāíēḑ ḏā÷è. Āēāíāíāī ḏîī āíā ī ḏē òāīḏāē ḏā÷è.	āīāīḏó è áíāēēçè òāēñòā. Éçèè è āīāīḏ. Éæāāíē è ñāāēíāíāāíē ¼āçèè.
Ī íāāēà èì áíèòàì ī ñāāḑæíē (èç¼āíā, ōī èḑíā, óçāē÷íā). Ðā÷áíēḑāī ī ñāñòāāó. Ī ḏñòā è ī ḏñòñī ḏīøēḏāíā ḏā÷áíēḑā		Ñēíòāēñā. Íāçāēñíā è çāēñíā ḏā÷áíēḑā. Ðāññēāā ñēíāāíēḑ ḏā÷áíēḑā. Ī īḑíāāāāā āçíēēā. Áíāēēçā ḏā÷áíēḑā. Āāēíāē ḏā÷áíēḑā. Āḏñòā çāēñíēḑ ḏā÷áíēḑā. Ī ḏā īḑíāāāāā āāēíāā ḏā÷áíēḑā. Ðóḑēíā ó áíāēēçè ḏā÷áíēḑā. Ī ¼āì ñāì àíōēēā. Óí÷āāāā òḏaḑāíēíāèçàì ā ó òāēñòó.	Ñōī ñēè è ìā āḏñēē¼āçèè. Īñíāíāā ḏaḑēēēā, òēāēḑēāíñò, āāēóḑēíāḑ¼ā

1—4. ðàçðää	5—6. ðàçðää	7—8. pàçðää	9—12. ðàçðää
Ðàçèèèíààæí òí ðààííã è íáóí ðààííã àíáíðà.		Í ðààèèíà òí íòðääà òí ðààííã è íáóí ðààííã àíáíðà.	Í ðíó÷àààæí àè÷àèðèçàì à. Ñàèóí ßàæí àè÷àèðèèèð ðá÷è è èçðàçà
		£àçèè è àíáíð. Ñèè÷ííðè è ðàçèèèå ì à ó¼àçèèè à. È íáíáàðíí ñèè è óáðí-òèííèè ¼àçèè. Ñèíááííèè ¼àçèè. £óæííèíááííèè ¼àçèè. Ñðí ñèè ¼àçèè. Í ð¼àì àòðæí ¼àçèè. Ááí¼àçè÷ííð. Ðää Áóéà ÈàðàÝèžà íà ðáðíðì è ñðí ñèíã ¼àçèè è ì ðààíí èíà. Ðáðèæíè ¼òà. Áèààèòà è è÷àèèèè. Áíáíð Ñðáà ó Ì à ððíè¼.	È íòíðì èíáííð ì ì áíðó ñðí ñèíã ¼àçèè ó íáííð íà áððáá¼àçèèáíáðà. È íáíáàðíí ñèè ¼àçèè. Ñí íííáííð èííí àðàèáííà è èííððàíðèèáíí ì ðíó÷àààæí ¼àçèè. Íííáííè ì ðèíòè è ñðí ñèíã è ì àððíèíã ¼àçèè.

1-4. ðàçðää	5-6. ðàçðää	7-8. pàçðää	9-12. ðàçðää
Áó áæ è íòäðñííààæ í ðäí à è æ æää ííñðè.	Óáiä ó ó÷áæ é æ æää ííñðè. ×èðàæ òæñòííà ðàçè÷èòíà æáíðà. Íñííáiè æáíðííè ó é æ æää ííñðè.	Í ðí øèðèääæ çíàæ í é æ æää ííñðè. Óéíàà èäí á è æ æää ííñðè ó ææíðà÷íàæ. Óáiä ó ÷èðàæ, ðàçóí äàæ è áíàèçó é æ æää íèð ääèà.	Í ðæèää ðàçáíðñííèä é æ æää ííñðè. Øèðè éííòæñòí ðí÷èðáíèð é æ æää íèð äæà: é æ æää íá äí íòä, áéíàðàðæí èñàðà è í äííèèà èðíç í ðèçí ó íäí èñáíèð äæà.
Í ðèí íáæèä, áðæä áäñíá, í äñí á, èðàðèä í ðè÷á è í äñí á èç íàðíáíà è óí äóíè÷èä é æ æää ííñðè. Í ññéíàèðá è çääííäèä.	Í àðíáíáí äñí á. Í àðíáíáí ðè÷á (áðæä, áäñíá, í ðè÷á). Í íçíààæ íñííáièð èàðèðäðèñòèèä íàðíáíá í íàçæä.	Í í÷áè è í èñí áííñðè, ðæñòííàè í Ñáæíí Ñáæ. Èçáíð èç íàðíáíá é æ æää ííñðè: èèðñèä è äí ñèäí äñí á. Æáíðíàè ó íàðíáííà é æ æää ííñðè.	Èàðèðäðèñòèèäñííèä íàðíáíá è óí äóíè÷èä í íàçæä. Í íñòäí áíí í ðí øèðèääæ çíàæ í ñòäðíà, ííàèðæ íðííííàèðñííèð é æ æää ííñðè è é æ æää ííñðè äðóàèð íàðíáà.
Áðæä è í ðè÷á èç ñáæà è ææíðà ääðá.	Èçáíð èçäæà ñðí ñèä è ñáæñèä é æ æää ííñðè çà äðó.	Í ðæèää ñðí ñèä é æ æää ííñðè í í äí íòäí à è æáíðíàèíà	Í ðáññòàäíàæ è áíàèçà é æ æää íèð äæà (1-2 äæà í íáí íòäí à è æáíðíàèíà).

[illegible]

1–4. d. szám	5–6. d. szám	7–8. d. szám	9–12. d. szám
Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.

1.2. Nemzeti Előzetes és a Nemzeti Előzetes

(Az államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok)

Az államok és az államok közötti viszonyok

Államok és az államok közötti viszonyok

1. Államok és az államok közötti viszonyok

1–4. d. szám	5–6. d. szám	7–8. d. szám	9–12. d. szám
Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.

2. Nemzeti Előzetes és az államok közötti viszonyok

1–4. d. szám	5–6. d. szám	7–8. d. szám	9–12. d. szám
Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.	Államok és az államok közötti viszonyok, az államok közötti viszonyok.

[illegible]

4. Í ěňàœǎ

1–4. ðàçðǎǎ	5–6. ðàçðǎǎ	7–8. ðàçðǎǎ	9–12. ðàçðǎǎ
Žèðèèè÷íà, ĩ ěňàíà ââèèèà è ì àèà ñèíàà. Í áðàçíààœǎ ñèíàà. Í ðààèèíí âàçèààœǎ ñèíàà. Ñǎňòààšàœǎ ðǎ÷áíèòà, èðǎžèò ñǎňòààà. Êííí ĩçèòè÷ ñǎňòààà. Í ěňí ĩ, ǎíí ěňíèòà, ààðǎǎ. Íí ěň. Êǎǎííňòàíà èàðèòðèçàòè÷.	Íí ěň ñèèèǎ, ñààðœ÷ ñèèèǎí ðǎòí÷áí ó ñǎňòàà. Í ĩí óœǎààœǎ ÷ǎííňòààííà óíðíóèàð. Í ĩçíàààœǎ è ĩ ðèì áíà ĩ ðǎǎíí ěňíèò ĩ ðǎàèèà ñðí ñèíà ÷àçèèà. Àèèòàò è àòòíàèèòàò. Ðǎòðàò ì ðèíèñèíí æǎíðó. Íí ěň ĩ ðèðíàǎ, ĩ ðǎǎí ðà, èè÷ííňòè.	Í ěňàœǎ ñǎňòààà – ĩí ěňíè, íàðàòèáíè, ǎí• áœǎðà÷óíà ĩ èííí ĩçèòèííèì ĩ ðǎàèèèì àí ðè ĩ ěňàœǎ ñǎňòààà. Ñèíòàèñè÷èà è ñòèèñòè÷èà áààǎ. Í ěňàœǎ ěňí à, ĩ íèáǎ. Í ěňàœǎ ðǎòðàòà íà íňííàó ñàì íňòàèíí ĩ ðí÷èòàííà áàèà. Í ĩçíàààœǎ ĩ ðǎǎíí ěňíèò ĩ ðǎàèèà è œòíàà ĩ ðèì áíà ó ĩ ěňàœ. Í ðǎíà èðǎžèò ðǎèñòíàà ĩ ĩí ĩžó ðǎ÷íèèà.	Ðàçàè÷àœǎ ðǎòíèèǎ ñǎňòààšàœǎ ðǎèñòíàà (çǎàíè÷íí ĩ ěňí ĩ, àòòíàèíàðàðè÷ ĩí ĩšàðœ è óíóðàðœ ĩí ěň). Íí ěň óí ðǎíè÷èíà áíæèšà÷í ñààðœ÷ áðǎííňòèì à ó áàçè ñà ĩ ðí÷èòàíèì áàèíí ÷ǎííà ñðí ñèíà ĩ ěňòà èç ì ð ðǎñèǎ Í íàðíáíí ĩ ĩçíàààœǎ áðàì àòèèǎ ÷àçè÷èèò ĩ ðǎàèèííňòè, ñòèèñèèò è ĩ ðǎǎíí ěňíèò ĩ ðǎàèèà. Í ðǎíà ñà ì ð ðǎñèíà íà ñðí ñèè è ñà ñðí ñèíà íà ì ð ðǎñèè ĩ ĩí ĩžó ðǎ÷íèèà.

Српски народопис

(За све типове школа)

Razvojni zadaci

1. Íǎňòààíè ñààðœ÷, ñòèòàœǎçíàœǎ, ó÷áœǎ

1–4. ðàçðǎǎ	5–6. ðàçðǎǎ	7–8. ðàçðǎǎ	9–12. ðàçðǎǎ
Препознавање и именовање назива родбинских веза (родитељ- дете, баба- деда, унуци, брат, сестра). Именовање назива родбинских веза на матерњем језику. Сакупљање докумената везаних за породицу (слике, споменар). Именовање назива породичних веза у ужој и шиροј породици. Природне лепоте и културне вредности родног места.	Именовање и препознавање српских насеља на географској карти. Географске карактеристике места становања, друштвени састав насеља. Стари називи “атара” родног места. Сакупљање података и помоћу упутства наставника упознавање карактеристичних занимања и именовање на матерњем језику. Треба да прикаже главне географске карактеристике места становања, да прича о	Живот Срба у Србији, у бившој Југославији и у суседним државама. Приказивање територијалне распрострањености народа, народности на географској карти, познавање појма дијаспоре. Географске и етнографске специфичности регија Србије И Црне Горе. Области и државно- управни центри, важнији градови. Природне лепоте, економија и туристичке знаменитости Србије и Црне Горе.	Први српски устанак 1804. и Други српски устанак 1815. развој државе у том периоду. Развој Српске и Црногорске државе (1815–1858). Срби у Угарској до Првог светског рата. Праћење тока и особености устанка и анализа економских и друштвених промена. Приказивање улоге Карађорђа Петровића и Милоша Обреновића. Представљање духовног, културног и просветног процвата: – школе, гимназије – Матица српска – Новине, Летопис Треба да нагласи значај

1–4. §-ok	5–6. §-ok	7–8. §-ok	9–12. §-ok
Особености српских кућа, станова. Упоредивање свог дома са кућама насеља (ентеријер и екстеријер). Препознавање српског назива насеља и значење иванданског венца, славске иконе и кандила. Природне лепоте Мађарске и српска културна баштина у појединим пределима. Препознавање неколико српских културних споменика унутар подручја. Припремање таблоа о пејзажима Мађарске и о српским споменицима. Познавање грбова, мађарске и српске заставе, текста и мелодије актуелне и старе српске химне. Државни симболи, грбови. Препознавање особености српских породичних догађаја (нпр. пшеница, крст). Особености догађаја код Срба. Рођење, знамење, крштење, веридба, венчање. Породичне традиције везане за црквене празнике и ритуале. Православни празници (Божић, Нова година, Ускрс, Духови). Треба да познаје обичаје: славску и богојављенску	свакодневници једне српске породице и средине, да зна да упореди некадашњи и данашњи начин живота, и да потражи српска места на географској карти. Стицање увида у историјски развој Срба, препричавање неколико важних догађаја. Прекретнице, историјски догађаји: – улога Ћирила и Метода – стицање самосталности Српске православне цркве – Душанов законик – Косовска битка – велика сеоба Срба – Српски устанак (1804) Употреба географске карте, хронолошко оријентисање. Приказивање и драматизација појединих догађаја. Познавање годишњица, обележавање значајнијих догађаја Природно – географске карактеристике Панонске области у Југославији (Војводина, Фрушка Гора, Шумадија). Географски положај и значај Новог Сада. Упознавање српских крајева и подручја, коришћење и анализа географских, књижевних и уметничких извора, сакупљање ликовних и књижевних извора о значајним српским подручјима Српска народна ношња: – мотиви	Упознавање живота људи у српским насељима и сакупљање вредности народне уметности. Упознавање најзначајнијих центара Србије и Црне Горе (Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац, Подгорица, Ловћен) помоћу аудио снимака, филмова, фотографија. Сакупљање фотографија о карактеристичним крајевима. Праисторија Словена, настанак и пад средњовековне самосталне Српске државе. Прадомовина, познавање историје од покрштавања Словена до учвршћивања феудалних односа. Познавање личности династије Немањића: С. Првовенчани (1217), Свети Сава (1219), Цар Душан, кнез Лазар (1389) Препознавање живота и начина ратовања Словена и познавање имена племена. Препознавање задужбинских грађевина династије. Миграције Срба у ЦИВ-ЦВ. веку. Живот у Отоманском царству. Велика сеоба Срба 1690 на територију Мађарске. Зна за деспотовину и покушај деспота Стефана Лазаревића и краља Жигмонда у заједничкој борби против Турака. Помоћу одломака и географске карте да се упозна с учењем Срба у борби против Турака. Стицање основног знања о шајкашима, деспоту С.	Петра И и Петра ИИ Петровића Његоша, проучи историјске особености Црногораца, прикаже културни, просветни и државни успон. Упоредивање културног и духовног живота реформског доба у Угарској са културним и духовним животом Срба. Срби у револуцији 1848–49. Треба да познаје појмове и значај мајске скупштине и Српске Војводине. Представљање улоге Карађорђа Петровића и Милоша Обреновића. Историја Србије и Црне Горе до Првог светског рата. Историја Срба ван границе Србије. Формирање државних граница на балканском полуострву и југоисточној Европи. Треба да зна за проглашење краљевства и да анализира парламентарну грађанску демократију. Проучавање историје Босне и Херцеговине, Далмације, Хрватске, Славоније и Угарске. Анализа политике Обреновића и Карађорђевића, анексионе кризе и карактеристика балканских ратова. Треба да зна да истакне значај националног покрета Стевана Милетића Србија, Црна Гора у Првом светском рату и стварање Краљевине СХС. Историја Југославије до данашњих дана. Срби у Мађарској 1920–1990. Познавање процеса, узрока и последица оптације, опадања броја Срба, депопулације насеља, убрзане асимилације. Закон бр. ЛЦЦВИИ.из 1993. године о правима националних и етничких мањина у Републици

1–4. őrőőő	5–6. őrőőő	7–8. őrőőő	9–12. őrőőő
водицу, божићни колач, здравље, чесницу, врбицу, ускршња јаја, парастос, читуљу, кољиво и традиције везане за ове обичаје. Обнављање обичаја: Материце – Оци – Детинци. Уз помоћ одрасле особе припреми неко српско национално јело (нпр. здравље) и запамти датум значајних празника Народна примењена уметност, домаћа радиност. Фолклор. Црквено појање. Треба да потражи у кући и у својој околини предмете кућне радиности (вез, тканина, керамика) да се упозна са народним инструментима (тамбурица, фрула, гусле) и да зна неколико дечјих народних песама и игара.	– боје. Препознавање народне ношње шумадијског краја и завичаја. Познавање назива најкарактеристичнијих делова мушке и женске народне ношње (шубара, опанке). Карактеристична српска јела (колачи, главна јела и салате ...). Састављање јеловника традиционалних јела за празнике. Откривање српских јела у куварима (бурек, ђувеч, ајвар) Данашњи књижевни српски језик је резултат језичке реформе. Посета споменика Вука Караџића у Табану дело Небојше Митрића Културни, интелектуални и верски центри Срба у Мадарској. – Будимпешта – Табан – Српски град (варош) – Текелијанум – Илијин бунар – Пештанска црква посвећена Великомученику Светом Георгију – Сентандреја – Црквено – уметнички музеј – “Београдска” саборна црква – родна кућа и биста Јакова Игњатовића – зграда српске Препарандије (Учитељска школа). Препознавање знаменитих личности и зграда, познавање појма “задужбине” и улоге задужбина у историји Срба. Посета знаменитостима градова	Лазаревићу, о Српском Ковину и манастиру у Грабовцу, познавање улоге патријарха Арсенија ИИИ. Чарнојевића. Однос православне вере и српског народа. Треба да зна да установи снагу и улогу српске православне цркве у опстанку Срба у дијаспори. Средњовековна српска култура: – архитектура рашке, српско – византијске и моравске школе – карактеристика средњовековних српских икона. Препозна архитектонске стилове – Хилендар, – Студеница, – Жича, – Раваница, – Манасија. Разговор о манастирима помоћу фотографија, видеоснимака или на основу доживљаја. Српска ликовна уметност и архитектура у Мађарској у ЦВИИИ. веку. Препознавање карактеристика барока и класицизма (нпр.: цркве, резбарије ...). На основу појединих дела препознавање уметност иконописаца В. Остовића, Т. Грунтовића, М. Живковића, Д. Поповића. Опус великих српских композитора. Народна музика и игре. Основе музичке културе, слушање музике. Српске народне песме, народне песме завичаја. Музика знаменитијих	Мађарској. Познавање делокруга државних, владиних и друштвених институција у вези са мањинама, као и појма и садржаја културне аутономије. Српска ликовна уметност у ЦИЦ-ЦИ. веку. Проучавање радова и дела књижевника, иконописаца, композитора, сликара, вајара. Државне институције Срба у Мађарској – културне, – црквене и – политичке. Да зна набројати основне демократске институције Србије и Црне Горе. Живот и култура Срба у Србији и ван граница Србије у ЦЦ-ом и на почетку ЦЦИ-ог века. Проучавање рада и делатности истакнутих представника уметности и разних области науке. Познавање појединих истакнутих резултата у области науке и уметности (нпр. И. Андрић, Н. Тесла, И. Местровић...). Представљање историјског, предметног и духовног наслеђа српске мањине у Мађарској. Развој компетенција и животног сазнања потребних за формирање националне свести и идентитета: – проучавање данашњих мањинских регулатива, – формирање сопственог мишљења о самоидентитету и будућности, – сакупљање података о животу дијаспоре, – развијање неговања традиција и двоструког идентитета у мешовитим браковима и у местима где у дијаспори живи малобројна заједница,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
		догађаја. Треба да зна аутентично интерпретирати музичка дела, певање народне песме по сећању. Познавање живота и дела Корнелија Станковића и збирке народних песама Тихомира Вујичића. Треба да зна сам или заједно са друговима изражајно отпевати 5–10 народних песама.	– животни путеви у оквирима развоја матерњег језика и културе путем усавршавања и самоусавршавања, – формирање компетенција и знања неопходних за свесно управљање животом, – праћењем свакодневног живота сакупљање, анализа и обрада информација познавање цивилизацијских норми. Традиционалне свечаности и културне манифестације српске заједнице у Мађарској – центри културе и програми (Сентандреја, Грабовац, ликовна колонија, Светосавска академија) – земаљске манифестације (Свети Сава, Видовдан) – медији (недељник, радио, телевизија, Календар) – културна и уметничка друштва (задужбина Ј. Игњатовића, Позориште Јоаким Вујић) – организације (Српски демократски савез, фолклорна друштва)

2. Kri t i~ko razmi { qawe

1–4. разред	5–6. разред	7–8. разред	9–12. разред
Самостално постављање питања везаних за породицу и верске празнике (зашто се то тако дешава). Повезаност традиција, народних обичаја и верских празника (нпр. каква се јела припремају за поједине прилике). У епским народним песмама појављивање и повезаност авантура и херојства.	Упознавање географских карактеристика српских насеља. На екскурзији запазања у вези заштите човекове средине (околине). Треба да прикаже главне географске карактеристике места становања. Препознавање промена начина живота на основу историјских и књижевних текстова (одломака).	Народ – нација-народности. Националне мањине, етницитет, коегзистенција Срба и Мадара. Матична држава, матични народ. Повезаност већинског народа и мањине; однос мањине и матице; прадемошина; миграција, однос између родољубља и мањинске припадности. Познавање припадности и начина живота мањине: Идентитет и двоструко	Први српски устанак 1804. и Други српски устанак 1815. развој државе у том периоду. Праћење тока и особености устанка и анализа економских и друштвених промена. Треба да буде свестан следећих појмова: одбрамбена ослободилачка борба, “Албанска голгота”, “Солунски фронт” и да их примењује. Анализирање економских и политичких промена и облика покрета отпора. Треба да зна да укаже на

1–4. разред	5–6. разред	7–8. разред	9–12. разред
	Познавање и коришћење српских симбола, препознавање разложме повезаности, као и познавање прослављања породичних и националних празника односно познавање традиција. Организовање школског форума са таквом тематиком.	повезивање. Асимилација, језичка асимилација. Познавање узрока, карактеристика, праваца, фаза и друштвених интеракција асимилације. Права и обавезе мањина у Мађарској. Коришћење симбола и имена и језика. Закони који тангирају мањине. Мањинска политика Мадарске. Значај Унијске интеграције. Свесно коришћење појмова: појединачна и колективна права, зна за породичне и мањинске празнике. Познавање основних ставки закона о мањинама. Познавање и коришћење српских симбола односно значаја и начина прослављања породичних и мањинских националних и традиционалних празника. Однос православне вере и српског народа. Ученик треба да познаје хришћанску веру и остале вере, да упореди римокатоличку, гркокатоличку и православну веру.	улогу краља Петра. Проучавање српског културног наслеђа у Мађарској Познавање садашњости – од Југославије до Србије и Црне Горе, географски, етнички, верски и културни проблеми транзиције друштва, промене државне конституције. Проучавање конституције прве, друге и треће Југославије. Ток формирања државне заједнице Србије и Црне Горе. Истраживање разлога етничке, верске и културне подељености. Познавање трансформације јужнословенске (југословенске) државе. Да зна набројати основне демократске институције Србије и Црне Горе. Познавање разлога културне, етничке и верске подељености. Познавање функционисања институција као сто су: српске самоуправе, школе, задужбине, удружења. Живот српске мањине тернутно у Мађарској: – Могућности заштите и остваривања интереса, – Начин и могућности одржавања веза са матицом и дијаспором, – самосвеност, идентитет и питање двоструког идентитета, – потешкоће у неговању и предаји традиција (мешовити бракови, дијаспора). – бројчаност популације и смањени број деце као препреке, – захтев за неговање и развој матерњег језика и културе у процесу усавршавања и самоусавршавања.

3. Kommunikacija

1–4. разред	5–6. разред	7–8. разред	9–12. разред
Препознавање српског карактера догађаја. Сакупљање слика и прича о породичним празницима Треба да зна 8–10 изрека, бројалица, брзалица у вези тих догађаја. Треба да исприча и нацрта како се породица припрема за празник Обичаји код Срба у Мађарској везани за рад и годишња доба, (додоле, моба, пударине). Импровизоване игре, обреди. Читање одломака о обичајима, учиње једноставних покрета народних игара, прављење лутке и маске. Треба да зна време, улогу и догађаје обичаја, научи и ритмички отпева 2-3 брзалице.	Просветитељска улога и дело Вука Караџића у обнови српског језика и правописа. Препричавање читаног дела својим речима, обавештеност о језичкој обнови и улози Вука Караџића, примена правила: “Пиши као што говориш” Посета знаменитостима градова, читање одломака из књиге Б. Ковачека “Текелијанумске приче” или из књиге “100 најзнаменитијих Срба” Упоредивање грегоријанског и јулијанског календара. Читање српске писане штампе Српских народних новина. Треба да чита српске децје новине и прати децју страну Српских народних новина, коментарише поједине чланке и помоћу њих да развија способност говора. Праћење децје рубрике недељника.	Израда таблоа и проспеката о туристичким знаменитостима државе. Упознавање важнијих карактеристика и природних лепота Јадранске обале (Бока Которска, Сфети Стефан). Познавање и представљање специфичности Јадранске обале (медитеранске специфичности). Спремност ученика да у разговору (дискусији) са вршњацима који нису припадници мањине веродостојно прикаже права и проблеме припадника мањине. Да зна да је Јасеновац симбол трагедије Срба. Дискусија о раздобљу на основу књижевних дела Развијање способности изржавања личног доживљаја и осећања. Захтев за неговање и развој матерњег језика и културе у процесу усавршавања и самоусавршавања Праћење рубрике недељника намењене за младе и писање чланака у мањинске медије.	Формирање мишљења о делима (нпр. издања Матице српске). Познавање појединих истакнутих резултата у области науке и уметности (нпр. И. Андрић, Н. Тесла, И. Мештровић...) Живот српске мањине тернуто у Мађарској: – Могућности заштите и остваривања интереса, – Начин и могућности одржавања веза са матицом и дијаспором, – самосвесност, идентитет и питање двоструког идентитета, – потешкоце у неговању и предаји традиција (мешовити бракови, дијаспора) – бројчаност популације и смањени број деце као препреке. Активно учешће на манифестацијама поводом дана Светог Саве, Свети Сава као заштитник српских школа. Праћење рубрике недељника намењене за младе и писање чланака у мањинске медије. Режирање позоришног комада у организацији драмске секције школе. Учешће у раду једног фолклорног друштва, праћење активности цивилних организација. Представљање карактера традиционалних

1–4. разред	5–6. разред	7–8. разред	9–12. разред
			празника и манифестација срба у Мадарској и након уцешћа на истим на основу сопствених доживљаја анализа догађаја. Посета изложбама ликовне колоније, анализа појединих истакнутих дела.

I)

SZLOVÁK KISEBBSÉGI OKTATÁS

1.1. Szlovák nyelv és irodalom

(A tanítási nyelvű és a kétnyelvű nemzetiségi iskolák számára)

Fejlesztési feladatok

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű, helyes és érthető szóbeli megnyilatkozás. Az órávezetés szókincsének, továbbá egyszerű tanári és tanulói kérdések megértése, azokra való helyes reagálás. Egyszerű hanganyag (vers, mese) vagy videofilm megértése. Részvétel párbeszédben a gyakorolt beszédtemában. Rövid összefüggő megnyilatkozás (6-8 mondat) megfigyelt vagy saját élmény alapján. Nevelői segítséggel környezetünk (osztály, iskola) leírása 6-8 mondat terjedelemben.	Megbízható tájékozódás a napi beszédhelyzetekben. érthető szóbeli közlés. Kérés, kérdés és válasz kifejezése egyszerű mondatokkal. A kommunikáció különböző formáinak megismerése és alkalmazása: kérdéses adott kérdésre válaszadás, vélemény kifejtése. Általánosan használt szókapcsolatok a beszélgetések kezdetén és végén. Alapvető udvariassági kifejezések. Kép vagy illusztráció, tevékenység leírása. Rövid riport készítése az	Bekapcsolódás a vita különböző formáiba. Vélemény kifejezése indoklással. Hanganyag, telefonüzenet, videofilm megértése. Hallott szöveg reprodukálása. Előkészülést követően, átélt eseményről beszámoló készítése. Vita–vélemények cseréje, indoklás, bizonyítás. Riport és beszélgetés készítése, a tanult szókincs felhasználásával, ismert személlyel érdekes eseményről. Tipikus beszédfordulatok és udvariassági kifejezések használata.	A kommunikációs folyamathoz történő árnyalt, rugalmas alkalmazkodás különféle konkrét beszédhelyzetekben. A beszéd, a gondolatok pontos megfogalmazása. Nyelvileg igényes szókincs használata. Folyamatos, gördülékeny kifejezőmód. A szlovák nyelvi fordulatok, sajátos kifejezések nagy biztonsággal történő használata. Helyes intonáció a konkrét beszédhelyzetekben. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző kifejezőmód eszközeinek összhangja a beszéd

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Olvasott és lefordított szöveg saját szavakkal történő összefoglalása néhány összefüggő mondatban. Az olvasott szövegről önálló vélemény alkotása, kifejtése. Adott illusztráció egyszerű formában történő leírása. Olvasott szöveggel kapcsolatos kérdések megválaszolása és az irodalmi szemelvénnel kapcsolatos feladatok megoldása. A mondatok helyes intonációja (kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó és felkiáltó), hangsúly és a mondat ritmusának megtartása a beszéd, vers és próza előadása során. A magyar kiejtéstől eltérő hangok helyes artikulációja. Dramatikus készségek fejlesztése az olvasott és lefordított szövegek által (mese, gyermektörténet, gyermek-játék, bábszínház stb).	osztályról. Tipikusan szlovák igefordulatok helyes használata. Helyes szlovák kiejtés. Párbeszédalkotása és gyakorlása. Valós nyelvi szituációk imitációja, beszélgetés csoportokban, gesztikuláció, mimika összhangja a beszéddel.	Szépirodalmi (vers, próza) részlet művészi előadására törekvés helyes kiejtéssel, intonációval. Valamely (regionális) szlovák nyelvjárásban elhangzott szöveg globális megértése. A nyelvjárás és irodalmi nyelv legjellemzőbb eltérései. Az olvasott irodalmi szemelvények dramatizálása (2-3 szemelvény), gesztikuláció és mimika összhangja a beszéddel.	során. A hétköznapi kommunikációs helyzeteken túl a tömegkommunikáció valamint a művészetek-, irodalom, film, színház, zene, képzőművészetek szókincsének ismerete és használata. A látottak, hallottak felidézése a társalgási helyzetnek megfelelő szókincs pontos használatával. A memoriterek szöveghű előadása, tudatos szövegmondás. Fordítás és tolmácsolás magyarról szlovák nyelvre és szlovákról magyar nyelvre a két nyelv sajátosságainak figyelembevételével. Törekvés a nyelv tudatos használatára és fejlesztésére.

2. Olvasás, olvasott szöveg megértése

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Hangos és néma olvasás gyakorlása a tanulók életkorának megfelelő terjedelmű, tartalmú és szókincsű szöveggel. A hangok helyes artikulációja, írásjelek figyelembe vétele, a mondatok természetes intonációja. Az olvasott szöveg globális megértése és az irodalmi szemelvény	Ismert szöveg folyékony olvasása, a szöveg globális megértése, rövid tartalom. A tanulók igényei és képességei alapján olvasás gyakorlása különböző rövid szövegeken. Az elolvasott szöveg fordítása, kulcsszavak keresése, a szöveg összefüggő megértése tanári segítséggel, az	Ismertetlen szöveg pontos, folyamatos olvasása, globális megértése, az olvasott szöveg rövid tartalmának elmondása. Ismert szövegkifejező olvasása helyes intonációval. Értő olvasás – szemelvények a szlovák gyermek és ifjúsági irodalomból. Irodalmi szöveg fordítása	Az irodalmi, publicisztikai és konkrét szöveg megértése és értelmező felolvasása, a néma és a hangos olvasás fejlesztése. A konkrét és az elvont témájú szövegek megértése, a ki nem fejtett tartalmak felismerése, értelmezése. A szöveg jelentéstartalmának reprodukálása. Álláspont, érvek,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
tartalmának elmondása nevelői segítséggel. Az olvasmány tartalmának kifejtése. A főszereplők megnevezése, a tulajdonságaik, a helyszín, a saját vélemény megfogalmazása (1-2 rövid mondattal). A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása írásban vagy rajzban. Az irodalmi szemelvényről alapvető információk kikeresése (cím, a könyv, melyből az adott szöveg származik, a mű szerzője). Memoriter: néhány vers (4), mondóka, közmondás vagy találós kérdés (3 rövid prózai részlet, 5-8 sor). Néhány irodalmi műfaj felismerése – vers, mese, gyermektörténet, mondóka, találós kérdés, közmondás. Az aktív szókincs bővítése és erősítése az olvasottak által. Tájékozódás a szövegben, pontos fordítás a nevelő és kétnyelvű szótár segítségével.	ismert szavak ragozott alakjainak felismerése. Az olvasott szöveggel, szereplőkkel és cselekménnyel kapcsolatos véleményalkotásra törekvés. A szlovák szókincs fejlesztése az olvasás során szerzett élmények megfogalmazása által. A személyiség fejlesztése a gyermek és ifjúsági irodalom hőseire való utalással. Rövid szemelvények olvasása a szlovák irodalomból és szlovák népköltészetből, értékeik megismerése. Memoriter: 2-3 vers és 6-8 sor próza.	kétnyelvű szótár segítségével, szinonima és frazeológiai szótár használata. Irodalmi szemelvények feldolgozása csoportokban. A tartalom megértése, saját vélemény alkotása az olvasott szemelvényről, a szemelvények önálló feldolgozása, az aktív és passzív szókincs fejlesztése, egy szemelvény dramatizálása. Memoriter: 3-4 vers, 10 sor próza. Szlovák újságok és folyóiratok cikkeinek olvasása, tartalmuk megértése, a szöveg lényegének kiemelése, vázlatkészítés a cikkről.	ellenérvek logikus megfogalmazása. Szöveg-feldolgozási, szövegértési technikák ismerete és használata. A különböző műfajú, és rendeltetésű szövegek jelentésrétegeinek feltartása és értelmezése (kontextus, jelentésrétegek összefüggései, a műfaj jellemzői). Stílusirányzatok felismerése konkrét irodalmi szövegekben.

3. Írásbeli szövegek alkotása, íráskép helyesírás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szlovák ábécé írása és a tanult ismeretek helyes alkalmazása a gyakorlatban, különös hangsúllyal a szlovák betűkre. Ismert szöveg másolása és tollbamondása a magyar ábécé betűivel való felcserélése nélkül. Saját szöveg ellenőrzése és	Olvasható, rendezett írásképre, megfelelő írástempóra törekvés mind a másolás, mind tollbamondás során. Másolás hibák nélkül. A szlovák helyesírás szabályainak megtartása, az i-y írásnak problematikája, a kemény mássalhangzók lágyítása,	Írott szöveg felhasználásával az önálló gondolatok, álláspont kifejtésére való törekvés. A már ismert írásbeli szövegformák gyakorlása. Leírás készítése minta alapján, időben történő elhelyezés, a logikai felépítés és időrendiség	Jól szerkesztett, esztétikus íráskép. Világos, gördülékeny szövegalkotás, választékos szókincs a mindennapi élet és a konkrét műveltségterületek tartalmainak írásbeli kifejezése során. A nyelvtani, nyelvhelyességi és

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
minta összehasonlításával az esetleges hibák javítása. Írásbeli munkák rendezettségének megtartása (dátum, óraszám, cím, bekezdések, margók stb). Tanult témából tanítói segítséggel, majd önállóan összefüggő, egyszerű mondatokból (6-8) álló szöveg összeállítása az időrendiség megtartásával. A tankönyv és munkafüzet feladatainak megoldása írásban. Különböző rövid szövegek megfogalmazása pl. levél, jókívánság, leírás, elbeszélés és az adott fogalmazási formák szabályainak elsajátítása. Egyszerű üzenet, pontos cím, legfontosabb személyi adatok írása. Az írásbeli kifejezési forma helyes tagolásának megtartása.	a mássalhangzók hasonulása. Tollbamondás írása megfelelő tempóban. Az írásbeli kifejezés rövidebb formáinak elsajátítása, pl. az olvasott szemelvény rövid leírása, elmondása, képeslap, rövid levél írása. Önálló vélemény írásban történő kifejtése, a szótárhasználat gyakorlása, fordítás szlovák nyelvből magyar nyelvre. A kreatív szövegalkotás pl. a történet folytatása, befejezése, folytatása, rímelő szavak keresése.	megtartása. Beszámoló, jelentés, interjú önálló megírása. Az önéletrajzírás alapvető szabályainak ismerete. A magán- és hivatalos levelek írásának szabályai. Fordítás magyarról szlovákra a mondatszerkezet és nyelvi fordulatok különbözőségének figyelembe vételével. A tehetséges tanulók kreatív irodalmi próbálkozásai, rövid történetek, versek, jelenetek stb. írása.	helyesírási biztonság fejlesztése, a szabályok tudatos alkalmazása az írásbeli szövegalkotásban. A konkrét témának megfelelő értekezés, esszé, leírás vagy jellemzés készítése. Önéletrajz, kérelem, kérvény, pályázat szerkesztése. Egy és kétnyelvű szótárak megismerése és készség szintű használata az írásbeli szövegalkotás során.

4. Ismeretek az anyanyelvről (a kisebbségi nyelvről)

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szlovák ábécé ismerete. A szlovák nyelv jellegzetességei pl. ch, š, ô, ä stb. hangok. A kis- és nagybetűk helyes alkalmazása. Írásjelek használata. A szavak elválasztásának. a hangok időtartamának helyes használata. A ritmustörvény. A hangok csoportosítása. Az i/í – y/ý helyesírásának elsajátítása kemény, lágy és kettős jellegű mássalhangzók után.	Eltérések a szlovák és magyar ábécében, a hangok csoportosítása a helyesírás szempontjából (lágy, kemény, kettős jellegű mássalhangzók), az i-y írása az esetvégződésekben, kiválasztott és képzett szavak, a tõ- és sorszámnevek írása. Ragozható szófajok, a főnevek és melléknevek ragozása, a főnevek neme, élő és élettelen főnevek, többes számú főnevek.	A már tanult nyelvtani és helyesírási szabályok tudatos használata. A szavak ragozott alakjainak felismerése szövegben, a szavak alapformájának megtalálása. A szavak jelentésének szöveg-összefüggésben való változása, szinonimák, azonos és ellentétes jelentésű szavak. Néhány gyakran használt idegen szó helyesírása.	A szlovák nyelv leíró nyelvtanának megismerése, törekvés a nyelvtani szabályok tudatos, helyes alkalmazására. A szlovák helyesírási szótár készség szintű használata. A szlovák nyelv szláv nyelvek családjába tartozása, három szlovák nyelvjárási csoport megismerése. A magyar és a szlovák nyelv kölcsönhatásainak, nyelvtörténeti

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Szófajok. A ragozható szófajok azonosítása szövegben (főnév, melléknév, ige, néhány névmás és számnév). A nyelvtani egyeztetés gyakorlása mondatmodelleken. A szófajok helyes sorrendje a mondatban... A jelen idő önálló alkalmazása, a múlt és összetett jövő idő fokozatos felismerése és alkalmazása. A mondat kezdetének és végének helyes jelölése. Az írásjelek alkalmazása. A helyes szórend megtartása a kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó és felkiáltó mondatokban. Helyes alkalmazása szóbeli és írásbeli kifejezés során is. A szlovák és magyar mondatalkotás azonos és különböző jegyei. Gyakorlati példákön való bemutatás, következtetések levonása.	Igehasználat jelen, múlt és jövő időben a „lenni” segédige használata a mondatkapcsolásban. A mondatalkotás szabályai. A mondatrészek és szófajok, az állítmány fontossága a szlovák mondatban, a névszói állítmány a „lenni” segédigével, a kérdő mondat szórendje. A szlovák nyelv szótára, a helyesírási szótár és a frazeológiai szótár használata.	Eltérő helyesírásuk a magyar nyelvben. Nagy kezdőbetűk írása, a magyar nyelvtől való különbözősége. A segédigék ragozása, igevonzatok a főnév eseteivel, visszaható igék, befejezett és jelen idejű igék, igemód. Mondatrészek, bővítő mondatrészek, eltérések a mondat szerkezetben. Az irodalmi nyelv fejlődése, nyelvjárások, dialektusok, különbözőségük az irodalmi nyelvtől.	előzményeinek megismerése, tehetséges tanulók kutatómunkája során. A magyarországi szlovákok nyelvhasználatának bemutatása tehetséges tanulók projektmunkáiban. Köznyelvi, irodalmi és konkrét szaknyelvi fogalmak megértése, definiálása és használata.

5. Ismeretek az irodalomról

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az irodalmi mű (szemelvény), mint a művészi élmény közvetítője. Az irodalomhoz, mint az élményszerzés és tanulás forrásához való pozitív viszony kialakítása. Az olvasott és lefordított versek, mesék, történetek tanulságának levonása és alkalmazása a mindennapi életben.	Részletek olvasása rövid epikai művekből pl. népmese, elbeszélés, állatmese, rövid tartalommondás, az irodalmi műfaj meghatározása. Az irodalmi hősök jellemzése – önálló vélemény alkotása. A népköltészet mához szóló üzenetének felismerése.	Rövid elbeszélések, anekdoták, történetek önálló olvasása, az olvasott művek rövid bemutatása. Önálló vélemény alkotása az olvasott művekről, a művek elemzése, az irodalmi részletek jellemzése. Egy ifjúsági regény elolvasása, a főszereplők	A szlovák irodalom költőinek íróinak művein keresztül a szlovák nép érzelm- és gondolatvilágának, erkölcsi felfogásának társadalom- és világszemléletének, önmeghatározásának megismerése. A magyarországi szlovák irodalom konkrét művein keresztül a szlovák kisebbség sorskérdéseinek megismerése, az érzelmi,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A gyermekfolyóiratok felhasználása. Látogatás és tájékozódás az iskolai könyvtárban. Gyermek- és népi játékok olvasása, fordítása, dramatizálása. Szlovák népszokások és ünnepek megjelenése a költészetben, mondókákban, közmondásokban és találós kérdésekben. A gyermekirodalom felhasználása a helyes világnézet alakításában. A történetek szereplői, mint a jó és a rossz magatartás példái – pozitív emberi értékek hangsúlyozása. Az irodalom hatásának felhasználása a gyermeki személyiség pozitív fejlődésére. Rövid animációs vagy játékos mesefilmek, gyermektörténetek megtekintése videofilmeken. Videofilm, mint a szlovák szókinccs és irodalmi ismeretek mélyítésének, szélesítésének forrása.	Különböző témájú versek, verses mesék olvasása, memoriter: 4-5 rövidebb vers. Elbeszélés közös olvasása, az olvasottak dramatizálása az osztályban. Az irodalmi műfaj alapvető jegyeinek felismerése. Az olvasás iránti érdeklődés felkeltése. Az önállóan olvasott művek bemutatása az osztály előtt. A jó és a rossz harca, pozitív és negatív emberi tulajdonságok a szlovák népmesékben, tanulságok, népi bölcsesség a mesékben.	jellemzése. Versek, balladák értő olvasása. Memoriter: 3-4 vers. A szerző üzenetének megértésére való törekvés. Drámai mű – színdarab, színházlátogatás, színházi felvétel meghallgatása, tartalommondás. Az olvasott irodalmi művek dramatizálása, előadása az osztályban. Az audio és videohordozók információi, felhasználásuk az irodalomtanításban. Internet felhasználása az információk keresésében. Irodalom, mint a szlovák nemzetiségi érzés és szlovák nemzetiséghez való tartozás egyik befolyásolója.	gondolati, erkölcsi azonosulás elősegítése. A szlovák irodalom konkrét műveinek műfaj szerinti csoportosítása. A műfaji sajátosságok ismerete. Rövidebb terjedelmű epikai művek önálló feldolgozása, értelmezése megadott szempontok alapján. Konkrét regény, dráma elolvasása és részletes tanórai feldolgozása (téma, motívum, stílus, eszmétársadalom történet). Hasonló témájú, különböző korokban született költemények összehasonlítása megadott szempontok alapján. A tettek és a szavak közötti viszony szerepének felismerése az irodalmi alkotások szereplőinek jellemzése során. A magyar és a szlovák irodalom kapcsolatainak megismerése, a kölcsönhatások felfedezése, bemutatása konkrét művek alapján. A szlovák irodalom néhány jeles alkotásának elektronikus ismerethordozók segítségével (CD, videofilm) történő megismerése és élményszerű interpretálása. A szlovák irodalmi művek üzenete a jelenkor számára. Értekezés készítése konkrét témák alapján.

1.2. Szlovák nyelv és irodalom**(A nyelvoktató kisebbségi oktatási forma számára)****Fejlesztési feladatok****1. Beszédtérítés**

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Rövid szövegek lényegének felismerése. Szóbeli közlésekkel összefüggő feladatok megoldása. Egyszerű kérdések megértése és szóbeli válaszadás a következő témakörökben: család, lakóhely, napirend, iskola, öltözködés, vásárlás, szlovák nemzetiség életéhez kapcsolódó dalok, játékok, mesék. Szlovákia nevezetességei.	A tanár magyarázatának a megértése. A tanár magyarázata alapján feladatok megoldása. Kérdésekre azonnali reagálás. A lassú tempójú szóbeli közlés lényegének megértése. Az egyszerű kérdések megértése, válaszadás. A tanult szavak jelentésének felismerése, szókapcsolatokban és mondatokban egyaránt. Rövidebb közlés lényegének megértése a következő témakörökben: egészség, család, lakóhely, napirend, vásárlás, a szlovák nemzetiség élete.	Az ismeretlen szöveg lényegének. Megértése. A tanár szlovák nyelvű magyarázatának megértése. A kulcsszavak, és az előzetes lényegi információk alapján hallás után a közlés lényegének megértése a következő témakörökben: család, oktatás, pályaválasztás, hivatás, szabadidő, kultúra, sport, utazások, hírközlés, posta, konyha, egészségvédelem, országismeret, a szlovák nemzetiség élete. Összetettebb kérdés megértése, reagálás. Az ismert szavak alapján következtetés az ismeretlen szavak jelentésére. A tanár bonyolultabb instrukcióinak megértése.	A tanár órai magyarázatának megértése. Az előbeszéd tempójában elhangzott közlést egyszeri hallás utáni megértése. A köznyelvi szintű közlés lényegének megértése (televízió és rádióműsorokból). Az ismeretterjesztő és játékfilmek, valamint a szlovák irodalmi és nyelvjárási szövegek tartalmának megértése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Helyes kiejtés, hangképzés, a magyartól eltérő sajátos szlovák hangok helyes képzése (pl. h-ch). Mondatok, kérdések alkotása az egyszerű beszédhelyzetben (pl. köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás információadás és kérés). Versek, dalok, rövid szövegek, mesék, mondókák, nyelvi játékok memorizálása.	Bekapcsolódás az egyszerű párbeszédbe. Aktív részvétel beszélgetésben (képek alapján, események, élmények elmondása). Segítségkérés probléma esetén (egyszerű, érthető helyes kiejtéssel) A lényeg összefoglalása 2-3 mondatban. Egyszerű kérdések és válaszok alkotása helyes szórenddel különböző szituációkban.	Társalgás kezdeményezése. Önálló beszélgetés mindennapi témákról, rövid párbeszéd folytatása, vélemény alkotása az emberekről, eseményekről, érdeklődés mások véleménye, nézete iránt. Az emberek jellemzése, tudja hely, tárgyak leírása. Saját érzések, gondolatok kifejezése. Okokra való rákérdezés.	A nyelv, mint a kapcsolatteremtés eszközének használata. Gondolatok, vélemény önálló, röviden megfogalmazása. Egyetértés, ill. egyet nem értés kifejezése. Szituációs közlések rögtönzése. Idegeneknek tájékoztatás nyújtása a lakóhelyéről, hazájáról. Beszámolás eseményekről, kulturális programokról.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
	A szlovák hangok helyes kiejtése, szavak, mondatok ismétlése. Énekek, versek, egyéb szövegek memorizálása.	Saját élményekkel összefüggő kérdések megfogalmazása. Párbeszéd alkotása, szituáció eljátszása. Összefüggő szóbeli megnyilatkozás a képekről, eseményekről és saját élményeiről.	Szükség esetén társalgás kezdeményezése. Részvétel, szituációs játékokban. Mindennapos, szokványos helyzetekben ön maga megértetése (kevés nyelvtani hibával). Hétköznapi és irodalmi szövegek tolmácsolása, memorizálása.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Olvasás hangosan, helyes ritmusban, jó kiejtéssel és hangsúlyozással. Új szövegkörnyezetben az elsajátított szavak felismerése. A szöveg lényegének (reklám, felirat) megértése. Az értő néma olvasás fokozatos elsajátítása. Rövid irodalmi szövegek (mesék, gyermekversek, történetek) olvasása.	Egyszerű szövegben a szavak különböző alakjainak felismerése. Az értő néma olvasás elsajátítása. Különböző témakörök szövegeinek feldolgozása, (különös tekintettel a szlovák nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére). A folyékony, helyes, kifejező olvasás fokozatos elsajátítása.	Hosszabb szöveg lényegének megértése néma olvasás esetén. A lényeg kiemelésére, a szöveggel összefüggő egyszerű és igényesebb feladatok megoldása. Hosszabb szövegek olvasása és feldolgozására, az idegen szöveg értő, hangos olvasása. A különböző műfajú szövegek fordítása (levél, hír, időjárás, hirdetés).	Hosszabb, bonyolultabb irodalmi szöveg feldolgozása. A szlovák nyelven történő olvasás készségének fejlesztése. A lényeget értő néma olvasás készségének és a hallott részlet beazonosítási képességének (író, cím) fejlesztése. A nyelvileg bonyolultabb szöveg komplex megértése: tartalom összefoglalása, véleményformálás. Rövid szépirodalmi művek önálló olvasása.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az alapszókincs ismert szavainak, kifejezéseinek helyes írása. Mondatok, rövid összefüggő szövegek másolása, hallás alapján történő leírása. Egyszerű írásbeli feladatok (pl. szavak alkotása megadott betűkkel, mondatalkotás adott szavakkal, egyszerű mondatokkal szövegszerkesztés, stb.)	A szöveg hallás utáni leírása kevés hibával. A szlovák helyesírás szabályainak alkalmazása (az írásban szótaglágyítás helyes jelölése, a szavak helyes elválasztása, az i és y helyes használata az ismert szavakban, a ritmikai szabály írásban történő alkalmazása, a tulajdonnevek helyesírása, a szlovák hangzók írásban)	Saját gondolatok egyszerű mondatokban való megfogalmazása. A szlovák nyelvi és nyelvhelyességi törvényszerűségek alkalmazása az írásbeli szövegekben. Különböző adatokat tartalmazó kérdőívek kitöltése. Egyszerű szövegek írása (pl. levél, képeslap, távirat).	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, önéletrajz, külső és belső jellemzés, kérvény írása). Élménybeszámoló készítése egy-egy magyarországi szlovák irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról, értékeiről. A nyelvtani, nyelvhelyességi,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
megoldása. Minta alapján rövid szövegek írása (pl. üdvözlőlap, képeslap).	történi helyes jelölése). Nyelvtanilag helyes mondatok alkotása. Rövid szövegek összeállítása (pl. egyszerű nyomtatvány kitöltése, levél írása, párbeszéd, képleírás).	Szótárhasználat segítségével egyszerű mondatok lefordítása szlovák nyelvre. Tankönyvekből helyesírási feladatok megoldása.	stilisztikai és helyesírási ismeretek írásban való alkalmazása. Szótár segítségével fordítás szlovákról magyarra és magyarról szlovákra (kevés hibával). Rövid magánlevél, távirat önálló megfogalmazása.

2. Szlovák népismeret

(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A család, a rokonsági viszonyok régi elnevezései és azok irodalmi megfelelőinek megkülönböztetése. A település szlovákjái lakói hovatartozásának felismerése – nyelvük és szokásaik alapján. A településen gyűjtött közmondások, szólások, mondókák, gyermekversek, gyermekjátékok elsajátítása. Háziállatok, konyhakerti növények helyi elnevezésének megtanulása. Régi foglalkozások, épületek felfedezése a lakóhelyen vagy környékén. Ismerkedés élő hagyományokkal és szokásokkal. A helyi népviselet ruhadarabjainak felismerése. Játékkészítés, daltanulás, rövid jelenetek bemutatása.	Tapasztalatok gyűjtése a szlovákok által lakott település életéről – személyes beszélgetésekből, olvasott anyagokból és filmekből vett információk felhasználásával. Betekintés nyerése életmódba, szokásokba, konyhaművészetbe, ruházatba, népi építészetbe, nyelvjárásba, tájházak kiállításainak megtekintésével. A megszerzett képességek rendszerezése tanórán és bemutatása kiállításon vagy színpadra állítása. Szlovákia és a magyarországi szlovákság történelméről, földrajzáról és kultúrájáról szerzett képességek rendszerezése tanórákon és projektbemutatókon.	Az megszerzett készségek bővítése a szlovákság történelméről tanórán, filmek és források anyagának feldolgozása során. A naptári évhez és a valláshoz kötődő ünnepek és szokások megismerése és bemutatása. A szlovák népdal és néptáncok bővítése és ápolása. A népviselet megismerése és bemutatása, saját élmények és tapasztalatok beépítésével. A nyelv és az identitás összefüggésének felismerése, irodalmi, zenei és képzőművészeti alkotások, valamint a média információhordozóinak segítségével. Kutatómunka a hazai és európai kisebbségpolitika aktuális kérdéseinek értelmezéséről és megjelenési formáiról.	A szlovák nemzet a magyarországi szlovák kisebbség és a magyar történelem kronologikus feldolgozása során ismeretek szerzése forrásokból, olvasott és hallott szövegekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, filmekből és tömegkommunikációs eszközökből. A párhuzamok és eltérések, kölcsönhatások tudatosítása. Magyarországi szlovák kisebbség történetének, néprajzának és kultúrájának ismerete (a migrációtól a jelenkorig, ok-okozati összefüggések feltárása). Projektmunka készítése, információk gyűjtése. Az ismeretek elemzése, rendszerezése. A szlovák nyelv, kultúra és identitás összefüggéseinek értelmezése, felismerése szép-irodalmi, képzőművészeti

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A fenti témákban cselekvésközpontú képességek alkalmazása.			alkotások, zene segítségével. A kisebbség ünnepeinek, jelentősebb szokásainak ismerete. Kutatómunka a magyarországi kisebbségpolitika történetének és aktuális kérdéseinek köréből.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A korábbi és a jelenlegi életkörülmények közötti különbségek megfigyelése. A népek és népcsoportok különbözőségeinek tudatos elfogadása. Az elődök kultúrájának megismerése a hagyományok játékos, dramatizált reprodukálásával. A népköltészet és a hagyományápolás szépségének és fontosságának felismertetése. A lakóhely vagy környékének nyelvjárása és az irodalmi nyelv kifejezéseinek összehasonlítása.	Összefüggések feltárása a magyarországi szlovákság múltjának sorsdöntő eseményeiről (pl. betelepítés, földrajzi elhelyezkedés...) és következményeiről. A szlovák népcsoport egyéni arculatának jellemzői, fejlődéstörténetének figyelemmel kísérése. Más népcsoportokkal (magyarok, horvátok, szerbek...) való békés együttélés megvalósulása. Saját identitás kialakításának előmozdítása.	A magyarországi szlovákság „lakóhagyományainak” összehasonlítása a magyar szokásokkal. A kisebbségek jogainak ismerete, önszerveződési lehetőségeinek megismerése, bekapcsolódás azok gyakorlásába. Az anyanemzet, a magyar nemzet és kisebbségi szlovák történelem és kultúra egymásra hatásának felismerése. Az identitástudat kialakítása.	Kérdések megfogalmazása, állásfoglalás, érvelés a szlovákság történelmi sorsfordulóiról. Önálló vélemény kialakítása a megismert eltérő nézetekről, elméletekről, vitás kérdésekről. Kauzális összefüggések feltárása források segítségével (szövegek, filmek, irodalmi munkák, publicisztika). A hazai és nemzetközi kisebbségpolitika bemutatása. A magyarországi szlovákok és az anyanemzet, valamint a más országokban élő szlovákok kapcsolatrendszerének ismerete. A magyarországi szlovákok identitásának, nyelvének, kultúrájának megőrzésére irányuló tudatos tevékenység. A kritikai gondolkodás, felelősségérzet kialakítása a családban, a társadalmi szervezetek, önkormányzatok, oktatás, média szerepkörének ismerete, értékelése.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés idős és fiatal szlovák személyekkel életükről, véleményük meghallgatása a szlovákság múltjáról és jelenéről. Kérdésfeltevés a hétköznapi élethelyzetek nyelvjárási szókincs gyűjtése és tematikus csoportosítása céljából. Anyaggyűjtés településen, a megyében osztályprojektek feldolgozásához. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról a tanórán. Rajzok, modellek, makettek készítése. Szokások és népi, ill. gyermekjátékok bemutatása színpadon. Dalok, mondókák, gyermekversek, mesék előadása.	Beszélgetés és vita a szlovák kisebbség életéről, lehetőségeiről az oktatásban és az önazonosság kialakításában. Gyűjtőmunka bemutatása írásban és szóban. Szokások, történetek, táncok színpadon történő bemutatása. Versek, mondókák, történetek, népdalok előadása tanórán és iskolai rendezvényeken.	Szóbeli és írásbeli bemutatás – magyar és szlovák kapcsolatok találkozásainak lehetőségeiről. Önálló vélemény előadása, vitában érvek megfogalmazása az érintett kisebbségi témákban. A kisebbségi törvény fiatalokat érintő rendelkezéseinek felsorolása. Beszámoló az önálló gyűjtőmunkáról tanórán. Dalok, versek, színjátékok előadása, népviselet bemutatása osztályban, projektbemutatón, iskolai rendezvényen, és találkozókön.	Irányított beszélgetés, vita egy-egy kisebbségpolitikai, emberi jogi témáról, véleménykülönbségek tisztázása, saját álláspont szabatos, logikus kifejtése, a tolerancia gyakorlása. Tudósítás a szlovákság kulturális, politikai eseményeiről, beszámoló készítése. Interjúkészítés. Előadás kisebbségtörténeti és néprajzi kutatómunkáról. Önálló gyűjtőmunka, projekt tervezése és megvalósítása adott témában, kiállítás tervezése. Irodalmi műsor összeállítása, előadása. Szokások dramatizálása, előadása. Idegenvezetés, „útikönyv” készítése adott település nemzetiség szempontú bemutatásához. Önállóan gyűjtött anyagból tematikus tablók, arcképcsarnok készítése, lexikonszerű jelszó írása.

Slovenský jazyk a literatúra

Pre jednojazyčné a dvojazyčné školy

Rozvíjacie úlohy

1. Komunikačné schopnosti, zostavenie a porozumenie hovorených textov

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Jednoduchý, správny a zrozumiteľný ústny prejav. Porozumenie otázok učených a používaných pri vedení hodiny, i alej jednoduchých otázok vyučujúceho a	Spoľahlivá orientácia v každodenných komunikačných situáciách. Zrozumiteľný ústny prejav. Vyjadrenie prosby, otázky a odpovede jednoduchými	Zapojenie sa do rôznych foriem diskusie. Vyjadrenie vlastného názoru s odôvodnením. Porozumenie zvukovej nahrávky, telefonickej správy, videofilmu.	Pružné prispôsobenie sa v rôznych konkrétnych konverzačných situáciách v procese komunikácie Presná formulácia reči a myšlienok. Použitie jazykovo

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
spolužiakov a správna reakcia na ne. Porozumenie jednoduchého textu zvukovej nahrávky (báseň, rozprávka) alebo videofilmu. Tvorenie rozhovoru v rámci nacvičenej komunikačnej témy. Krátke súvislé rozprávanie (6-8) viet na základe pozorovaného alebo vlastného zážitku. S pomocou učiteľa zostaviť opis obrazu svojho okolia (trieda, škola) v rozsahu asi 6-8 viet. Vlastnými slovami zhrnúť do niekoľkých krátkych súvislých viet obsah prečítaného a preloženého textu. Sformulovať a vysloviť vlastný názor na prečítaný text. Jednoduchou formou opísať prípadnú ilustráciu. Vedieť odpovedať na otázky k prečítanému textu a riešiť úlohy súvisiace s literárnou ukážkou. Správna intonácia viet (oznamovacích, opytovacích, rozkazovacích, želaných a zvolania), dodržiavanie prízvuku a rytmu vety v hovorenom texte a pri prednese básní a prózy. Správna artikulácia hlások odlišujúcich sa od výslovnosti v matickej reči. Rozvíjanie schopností dramatizácie na prečítaných a preložených textoch (rozprávka, detský príbeh, detská hra, bábkové divadlo ap.)	vetami. Oboznámenie sa s rôznymi formami komunikácie a ich používanie: polozenie otázky, odpoveď na danú otázku, vyjadrenie vlastného názoru. Používať všeobecne zaužívané klišé na začiatku a na konci rozhovoru. Základné zdvorilostné výrazy. Opis obrazu alebo ilustrácie, opis činnosti. Príprava krátkej reportáže z triedy. Správne používanie typických slovenských slovesných zvrátov. Správna slovenská výslovnosť. Tvorenie a nácvik dialógov. Imitácia skutočných jazykových situácií, rozhovory v skupinách, gestikulácia, mimika v súlade s rečou.	Reprodukcia počutého textu. Príprava a prednes referátu o prežitej udalosti. Diskusia – výmena názorov, odôvodnenie, argumentácia. Príprava reportáže a rozhovoru so známou osobou o zaujímavej udalosti v rámci nacvičenej lexiky. Používanie typických frazeologických jednotiek a zdvorilostných fráz. Pokus o umelecký prednes úryvkov z krásnej literatúry (báseň, próza) so správnou výslovnosťou a intonáciou. Globálne porozumenie hovoreného textu v niektorom (regionálnom) slovenskom nárečí. Najzákladnejšie odchýlky nárečových slov od spisovného jazyka. Dramatizácia prečítaných ukážok z literárnych diel (2-3 ukážky), gestikulácia a mimika v súlade s hovorenou rečou.	náročnej slovnej zásoby. Plynulý a jasný spôsob vyjadrovania. S istotou používané vlastné výrazy v jazykových zvratoch v slovenčine. Správna intonácia v konkrétnych konverzačných situáciách Súlad medzi obsahom textu a zvolenými prostriedkami jeho vyjadrenia v reči hovoriaceho Okrem poznania bežných, každodenných komunikačných situácií poznanie a použitie slovnej zásoby z oblasti médií, umenia, literatúry, filmu, divadla a výtvarného umenia Pripomenutie si videnej a počutej za použitia presnej slovnej zásoby zodpovedajúcej danej konverzačnej situácii Verný prednes zapamätaného textu, vedomé rozprávanie Preklad a tlmočenie z matickej do slovenčiny a naopak s ohľadom na osobitosti oboch jazykov. Snaha o vedomé používanie a zdokonaľovanie jazyka.

2. Éítanie a porozumenie písaného textu

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Nácvik hlasného a tichého éítania textu z h³diska rozsahu, obsahu a lexiky zodpovedajúcemu danej vekovej kategórii žiakov. Správna artikulácia hlások, rešpektovanie interpunkčných znamienok, prirodzená intonácia viet. Globálne porozumenie preéítaného a vyjadrenie obsahu literárnej ukážky s pomocou uéite³. Vysvetlenie obsahu élánku. Pomenovanie hlavných postáv – ich vlastnosti, miesto deja, vyjadrenie vlastného názoru (1–2 krátke vety) Riešenie úloh k textu písomne alebo kresbou. Vyh³adanie základných informácií o literárnej ukážke (názov knihy, z ktorej pochádza uvedený text, meno autora). Memorovanie niekoľkých básní (4), reéovaniék, prísloví alebo hádaniék (3) a krátkeho prozaického úrvku (5-8 riadkov). Rozpoznanie niektorých literárnych útvarov – báseò, rozprávka, detský príbeh, reéovanka, hádanka, príslovie. Obohacovanie a upevòovanie aktívnej slovnej zásoby pomocou preéítaného textu. Orientácia v texte a správny preklad s pomocou uéite³ a dvojazyčného slovníka.	Plynulé éítanie a globálne porozumenie známeho textu, jeho krátky obsah. Pod³a potrieb a schopností žiakov nácvik éítania rôznych krátkych textov. Preklad preéítaného textu, výber k³účových slov, súvislé porozumenie textu s uéite³ovou pomocou, spoznanie už známych slov v skloòovanej podobe. Snaži• sa o vyjadrenie vlastného názoru o preéítanom texte, postavách a o deji. Rozširovanie slovnej zásoby na základe rozprávania o zážitkoch z éítania. Formovanie osobnosti poukázaním na postavy z literárnych diel pre deti a mládež. Éítanie krátkych ukážok zo slovenskej literatúry a slovenskej ³údovej slovesnosti, spoznávanie ich hodnôt. Memorovanie 2-3 básní a 6-8 riadkov prózy.	Bezchybné a plynulé éítanie neznámeho textu, globálne porozumenie a krátke slovné vyjadrenie jeho obsahu. Výrazné éítanie už známeho textu so správnou intonáciou. Éítanie s porozumením – ukážky zo slovenskej literatúry pre deti a mládež. Preklad literárneho textu s pomocou dvojazyčného slovníka, používanie synonymického a frazeologického slovníka. Spracovanie literárnych ukážok v skupinách. Porozumenie obsahu, vyjadrenie vlastného názoru o preéítanej ukážke, samostatné spracovanie ukážok, rozširovanie aktívnej a pasívnej slovnej zásoby, dramatizácia jednej ukážky. Memorovanie 3–4 básní a 10 riadkov prózy. Éítanie élánkov zo slovenských novín a éasopisov, porozumenie ich obsahu, nájdenie podstaty textu, príprava osnovy élánku.	Pochopenie konkrétneho literárneho a publicistického textu, jeho preéítanie s vysvetlením, rozvoj nemého a hlasného éítania. Pochopenie abstraktného a konkrétneho textu, spoznanie nevysvetleného obsahu a jeho objasnenie Reprodukcia významového obsahu daného textu. Logické koncipovanie argumentov a protiargumentov, zaujatie postoja. Poznanie a použitie jednotlivých techník spracovania a pochopenia textu. Zachovanie a objasnenie významových línií rôznorodých umeleckých textov (kontext, vzájomná spojitos• významových línií, charakteristika uréitého žánru. Rozpoznanie štýlov v konkrétnych literárnych dielach.

3. Tvorenie písomných textov, forma písma, pravopis

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Písanie slovenskej abecedy a správne uplatňovanie nacvičených poznatkov v praxi s dôrazom kladeným na špecifické slovenské písmená. Pri odpisovaní a diktovaní známeho textu, pisať bez zámeny s písmenami máj arskej abecedy. Kontrolovať vlastný text a po porovnaní s predlohou prípadné chyby opraviť. Dodržiavať úpravu písomných prác (dátum, číslo hodiny, nadpis, odseky, okraje ap.) S pomocou učiteľa a neskôr samostatne, z naučenej témy zostaviť súvislý chronologický text pozostávajúci z jednoduchých viet (6-8). Písomne riešiť úlohy z učebnice a pracovného zošita. Zostavovanie rozličných krátkych textov ako napr. list, blahoželenie, opis, rozprávanie a osvojenie si pravidiel daných slohových útvarov. Napísať jednoduchý odkaz, presnú adresu, základné osobné údaje. Dodržiavať správne členenie písomného prejavu.	Snažiť sa o čitateľné a úhľadné písmo, primerané tempo písania, či už pri odpisovaní alebo diktovaní. Odpisovanie bez chýb. Dodržiavanie pravidiel slovenského pravopisu, problematika písania i-y, mäkké a tvrdé spoluhlások, spodobovanie spoluhlások. Písanie diktátu v primeranom tempe. Osvojenie si kratších útvarov písaného prejavu, napr. krátky opis, rozprávanie na základe prečítanej ukážky, písanie pohľadnice, krátkeho listu. Písomné vyjadrenie vlastného názoru, nácvik používania slovníka, preklad zo slovenčiny do maďarčiny. Kreatívne zostavovanie textu, napr. pokračovanie, dokončenie príbehu, hľadanie rýmujúcich sa slov.	Snaha o využitie písaného textu na vyjadrenie vlastných myšlienok, vlastného postoja. Nácvik už známych písaných foriem textu. Príprava opisu na základe vzoru, umiestnenie v čase, dodržiavanie logickej postupnosti a chronológie. Samostatne napísať referát, správu, interview Poznanie základných pravidiel písania životopisu. Pravidlá písania súkromných a úradných listov. Preklad z maďarčiny do slovenčiny s ohľadom na jazykové odlišnosti v stavbe vety a jazykových zvrátov. Kreatívne literárne prvotiny talentovaných žiakov, písanie krátkych príbehov, básniček, scénok ap.	Dobre konštruovaný, esteticky upravený obraz písaného textu. Jasná a plynulá tvorba textu na základe obsahu písomného prejavu týkajúceho sa každodenného života a konkrétnych oblastí vzdelania s primerane vybranou slovnou zásobou. Rozvoj a istota používania gramaticky správneho pravopisu, vedomé používanie pravidiel slovenského pravopisu v tvorbe písaného textu. Primeraná rozprava na konkrétnu tému, esej, opis alebo charakteristiku. Redigovanie životopisu, prosby, žiadosti, prihlášky do konkurzu. Používanie jedno- a dvojjazyčných slovníkov pri tvorbe písaného textu.

4. Poznanky o materinskom jazyku (o menšinovom jazyku)

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Znalosť slovenskej abecedy. Zvláštnosti slovenského jazyka, napr. hlásky ch, š, ô, ä ap. Správne používanie malých a veľkých písmen. Používanie diakritických znamienok. Správne	Rozdiely v slovenskej a maďarskej abecede, rozdelenie hlások z hľadiska pravopisu (mäkké, tvrdé, obojaké), písanie i-y v pádových koncovkách, vybrané a odvodené slová, písanie	Vedomé používanie už naučených gramatických a pravopisných pravidiel. Poznanie slov v texte v skloňovanej podobe, vedieť nájsť základný tvar slova. Zmena obsahu slov v závislosti od textu,	Poznanie gramatiky slovenského jazyka, snaha vedomé a správne použitie pravidiel slovenského pravopisu Pohotové a rutinné používanie príručky pravidiel slovenského

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
rozdeľovanie slov a označovanie kvantity hlások. Rytmickeý zákon. Delenie hlások. Osvojenie si pravopisných pravidiel pri písaní i/í–y/ý po tvrdých, mäkkých a obojakých spoluhláskach. Slovné druhy. Identifikácia ohybných slovných druhov v texte (podst. meno, prídavné meno, sloveso, niektoré zámená a číslovky). Nácvik gramatickej zhody na vetných modeloch. Správne poradie slovných druhov vo vete. Samostatné používanie prítomného času a postupné rozpoznanie a používanie minulého a zloženého budúceho času. Správne označenie začiatku a konca vety. Rešpektovanie interpunkčných znamienok. Dodržiavanie správneho poradia slov v oznamovacej, opytovacej, rozkazovacej, želacej vete a vo zvolaní. Ich správne používanie aj v ústnom aj písomnom prejave. Spoločné a odlišné črty slovenského a maďarského jazyka pri tvorení viet. Ukážka na praktických príkladoch a vyvodenie záverov.	základných a radových čísloviek. Ohybné slovné druhy, skloňovanie podstatných a prídavných mien, rod podstatných mien, životné a neživotné podstatné mená, pomnožné podstatné mená. Používanie slovík v prítomnom, minulom a budúcom čase, používanie pomocného slovesa by ako vetnej spony. Pravidlá tvorenia viet. Vetné členy a slovné druhy, dôležitosť prísudku v slovenskej vete, neslovesný prísudok s pomocným slovesom „by“, slovosled opytovacej vety. Používanie Slovníka slovenského jazyka, Pravopisných pravidiel a Frazeologického slovníka.	synonymá, homonymá, antonymá. Pravopis niektorých frekventovaných cudzích slov. Ich odlišný pravopis v maďarsčine. Písanie veľkých písmen, odlišnosti v maďarsčine. Časovanie pomocných slovík, slovesné väzby s pádom podstatného mena, zvrtné slovesá, dokonavé a nedokonavé slovesá, slovesný spôsob Vetné členy, rozvíjajúce vetné členy, odlišnosti v stavbe viet. Vývoj spisovného jazyka, nárečia, dialekty rozdiely medzi nimi a spisovným jazykom.	pravopisu. Poznanie, že slovenčina patrí do skupiny slovanských jazykov a že má tri nárečia. Na základe výskumných prác talentovaných žiakov, poznanie vzájomného vplyvu a predchádzajúcich udalostí z histórie maďarského a slovenského jazyka Ukážky z používania slovenského jazyka Slovákmi žijúcimi v Maďarsku v projektoch talentovaných žiakov Pochopenie, definovanie a používanie hovorových, spisovných a konkrétnych odborných pojmov.

5. Poznámky o literatúre

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Literárne dielo(ukážka) ako sprostredkovateľ umeleckého zážitku. Vytvorenie pozitívneho vzťahu k literatúre ako zdroju zábavy a poučenia. Vyvodenie ponaučenia a jeho uplatnenie v	Čítanie úryvkov z krátkych epických diel, napr. ľudová rozprávka, povesť, bájka, porozprávanie krátkeho obsahu, určenie literárneho žánru. Charakteristika literárnych postáv- formovanie	Samostatné čítanie krátkych poviedok, anekdot, príbehov, krátke predstavenie prečítaných diel. Vyjadrenie vlastného názoru o prečítaných dielach, rozbor diel,	Spoznanie citového a myšlienkového života slovenského ľudu, prostredníctvom diel slovenských básnikov a spisovateľov, chápanie jeho morálky, spoločenských postojov,

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
každodennom živote z prečítaných a preložených básní, rozprávok a príbehov. Využívanie detských časopisov. Návšteva školskej knižnice a orientácia sa v nej. Čítanie a prekladanie detských a ľudových hier, ich dramatizácia. Slovenské ľudové zvyky a sviatky vyjadrené v poézii, rečových jednotkách, prísloviach a hádankách Využívanie detskej literatúry k formovaniu správneho svetonázoru. Hrdinovia príbehov ako príklad dobrého alebo zlého správania – zdôraznenie kladných ľudských hodnôt. Využitie vplyvu literatúry na pozitívny vývin detskej osobnosti. Pozeranie videofilmov s krátkymi animovanými alebo hranými rozprávkami a detskými príbehmi. Videofilm ako zdroj upevnenia a rozširovania slovnej zásoby a literárnych vedomostí.	vlastného názoru. Spoznanie odkazu ľudovej slovesnosti pre dnešok. Čítanie básní, veršovaných rozprávok s rôznou tematikou, memorovanie 4-5 kratších básní. Spoločné čítanie poviedok, dramatizácia prečítaného v triede. Spoznávanie základných znakov literárnych žánrov Vzbudiť záujem o čítanie. Predstavenie samostatne prečítaných diel pred triedou. Boj dobra a zla, pozitívne a negatívne ľudské vlastnosti v slovenských ľudových rozprávkach, ponaučenie, ľudová múdrosť v rozprávkach.	charakteristika literárnych úryvkov. Prečítanie jedného mládežníckeho románu, charakteristika hlavných postáv. Čítanie s porozumením – básne, balady. Memorovanie 3-4 básní. Usilovať sa pochopiť odkaz autora. Dramatické dielo – divadelná hra, návšteva divadla, počúvanie dramatickej nahrávky – rozprávanie obsahu Dramatizácia prečítaných literárnych diel, predvedenie v triede. Informácie na audio – a video nosičoch, ich využitie pri využívaní literatúry. Internet – využitie pri hľadaní informácií. Literatúra ako jedna z foriem ovplyvňujúcich slovenské národnostné cítenie a príslušnosť k slovenskej národnosti.	svetonázoru a vlastného miesta. Spoznanie existenciálnych otázok slovenskej menšiny prostredníctvom konkrétnych diel slovenskej literatúry, napomáhanie poznania jeho citovej, duchovnej a morálnej identity. Zaradenie konkrétnych diel slovenskej literatúry do žánrov. Poznať osobitosti jednotlivých žánrov. Samostatný rozbor a charakteristika kratších epických diel podľa stanovených kritérií. Prečítanie konkrétneho románu, drámy a podrobné vypracovanie vyučovacej hodiny (téma, motív, štýl, idea, spoločenské udalosti). Porovnanie básní s rovnakou tematikou, ktoré vznikli v rozdielnych obdobiach a na základe daných kritérií. Rozpoznanie úlohy vzťahu medzi slovami a skutkami v charakteristike literárnych postáv Objavenie a poznanie slovensko-maďarských literárnych vzťahov, ich prezentácia na konkrétnych dielach. Spoznanie niektorých vynikajúcich diel slovenskej literatúry prostredníctvom elektronických nahrávok (CD, videofilm) a ich emotívna interpretácia. Odkaz slovenských literárnych diel pre súčasnosť. Príprava rozpravy na základe konkrétnych tém.

Slovenský jazyk a literatúra

Pre školy kde sa slovenčina vyučuje ako predmet

Návyky a zručnosti

1. Poëúvanie s porozumením

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
V krátkom texte nájsť jadro, kľúčové slová a výrazy. Riešiť úlohy súvisiace s rečovými prejavmi. Pochopiť význam jednoduchých otázok a pohotovo reagovať na ne verbálne v rámci tém: rodina, bydlisko, režim dňa, škola, obliekanie, nákupy, piesne, hry, rozprávky, viažuce sa k životu slovenskej národnosti. Spoznávanie pozoruhodnosti Slovenska.	Pochopiť pokyny a bez problémov riešiť úlohy podľa pokynov učiteľa. Pohotovo reagovať na otázky. Pochopiť podstatu pomalšieho jazykového prejavu. Pochopiť a reagovať na jednoduché otázky. Schopnosť identifikovať význam slov v slovných spojeniach a vo vetách, pochopiť podstatu jazykového prejavu v rámci tém: zdravie, rodina, bydlisko, režim dňa, nákupy, život slovenskej národnosti.	Globálne pochopenie neznámeho prejavu. Pochopiť výklad učiteľa v slovenskom jazyku. Na základe kľúčových slov, predbežných, podstatných informácií globálne pochopiť jazykový prejav v rámci tém: Rodina, školstvo, zamestnanie, voľný čas, kultúra, šport, cestovanie, spravodajstvo, kuchyňa, zdravotníctvo, poznatky o krajine, život slovenskej národnosti. Pochopiť zložitejšie otázky a reagovať na ne. Zo známych slov vyvodí význam neznámych. Pochopiť zložitejšie inštrukcie učiteľa.	Pochopenie prejavu učiteľa na hodinách. Po prvom počutí rozumieť jazykovému prejavu blízkeho tempu živej reči. Rozumieť podstate každodenných prejavov (televízia, rozhlas). Globálne pochopiť podstatu dokumentárnych a dobrodružných filmov a slovenských literárnych i nárečových textov.

2. Rečový proces

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Správne vyslovovať špecifické slovenské hlásky (napr. h, ch, prípadne ä). Vedieť zostaviť jednoduché vety, jednoduché otázky súvisiace s danou situáciou (pozdrav, rozlúčka, predstavenie sa, podávanie a žiadosť o informácie). Dokázať memorovať básne, piesne, kratšie texty, rozprávky, riekanky, jazykové hry.	Zapojiť sa do jednoduchého rozhovoru. Zúčastniť sa rozhovoru (na základe obrazov, udalostí a zážitkov). Zrozumieť a správnu výslovnosť vedieť požiadať o pomoc. Schopnosť zhmuť podstatu a obsah v 2-3 vetách. Utvoriť jednoduché otázky a odpovedať so správnym slovosledom v rozličných situáciách. Správnu artikuláciu slovenských hlások vedieť opakovať slová, vety, memorovať minidialógy, správne zaspievať pieseň	Byť iniciátorom komunikácie, vedieť samostatne hovoriť o bežných témach, viesť jednoduchý dialóg, vyjadriť svoju mienku o ťažkých, o príbehu, o udalostiach, zaujíma sa o mienku iných. Vedieť charakterizovať ľudí, opísať miesta, veci, vyjadriť vlastné city, myšlienky, opýtať sa na príčiny. Vedieť utvoriť otázky súvisiace s vlastnými zážitkami, viesť rozhovor a zahrať situácie. Súvisle a správne vedieť	Používať jazyk ako prostriedok nadviazania kontaktu. Stručne a samostatne sformulovať svoje myšlienky, mienku, vyjadriť svoj súhlas či nesúhlas. Schopnosť zafixovať situačné prejavy. Vedieť podávať informácie cudzím o svojom bydlisku a svojej vlasti, referovať o udalostiach, kultúrnych programoch. Byť iniciátorom komunikácie, účastníkom situačných hier

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
	a zarecítova• báseň.	rozpráva• o obrazoch, vo•ne hovorí• o udalostiach a o vlastných zážitkoch.	a dorozumie• sa v každodenných, bežných situáciách (s nízkym poëtom jazykových chýb). By• tlmoëníkom literárnych textov, dokáza• ich memorova•.

3. Schopnos• èitania

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
By• schopný správne, plynule èíta•, správnym rytmom, blízkym tempu živej reči. Spozna• osvojené slová a výrazy aj v novom kontexte. Globálne rozumie• obsahu textu (reklama, nadpis). Postupne si osvoji• schopnos• tichého èitania s porozumením. Vedie• èíta• kratšie literárne texty (rozprávky, detské básne, príbehy).	Vedie• identifikova• rozliëné tvary slov v jednoduchom texte. Postupne nadobudnú• schopnos• tichého èitania. By• schopný spracúva• texty na rozliëné témy (aj texty tykajúcich sa života slovenskej národnosti). Postupne si osvoji• správne, výrazné a plynulé èítanie.	Pri tichom èítaní pochopi• globálny význam dlhšieho textu, nájs• jeho podstatu a vedie• rieši• jednoduché i nároënejšie úlohy súvisiace s textom. Schopnos• preèíta• a spracova• dlhšie texty, zrozumíte•ne a nahlas èíta• neznámy text. Pochopi• a preloži• texty rozliëného druhu (list, správa, predpovei• poëasia, inzeráty).	Pochopi• a vedie• spracova• dlhší a zložitejší literárny text. Postupne sa má vytvori• a rozvíja• návyk na èítanie v slovenskom jazyku. Vytvára• schopnos• tichého èitania s globálnym porozumením, ako aj schopnos• stotožňovania poëutého (spisovate•názov diela) na základe úryvku. Schopnos• pochopi• zložitejšie texty, zhrnú• ich podstatu a vyjadri• vlastnú mienku. Schopnos• samostatne èíta• krátke literárne texty.

4. Schopnos• písania

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Správne napísa• slová základnej slovnej zásoby. Pri diktovaní a opisovaní vedie• správne napísa• krátke texty. Vedie• rieši• jednoduché úlohy súvisiace s písaním (z hlások utvori• slová, zo slov vety a z viet zostavi• krátky text). Pod•a predlohy vedie• tvori• jednoduché texty (poh•adnica, pozdrav).	Zvládnu• zrkové, sluchové diktáty s nízkym poëtom chýb. Správne aplikova• pravidlá slovenského pravopisu (oznaèova• mäkkos• v slabikách, správne rozde•ova• slová, správne písa• i-y v osvojených slovách, správne písa• vlastné mená, pritom aplikova• rytmický zákon.) Sformulova• gramaticky správne vety. Vedie• zostavi• krátke texty (vyplni• dotazník, napísa• list, rozhovor,	Písomne správne sformulova• vlastné myšlienky v jednoduchých vetách. V písomných prejavoch vedie• aplikova• zákonitosti slovenského jazyka. vedie• vyplni• dotazníky s údajmi. Napísa• jednoduché texty (napr. list, poh•adnicu, telegram). Pomocou slovníka vedie• preklada• jednoduché vety do slovenèiny. Samostatne rieši• úlohy z uëebníc.	Aplikova• osvojené metódy tvorenia textu (úradný list, životopis, vonkajšia a vnútorná charakteristika, písanie žiadosti). Schopnos• písomne vyjadri• vlastnú mienku o dielach národnostnej literatúry, sformulova• svoje predstavy o budúcnosti. Vedie• aplikova• gramatické, štylistické a pravopisné znalosti. Vedie• preklada• texty zo slovenèiny (primerane jazykovej úrovni) do

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
	opísať obraz).		mať arény a naopak s pomocou slovníka. Vedeť samostatne sformulovať krátky súkromný list, telegram, pohľadnicu.

Slovenská vzdelanosť

Pre všetky typy výučby

Rozvíjacie úlohy

1. Vzdelávanie a získavanie poznatkov

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Získavať informácie o tradičnom pomenovaní členov rodiny a príbuzných, názvy porovnávať s ich súčasnými literárnymi ekvivalentmi. Podľa charakteristických jazykových znakov a zvykov obyvateľstva spoznať a identifikovať príslušnosť k slovenskej národnosti. Poznať porekadlá, príslovia, vyžitky, detské riekanky, básničky a detské hry zozbierané v mieste bydliska. Osvojiť si miestne pomenovania domácich zvierat a rastlín pestovaných v domových záhradkách. Objavovať tradičné remeslá a stavby v okolí svojho bydliska. Oboznamovať sa so živými tradíciami a zvykmi. Spoznať jednotlivé časti miestneho ľudového odevu. Zhotovovanie hračiek, nácvik piesní a ukážky	Prostredníctvom osobných rozhovorov, čítaním národnostnej literatúry a sledovaním filmov získavať informácie o živote usadlostí obývaných slovenskou národnosťou. Organizovaním exkurzií do pamiatkových domov, účasti na výstavách v múzeách nahliadnuť do tradičných zvykov pri príprave jedál a obliekaní. Pozorovať ľudové stavby a charakteristické znaky nárečia. Získané poznatky systemizovať na vyučovacích hodinách, ukázať ich aj na výstavách, alebo predviesť v javiskovej podobe. Systemizovať poznatky nielen na vyučovacích hodinách, ale aj prehliadkami projektov o dejinách, upevňovaním zemepisných poznatkov o poznatkoch o kultúre Slovenska a slovenskej národnosti žijúcej v Maďarsku.	Rozširovať si poznatky o dejinách slovenskej národnosti na vyučovacích hodinách podľa filmových materiálov, alebo zo spracovaných textových prameňov. Poznať a osvojiť si zvyky, ktoré sa viažu ku kalendárnym alebo cirkevným sviatkom, využívať javiskové formy. Pestovať návyk na počúvanie a spievanie miestnych ľudových piesní a zachovávanie tradičných ľudových tancov. Oboznámiť sa s charakteristickými znakmi ľudových odevov. Pozorovať a zbierať nárečové prvky v slovnej zásobe a porovnávať ich s literárnym jazykom. Organizovaním exkurzií do pamiatkových domov nahliadnuť do každodenného sedliackeho a remeselníckeho života. V národopisných múzeách a pamiatkových domoch sledovať stavbu obydli a získavať základné poznatky o ľudovom	Získavanie poznatkov z prameňov, čítaných a počutých textov, bezprostredným sledovaním predmetov, budov, filmov a telekomunikačných prostriedkov – v procese chronologického spracovania dejín slovenského národa, slovenskej menšiny v Maďarsku a dejín maďarského národa. Uvedomovanie si podobností (paralel), odlišností súvzťažnosti dejín. Poznávanie dejín, národopisu a kultúry Slovákov v Maďarsku (od migrácie až po súčasnosť, odhaľovanie kauzálnych súvislostí). Vyhodenie projektovej práce, zbieranie informácií. Analýza a systemizovanie poznatkov. Vysvetlenie a spoznanie vzájomných súvislostí slovenského jazyka, kultúry a identity na základe diel z krásnej literatúry, výtvarného

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
krátkých příběhů. Poznatky z uváděných oblastí získava• prostřednictvím konkrétních činností.		stavebnictve a zařízeních obytných domů. Spoznáva• stravovací návyky v současnosti a v minulosti a ich charakteristické črty v slovenských rodinách. Poznává• typické jedlá z kuchyně našich předků. Informova• o vzniku a existenci slovenských národnostních organizací v místním a celostátním měradle. Uplatňování právních noriem v národnostním životě mládeže a dospělých.	umenia a hudby. Poznanie sviatkov a najvýznamnejších zvykov menšiny. Výskumná práca z okruhu dejín národnostnej politiky v Maďarsku a aktuálnych národnostnopolitických otázok.

2. Tvorivé myslenie

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Oboznámi• sa s podmienkami životného prostredia v súčasnosti a v minulosti. Rešpektova• rozdiely medzi národnosťami a skupinami národov. Oboznámi• sa s kultúrou predkov a reprodukoval• zvyky hravou formou – dramatizáciou. Oceni• krásu a význam národnej slovesnosti a zachovania tradícií. V okolí svojho bydliska sledoval• používané národnostné slová a porovnával• ich s literárnym jazykom.	Spoznáva• súvislosti vzťahujúce sa na udalosti vo vývine slovenskej národnosti a oboznámi• sa s ich dôsledkami. (zemepisné a historické údaje o osídlení územia). Charakteristické znaky národnostnej svojráznosti a sledovanie jej historického vývinu. Formovanie spolužitia s ostatnými národnosťami. Vytváranie predpokladov na formovanie vlastnej identity.	Porovnáva• miestne zvyky obyvateľov a tradície slovenskej národnosti s inými národnosťami žijúcimi v Maďarsku. Oboznámi• sa s právnymi normami platnými pre národnosti. Využíva• príležitosti na oboznámenie sa s činnosťou spoločenských národnostných organizácií. Spoznáva• vzájomný vplyv historických a kultúrnych vzťahov národnosti medzi krajinou predkov a materskou krajinou. Ovplyvňovanie formovania národnostnej identity.	Nastolenie otázok a zaujatie stanoviska, argumentácia v konkrétnych otázkach dejín Slovákov. Vytvorenie vlastného stanoviska o spoznaných odlišných a diskutabilných otázkach, teóriách a názoroch. Odhalenie kauzálnych súvislostí pomocou prameňov (texty, filmy, literárne diela, publicistika). Predstavenie tuzemskej a medzinárodnej menšinovej politiky. Poznanie vzťahov slovenskej menšiny v Maďarsku s materským národom a slovenskými menšinami okolitých krajín. Vedomá činnosť v záujme zachovania identity jazyka a kultúry Slovákov v Maďarsku. Rozvíjanie kritického myslenia a zodpovednosti

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
			v rodine, poznanie a hodnotenie úlohy spoločenských organizácií, samospráv, školstva, médií.

3. Komunikácia

1–4. ročník	5–6. ročník	7–8. ročník	9–12. ročník
Rozhovor so staršími a mladými osobami o živote národnosti, vypočutie ich názoru o minulosti a súčasnosti. Beseda o činnostiach vo všetkých sférach. Zbieranie slovnej zásoby nárečia a tematické zoskupovanie objavených slov. Zbieranie materiálov na vypracovanie projektov v rodine a v škole. Ústny prednes vlastných zážitkov na vyučovacej hodine. Príprava kresieb, modelov a makiet. Javiskový prednes detských hier a zvykov. Prednes piesní, riekaniek, básniček a rozprávok.	Rozhovor a diskusia o živote a možnostiach vzdelávania slovenskej národnosti. Ústny a písomný prejav o zberateľskej činnosti. Vypracovať ukážky prednesu tancov, zvykov a príbehov na javisku. Na vyučovacích hodinách a rôznych podujatiach využiť na prednes básne, riekanky, príbehy a ľudové piesne.	Slovné a písomné hodnotenie spolupráce v oblasti maľarsko-slovenských vzťahov. Na prednáškach a v diskusiách uviesť vlastné názory k národnostným témam. Venovať pozornosť právnym normám v národnostnom zákone, vzťahujúcim sa na mládež. Na vyučovacej hodine venovať pozornosť uvádzaniu príkladov zo samostatnej zberateľskej činnosti žiakov. Ukážky piesní, básní, divadelných hier, ľudového odevu a vypracovaných projektov na vyučovaní, školských podujatiach a príležitostných stretnutiach.	Rozhovor, polemika o danej téme z národnostnej politiky, ľudských práv, vyjasnenie si odlišností, logické a jasné vyjadrenie vlastného stanoviska, výchova k tolerancii. Spravodajstvo o kultúrnych a politických udalostiach slovenskej menšiny, príprava referátu. Interview Prednáška z výskumu dejín menšiny a z oblasti národopisu. Samostatná výskumná práca, vyhotovenie projektu a jeho realizácia, projektovanie výstavy. Zostavenie literárneho pásma. Dramatizácia ľudových zvykov, ich prednes. Spríevodcovstvo, zhotovenie „bedekeru“, predstavenie danej osady z národnostného hľadiska. Vyhotovenie tematického tabló, resp. „panteónu“ významných osobností, napísanie hesla podobného heslu v lexikóne.

J)

SZLOVÉN KISEBBSÉGI OKTATÁS

1. Szlovén nyelv és irodalom

(A hagyományos és a bővített nyelvoktató oktatási forma számára)

Hagyományos nyelvoktató forma

Fejlesztési feladatok

1. Beszéértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű megnyilatkozások, nagyon alapvető kérdések és feleletek hallás utáni megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: magunkról, az otthon, a család, az iskolai élet, foglalkozások, a szabadidő, szűkebb és tágabb környezetünk, közlekedési eszközök, ünnepeink, évszakok, testünk, egészség, a természet világa.	Egyszerű megnyilatkozások, kérdések és feleletek megértése és arra való reagálás a következő témakörökben: iskola, foglalkozások, évszakok, közlekedés, egészség, család, hazánk Magyarország, anyanemzetünk Szlovénia, történetek a szlovén nemzetiség életéből és az anyaországi szlovén irodalomból (népköltészeti alkotások).	A köznyelvi beszéd megértése a következő rendszeresen előforduló témakörökben: család, oktatás, pályaválasztás, szabadidő, sport, utazás, szlovén országismeret, anyaországi irodalmárok és jelentősebb alkotásaik, a magyarországi szlovén nemzetiség irodalma. Viszonylag lassan és világosan közvetített információk, közlések hallás utáni megértése, valamint rövid gondolkodás után reagálás azokra.	A hagyományos nyelvoktató 7–8. évfolyamánál felsorolt témakörökkel kapcsolatos rádió- és TV-műsorok közléseinek, ismeretterjesztő- és játékfilmek tartalmának megértése. Szlovén irodalmi és Mura-vidéki, ill. Rába-vidéki nyelvjárási szövegek tartalmának, valamint irodalmi alkotások dramatizált előadásának figyelemmel kísérése, a kulcsmozzanatok megértése, a megértett jelenetek, epizódok élvezete.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Egyszerű kijelentések, kérdések, kívánságok, kérések megfogalmazása. A magánhangzók helyes kiejtése, a szlovén és a magyar szavak magánhangzóinak kiejtése közötti különbségek hangsúlyozása. A szlovén irodalmi nyelv alapszókincsének	Bekapcsolódás párbeszédbe, élmények elmesélése egyszerű mondatokban. A szlovén irodalmi nyelv eddig elsajátított alapszókincsének bővítése, a nyelvjárás és az irodalmi nyelv közötti azonosságok és különbségek összehasonlítása. Kép, film, esemény vagy adott tárgy	Beszélgetés különböző partnerekkel, egyszerű fordulatokkal az 1. pontban megadott témakörökben. Élményekről és tapasztalatokról (anyaországi kirándulásról, hazai testvériskolai találkozókról, hazai szlovén nemzetiségi rendezvényekről) egyszerű	Felkészülés nélkül folytatott beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. (Pl. különböző anyaországi nyelvi, fazekas, vagy más táborokban ill. a testvériskolai találkozók). Kapcsolatteremtés, vélemény kifejtése, élménybeszámoló,

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
elsajátítása, kibővítése és tudatosítása; a nyelvjárás és az irodalmi nyelv közötti különbségek és azonosságok hangsúlyozása; a magyar és a szlovén nyelv közötti különbségek tudatosítása. Köszönés, búcsúzkodás, bemutatkozás formai elemeinek pontos ismerete és használata. Aktív részvétel különböző didaktikus nyelvi játékokban. Képről, tárgyról tudjon néhány egyszerű mondattal értelmes szöveget alkotni. Tudjon memoriterként 8-10 kiszámolót, mondókát, 5-6 verset.	alapján tudjon néhány (6-8) mondattal értelmes szöveget alkotni. Feladathelyzetekben ismerje fel a nyelv különféle közléseket közvetítő szerepét (kérdés, tagadás, kérés, óhaj, parancs). Aktív részvétel különböző didaktikus nyelvi játékokban. Tudjon memoriterként 8-10 kiszámolót, mondókát és közmondást, 5-6 verset.	mondatszerkezetekkel be tud számolni. Információk szerzése kérdéssel, kívánságok szabatos kifejezése. Tudjon rövid tájékoztatást adni az érdeklődő szlovén anyanyelvű embereknek a Rába-vidéki szlovénekről. Helyes kiejtés és hangsúlyozás tudatos alkalmazása a közlési folyamat során. Memoriterként 5-6 vers, illetve 8-10 részlet (rövid tartalmi kivonat) az olvasmányok anyagából.	történetek elmesélése a megfelelő szókincs felhasználásával. Beszámoló szlovén kisebbségi eseményekről, kulturális-, és sportprogramokról, valamint a szlovén nemzetiségi újságban (Porabje) aktuálisan megjelent cikkekről és a Slovenski utrinki televíziós adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. 8-10 vers és Szlovénia tájegységeiként legalább 1 ének memorizálása, előadása.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Hangos olvasás megfelelő tempóban, helyes kiejtéssel és hangsúlyozással. Egyszerű szövegekből (reklám, felirat, katalógus) információ kikeresése és visszaadása. Az alaptémák köréből, valamint a szlovén nemzetiség életéből vett rövid terjedelmű szövegek feldolgozása néma és hangos olvasással.	Az első pontban megadott témakörök szövegeinek feldolgozása, különös tekintettel a szlovén nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére. Szlovéniai ifjúsági folyóiratok és a Porabje nemzetiségi lap gyermekrovatában megjelent cikkek megértése.	Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúlyozással történő olvasása. Értse meg a szlovén irodalmi szövegeket és a hazai dialektusban íródott újságcikkeket, könyveket, valamint tudja kiemelni azok lényegi elemeit. Magyarországi szlovén szerzők rövid műveinek megértése, a mondanivaló értelmezése. A tanult, olvasott szöveg tartalmának értelmes ismertetése: szövegtömörítés, kifejtés.	Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, tömörítése. Vélemények – ellenvélemények ütköztetésének megértése prózai szövegekben. Szlovéniai ifjúsági folyóiratok és a Porabje nemzetiségi lap gyermekrovatában megjelent cikkek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Az alapszókincs szavainak helyes írása. Mondatok és rövid szövegek helyes másolása és leírása tollbamondás után. Rendezett, olvasható írás az automatizmusok szintjén. Írás-olvasás elsajátítása szlovén nyelven, különös tekintettel azokra a betűkre, amelyek írásképe a magyar írásmódban eltér a szlovéntól. A szlovén helyesírás szabályainak ismerete és alkalmazása. A mondatok és a tulajdonnevek nagy kezdőbetűs írása. Mondatvégi és nem mondatvégi írásjelek. A szavak helyes elválasztása.	Képleírás, kép történetének megfogalmazása írásban. Egyszerű nyomtatvány kitöltése. A szlovén helyesírás szabályainak ismerete és alkalmazása. Gyakorlati-kommunikációs természetű szövegek alkotása: meghívó, értesítés, levél, beszámoló, életrajz.	Az 1. pontban felsorolt hétköznapi témakörökhöz kapcsolódó gondolatok megfogalmazása. Rövid fogalmazás, beszámoló, levél írása a szövegszerkesztési formák betartásával. Írásbeli beszámoló a házi olvasmányként megismert művekből. A nyelvhelyesség és a helyesírás szabályainak alapos ismerete és alkalmazása. Egyszerűbb szövegek fordítása írásban szótár segítségével.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, meghívó, értesítés, kérvény, fellebbezés, beszámoló, önéletrajz). Élménybeszámoló írása egy anyaországi és egy hazai szlovének által írt irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztika és helyesírási alapok ismerete és használata. Fordítás szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével.

Bővített nyelvoktató forma

1. Beszéértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Szövegek megértése a következő témakörökben: az otthon és család, az iskolai élet, a szabadidő, szűkebb és tágabb környezetünk, közlekedés, ünnepek, az évszakok, munka és foglalkozások, a természet világa és az egészség, a szlovén nemzetiség élete és irodalma. Rövid, egyszerű üzenetek, bejelentések,	Szövegek megértése a következő témakörökben: iskola, foglalkozások, évszakok, közlekedés, egészség, család, hazánk Magyarország, anyanemzetünk Szlovénia, történetek a szlovén nemzetiség életéből és az anyaországi szlovén irodalomból (népköltészeti alkotások).	A hagyományos nyelvoktató 7-8. évfolyamánál felsorolt témakörökkel kapcsolatos rádió- és TV-műsorok közléseinek, ismeretterjesztő- és játékfilmek tartalmának megértése. Szlovén irodalmi és Mura-vidéki ill. Rába-vidéki nyelvjárási szövegek tartalmának, valamint irodalmi alkotások dramatizált előadásának figyelemmel	A legkülönbözőbb témakörök szóanyagát tartalmazó szövegek megértése, pl. utazás, ünnepek, szabadidő, környezetvédelem, barátság, szerelem, szlovén irodalom, művészetek, szlovének a világban, nemzetiségünk jövője, EU. A szöveg megértése után a saját állásfoglalás, vélemény kifejtése. Szlovén nyelvű irodalmi, színházi, és

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
gyakori szövegek lényegének megértése.		kísérése, a kulcsmozzanatok megértése, a megértett jelenetek, epizódok élvezete.	filmművészeti alkotások, előadások megértése, azok közléseinek, mondanivalójának összegzése.

2. Beszédkészség

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Aktív bekapcsolódás a hétköznapi témákban folytatott begyakorolt dialógusokba rövid megnyilatkozásokkal, véleményalkotásokkal. Röviden be tudja mutatni családját, lakóhelyét, a szlovén közösséget. Szépirodalmi alkotások elemzése: a tartalomra vonatkozó kérdések segítségével (a cselekmény ideje és helyszíne, személyek). Különbőféle közlések alkotása kép, film, esemény kapcsán. Tudjon memoriterként 10-15 kiszámolt, mondókát, 8-10 rövid versikét.	Beszélgetés különböző partnerekkel, egyszerű fordulatokkal az 1. pontban megadott témakörökben. Információk adása eseményekről, élményekről, tudjon mesélni, legyen képes a megfelelő szókincs használatával bemutatni szlovén közösséget. Helyes kiejtés és hangsúlyozás tudatos alkalmazása a közlési folyamat során. Memoriterként 5-6 vers, illetve 8-10 részlet (rövid tartalmi kivonat) az olvasmányok anyagából. Élménybeszámoló a megismert házi olvasmányok tartalmából.	Felkészülés nélkül folytatott beszélgetés, vitázás hétköznapi témákról kortársakkal és anyanyelvi partnerrel. (Pl. különböző anyaországi nyelvi, fazekas, vagy más táborokban, ill. a testvériskolai találkozók). Kapcsolatteremtés, vélemény kifejtése, élménybeszámoló, történetek elmesélése a megfelelő szókincs felhasználásával. Beszámoló szlovén kisebbségi eseményekről, kulturális, és sportprogramokról, valamint a szlovén nemzetiségi újságban (Porabje) aktuálisan megjelent cikkekről és a Slovenski utrinki televíziós adásairól. Hétköznapi szövegek tolmácsolása. 8-10 vers és Szlovénia tájegységeiként legalább 1 ének memorizálása, előadása.	Álláspont, vélemény kifejtése bármely témakörben a megfelelő nyelvi formák és szakkifejezések, szlovén frazeologizmusok felhasználásával. Referátumok elkészítése és igényes előadása. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek lényegi elemeinek megragadása és visszaadása. Párbeszéd folytatása bármely témában szlovén anyanyelvű beszélgetőtárral. Interjúkészítés magyarországi szlovén közéleti személyiségekkel (kisebbségi szervezetek vezetői, egyházi személyek, kulturális csoportok vezetői, tagjai). Tolmácsolás hétköznapi helyzetekben.

3. Olvasásértés

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
A szövegfeldolgozás során megismert szókincsanyagú szövegek gördülékeny, értő olvasása megfelelő intonációval,	Az első pontban megadott témakörök szövegeinek néma olvasással történő feldolgozása és megértése, különös	Olvasott szakszövegek és rövid irodalmi művek tartalmának összefoglalása, tömörítése. Vélemények –	Anyaországi és Rába-vidéki szlovén irodalmi alkotások önálló olvasása a különböző műfajokban a szlovén irodalom kezdeteitől napjainkig.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
tartalmilag tagolt előadásmódban. Idegen szövegek néma és hangos olvasása és megértése. Pl. Porabje újság gyermekoldala, Ciciban, ill. egyéb anyaországbeli gyermekkiadványok, prospektusok.	tekintettel a szlovén nemzetiség életmódját bemutató történetek értelmezésére. Ismert és ismeretlen szöveg folyamatos, helyes hangsúlyozással történő olvasása.	ellenvélemények ütköztetésének megértése prózai szövegekben. Szlovéniai ifjúsági folyóiratok és a Porabje nemzetiségi lap gyermekrovatában megjelent cikkek megértése. Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése.	Rövid szépirodalmi művek önálló elolvasás utáni értelmezése, a bennük rejlő művészi, erkölcsi értékek felismerése. Nyelvjárások felismerése és megértése. Szlovén nyelven megjelenő sajtótermékek olvasása, az országismereti tudáshalmaz bővítése.

4. Írás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Néhány mondatos fogalmazás olvasott történetekről, egy élményről, elképzelt eseményről. 8-10 soros egyszerű magánlevél írása a formai követelmények betartásával. A helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása a tanult szinten.	Rövid fogalmazás, beszámoló, levél írása a szövegszerkesztés formai követelményeinek betartásával. Írásbeli beszámoló a házi olvasmányként megismert művekből. A nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztikai és helyesírási szabályok alapos ismerete és alkalmazása a tanult szinten.	Szövegszerkesztési módszerek továbbfejlesztése (hivatalos levél, meghívó, értesítés, kérvény, fellebbezés, beszámoló önéletrajz). Élménybeszámoló írása egy anyaországi és egy hazai szlovének által írt irodalmi alkotás tartalmáról, mondanivalójáról. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztika és helyesírási alapok ismerete és használata. Fordítás szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével.	Különböző írástechnikák (összefoglalás, rendszerezés, tömörítés, jegyzetelés) ismerete és alkalmazása. Olvasott irodalmi, közismereti és szakszöveg adott szempont szerinti megfogalmazása. Referátum készítése szakirodalom felhasználásával. Nyelvtani, nyelvhelyességi, stilisztika, szótárhasználati és helyesírási ismeretek biztos alkalmazásával bármilyen témájú írás megalkotása. Idegen szöveg fordítása szlovénról magyarra és magyarról szlovénra szótár segítségével.

2. Szlovén népismeret

(Minden oktatási forma számára)

Fejlesztési feladatok

1. Ismeretszerzés, tanulás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből: A családban űzött foglalkozások a múltban és a jelenben, valamint azok nyelvjárási megnevezései. A család egy napjának folyamata régen és ma. Rokonsági viszonyok régi elnevezései és azok irodalmi nyelvi megfelelői. Háziállatok, konyhakerti növények és nyelvjárási elnevezésük. Ismeretszerzés tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből: A település jelentősebb épületei. Első kapcsolat a helyi képzőművészettel és a képzőművészeti alkotókkal. Látogatás a helyi fazekasmesternél. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: a népcsoport életmódja, a család és környezet kisebbségi kötődése. A szülőfalu lakóinak etnikai hovatartozása. A szülőfaluban ismeretes közmondások, időjósítások, nyelvtörök. Állatokról és természeti jelenségekről szóló, valamint egyes ünnepekhez kapcsolódó mondókák, dalok.	Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből: Élet a Rába-vidéken régen és ma (gazdaság, közoktatás, kulturális és társasági élet). A Rába-vidéki szlovén falvak, Szentgotthárd város (általános jellegzetességek, földrajzi fekvés, lakosság, kulturális nevezetességek). A szlovén Rába-vidék jelene és múltja. Kossics József és Pável Ágoston jelentősége (irodalmi és néprajzi munkásságuk, a kulturális örökség megőrzése). Betekintés a szlovén kisebbség életmódjába, szokásaiba, konyhaművészetébe, ruházódásába a Pável Ágoston múzeum ill. a szlovének háza kiállításainak megtekintésével. Ismeretszerzés a hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, filmekből, a tömegkommunikációs eszközökből. (Források: A „Porabje” újság és a „Slovenski utrinki” nemzetiségi televíziós adás heti műsorai.) A szerzett ismeretek tanórai megbeszélése, rendszerezése, bemutatása kiállításokon.	Ismeretek bővítése a szlovének történelméről: Városok kialakulása és fejlődése a szlovén etnikai területen. A Cillei grófok és jelentőségük. Szlovének a 15. és 16. században: parasztfelkelések, törökök támadásai. Reformáció a szlovén etnikai területen. Ellenreformáció és jelentősége a szlovéneknek. A kapitalizmus kialakulása. Szlovének az osztrák abszolutizmus korában. A felvilágosodás és a reformok. A vallási és más ünnepekhez kötődő szokások, hagyományok ismerete és bemutatása. (betlehemezés, lucázás, friskálás, májusfa állítás, búcsú, lakodalom, rönkhúzás). Információk gyűjtése a kisebbség múlt és jelen életéről, nyelvhasználati sajátosságairól: A helyi nyelvjárás legfontosabb morfológiai és szintaktikai jellemzői. A felsőszölnöki és az apátistvánfalvai nyelvjárás főbb ismertetőjegyei. A szlovén kisebbség lakóhelyein és a múzeumban gyűjtött adatok	A szlovén és a magyar történelem kronológikus feldolgozása során a párhuzamok és eltérések tudatosítása. Az 1848-as forradalom a szlovéneknek. Az „Egyesített Szlovénia” programja. Harc a nemzetiségi jogokért és a felszabadulásért. Az első világháború és a szlovének. Békekonferencia és a Szerbek, Horvátok és a Szlovének Királyságának megalakulása. A II. világháború és a szlovének harca a felszabadulásért. A háború vége és a közös jugoszláv állam kikiáltása. Szlovénia és politikai, etnikai határai, szlovének Olaszországban, Ausztriában és Magyarországon. A nemzetek önállósodási törekvései. A szétesés okai. A szlovén önállóság kikiáltása. Háború Szlovéniáért. Az önálló Szlovénia földrajzi, kulturális jellegzetességei, a Rába-vidékkel való kapcsolata. A Rába-vidéki szlovén kisebbség kultúrájának bemutatása, betekintés az életmód, szokások, konyhaművészet, népviselet, népi építészet témaköreibe saját

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Nyelvhasználat a családon belül és kívül. A szlovén nyelv otthon és az iskolában.	Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése: a szlovén népcsoport szokásainak, nyelvhasználati sajátosságainak megismerése. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben: projektek tervezése és végrehajtása a népcsoport sajátos életmódjával, a család és környezete kisebbségi kötődésével kapcsolatban.	felhasználása iskolai projektek, bemutatók tervezésénél és végrehajtásánál. A magyarországi szlovének iskolarendszerének megismerése. A kisebbségi szervezetek felépítése érdekképviselő helyi és országos szinten.	tapasztalatokra építve. A régi parasztházak alaprajza. A lakóház és a melléképületek elrendezése a telken. A szoba hagyományos berendezése. Régi mezőgazdasági eszközök, azok elnevezése és használata. Az ünnepnapok ételei. Az ünnepi népviselet részei és azok nevei. A Rába-vidéki szlovén parasztcsaládok élet- és gondolkodásmódja, értékrendje régen. Névadási hagyományok a szülőfaluban, keresztnévek és háznevek. A helyi (magyarországi) szlovén egyesületek és kultúr csoportok tevékenysége. Szlovének és más etnikai csoportok együttélése a lakóhelyen. Az önkormányzatok jogosítványai és tevékenysége. Információk gyűjtése adott témához, projekthez könyvtárban, médiatárban, múzeumban, az interneten. A gyűjtött információk önálló rendszerezése, értelmezése és bemutatása. Tudja magyarázni a szlovén kisebbség szimbólumait. A tanultak felhasználása új feladathelyzetekben.

2. Kritikai gondolkodás

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban. A korábbi és a jelenlegi életkörülmények közötti legfontosabb különbségek felismerése. Az emberek különbözőségének tudatosítása (elsősorban a nyelv és a szokásrendszer tekintetében), valamint felkészülés e különbségek akceptálására. Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása a különböző szereplők nézőpontjából. A népköltészeti alkotások szépségének és a hagyományápolás fontosságának megértése. A szűkebb lakóhely és a környező települések nyelvjárásainak összevetése egymással, valamint a szlovén irodalmi szókinccsel.	Kérdések önálló megfogalmazása a tárgyalt témákkal kapcsolatban. Az anyanemzet és a Rába-vidék szokásai közötti különbségek és hasonlóságok, azonosságok feltérképezése. A helyi nyelvjárás és az irodalmi nyelv közötti legfontosabb hangtani és lexikai különbségek megállapítása. Beszélgetés a magyar jövevényszavak átvételének szükségességéről, okairól. Természetszerű és szükségyszerű kölcsönhatások felismerése a népi táplálkozásban. Felkészítés más kultúrák iránti aktív érdeklődésre és azok másságának elfogadására. A kisebbség híres képviselőinek tettei a közösség formálása érdekében. Híres emberek, történelmi személyiségek, hétköznapi emberek jellemzése. (Kossics József és Pável Ágoston életművének elemzése.)	A kisebbség és az anyanemzet kulturális életének, kiemelkedő történelmi, politikai, eseményeinek elemzése. Kapcsolódási pontok keresése a kisebbség és az anyanemzet kapcsolatában, az eltérő nyelvi, történelmi fejlődési irány okainak feltárása, elemzése. Önálló vélemény és kérdések megfogalmazása a kisebbség múltbeli és jelen sorsával, sorsfordulóival kapcsolatban. A tárgyalt szokások összehasonlítása magyar megfelelőikkel. A kisebbségek szerepe a nemzetközi kapcsolatokban és ennek tudatosítása. A falu nyelvjárása és az irodalmi nyelv közötti legszembetűnőbb eltérések felismerése magnófelvételek alapján. A Magyarországon élő kisebbségek jogainak ismerete, a Magyar-szlovén bilaterális kisebbségvédelmi egyezmény jelentőségének, megvalósulásának elemzése. Az szlovén identitástudat kialakítása.	Kérdések önálló megfogalmazása a szlovénség sorsfordulóival, az anyanemzet és a határon túli szlovénekkal kapcsolatban. Önálló állásfoglalás és érvelés különböző, a szlovénség sorsát meghatározó nézetekről, cselekedetekről (pl. vend-kérdés). Szépirodalmi, publicisztikai, kisebbségpolitikai munkák összevetése, kritikai feldolgozása. Szövegek, filmek stb. vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából. Kisebbségi társadalmi csoportok, intézmények viselkedésének elemzése. Önálló vélemény megfogalmazása a kisebbségünket érintő eseményről, jelenségekről, ismert szlovén kisebbségi személyekről. Az 1993-as kisebbségi törvény és módosításainak ismerete, az abban foglalt jogok és kötelezettségek értelmezése, naprakész alkalmazása. A hazai kisebbségi és emberi jogi rendszer értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján. A Rába-vidéki szlovénség nemzetközi kapcsolatainak kritikai bemutatása múltban és jelenben (vasfüggöny-híd). Azok összehasonlítása strukturális és funkcionális szempontok alapján. A jövő trendjeinek felvázolása.

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
			A szlovén kisebbség anyaországán kívüli jelenlétének ismerete, bemutatása, a megismert jelenségek rendezése okok és okozatok, hasonlóságok és különbségek, szándékok és következmények szerint.

3. Kommunikáció

1–4. évfolyam	5–6. évfolyam	7–8. évfolyam	9–12. évfolyam
Beszélgetés a Rába-vidéki szlovén kisebbség nyelvét jól beszélő, középkorú és idősebb tagjaival múltbéli személyes életükkel kapcsolatos élményeikről, ill. az egész nemzetiség szempontjából sorsfordító eseményekről. Kérdésfeltevés a gyűjtőmunka során, ill. saját vélemény érthető megfogalmazása. Mások véleményének meghallgatása. Szóbeli beszámoló a gyűjtőmunkával szerzett tapasztalatokról, ismeretekről. Rajzok, modellek, makettek, tárgymásolatok készítése. Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal. Népszokások, gyermekjátékok, mondókák, dal- és mozgásanyagának bemutatása iskolai és falusi rendezvényeken.	Beszélgetés és vita a szlovén kisebbséget érintő témákról: a tananyaghoz kapcsolódó témákban, múzeumlátogatások tapasztalatainak összegzésekor, valamint a szlovén kisebbségi médiumokból nyert információk megvitatása kapcsán. Saját vélemény rövid, érthető megfogalmazása. Mások véleményének türelmes meghallgatása és figyelembevétele. Szóbeli beszámoló a saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely kisebbségi témáról az iskolai újságba vagy a „Porabje” újság gyermekrovatába. Rajz készítése kisebbségi témáról. A szlovén kisebbség életéből vett körjátékok, néptáncok, rövid irodalmi és nyelvjárásban íródott jelenetek előadása iskolai és falusi rendezvények keretében.	Események, történetek elbeszélése a kisebbséget érintő kulturális, történelmi témában emlékezetből előszóban. Önálló vélemény alkotása vitás kérdésekben, vélemények ütköztetése, érvelés a szlovén kisebbséggel kapcsolatos helyi vitákban (pl. szlovén-vend polémia). A kisebbségi törvény fiatalokat érintő rendelkezéseinek felsorolása. Szóbeli beszámoló a tanórákon saját tapasztalatokról, önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekről. Fogalmazás írása valamely kisebbségi témáról. Események, történetek, jelenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Hazai és anyaországi szlovén népdalok, néptáncok megismerése, bemutatása falusi rendezvényeken, hazai és külföldi fellépéseken.	Beszélgetés és vita egy-egy kisebbségpolitikai, emberi jogi témáról. A vita során a véleménykülönbségek tisztázása, a saját álláspont gazdagítása, továbbfejlesztése mások véleményének figyelembevételével, a tolerancia gyakorlása. Beszámoló, kiselőadás tartása a hazai szlovén irodalomból és publicisztikából, a sajtó, a rádió- és a tévéműsorok alapján azok témaválasztásáról, objektivitásáról. Tudósítás a szlovén diaszpóra kulturális és politikai eseményeiről. Interjú készítése művészekkel, politikusokkal aktuális kérdésekről. Szokások dramatizált előadása iskolai és szlovén kultúra napi rendezvényeken. Önállóan gyűjtött képekből összeállítás, tabló és magyarázat készítése.

Slovenski narodnostni pouk**1. Slovenski jezik in književnost****(za tradicionalno in razširjeno obliko jezikovnega pouka)****Tradicionalna oblika jezikovnega pouka****Razvojne naloge****1. Govorno razumevanje**

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Slušno razumevanje: preproste izjave, temeljna vprašanja, odgovori in reagiranje nanje v naslednjih tematskih sklopih: o sebi, naš dom, družina, šolsko življenje, poklici, prosti čas, naše ožje in širše okolje, prometna sredstva, prazniki, naše telo, zdravje, svet narave.	Slušno razumevanje: preproste izjave, osnovna vprašanja, odgovori in reagiranje nanje v naslednjih tematskih sklopih: šola, poklici, letni časi, promet, zdravje, družina, naša domovina Madžarska, matična domovina Slovenija, zgodbe iz življenja slovenske narodnosti in slovenske književnosti (ljudsko pesništvo).	Govorno razumevanje pri redno uporabljenih tematskih sklopih: družina, izobraževanje, izbira poklica, prosti čas, šport, potovanje, spoznavanje slovenstva, pomembni književniki v matični domovini in njihova pomembnejša dela, književnost porabske slovenske narodnosti. Slušno razumevanje sorazmerno počasi in jedrnatu posredovanih informacij, po kratkem razmišljanju reagiranje nanje.	Razumevanje vsebin radijskih in televizijskih oddaj ter poljudno-znanstvenih in igranih filmov v zvezi s temami, ki so omenjene pri 7. in 8. razredu. Razumevanje slovenskih literarnih besedil, prekmurskih in porabskih narečnih besedil. Opazovanje dramskih predstav v knjižnem jeziku, doumevanje njihovih ključnih momentov, uživanje ob raznih prizorih.

2. Govorno izražanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Izoblikovanje preprostih izjav, vprašanj, želj in prošenj. Pravilen izgovor samoglasnikov, poudarjanje razlik med slovenskimi in madžarskimi samoglasniki v besedi. Pridobivanje, razširjanje in utrjevanje osnovnega besednega zaklada v slovenskem knjižnem jeziku; poudarjanje razlik in enakosti med narečnimi in knjižnimi besedami; uzavešanje razlik med madžarskim in slovenskim	Učenec naj se vključuje s prostimi stavki v dvogovore, pripovedovanje o lastnih doživetjih. Razširjanje in utrjevanje besednega zaklada v slovenskem jeziku, poudarjanje razlik in enakosti med narečnimi in knjižnimi besedami. Učenec naj zna sestaviti kratko (6–8 stavkov) smiselno besedilo o sliki, filmu, dogodku ali določenem predmetu. Pragmatično naj spoznava	Razgovor z različnimi partnerji z enostavnimi izrazi o tematskih sklopih, podanih v 1. točki. Učenec naj zna s prostimi stavki poročati o lastnih doživetjih in izkušnjah (o izletu v matični domovini, o srečanju s partnersko šolo, o domačih slovenskih narodnostnih prireditvah). Pridobivanje informacij s spraševanjem in natančno izražanje raznih želj. Naj zna na kratko informirati o porabskih Slovencih ljudi s	Pogovor in diskusija brez priprave o vsakdanjih temah z vrstniki in partnerji, ki jim je slovenščina materinščina (npr.: o različnih jezikovnih, lončarskih ali drugih taborih v matični državi ali o srečanju s partnersko šolo). Kontaktiranje, izražanje mnenja, poročanje o doživetjih, pripovedovanje zgodb z uporabo ustreznega besednega zaklada. Poročanje o različnih slovenskih manjšinskih

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
jezikom. Točno obvladanje in raba oblik pozdravljanja, poslavljanja in predstavljanja. Aktivno sodelovanje pri raznih didaktičnih jezikovnih igrah. Učenec naj zna sestaviti kratko (4-5 stavkov) smiselno besedilo o sliki ali določenem predmetu. Naj zna na pamet 8-10 izštevank in 5-6 pesmic.	različne sporočilne vloge jezika (spraševanje, zanikanje, prošnja, želja, ukaz). Aktivno naj sodeluje pri raznih didaktičnih jezikovnih igrah. Naj zna na pamet 8-10 izštevank in 5-6 pesmic.	slovensko materinščino. Med sporočanjem naj pazi na pravilno izgovorjavo in zavestno naglaševanje. Naj zna na pamet 5-6 pesmi in 8-10 odlomkov (kratka vsebina) iz beril.	dogodkih, kulturnih in športnih programih, oziroma o aktualnih novicah v slovenskem časopisu Porabje ter v televizijski oddaji Slovenski utrinki. Ustno prevajanje vsakdanjih pogovorov. Naj zna na pamet 8-10 pesmi ali odlomkov iz beril ter naj zna zapeti po eno slovensko pesem vsake slovenske pokrajine.

3. Bralno razumevanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Glasno branje v ustreznem ritmu, s pravilno izgovorjavo in intonacijo. Iskanje informacij v enostavnih tekstih (reklama, napis, katalog) in podajanje povratnih informacij o prebranem besedilu. Obravnavanje kratkih besedil s tihim in glasnim branjem iz osnovnih tematskih sklopov in iz življenja slovenske narodnosti.	Obdelava tekstov v zvezi s pod 1. točko navedenimi temami, s posebnim poudarkom na interpretaciji zgodb, ki prikazujejo našin življenja slovenske narodnosti. Razumevanje člankov, ki so objavljeni v mladinskih revijah v Sloveniji in v otroškem kotičku slovenskega narodnostnega časopisa Porabje.	Tekoče branje znanega in neznanega besedila s pravilnim naglaševanjem. Učenec naj razume slovenska literarna besedila, časopisne članke in knjige, ki so nastale v domačem narečju, naj zna poiskati v njih bistvene prvine. Razumevanje kratkih del slovenskih avtorjev na Madžarskem, interpretacija njihovih napisanih misli. Smiselna predstavitev naučenega ali prebranega besedila : strnitev vsebine, pojasnjevanje.	Učenec naj zna strniti vsebino prebranih strokovnih tekstov in kratkih literarnih besedil. Doumevanje soočanja mnenj in protivnih mnenj v proznih besedilih. Razumevanje člankov, ki so objavljeni v mladinskih revijah v Sloveniji in na otroški strani slovenskega narodnostnega časopisa Porabje. Samostojno interpretiranje kratkih leposlovnih del, prepoznavanje v njih skritih umetnostnih in moralnih vrednot.

4. Pisno izražanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Učenec naj zna pravilno zapisati osnovne besede temeljnega besedišča. Pravilno pisanje stavkov in kratkih tekstov po nareku. Urejeno in čitljivo pisanje z avtomatično tehniko pisanja. Opisnjenje v	Tvorba različnih sporočil ob sliki, opis dogodka v pisni obliki. Izpolnjevanje preprostih obrazcev. Obvladanje pravil slovenskega pravopisa. Tvorba besedil praktičnosporazumevalne narave: vabilo, obvestilo,	Izoblikovanje misli o vsakdanjih temah, ki so našteje pod 1. točko. Pisanje kratkih spisov, poročil in pisem z upoštevanjem oblik tvorbe besedil. Pisno sporočanje iz domačega branja. Temeljito znanje in	Razvijanje metodike pisanja besedil praktičnosporazumevalne narave (uradno pismo, vabilo, obvestilo, prošnja, pritožba, poročilo, življenjepis). Pisanje doživljajskega spisa o vsebini in bistvu ene domače slovenske

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
slovenskem jeziku; posebno pozornost posvetiti èrkam, katerih grafièni znak se v madžarski pisavi razlikuje od slovenskega. Obvladanje pravil slovenskega pravopisa. Velika zaèetnica na zaèetku povedi ter pri lastnih imenih. Loèila – konèna in nekonèna. Pravilno deljenje besed.	pismo, poroèilo, življenjepis.	pravilna raba pravopisa in jezikovne pravilnosti/stilistike. Prevajanje enostavnih besedil v pisni obliki s pomoèjo slovarja.	umetnine in o eni knjigi, ki je izšla v matièni državi. Obvladanje in raba temeljnih slovniènih, stilistiènih in pravopisnih pravil. Prevajanje iz slovenšèine v madžaršèino in obratno s slovarjem.

Razširjena oblika jezikovnega pouka

1. Govorno razumevanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Razumevanje besedil v naslednjih tematskih sklopih: dom in družina, šolsko življenje, prosti èas, naše ožje in širše okolje, promet, prazniki, letni èasi, delo in poklici, svet narave, zdravje, življenje in književnost porabske slovenske narodnosti. Razumevanje kratkih, enostavnih poroèil, izjav, doumevanje bistvenega sporoèila pogosto slišanih besedil.	Razumevanje besedil v naslednjih tematskih sklopih: šola, poklici, letni èasi, promet, zdravje, družina, naša domovina Madžarska, matièna domovina Slovenija, zgodbe iz življenja slovenske narodnosti in iz slovenske književnosti (ljudsko pesništvo).	Razumevanje vsebin radijskih in televizijskih oddaj ter poljudno-znanstvenih in igranih filmov v tematskih sklopih, ki so omenjeni pri tradicionalni obliki pouka v 7. in 8. razredu. Razumevanje slovenskih literarnih besedil, prekmurskih in porabskih nareènih besedil. Opazovanje dramskih predstav v knjižnem jeziku, doumevanje njihovih kljuènih momentov, uživanje ob raznih prizorih.	Razumevanje raznovrstnih besedil, ki vsebujejo besedišèe naslednjih tem: potovanje, prazniki, prosti èas, varstvo okolja, prijateljstvo, ljubezen, slovenska književnost, umetnost, Slovenci po svetu, bodoènost naše narodnosti, Evropska unija. Po razumevanju besedil izražanje lastnega stališèa, mnenja. Razumevanje slovenskih literarnih, gledaliških in filmskih umetnin, doumevanje raznih predstav ter povzemanje njihovih sporoèil.

2. Govorno izražanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Uèenec naj se s prostimi stavki aktivno vkljuèuje v dvogovore, ki vsebujejo že znane besedne zveze, izraze in stavène strukture, naj izrazi svoje mnenje. Naj na kratko predstavi	Razgovor z različnimi partnerji z enostavnimi izrazi o v 1. toèki naštetih tematskih sklopih. Podajanje informacij o raznih dogodkih, doživetjih.	Pogovor in diskusija brez priprave o vsakdanjih temah z vrstniki in partnerji, ki jim je slovenšèina materinšèina (npr.: o različnih jezikovnih, lonèarskih ali	Izražanje stališèa, mnenja o katerikoli temi z uporabo ustreznih jezikovnih oblik in strokovnih ter frazeoloških izrazov. Temeljita priprava in

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
svojo družino, rojstni kraj in slovensko skupnost v Porabju. Obravnava umetnostnih besedil s pomočjo vprašanj o vsebini (dogajalni čas in prostor, osebe). Tvorba različnih sporočil o sliki, filmu, dogodku. Naj zna na pamet 10-15 izštevank, pregovorov in 8-10 krajših pesmic.	Učenec naj bo sposoben z uporabo ustreznega besednega zaklada predstaviti slovensko narodnostno skupnost. Med govorjenjem naj pazi na pravilni stavčni poudarek in pravilni besedni naglas. Naj zna na pamet 5-6 pesmi in 8-10 odlomkov (kratka vsebina) iz beril. Poročilo o vsebini prebranega domačega branja.	drugih taborih v matični državi ali o srečanju s partnersko šolo). Kontaktiranje, izražanje mnenja, poročanje o doživetjih, pripovedovanje zgodb z uporabo ustreznega besednega zaklada. Poročanje o različnih slovenskih manjšinskih dogodkih, kulturnih in športnih programih, oziroma o aktualnih novicah v slovenskem časopisu Porabje ter v televizijski oddaji Slovenski utrinki. Ustno prevajanje vsakdanjih pogovorov. Naj zna na pamet 8-10 pesmi ali odlomkov iz beril ter naj zna zapeti po eno slovensko pesem vsake slovenske pokrajine.	zahtevno predvajanje referata. Sporočanje o bistvenih elementih leposlovnih in poljudnoznanstvenih besedil. Dialog o katerikoli temi s partnerjem, ki mu je slovenski jezik materinščina. Intervjuvanje znanih osebnosti (vodij in članov manjšinskih organizacij in kulturnih skupin, cerkvenih osebnosti). Ustno prevajanje v vsakdanjih govornih položajih.

3. Bralno razumevanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Vsebinsko razčlenjena predstavitev že obravnavanih besedil, njihovo tekoče in smiselno branje z ustrezno stavčno intonacijo. Tiho in glasno branje ter razumevanje neznanih tekstov, npr. otroška stran časopisa Porabje, Ciciban in druge otroške revije, prospekti iz matične domovine.	Obdelava besedil, ki so povezana s temami, omenjenimi pod 1. točko, s posebnim poudarkom na interpretaciji zgodb, ki prikazujejo našin življenja slovenske narodnosti. Tekoče branje znanega in neznane besedila s pravilnim naglaševanjem in stavčno intonacijo.	Povzetek in strnitev vsebine prebranih strokovnih in kratkih literarnih besedil. Razumevanje konfrontacije, soočanja mnenj in protivnih mnenj v proznih besedilih. Razumevanje člankov, ki so objavljeni v mladinskih revijah v Sloveniji in v otroškem kotičku slovenskega narodnostnega časopisa Porabje. Samostojna interpretacija prebranih kratkih leposlovnih del, prepoznavanje v njih skritih umetnostnih in moralnih vrednot.	Samostojno branje raznovrstnih slovenskih literarnih del iz matične države in Porabja od začetka slovenske književnosti do danes. Samostojna interpretacija prebranih kratkih leposlovnih del, prepoznavanje v njih skritih umetnostnih in moralnih vrednot. Prepoznavanje in razumevanje različnih dialektov. Branje tiska v slovenskem jeziku, razširitev znanj o spoznavanju slovenstva.

4. Pisno izražanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Učenec naj zna sestaviti kratek spis o prebranih zgodbah ali dogodkih, o lastnem resničem ali domišljenem doživetju. Pisanje preprostega, 8-10 vrstičnega osebnega pisma z upoštevanjem formalnih predpisov. Znanje in pravilna raba pravopisnih pravil na usvojeni ravni.	Pisanje kratkih spisov, poročil in pisem z upoštevanjem formalnih predpisov in pravil pri sestavljanju le-teh. Pisno sporočanje o prebranem domačem branju. Obvladanje in raba temeljnih slovničnih, stilističnih in pravopisnih pravil ter njihova raba na usvojeni ravni.	Razvijanje metodike pisanja besedil praktičnosporazumevalne narave (uradno pismo, vabilo, obvestilo, prošnja, pritožba, poročilo, življenjepis). Pisanje doživljajskega spisa o vsebini in bistvu neke domače porabske slovenske knjige in o knjigi, ki je izšla v matični državi. Obvladanje in raba temeljnih slovničnih, stilističnih in pravopisnih pravil. Prevajanje iz slovenščine v madžarščino in obratno s slovarjem.	Učenec naj obvlada in uporablja razne tehnike pisanja (povzetek, urejanje, strnitev, zapisovanje). Oblikovanje prebranega literarnega, poljudnega ali strokovnega besedila z določenega vidika. Priprava referata z uporabo strokovne literature. Učenec naj zna sestaviti besedila o katerikoli temi z zanesljivo uporabo usvojenih slovničnih, stilističnih in pravopisnih znanj. Prevajanje neznanega besedila iz slovenščine v madžarščino in obratno s slovarjem.

2. Spoznavanja slovenstva

(Za vse izobraževalne oblike)

Naloge za razvijanje sposobnosti

1. Pridobivanje znanja, učenje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Pridobivanje znanja iz osebnih pogovorov: Poklici, s katerimi so se ukvarjali v okviru družine v preteklosti in sedanjosti ter njihovo narečje poimenovanje. Potek enega dneva v družini v preteklosti in danes. Stara poimenovanja sorodstvenih odnosov in njihovi ustrezniki v knjižnem jeziku. Domače živali, kulturne rastline in njihovo narečje poimenovanje.	Pridobivanje znanja iz osebnih pogovorov in z direktnim opazovanjem predmetov, zgradb in slik: Življenje v Porabju nekoč in danes (gospodarstvo, izobraževanje, kulturno in družabno življenje). Porabske vasi, v katerih živijo Slovenci, mesto Monošter (splošne značilnosti, lega, prebivalstvo, kulturne znamenitosti). Slovensko Porabje v sedanjosti in preteklosti. Pomen Jožefa Košiča in Avgusta Pavla (literarno in	Razširitev znanja iz zgodovine Slovencev: Nastanek in razvoj mest na slovenskem etničnem ozemlju. Celjski grofje in njihov pomen. Slovenci v 15. in 16. stoletju: kmečki upori, turški vpadi. Reformacija (protestantizem) na Slovenskem. Protireformacija in njen pomen za Slovence. Nastajanje kapitalizma. Slovenci v avstrijski absolutistični državi;	Vzporedna obdelava slovenske in madžarske zgodovine v časovnem zaporedju z uzavešanjem podobnosti in razlik. Revolucionarno leto 1848 pri Slovencih. Program „Zedinjena Slovenija“. Boj za narodnostne pravice in osvoboditev. Krepitev narodne zavesti. Prva svetovna vojna in Slovenci. Mirovna konferenca in nastanek Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. II. svetovna vojna in boj

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Pridobivanje znanj z direktnim opazovanjem predmetov, zgradb in slik: Pomembnejše stavbe naselja. Prvi stiki z domačo likovno umetnostjo in likovnimi ustvarjalci. Obisk pri domačem lončarju. Opazovanje oblik človeškega vedenja in raznih življenjskih položajev: Način življenja slovenske manjšine in etnična pripadnost družine ter prebivalstva rojstne vasi.	etnološko delo, ohranjanje kulturne dediščine). Vpogled v način življenja Slovencev na Madžarskem, spoznavanje njihovih običajev, kulinarike in narodne noše. Obisk muzeja Avgusta Pavla in razstave v slovenski hiši. Pridobivanje informacij iz medijev javnega obveščanja in iz prebranih besedil ali ogledanih filmov. (Viri: časopis Porabje, Radio Monošter in slovenska narodnostna televizijska oddaja „Slovenski utrinki“.)	razsvetljske reforme in njihov pomen. Poznavanje in predstavitev tradicij in običajev, ki so povezani z verskimi in drugimi prazniki. (betlehemeške, licija, friškanje, postavljanje mlaja, proščenje, poroka, borovo gostovanje). Zbiranje podatkov in informacij o preteklem in današnjem življenju in o jezikovnem sistemu slovenske manjšine.	Slovencev za osvoboditev. Konec vojne in proglasitev skupne jugoslovanske države. Slovenija in njene politične ter etnične meje. Slovenci v Italiji, Avstriji ter na Madžarskem. Težnje narodov po osamosvojitvi. Vzroki razpada Jugoslavije. Razglasitev slovenske samostojnosti. Vojna za Slovenijo. Geografske, politične, kulturne značilnosti samostojne, neodvisne države Slovenije, njene povezave s Porabjem.
V rojstni vasi znani pregovori, vedeževanja o vremenu, besedne igre, izštevanka. Učenje slovenskih otroških pesmi o živalih, praznikih, posameznih letnih časih. Raba jezika v družini in zunaj nje. Slovenski jezik doma in v šoli.	V okviru šolske ure pogovor in sistematično urejanje zbranih novosti, organiziranje šolske ali vaše razstave iz zbranega materiala. Opazovanje oblik človeškega vedenja in raznih življenjskih položajev: spoznavanje slovenskih narodnostnih običajev in značilnih lastnosti ter posebnosti narečenega govora. Raba osvojene snovi pri novih nalogah: načrtovanje in izpeljava novih projektov, ki so povezani s svojevrstnim načinom slovenskega življenja v družini in narodnostni skupnosti.	Najpomembnejše morfološke in sintaktične značilnosti krajevnega narečja. Glavne posebnosti gornjeseniškega in števanovskega govora. Uporaba zbranih podatkov pri šolskih projektih, pri načrtovanju in sestavljanju raznih predstav in razstav. Spoznavanje šolskega sistema porabskih Slovencev. Struktura manjšinskih organizacij Slovencev na Madžarskem, njihova vloga pri zastopanju narodnostnih interesov na lokalni in državni ravni.	Predstavitev kulture porabskih Slovencev na podlagi lastnih izkušenj in vpogled v njihov način življenja, spoznavanje njihovih šeg, kulinarike, narodne noše in arhitekture. Tloris starih kmečkih hiš. Razporeditev stanovanjske hiše in gospodarskega poslopja na stavbnem zemljišču. Običajna oprema sobe. Staro kmetijsko orodje, njihovo poimenovanje in njihova raba. Praznične jedi. Deli praznične narodne noše in njihova poimenovanja. Način življenja in mišljenja nekdanjih porabskih slovenskih kmečkih družin. Običaji ob imenovanju v rojstni vasi; krstna imena in hišna imena. Dejavnost lokalnih slovenskih društev in kulturnih skupin na Madžarskem. Sožitje Slovencev in drugih etničnih skupin v rojstnem kraju. Pristojnosti manjšinskih

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
			samouprav in njihova dejavnost. Zbiranje informacij za določeno temo ali projekt v knjižnici, muzeju in na internetu. Samostojna sistematizacija, interpretacija in predstavitev zbranih informacij. Učenec naj zna razložiti pomen simbolov slovenske manjšine. Raba usvojene snovi pri novih nalogah.

2. Kritično razmišljanje

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Samostojno oblikovanje vprašanj v zvezi z obravnavano tematiko. Prepoznanje najpomembnejših razlik med prejšnjim in sedanjim načinom življenja. Uzavešanje drugačnosti, različenosti ljudi (zlasti glede jezika in navad) in priprava učencev na sprejemanje drugačnosti. Pripovedovanje o vsakdanjih življenjskih položajih, dramatizacija situacij iz drugega zornega kota nastopajočih. Spoznavanje lepote ljudskega slovstva in razumevanje pomembnosti ohranjanja običajev. Primerjava ožjega vaškega narečja z drugimi dialekti iz okoliških vseh ter z besediščem knjižnega jezika.	Samostojno oblikovanje vprašanj v zvezi z obravnavano tematiko. Spoznavanje pomembnejših ljudskih običajev porabskih Slovencev in najpomembnejše kulturno izročilo Slovenije. Učenci naj spoznajo podobnosti in razlike med običaji. Določanje najpomembnejših glasoslovnih in besedoslovnih razlik med domačim narečjem in knjižnim jezikom. Utemeljevanje vzrokov prevzemanja madžarskih besed. Prepoznanje naravnih in potrebnih medsebojnih vplivov v ljudski prehrani. Učenci naj si oblikujejo pozitiven odnos, aktivno zanimanje do različnih kultur, navad in običajev ter spoštujejo svoj narod in naj akceptirajo drugačnost. Znameniti ljudje, zgodovinske osebnosti in njihova dejavnost za	Analiza pomembnih zgodovinskih, kulturnih in političnih dogodkov v življenju matičnega naroda in manjšine. Iskanje skupnih točk v stikih z matico, ugotovitev in analiza vzrokov drugega zgodovinskega in jezikovnega razvoja. Izoblikovanje samostojnega lastnega mnenja in postavljanje vprašanj o usodi manjšine v preteklosti in danes. Primerjava obravnavanih običajev z madžarskimi običaji. Razumevanje vloge manjšin na področju mednarodnih odnosov. Prepoznanje najbolj opaznih razlik med vaškim narečjem in knjižnim jezikom po magnetofonskem posnetku. Poznanje pravic na Madžarskem živečih narodnosti, pomembnost dvostranskega sporazuma med Slovenijo in Madžarsko, analiza	Samostojno postavljanje vprašanj o usodi slovenstva, matičnem narodu in zamejskih Slovencih. Izoblikovanje lastnega stališča, pripravljenost argumentiranja o pomembnih vidikih in dogodkih v življenju Slovencev (npr. vendsko vprašanje). Primerjalna analiza leposlovnih, publicističnih in narodnostno-političnih del, njihova kritična obdelava. Analiza besedil, filmov itd. z vidika zgodovinske verodostojnosti. Analiza obnašanja slovenskih manjšinskih družbenih skupin in ustanov. Izoblikovanje in izražanje lastnega mnenja o usodi manjšine in znanih slovenskih osebnostih. Spoznavanje sprememb v zakonu o manjšinah, ki je bil sprejet l. 1993. Interpretacija pravic in dolžnosti, uveljavljanje pravic narodnosti v

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
	oblikovanje in krepitev narodnostne skupnosti. Opis vsakdanjih in znamenitih ljudi. (Analiza življenjskega dela Jožefa Košiča in Avgusta Pavla.)	uresničevanja bilateralnih pogodb. Izoblikovanje slovenske identitete.	vsakdanjem življenju. Vrednotenje sistema zagotavljanja manjšinskih in človekovih pravic na Madžarskem. Kritično prikazovanje mednarodnih stikov porabskih Slovencev v preteklosti in danes (železna zavesa – most). Primerjava mednarodnih povezav iz strukturnega in funkcionalnega zornega kota. Načrtovanje bodočnosti manjšine. Spoznavanje in predstavitev zamejskih Slovencev, ugotavljanje podobnosti in razlik med zamejci.

3. Komunikacija

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
Pogovor s starejšimi predstavniki slovenske narodnosti na Madžarskem, ki dobro govorijo jezik slovenske manjšine, o njihovih osebnih doživetjih, o (za porabske Slovence) usodnih dogodkih v preteklosti. Pravilno postavljanje vprašanj med zbiranjem informacij in jedrnatu izražanje lastnega mnenja. Strpno poslušanje mnenja sogovornikov. Ustno poročilo o zbranem gradivu, pridobljenih izkušnjah. Priprava risb, modelov, maket in kopij predmetov. Priprava nekaj rokodelskih izdelkov s tradicionalno tehniko. Predstavitev narodnih šeg, otroških iger,	Pogovor in debata o temah, ki se tičejo slovenske manjšine: o temah, ki so povezane z ueno snovjo, povzetek izkušenj po ogledu muzeja, debatiranje o informacijah, ki so jih učenci slišali ali videli v medijih. Kratko in jedrnatu izražanje lastnega mnenja. Strpno poslušanje in upoštevanje mnenja drugih. Ustno poročanje učencev o lastnih izkušnjah, o znanju, ki so ga pridobili s samostojnim zbiranjem in raziskovalnim delom. Pisanje spisov in člankov z manjšinsko tematiko za šolsko glasilo ali v otroško rubriko časopisa Porabje. Risanje na slovensko manjšinsko temo. Predstavitev otroških iger, narodnih plesov, kratkih	Pripovedovanje o manjšinskih kulturnih in zgodovinskih dogodkih po spominu. Ustvarjanje lastne sodbe o spornih vprašanjih, soočanje protivnih mnenj, utemeljevanje lastnih stališč v polemiki o spornih lokalnih situacijah (npr. vendsko vprašanje). Naštevaje predpisov zakona o manjšinah, ki se nanašajo na mladino. Ustno poročanje učencev pri uenih urah o lastnih izkušnjah, o znanju, ki so ga pridobili s samostojnim zbiranjem in raziskovalnim delom. Pisanje spisov in člankov z manjšinsko tematiko. Dramatizacija dogodkov, pojavov in zgodb iz narodnostnega življenja z gibanjem. Učenje različnih ljudskih pesmi in plesov iz matične	Pogovor in debata o slovenski manjšinski politiki in o človekovih pravicah. Razčlenje spornih mnenj v debati, bogatenje in razvijanje lastnega stališča z upoštevanjem mnenja drugih, vaje za tolerantnost. Poročanje o porabski slovenski literaturi in publicistiki, na podlagi radijskih oddaj, televizijskih programov in časopisnih novic, poročanje o izbiri tematike in objektivnosti javnega obveščanja. Informiranje o kulturno-političnih dogodkih slovenske diaspore. Intervjuvanje znanih politikov, umetnikov o aktualnih vprašanjih. Dramatizirana predstavitev slovenskih običajev na različnih

1–4. razred	5–6. razred	7–8. razred	9–12. razred
izštevank in plesov na različnih šolskih in vaških prireditvah.	prizorov napisanih v knjižni slovenščini ali v narečju v okviru različnih šolskih in vaških prireditev.	domovine in iz domačega okolja ter izvajanje le-teh na vaških prireditvah ter na nastopih v tujini.	šolskih prireditvah in ob slovenskem kulturnem prazniku. Priprava razstave iz samostojno zbranih slik ali fotografij, razlag pod skupinske slike.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

Kormányrendelet felhatalmazása alapján jelenteti meg a Miniszterelnöki Hivatal a Magyar Közlöny mellékleteként a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐT**. A lap hetente, szerdánként, tematikus főrészekben hitelesen közli a legfőbb állami, önkormányzati, társadalmi, gazdasági szervek, illetve szervezetek személyi, szervezeti, igazgatási és képzési, valamint a hírközlési tevékenység (frekvenciagazdálkodás, távközlés, postaügy, informatika) közleményeit, továbbá az üzleti élet híreit. Térítési díj ellenében közzétesszük a Kincstári Vagyon Igazgatóság vagyonértékesítési pályázatait, az állami, társadalmi, gazdasági szervezetek, parlamenti pártok, kamarák, helyi önkormányzatok, egyházak, különböző képviseletek közleményeit. Fizetett hirdetésként – akár színes oldalakon is – helyet kaphatnak az Értesítőben a gazdálkodó szervezetek, egyetemek, alapítványok, de magánszemélyek közérdeklődésre számot tartó közlései is.

Őszintén reméljük, hogy a hírek, információk, közlemények egy lapban történő pontos és rendszerezett formában való közreadásával sikerül hatékonyabbá és eredményesebbé tenni előfizetőink tájékozódását a hivatali és üzleti életben. Az érdeklődők számára egyéb hasznos információkat is nyújt a lap.

Az Európai Unió Hivatalos Lapja 2004. május 1-jétől az Európai Unió hivatalos nyelveként magyarul is megjelenik. A hivatalos lap L és C sorozatból áll.

Az L (Legislation) sorozatban kerülnek kiadásra az Európai Unió hatályos jogszabályai, az ún. elsődleges jogforrások (alapító szerződések, csatlakozási szerződések, társulási szerződések), továbbá az alábbi jogforrások: *rendeletek, irányelvek, határozatok*.

Az EU Hivatalos Lapjában történő közzétételt követően az évfolyam és a kötet számára, valamint a megjelenés dátumára hivatkozással, cím szerint, 2004. május 1-jétől folyamatosan tájékoztatást adunk a hivatalos lap L kiadásaiban megjelenő jogi aktusokról a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő **Hivatalos Értesítőben**.

A lap előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. címén, levélcím: 1394 Budapest 62., Pf. 357; faxszám: 318-6668.

2005. évi éves előfizetési díja: 13 248 Ft áfával.

A **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** egyes számai megvásárolhatók a kiadó közlőnyboltjában: 1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Telefon/fax: 267-2780.

MEGRENDELŐ LAP

Megrendelem a **HIVATALOS ÉRTESÍTŐ** című lapot példányban, és kérem a következő címre kézbesíteni:

Megrendelő neve:

címe (város/község, irányítószám):

utca, házszám:

Ügyintéző (telefonszám):

2005. évi előfizetési díj fél évre 6624 Ft áfával ☐

egy évre 13 248 Ft áfával ☐

Számlát kérek a befizetéshez. ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát.

Kelt.:

.....
cégszerű aláírás

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezik – többek között – a Magyar Köztársaság Kormánya hivatalos lapjának, a **Határozatok Tárá**nak megjelentetéséről.

A Határozatok Tárát szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal a Szerkesztőbizottság közreműködésével, évente mintegy 60 alkalommal jelenik meg.

A Határozatok Tára a Kormánynak azokat a határozatait (kétezer) közli, amelyeknek közzétételét a Kormány elrendelte, továbbá tartalmazza a miniszterelnök határozatait, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter határozatait, valamint a minisztériumok, az országos hatáskörű szervek, az önkormányzatok közleményeit, hirdetményeit, különféle tájékoztatóit, továbbá azokat a közleményeket stb., amelyeket a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter engedélyez.

A Határozatok Tára megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadó címén (Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6.; postacím: 1394 Budapest 62, Pf. 357) vagy a 318-6668 faxszámán.

Éves előfizetési díja 2005. évre: 20 424 Ft áfával.

Példányonként megvásárolható a kiadó közlőnyboltjában (1085 Budapest, Somogyi Béla u. 6. Tel./fax: 267-2780).

MEGRENDELŐLAP

Megrendelem a

HATÁROZATOK TÁRA

című lapot példányban.

A megrendelő (cég) neve:

Címe (város, irányítószám):

Utca, házszám:

Az ügyintéző neve, telefonszáma:

A megrendelő (cég) bankszámlaszáma:

2005. évi előfizetési díj egy évre: 20 424 Ft áfával. ☐

fél évre: 10 212 Ft áfával. ☐

Csekket kérek a befizetéshez ☐

Kérjük, a négyzetbe történő X bejelöléssel jelezze az előfizetés időtartamát!

A megrendelt példányok ellenértékét a postaköltséggel együtt, a szállítást követő számla kézhezvétele után, 8 napon belül a Magyar Hivatalos Közlönykiadónak a számlán feltüntetett pénzforgalmi jelzőszámára átutaljuk.

Keltezés:

.....
cégszerű aláírás

Tisztelt Előfizetők!

Tájékoztatjuk Önöket, hogy a kiadónk terjesztésében levő lapokra és elektronikus kiadványokra szóló előfizetésüket folyamatosnak tekintjük. Csak akkor kell változást bejelenteniük a 2005. évre vonatkozó előfizetésre, ha a példányszámot, esetleg a címlistát módosítják, vagy új lapra szeretnének előfizetni (pontos szállítási, név- és utcacím-megjelöléssel).

Az esetleges módosítást szíveskedjenek levélben vagy faxon megküldeni.

Felhívjuk szíves figyelmüket, hogy a lapszállításról kizárólag az előfizetési díj beérkezését követően intézkedünk. Fontos, hogy az előfizetési díjakat a megadott 10300002-20377199-70213285 sz. számlára utalják, illetve a kiadó által kiküldött készpénz-átutalási megbízáson fizessék be.

Készpénzes befizetés kizárólag a Közlönyboltban (1085 Budapest, Somogyi B. u. 6.) lehetséges. (Levél cím: Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 1394 Budapest, 62. Pf. 357. Fax: 318-6668).

A 2005. évi előfizetési díjak

(Az árak az áfát tartalmazzák.)

Magyar Közlöny	89 148 Ft/év	Közlekedési Értesítő	22 080 Ft/év
Hivatalos Értesítő	13 248 Ft/év	Kulturális Közlöny	17 112 Ft/év
Határozatok Tára	20 424 Ft/év	Külgazdasági Értesítő	17 940 Ft/év
Önkormányzatok Közlönye	4 968 Ft/év	Munkaügyi Közlöny	13 800 Ft/év
Az Alkotmánybíróság Határozatai	17 112 Ft/év	Oktatási Közlöny	19 872 Ft/év
Bányászati Közlöny	4 416 Ft/év	Pénzügyi Közlöny	27 600 Ft/év
Belügyi Közlöny	22 908 Ft/év	Statisztikai Közlöny	11 868 Ft/év
Egészségbiztosítási Közlöny	19 044 Ft/év	Szociális Közlöny	14 076 Ft/év
Egészségügyi Közlöny	23 736 Ft/év	Turisztikai Értesítő	10 488 Ft/év
Ellenőrzési Figyelő	3 036 Ft/év	Ügyességi Közlöny	5 796 Ft/év
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Értesítő	16 560 Ft/év	Magyar Közigazgatás	8 556 Ft/év
Gazdasági Közlöny	21 528 Ft/év	Nemzeti Kulturális Alapprogram Hírlevele	4 416 Ft/év
Hírközlési Értesítő	5 796 Ft/év		
Ifjúsági és Sport Értesítő	4 416 Ft/év	Élet és Tudomány	9 936 Ft/év
Igazságügyi Közlöny	14 352 Ft/év	L'udové noviny	2 484 Ft/év
Informatikai és Hírközlési Közlöny	19 872 Ft/év	Neue Zeitung	4 140 Ft/év
Környezetvédelmi és Vízügyi Értesítő	13 524 Ft/év	Természet Világa	5 520 Ft/év
Közbeszerzési Értesítő	94 700 Ft/év	Valóság	6 624 Ft/év

Kibővített Cégek Közlöny CD

2005 januárjától – előfizetői jelzések alapján – az elektronikus Cégek Közlöny olyan területekkel bővül, amelyeket az üzleti környezetben működő felhasználóink jelentős hányada a naprakész információszolgáltatás alapvető részének tekint és igényel.

A továbbra is heti rendszerességgel megjelenő lemez a **Cégek Közlöny** hatályos és hiteles céginformációs adatbázisán kívül ezután a **Közbeszerzési Értesítő** és a **Versenyfelügyeleti Értesítő** című hivatalos lapok információit is tartalmazni fogja.

A kibővített CD 2005. évi éves előfizetési díja: 25%-os áfával 111 900 Ft, fél évre 55 950 Ft.

A 32 éves **Házi Jogtanácsadó** hagyományait viszi tovább 2005 januárjától a **Jogtanácsadó**.

Az új név és formátum olvasóink igényei alapján kibővített tartalmat, új rovatokat és nagyobb oldalterjedelmet is takar.

Szerzőink ezután is olyan elismert szakemberek lesznek, akik elméleti és gyakorlati kérdésekben egyaránt jártasak, a témaválasztásban pedig továbbra is szem előtt tartjuk olvasóink kívánságait.

Az új **Jogtanácsadó** 2005. évi éves előfizetési díja: 5796 Ft áfával, fél évre 2898 Ft áfával.

A HIVATALOS CD JOGTÁR hatályos jogszabályok hivatalos számítógépes gyűjteményének 2005. évi éves előfizetési díjai:

(Áraink az áfát nem tartalmazzák.)

Önálló változat	72 000 Ft	25 munkahelyes hálózati változat	186 000 Ft
5 munkahelyes hálózati változat	120 000 Ft	50 munkahelyes hálózati változat	249 600 Ft
10 munkahelyes hálózati változat	150 000 Ft	100 munkahelyes hálózati változat	436 800 Ft

Egyszeri belépési díj: 7200 Ft.

Facsimile Magyar Közlöny. A hivatalos lap 2005-ös évfolyama jelenik meg CD-n az eredeti külalak megőrzésével, de könnyen kezelhetően.

Hatályos jogszabályok online elérése: a naponta frissített adatbázis az interneten keresztül érhető el a **www.mhk.hu** címen. További információ kérhető a 06 (80) 200-723-as zöldszámon.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulay Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1—3.

Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel./fax: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában, illetve megrendelhető a **www.mhk.hu/kozlonybolt** internetcímen.

2005. évi éves előfizetési díj: 89 148 Ft. Egy példány ára: 184 Ft 16 oldal terjedelmig, utána +8 oldalanként +161 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközbéli emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

05.1583 — Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert.

